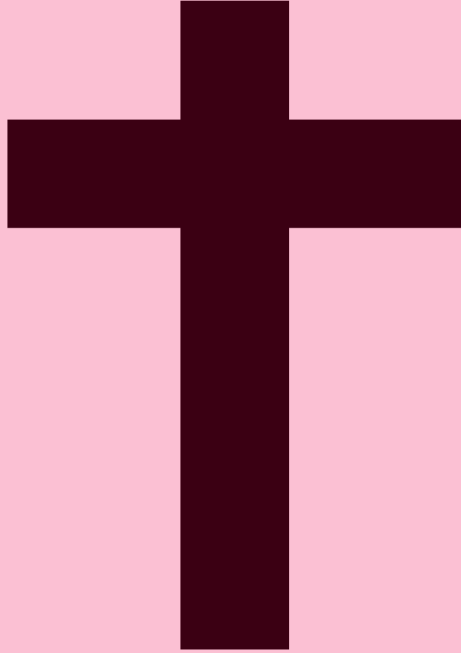

Alla la Kitabu Seniman

Portions of the Holy Bible in the Sankaran Maninka language
of Guinea

Alla la Kitabu Seniman
Portions of the Holy Bible in the Sankaran Maninka language of Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue Sankaran Maninka de Guinée

copyright © 2015 Pioneer Bible Translators

Language: Sankaran Maninka

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Aug 2023 from source files dated 29 Jan 2022

bb49d365-c43a-57d0-a386-570745648030

Contents

A Damira	1
Luka	52
Kalatikailu	91
Yakuba	98

A Damira A Damira

Kitabu Nin ye a Nan Fɔ Kuma Damira

Kitabu ɲɛn ye Tariku le ri mɛn farini Nabi Musa la, ni a di fɔ a ma A Damira. Suran biloolu le ye a kɔndɔ. Suran biloolu wo di se a la talanan sidijama naanin.

Ka damira suran fɔlɔna, ka ta se sura tan ni kelen ma wo ye dunuɲa dan ɲa le ri. Alla ka dunuɲa dan. Adama ni Hawa wo kera a la danni fen na ban de ri. A ka alu dan ka alu jamari waati taminnin kɔrɔ alu ka Alla la tɔn tiɲan. Ka damira wo waati ma, adamadenilu ka tɔrɔya damira. Kebi wo waati adamaden na ko bɛɛ kera a juuman de. Adamadenilu la kojuu danna taminda, alu ka hake sɔrɔn Alla la. Alla ka a lateɛ ko a ri dunuɲa tiɲan sancɪ ba la. Miriya wo bɔni Alla sɛniman de rɔ. Julumun bɔyani Alla ye ka a dan natamin. Kɔni Alla la kininkinin kosɔn a ma sɔn adamaden bɛɛ halaki la. Wo rɔ, a ka Nabi Nuhan a ni sobo su bɛɛ ladon kulunba kɔndɔ ka alu kisi halaki ma.

Ka bɔ suran tan ni fila ma ka se suran muwan ni loolu ma, tariku le ri mɛn farani Nabi Ibrahima la. Alla ka Nabi Ibrahima suwandi ka a ke mɔɔ ri mɛn di se adamaden bɛɛ madonnala. A ka baraka don a la ko rɔ, a ri ke jama siyaman benba ri. A ka lahidi ta a ye. A ka Kanaan jamana lahidi Isirayɛli ni a bɔnsɔn le ye. Kɔni lahidi wo ti se mafala fo Ibrahima wa dence sɔrɔn waati mɛn na. Ibrahima muso Saran wa yen ko a ti se den sɔrɔnna tuma mɛn na, a ka a la jɔnmuso Hajara di a la ce ma. Wo ka Isumayila sɔrɔn Ibrahima ye. Kɔni Alla ma sɔn Isumayila ye ke a cetala ri. A ka Isiyaka di Ibrahima ni Saran ma ala mɔɔbaya waati le rɔ. A ka lahidi kelen wo ta Isiyaka ye, a ka mɛn ta Ibrahima ye.

Ka bɔ suran muwan ni wɔrɔn ka se suran bisawa ni wɔrɔn, wo tariku le ri farani Nabi Isiyaka ni Nabi Yakuba la. Rebeka ka filani sɔrɔn Isiyaka ye. Alla sɔnda Yakuba, mɛn sɔrɔnda to la, wo ri a kɔrɔce Esawu ceta a bolo. Esawu ka wo lɔn mɛn ke, a loo tere ye a la ka a dooce Yakuba faa. Wo fanan ka a bori a kɔrɔ ka wa a barince wara, a na kɔrɔce kɔnɔn. A tora ye, a ka Leya ni Rasayɛli furu. Alu ka dence mɔɔ tan ni fila

sɔrɔn a ye. Dence mɔɔ tan ni fila woilu kera kabila tan ni fila le benba ri mɛn bɔni Isirayɛlika rɔ.

Ka bɔ suran bisawa a ni wɔrɔɔfila ma ka se suran biloolu ma, wo ye Nabi Yusufu la tariku le ri. Yakuba dence Yusufu tere ma di a kɔrɔceilu ye. Ka ben Alla la kibaro mɛn la Yusufu ɲa ma a tere ye kekɔrɔ alu la mansa ri. Wo bolo ma alu ka a majiira janya rɔ Misirrankailu ma. Kɔni Alla sɔnda Yusufu la ko ma ko a ye ke Misiran ɲemɔɔba ri. Alla ka a yiraka a ye ko a ri dunuɲa bɛɛ kisi kɔnkɔba ma, kɔnkɔ mɛn dontɔ. San wɔrɔnwula tamin kɔrɔ, kɔnkɔba a ri dunuɲa bɛɛ mira. Kɔnkɔ ti don na Misiran kelen pe le rɔ, ka a ben Yusufu la ko ma. Ni Yakuba ka a denceilu lawa Misiran balo ɲinin diya, woilu ri Yusufu yen jamana wo kɔndɔ. Yusufu ka a la mɔɔilu lana Misiran ka alu kisi kɔnkɔba ma.

An di hankili sɔrɔn kitabu ɲin ma. Alla ya a jere yirakala tariku ɲin de rɔ. Alla la fanka ka bon fen bɛɛ ri. A ye a fe adamadenilu ye latelenbaya ke. Julumun bɔyani Alla ye ka a dan natamin. Alla ye julumun tiilu kiti la alu la julumun de la. Kɔni a ti sɔn ka adamadenilu halaki. Adamaden duman a ye. A ye a fe ka alu demem ka alu tubi ka alu kisi, ka a ben a la kaninteya ma. Sila ɲin yirakani Alla la kitabu fɔlɔ le rɔ.

Alla ye an demen an ye wo bɛɛ lɔn. An di se kela a duɲɔɔn bere ri ɲa mɛn ma. Allama wo kera. Amina.

Alla ka dunuɲa dan ɲa mɛn ma

¹ Fɔlɔfɔlɔ, Alla ka sankolo dan ka duukolo dan, ² kɔni duu rajani tere te waati wo rɔ. Fen fen tere sa a kan. Ji dunba le tere a yɔrɔ bɛɛ rɔ, a ni dibi. Alla la Ni tere ye taa ni seyi kela ji kunna san ma. ³ Alla ka a fɔ ko: «Kenɛ ye bɔ!» Kenɛ bɔra. ⁴ Alla ka a yen ko kenɛ ka ɲi. A ka kenɛ ni dibi fara i ɲɔɔn na. ⁵ A ka kenɛ kili ko tele, ka dibi kili ko su. Nba, su kora ka kenɛ bɔ. Wo kera lon fɔlɔ ri.

⁶ Alla kumara ikɔ ko: «Dan ye ke jilu tema, ka alu fara i ɲɔɔn na.» ⁷ Wo kera. Ji mɛn tere san ma, a ni mɛn tere duu ma, a ka woilu fara i ɲɔɔn na, ka kenɛgbɛ ladan alu tema. Alla ka a fɔ ɲa mɛn ma, a kera ten. ⁸ A ka kenɛgbɛ kili ko san. Nba, su kora ka kenɛ bɔ. Wo kera lon filana ri.

⁹ Alla kumara ikɔ ko: «Ji mɛn ye san kɔrɔ, wo bɛɛ ye laden yɔrɔ kelen dɔ, kosa gbelemala ri bɔ gbɛ ma.» A ka a fɔ ja mɛn ma, a kɛra ten. ¹⁰ A ka gbelemala wo kili ko duu, ka ji ladeni kili ko kɔɔji. Alla ka a yen ko wo ka ji.

¹¹ Nba, a ka a fɔ ko: «Binilu ni sumanilu ye fɛrɛn duu kan ka alu kisɛilu labɔ ka kɛ si ri. Jiri denta su bɛɛ fanan ye bɔ, mɛn ye kisɛ ni kolo kɛla alu den dɔ.» Alla ka a fɔ ja mɛn ma, a kɛra ten. ¹² Duu ka bin su bɛɛ labɔ, mɛn ye kisɛ kɛla. Jiri denta su bɛɛ fanan bɔra, mɛn ye kisɛ ni kolo kɛla alu den dɔ. Alla ka a yen ko wo ka ji. ¹³ Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kɛra lon sawana ri.

¹⁴ Alla kumara ikɔ ko: «Kɛnɛbɔlan ye bɔ san dɔ, ka tele ni su fara i jɔɔn na. Woilu ye sali lonilu yiraka, a ni lon damira ni san damira. ¹⁵ Woilu ye kɛ san dɔ, ka kɛnɛ labɔ duu kan.» Alla ka a fɔ ja mɛn ma, a kɛra ten. ¹⁶ Alla ka kɛnɛbɔlan belebele fila rabɛn, tele ni karo. Woilu rɔ bonba ba, tele kɔnin, Alla ka wo lasii lon kun na. Mɛn dooman, karo kɔnin, a ka wo lasii su kun na. A ka loloilu fanan dan. ¹⁷ A ka kɛnɛbɔlan woilu kɛ san dɔ, kosa alu ri kɛnɛ labɔ duu kan. ¹⁸ A ka alu lasii tele ni su kun na, ka kɛnɛ ni dibi fara i jɔɔn na. Alla ka a yen ko wo ka ji. ¹⁹ Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kɛra lon naaninna ri.

²⁰ Alla kumara ikɔ ko: «Nimafen ye kɛ ji rɔ ka siyaya kɔsɛbɛ. Kɔnɔilu ye alu gban san ni duu tɛ.» ²¹ A ka ji rɔ nimafen belebeba dan, a ni ji rɔ nimafen tɔ bɛɛ. Fen woilu bɛɛ kɛra ji rɔ ka siyaya, a bɛɛ ni a su. A ka kɔnɔ su bɛɛ fanan dan. Alla ka a yen ko wo ka ji. ²² A kumara ka baraka don alu rɔ. A ka a fɔ ko: «Ai ye jiri ka siyaya kɔɔji fan bɛɛ rɔ.» A ka a fɔ kɔnɔilu ye ko: «Ai ye jiri ka siyaya duukolo kan.» ²³ Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kɛra lon looluna ri.

²⁴ Alla kumara ikɔ ko: «Nimafen su bɛɛ ye kɛ duu kan, so kɔndɔ kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, ni nimafen misɛn mɛn ye taamala duu ma, a bɛɛ ni a su!» A ka a fɔ ja mɛn ma, a kɛra ten. ²⁵ Waa rɔ sobo ni so kɔndɔ kolofen ni nimafen misɛn mɛn ye taamala duu ma, a ka woilu su bɛɛ dan. Alla ka a yen ko wo ka ji.

²⁶ Wo kɔ, Alla ka a fɔ ko: «An di adamaden dan ka a kɛ an munuɔa ri, ka a su sudunya an jɔɔn na. Alu ri alu sii duu bɛɛ kun na,

ka alu sii jɛɛ kun na, a ni kɔnɔilu ni kolofenilu ni nimafen misɛn mɛn ye taamala duu ma.» ²⁷ Nba, Alla ka adamaden dan ka a kɛ a jɛrɛ munuɔa le ri. Wo rɔ, a ka cɛ dan, ka muso fanan dan. A ka adamaden dan ten de. ²⁸ Alla kumara ka baraka don alu rɔ. A ka a fɔ ko: «Ai ye jiri ka jɛnsɛn duu fan bɛɛ rɔ, ka ai la fanka sii duu kan. Ai ye ai sii jɛɛ ni kɔnɔilu ni nimafen tɔilu bɛɛ kun na.»

²⁹ A ka a fɔ alu ye ko: «Duu suman su su, n da wo bɛɛ di ai ma. Ka a la wo kan, jiri denta fen fen ye duu kan, n da wo fanan bɛɛ di ai ma, mɛn ye kisɛ ni kolo kɛla alu denilu rɔ. Wo bɛɛ ri kɛ ai balo ri. ³⁰ So kɔndɔ kolofenilu ni waa rɔ soboilu ni kɔnɔilu ni nimafen misɛn mɛn ye taamala duu ma, nimafen bɛɛ kɔnin, n da bin ni fira bɛɛ di woilu ma ka kɛ alu balo ri.» Nba, a ka a fɔ ja mɛn ma, a kɛra ten. ³¹ Alla ka dalifen mɛn dan, a ka a yen ko wo ka ji bakɛ. Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kɛra lon wɔɔrɔna ri.

2

¹ Nba, sankolo ni duukolo ni ie kɔndɔfen bɛɛ danda ja mɛn ma, wo le wo ri. ² Tele wɔrɔnwulana sera ka a tɛrɛn Alla ra ban baarala. A ka a la baara bɛɛ ban tele wɔrɔ wo le kɔrɔ. Tele wɔrɔnwulana lon, a ka jɔɔn wo lon. ³ Alla ka tele wɔrɔnwulana bonya ka a bɔ lon tɔilu ma, ka a masɔrɔn a ma baara si kɛ wo lon.

Alla ka cɛ dan ja mɛn ma

⁴ Nba, Alla ka sankolo ni duukolo dan ja mɛn ma, wo le ye jin di. Allabatata Alla ka sankolo ni duukolo dan tuma mɛn na, ⁵ bin ni jiri tun tɛ duukolo kan fɔlɔ, baa Allabatata Alla tun ma sancɛ lana duu kan fɔlɔ. Mɔɔ si tun tɛ ye fɔlɔ ka duu sɛnɛ fanan. ⁶ Ji le tɛrɛ bɔla duu kɔrɔ ka duu yɔrɔ bɛɛ sɔ.

⁷ Allabatata Alla ka duu buuri ta ka adamaden dabɛn wo la. A ka jɛnɛmaya fɔjɔ fɛ adamaden nunwo rɔ. Wo rɔ, adamaden wo kɛra nima ri.

Edɛni jamana nakɔ juma

⁸ Nba, Allabatata Alla ka nakɔ labɔ Edɛni jamana rɔ, mɛn ye telebɔ fan fɛ. A tun ka adamaden mɛn dan, a ka wo bila nakɔ wo kɔndɔ. ⁹ Allabatata Alla ka jiri su bɛɛ lafɛrɛn yɔrɔ wo rɔ, jiri mɛnilu ka ji kɔsɛbɛ. Alu den duman. A ka jiri su fila gbɛrɛ lafɛrɛn nakɔ tɛma. Kelen tɛrɛ jɛnɛmaya jiri ri. A tɔ

kelen tere mɔɔ lalɔnnipala kojuma ni kojuu faranfaasi la.

¹⁰ Ba do tere bɔni Edeni jamana rɔ ka latamin nakɔ wo rɔ, men ye a yɔrɔ bee sɔla ji la. A bɔ men keni nakɔ wo rɔ, a farara ka ke ba bolo naanin di. ¹¹ Ba fɔlɔ tɔɔ ko Pison. Wo ye woyenna ka Habila jamana laminin. Sanin ye bɔla jamana wo rɔ. ¹² Sanin wo ye sanin jere wolo le ri. Jiri kasila latikɔlɔnnaman fanan ye ye. Kaba do fanan ye bɔla ye, men tɔɔ ko onikisi. ¹³ Ba filana tɔɔ ko Kiyon. Wo le ye woyenna ka Kusi bɔnsɔn na jamana bee laminin. ¹⁴ Ba sawana tɔɔ ko Tikire. Wo le ye woyenna ka wa Asiri so telebɔ fan fe. Ba naaninna tɔɔ ko Efirati.

¹⁵ Nba, Allabatata Alla ka adamaden bila Edeni nakɔ juma rɔ, ko a ye a sene ka a janto a rɔ. ¹⁶ Allabatata Alla ka a fɔ a ye ko, «Jiriden damunta fen fen ye yan, i ye wo bee damun. ¹⁷ Kɔni, jiri men ye mɔɔ lalɔnnipala kojuma ni kojuu faranfaasi la, i kana wo den damun de! Ni i ka a damun lon men na, i ri faa.»

Allabatata Alla ka muso dan ja men ma

¹⁸ Wo kɔ, Allabatata Alla ka a fɔ ko, «Ka ce to a kelen na, wo ma ji. N di a demenba raben, men di ben a ma.»

¹⁹ Wo rɔ, Allabatata Alla ka sobo su bee ni kɔnɔ su bee dan duu buuri la, ka alu bee lana ce ma, kosa a ri alu kelen kelenna bee tɔɔ la. A ka tɔɔ menilu fɔ, woilu kera alu tɔɔilu ri. ²⁰ Ce ka tɔɔ la so kɔndɔ kolofen ni kɔnɔilu, ni waa rɔ soboilu bee la. Kɔni a demenba ma sɔrɔn woilu rɔ, men benni a ma kɔnin.

²¹ Wo rɔ Allabatata Alla ka sunoo ba don ce ja rɔ. A sunoora. Ka a to sunoo rɔ, Allabatata Alla ka barasa kolo kelen ta ce fari rɔ, ka sobo bila wo nɔ rɔ ka a da tuun wo la. ²² Allabatata Alla ka barasa kolo wo ta ka muso raben, ka na muso di ce ma. ²³ Ce kan ko: «A koloilu bɔni n koloilu le rɔ. A fari bɔni n fari le rɔ. N di a tɔɔ la ko muso, ka a masɔrɔn a bɔni ce le rɔ.»

²⁴ Wo le kosɔn, ce ri mataa a fa ni a na la, ka to a muso fe. A fila ri ke mɔɔ kelen di.

²⁵ Nba, wo tuma ce ni a muso fila bee fari makolon de tere, kɔni fari makolontɔya maleya tun te alu la.

3

Ce ni muso ka Alla la tɔn tjan

¹ Nba, Allabatata Alla ka waa rɔ sobo menilu dan, duuma sa le kiwoyani tere wo tɔ bee ri. Lon do rɔ, sa ka a fɔ muso ye ko: «Tɔya le, Alla ka a fɔ ko, «Ai kana nakɔ juma jiriden si damun?»» ² Muso ka a jabi: «A sɔnni an ye nakɔ juma jiriden damun. ³ Kɔni jiri men ye nakɔ juma tema, Alla ka a fɔ an ye ko, «Ai kana wo le den damun. Ai kana ai maa a la. Ni ai ka ai maa a la, ai ri faa.»» ⁴ Sa ka a fɔ muso ye ko: «Tɔya te wo rɔ. Ai te faa fewu! ⁵ Alla ka lon ko ai wa jiriden wo damun lon men na, ai ri ke hankilimailu ri. Ai ri ke iko Alla, ka kojuma ni kojuu faranfaasi lon.»

⁶ Muso ka a yen ko jiriden wo ka ji, a duman kosebe. A ka a yen fanan ko jiriden wo ri mɔɔ ke hankilima ri. Wo rɔ, muso ka do kadi ka a damun, ka do di a ce ma, men loni a tɔrɔfe. Wo ka a ta ka a damun. ⁷ Alu banni a damunna, alu ka hankili sɔrɔn ka alu jere yen ja gberɔ ma. Alu ka a yen ko alu fari makolon de. Alu ka toro frailu kara jɔɔn na ka alu ke feriyabɔ ri ka alu jere sutura.

⁸ Nba, wura fe, Allabatata Alla tere ye a mataamala nakɔ juma rɔ, fɔjɔ ri tee dooni dooni waati men na. Ce ni a muso ka a natɔla kan men ka ibori a kɔrɔ ka wa alu dokon Alla ma jirilu tema. ⁹ Allabatata Alla ka a kan nabɔ ce ma ko: «I ye mi?» ¹⁰ Ce ka a jabi: «N ka i natɔla kan men nakɔ juma rɔ tuma men na, n silanda, baa n fari makolon de. Wo le kosɔn, n ka n dokon.» ¹¹ Allabatata Alla kan ko: «Yon de ka a fɔ i ye ko i fari makolon de? N ka tɔn sii jiri men na, i ra wo le den damun wa?» ¹² Ce kan ko: «I ka muso men di n ma, wo le ka jiriden wo di n ma. N ka a damun.» ¹³ Allabatata Alla ka a fɔ muso ye ko: «I ka nfen ke jin di?» Muso kan ko: «Sa le ka n manɛɛn ka n loo a damunna.»

Allabatata Alla ka bɔnɔ la mɔɔilu kan

¹⁴ Allabatata Alla ka a fɔ sa ye ko: «I ra wo ke. Wo le kosɔn, n di tɔrɔya la i kan ka tamin kolofen ni waa rɔ sobo bee kan. Sisen i ri i sɔmɔn i kɔnɔ kan, ka buuri damun i la dunɔparateɛ bee rɔ. ¹⁵ N di juuya bila i ni muso te, ka a bila i bɔnsɔn ni a bɔnsɔn te. A ri i kun gbasi. I fanan di a sen tintiri gbasi.»

¹⁶ Allabatata Alla ka a fɔ muso ye ko: «N di do la i la tin tɔrɔya kan. I ri i la kɔnɔmaya bee ke dun ba rɔ. A loo ri ke i la, ka sii i ce kun na, kɔni i ri to a fanka kɔrɔ.»

¹⁷ Allabatala Alla ka a fɔ Adama ye ko: «I ra i muso kan lamɛn ka jiriden damun, n ka tɔn sii mɛn na ko i kana a damun. Wo rɔ, n di duu tɔjan ile kosɔn. Duu tɛ sɔn ka i balo di i ma fɔ i wa baara siyaman kɛ. A ri kɛ wo ɲa i la dunuɲaratɛɛ bɛɛ rɔ. ¹⁸ Tiriwonin ni bin juu ri fɛrɛn duukolo kan kɔni i balo ri kɛ sɛnɛsumanilu ri. ¹⁹ I tɛ balo sɔrɔn ni i ma wasi. A ri kɛ wo ɲa haan i wa i kɔseyi duu rɔ, i danni duu mɛn dɔ kɔnin. I kɔseyito buuri wo le rɔ, baa i bɔni buuri le rɔ.»

²⁰ Nba, Adama ka a muso tɔɔ la ko Hawa, baa ale le kɛra mɔɔ bɛɛ na ri. ²¹ Allabatala Alla ka gbolo doilu ladan ka woilu kɛ durukibailu ri ka alu bila Adama ni a muso kan na. ²² Allabatala Alla kan ko: «Awa, cɛ ra kɛ iko an do le, ka kɔɲuma ni kojuu lɔn. A kana a bolo rasɔmɔn ma ɲɛnɛmaya jiri ma ka a den kadi ka a damun. Ni a ka a damun a ri to ɲɛnɛma rɔ habadan.» ²³ Wo rɔ, Allabatala Alla ka alu labɔ Edɛni nakɔ ɲuma rɔ, ko alu ye wa duu sɛnɛ, Alla ka alu dan duu mɛn dɔ. ²⁴ Nba, Allabatala Alla ka Adama ni Hawa gbɛn ɲa wo le ma. A ka melekailu labɔ nakɔ ɲuma donda la telebɔ fan fɛ. A ka fanmuru fanan bila ye, ta ye mɛnɛnna mɛn na. Fanmuru tama wo ye mininmininna tuma bɛɛ. A ka woilu bila le ye, kosa mɔɔ si kana tamin ka wa ɲɛnɛmaya jiri ma.

4

Kabila ni Abila

¹ Nba, nbenba Adama ni a muso nma Hawa dɛnda. Nma Hawa ka kɔnɔ ta ka Kabila sɔrɔn. A kan ko: «Allabatala da n dɛmɛn ka dɛncɛ sɔrɔn.» ² Wo kɔ, a ka kɔnɔ ta ikɔ tuun ka Kabila doocɛ Abila sɔrɔn. Abila kɛra kolofengbɛngbɛnna ri. Kabila kɛra sɛnɛkɛla ri.

³ Lon do rɔ, Kabila ka a la sɛnɛsuman doilu ta ka na a la sɔ ka na woilu di Allabatala ma. ⁴ Abila fanan ka a la saa doilu di Allabatala ma. Saa woilu tɛrɛ alu na den fɔlɔ le ri. Abila ka alu kannatɛɛ ka Allabatala sɔ alu ken dɔ. Abila ni a la saraka diyara Allabatala ye. ⁵ Kɔni Kabila ni a la saraka ma diya Allabatala ye. Kabila mɔnɛra wo rɔ kojuyaya, ka a ɲa wulen kosɛbɛ!

⁶ Allabatala ka a fɔ Kabila ye ko: «Nfɛnna i ye mɔnɛla foo ka i ɲa wulen ten? ⁷ Ni i ka kɔɲuma kɛ, n di n ban i rɔ wa? Ni i ma

kɔɲuma kɛ, kojuu a ri kɛ ikomin wara, mɛn ye i makɔnɔla i la bon da la. A loo ri kɛ a la, ka sii i kun na, kɔni i kana sɔn a rɔ le, fo i ye se a la le.»

⁸ Nba, Kabila ka a fɔ a doocɛ Abila ye ko: «An ye wa waa rɔ.» Alu sera ye tuma mɛn na Kabila bera a doocɛ kan ka a faa.

⁹ Allabatala ka a fɔ Kabila ye ko: «I doocɛ Abila ye mi?» Kabila kan ko: «N ma a diya lɔn. Nde le a kɔnɔgbɛnba ri wa?»

¹⁰ Allabatala kan ko: «I ka nɛn kɛ ɲin? I doocɛ jeli bɔtɔla kule kan bɔra duu ma ka se n ma yan, ko ka a ta sara i la. ¹¹ Sisen, n di tɔrɔya la i kan. I wa fen fen sɛnɛ, a tɛ sɔn butun, baa i ra i doocɛ jeli le bɔ ka kɛ duu wo kan. ¹² I wa duu sɛnɛ, i tɛ suman foyi sɔrɔn a rɔ. I ri kɛ mɔɔ ri, sii yɔrɔ kelen tɛ mɛn bolo.» ¹³ Kabila ka a fɔ Allabatala ye ko: «I ra n jahadi mɛn la n kan, wo ka bon ka tamin. N ti se wo kɔrɔ. ¹⁴ A ragbɛ! I ra n gbɛn ka bɔ duu kan bi. Fo n ye wa n dokon ka n bɔ i ɲakɔrɔ, ka kɛ mɔɔ ri, sii yɔrɔ kelen tɛ mɛn bolo. Mɛn wa n sɔrɔn wo ri n faa.»

¹⁵ Allabatala ka a fɔ Kabila ye ko: «Ni mɔɔ mɔɔ ka Kabila faa, n di i jeli sara wo la siɲa wɔrɔnwula.» Allabatala ka a tɔɔmasere la Kabila kan, sa mɔɔ mɛn wa a yen, wo kana a faa.

¹⁶ Wo rɔ, Kabila bɔra Allabatala ɲakɔrɔ ka wa i sii Nodi jamana rɔ, mɛn ye Edɛni jamana telebɔ fan fɛ.

Kabila bɔnsɔn

¹⁷ Nba, Kabila ni a muso dɛnda. A muso ka kɔnɔ ta ka dɛncɛ sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Enɔki. Wo sɔrɔn kɔ, Kabila ka so do sii ka wo tɔɔ la a dɛncɛ Enɔki la. ¹⁸ Enɔki ka Iradi sɔrɔn. Iradi ka Metujayeli sɔrɔn. Metujayeli ka Metusayeli sɔrɔn. Metusayeli ka Lemeki sɔrɔn.

¹⁹ Lemeki ka muso fila ta. Kelen tɔɔ ko Ada. A tɔ kelen tɔɔ ko Tisila. ²⁰ Ada ka dɛncɛ sɔrɔn ka wo tɔɔ la ko Jabali. Mɔɔ mɛnilu ye alu siila faaninbonilu la ka alu la kolofenilu kɔnɔgbɛn, Jabali kɛra wo bɛɛ benba ri. ²¹ Jabali doocɛ le Jubali ri. Wo le kɛra korafɔla ni fulefɔla bɛɛ benba ri. ²² Tisila fanan ka dɛncɛ sɔrɔn ka wo tɔɔ la ko Tubali Kabila. Wo kɛra numun di. A tɛrɛ ye sula ni nɛɛfin nadanna. Tubali Kabila doomuso tɔɔ ko Nama.

²³ Lon do rɔ, Lemeki ka a fɔ a musoilu ye ko: «Ada ni Tisila, ai ye n kan namɛn.

Ai, Lemeki musoilu, ai ye ai tolo malɔ n na kuma la.

Cε mɛn ka n madimin, n da wo faa.

Kanberen mɛn sera n ma, n da wo faa.

²⁴ A fɔra ko ni mɔɔ mɛn ka Kabila faa, a julu ri sara wo tii la sija wɔrɔnwula.

Kɔni Lemeki la julu ri sara foo sija biwɔrɔnwula ni sija wɔrɔnwula.»

Seti ni Enosi

²⁵ Nba, Adama ni a muso dɛnda. A muso ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn ikɔ tuun. A ka wo tɔɔ la ko Seti, baa a kan ko: «Alla ra dence gbɛrɛ di n ma Abila nɔ rɔ, Kabila ka mɛn faa kɔnin.»

²⁶ Nba, Seti fanan ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Enosi. Mɔɔilu ka Allabatata tara damira Enosi tele le rɔ, ko a ye alu dɛmɛn.

5

Adama bɔnsɔn

¹ Adama bɔnsɔn tɔɔ le sɛbeni jin di.

Alla ka mɔɔ dan lon mɛn na, a ka a dan ka a kɛ a jɛrɛ munuɔa le ri. ² A ka alu dan ka alu kɛ cɛ ni muso ri. A banni alu danna, a kumara ka baraka don alu rɔ ka alu tɔɔ la ko mɔɔ.

³ Adama sɔrɔn ka san kɛmɛ ni san bisawa bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn, mɛn kɛra a la munuɔa ri. Adama ni a dence tɛrɛ su kelen de ri. A ka a tɔɔ la ko Seti. ⁴ Seti sɔrɔn kɔrɔ, Adama ka san kɛmɛ seyin de kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ⁵ A si san bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ kɔnɔndɔ ni san bisawa le ri. Wo dafanin, a sara.

⁶ Seti si ka san kɛmɛ ni san loolu bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Enosi. ⁷ Enosi sɔrɔn kɔrɔ, Seti ka san kɛmɛ seyin ni san wɔrɔnwula le kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ⁸ Seti si san bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ kɔnɔndɔ ni san tan ni fila le ri. Wo dafanin, a sara.

⁹ Enosi si ka san bikɔnɔndɔ bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Kenan. ¹⁰ Kenan sɔrɔn kɔrɔ, Enosi ka san kɛmɛ seyin ni san tan ni loolu le kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ¹¹ Enosi si san bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ kɔnɔndɔ ni san loolu le ri. Wo dafanin, a sara.

¹² Kenan si ka san biwɔrɔnwula bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Malalɛli. ¹³ Malalɛli sɔrɔn kɔrɔ, Kenan ka san kɛmɛ seyin ni san binaanin de kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ¹⁴ Kenan si san

bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ kɔnɔndɔ ni san tan de ri. Wo dafanin, a sara.

¹⁵ Malalɛli si ka san biwɔrɔ ni san loolu bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Yɛrɛdi. ¹⁶ Yɛrɛdi sɔrɔn kɔrɔ, Malalɛli ka san kɛmɛ seyin ni san bisawa le kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ¹⁷ Malalɛli si san bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ seyin ni san bikɔnɔndɔ ni san loolu le ri. Wo dafanin, a sara.

¹⁸ Yɛrɛdi si ka san kɛmɛ ni san biwɔrɔ ni san fila bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Enɔki. ¹⁹ Enɔki sɔrɔn kɔrɔ, Yɛrɛdi ka san kɛmɛ seyin de kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ²⁰ Yɛrɛdi si san bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ kɔnɔndɔ ni san biwɔrɔ ni san fila le ri. Wo dafanin, a sara.

²¹ Enɔki si ka san biwɔrɔ ni san loolu bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Metusalemu. ²² Metusalemu sɔrɔn kɔrɔ, Enɔki ka san kɛmɛ sawa le kɛ Alla la dɛn dɔ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ²³ Enɔki si san bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ sawa ni san biwɔrɔ ni san loolu le ri. ²⁴ Enɔki mɛnda Alla la dɛn dɔ. A tunura ka a masɔrɔn Alla ka a ta ka wa a ri.

²⁵ Metusalemu si ka san kɛmɛ ni san biseyin ni san wɔrɔnwula bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Lemeki. ²⁶ Lemeki sɔrɔn kɔrɔ, Metusalemu ka san kɛmɛ wɔrɔnwula ni san biseyin ni san fila le kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ²⁷ Metusalemu si bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ kɔnɔndɔ ni san biwɔrɔ ni san kɔnɔndɔ le ri. Wo dafanin, a sara.

²⁸ Lemeki si ka san kɛmɛ ni san biseyin ni san fila bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. ²⁹ A ka wo tɔɔ la ko Nuhan. A ka a fɔ ko: «Allabatata ka duu tɔɔn ka an bila baara gbɛlɛn dɔ. Kɔni cɛ jin de kɛtɔ an masabarila baara gbɛlɛn jusukasi kɔsɔn.»

³⁰ Nuhan sɔrɔn kɔrɔ, Lemeki ka san kɛmɛ loolu ni san bikɔnɔndɔ ni san loolu le kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ³¹ Lemeki si bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ wɔrɔnwula ni san biwɔrɔnwula ni san wɔrɔnwula le ri. Wo dafanin, a sara.

³² Nuhan ka san kɛmɛ loolu sɔrɔn tuma mɛn na, a ka Sɛmu ni Kamu ni Jafeti sɔrɔn.

6

Alla ka adamadenilu halaki alu la kojuu kɔsɔn

¹ Nba, mɔɔilu tɛrɛ ye siyaya la duukolo kan tuma mɛn na, alu ka denmusoilu sɔrɔn.

² Wo keni, Alla denceilu ka alu ja lo denmuso woilu ro ka a yen ko woilu keni kosobe. Menilu diyara alu ye, alu ka woilu ta ka alu ke alu musoilu ri. ³ Wo le ro, Allabatala kan ko: «N ka n na ni don mawilu ro, keni n te son a ye men alu ro foo habadan, baa alu te foyi ri fo fari banku, fen banta kenin. Alu si san bee ladenni te tamin san keme ni san muwan kan.»

⁴ Alla denceilu sera mawilu denmusoilu ma tuma men na, woilu ka kond ta ka deni saron. Den woilu kera mawilu jan belebele ri, menilu too ko Nefilimu. Kabi waati taminni, woilu kera ce fadiyani ri. Alu tooilu bora kosobe.

⁵ Allabatala ka a yen ko adamadenilu kenorajuuya ra wara dunuwa ro. A ka a yen ko fen si to adamadenilu jusu ro fo miriyajuu tuma bee. ⁶ Allabatala nimisara adamadenilu dan ko ro duukolo kan. A sewani tun te. ⁷ A kan ko: «N da maw menilu dan, n di woilu halaki ka alu bo duukolo kan. Adamadenilu wo, kolofenilu wo, waa ro soboilu wo, kawilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, n di wo bee halaki ka a masaron n da nimisa alu dan ko ro.» ⁸ Keni Nuhan diyara Allabatala ye.

⁹ Nuhan banson de jin di. Nuhan de tere maw telenni ri. A kelen de ma kojuu ke a la waati ro. A menda Alla la den do. ¹⁰ A ka dence sawa saron, Semu ni Kamu ni Jafeti.

¹¹ Wo tuma, juuya warani fan bee Alla jakoro duukolo kan. Mawilu karagbeleman tere i ron na fan bee ro. ¹² Alla ka a yen ko duukolo ra tjan juuya la. Maw bee kewali ra juuya foo ka a dan natamin. ¹³ Wo ro, Alla ka a fo Nuhan ye ko: «N da a latee ko mawilu bee ri halaki n bolo, baa karagbeleya ra jensen alu bolo foo ka duukolo fa. N keto alu bee ni duukolo halakila i ron fe le. ¹⁴ Wa jiri juma jinin ka kulunba raben i jere ye. I ye a kond ratale ka a ke bonkondawilu ri, ka ban ka a kondala ni a kakanna bee mamun tulub fasani la. ¹⁵ I ye a rabenna ja men ma, wo le ye jin di. I ye a janyan ke nankon ja keme sawa ri, ka a kond ke nankon ja biloolu ri, ka a lo ke nankon ja bisawa ri. ¹⁶ I ye fono don yoro bo a san fe, ka wo lo ke nankon ja kelen di. I ye donda bo kulunba fan kelen fe, ka kulunba ke ikomin sankaso, ka a ke duuma

bon ni tema bon ni san ma bon di. ¹⁷ N jere keto ji dunba lanala duu kan. Fen fen ye a nilakilila san kor, wo bee ri halaki. Fen bee ri faa duu kan. ¹⁸ Keni n di teriya ta i ye ka i kisi. I ri don kulunba kond, i ni i denceilu, a ni i muso ni i denceilu musoilu. ¹⁹ I ye nimafen su bee fila fila ladon i fe kulunba kond, ceman ni musoman, sa woilu ri to nimaya ro. ²⁰ Kawilu wo, kolofenilu wo, waa ro soboilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, a su bee fila fila ri na i ma sa alu ri to nimaya ro. ²¹ I ye damunun fen su bee do ta ka a lamara i fe kulunba kond. Wo ri ke balo ri ile ni woilu ye.» ²² Nba, Alla ka Nuhan jamari ko ko la, Nuhan ka wo bee ke iko a fora a ye ja men ma.

7

Nuhan donda kulunba kond

¹ Nba, Allabatala ka a fo Nuhan ye ko: «I ye don kulunba kond, i ni i la denbaya. N da a yen ko i kelen pe le telenni n jakoro adamaden bee tema. ² I ye sobo seniman su bee ta i fe, a ceman waronwula ni a musoman waronwula. Sobo men seniman te, i ye wo su bee fanan ta, ceman kelen ni musoman kelen. ³ I ye kond su bee fanan ta, ceman waronwula ni musoman waronwula, sa alu siya kana tunu duukolo kan. ⁴ A ra to tele waronwula ma. Wo wa dafa, n di sancilana duukolo kan. Sancil wo ri tele binaanin ni su binaanin ke nali la. Wo ri ke sababu ri. Fen menilu dannin bolo, wo bee ri halaki ka bo duu kan.» ⁵ Allabatala ka Nuhan jamari ko ko la, a ka wo bee ke.

⁶ Nba, ka a teren Nuhan saron da san keme woro bo, ji dunba nara duukolo kan. ⁷ Nuhan ni a denceilu ni a muso ni a denceilu musoilu, alu bee donda kulunba kond kosa alu ri kisi ji dunba ma. ⁸ Wo lon, sobo menilu seniman a ni menilu seniman te, a ni kawilu ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, ⁹ wo bee fila fila nara Nuhan ma, a ceman ni a musoman. Alu bee donda kulunba kond, iko Alla ka Nuhan jamari ja men ma. ¹⁰ A tele waronwulana, sancil nara duukolo kan.

¹¹ Nuhan saron san keme worona, wo karo filana tele tan ni waronwulana, ji bondon men ye duu kor, wo tera ka ji bon duu kan. Sankolo ji bondon fanan da lakara.

12 Wo rɔ, sancu ba nara duu kan. A ka tele binaanin ni su binaanin ke, a ma tee. 13 Sancu nara lon men, wo lon kelen Nuhan ni a denceilu donda kulunba kɔndɔ. A denceilu le tee Semu ni Kamu ni Jafeti ri. Nuhan muso donda alu fe, a ni a denceilu muso sawa. 14 Nimafen su bee donda kulunba kɔndɔ alu fe. Waa rɔ soboilu wo, kolofenilu wo, nimafen misen menilu ye taamala duu ma, a ni kɔnɔilu wo, kawa ye fen fen na, woilu su bee donda. 15 Nba, fen fen ye a nilakilila, wo bee fila fila donda kulunba kɔndɔ Nuhan fe. 16 Nimafen su bee donda, ceman ni musoman, ikomin Alla ka jamarili ke ja men ma. Alu bee donda tuma men na, Allabatata ka kulunba da tuun Nuhan ma.

17 Nba, sancu ka tele binaanin ke, a ye nala duukolo kan. Ji siyayara ka ke ji dunba ri, ka kulunba korɔta ka bo duu ma. 18 Ji yelera ka siyaya kosebe. Kulunba fundu ji kan ka wa. 19 Ji tora yelera kojuuya foo ka koyinke bee latunun fan bee san korɔ. 20 Ji yelera koyinke woilu kun na ka se fo nɔnkɔn ja tan ni loolu, ka koyinke latunun fewu! 21 Nimafen bee faara duukolo kan. Kɔnɔilu wo, kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, nimafen misen menilu ye taamala duu ma, mɔɔilu wo, alu bee faara. 22 Fen fen ye duukolo kan, ni a ye a nilakilila, wo bee faara. 23 Allabatata ka duukolo nimafen bee halaki wo ja le ma. Mɔɔilu wo, soboilu wo, kɔnɔilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, alu bee halakira ka bo duukolo kan. A tora Nuhan dɔrɔn de ma, a ni menilu tee a kun kulunba kɔndɔ. 24 Ji ka tele keme ni biloolu ke duukolo kan, a ma majii.

8

Alla ka sancu ba lab

1 Kɔni Alla hankili tora Nuhan dɔ, a ni waa rɔ soboilu ni so kɔndɔ kolofenilu, menilu tee a kun kulunba kɔndɔ. Wo rɔ, Alla ka fɔnɔ lawuli ka a tee duu kan ka ji majii. 2 Duukolo ji bondon da tuunda, a ni sankolo ji bondon. Sancu teera. 3 Ji tora majiila dooni dooni duukolo kan. Tele keme ni tele biloolu taminda tuma men na, ji madooyara. 4 A karo wɔrɔnwulana tele tan ni wɔrɔnwulana, kulunba nara i sii Arara jamana koyinke do kan. 5 Ji tora

madooyala foo ka se karo tanna ma. Wo karo tele folo, koyinkeilu kunilu bɔra.

6 Tele binaanin taminda tuma men na, Nuhan ka fɔnɔ don da laka, a tun ka men bo kulunba la. 7 A ka jajasila do bila. Wo bɔra ka taa ni seyi ke haan ji jara duukolo kan tuma men na. 8 Wo kɔ, a ka kanba do bila ka a korɔsi ni ji ra dooya duukolo kan. 9 Kanba wo bo men keni, a ma sii yɔrɔ sɔrɔn. A ka a koseyi ka na Nuhan ma kulunba kɔndɔ, baa ji tee ye duukolo yɔrɔ bee kan folo. Nuhan ka a bolo labo ka kanba mira ka a ladon a fe kulunba kɔndɔ. 10 Nuhan ka a to tele wɔrɔnwula ye tamin ikɔ tuun, ka ban ka kanba bila ikɔ. 11 Wura fe, kanba ka a koseyi Nuhan ma. Olibiye fira kende ye a da la. Nuhan ka a lon wo le rɔ ko ji ra folo madooyala duukolo kan kosebe. 12 A ka a to tele wɔrɔnwula ye tamin ikɔ, ka ban ka kanba bila. Kanba wa men keni, a ma a koseyi Nuhan ma wo kɔ. 13 Nuhan sɔrɔn san keme wɔrɔ ni kelen, wo karo folo tele folo, ji tun te duukolo kan butun. Nuhan ka kulunba kunnafen waranka ka a yen ko duu ra folo jala. 14 A karo filana tele muwan ni wɔrɔnwulana sera ka a teren duu ra ja fewu!

Nuhan bɔra kulunba kɔndɔ

15 Nba, Alla kumara Nuhan fe ko: 16 «I ye bo kulunba kɔndɔ sisen, i ni i muso ni i denceilu ni alu musoilu. 17 I ye nimafen bee labo. Kɔnɔilu wo, waa rɔ soboilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, i ye alu bee labo, sa alu ri jiri ka siyaya duukolo fan bee rɔ.»

18 Wo rɔ, Nuhan bɔra kulunba kɔndɔ, a ni a denceilu ni a muso ni a denceilu musoilu. 19 Nimafen bee bɔra. Waa rɔ soboilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, kɔnɔilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, bee ni a la siya bɔra kulunba kɔndɔ.

20 Nuhan ka Alla saraka bo diya do lo ka Allabatata bato kanma. A ka sobo seniman ni kɔnɔ seniman su bee do ta ka Allabatata so alu rɔ. A ka alu janin Alla saraka bo diya wo kan, ka alu ke buuri ri. 21 Saraka wo suma diyara Allabatata ye. Allabatata ka a latee ko: «N te duu danka adamaden kosɔn butun. N ka a lon ko ka bo alu denmisenya waati ma foo ka na se alu la mɔɔya laban ma, alu miriya benni kojuu le ma. Hali wo, n te sɔn ka nimafen bee halaki butun, iko n

ka a ke ɲa men ma fɔɔ. ²² Ka bɔ bi ma ka wa haan dunuɲa laban, si foyi tuma ni suman ka tuma, nenε tuma ni tara tuma, sanma ni telema, su ni tele, wo si te ban.»

9

Alla ni Nuhan na teriya

¹ Alla kumara ka baraka don Nuhan ni a denceilu rɔ. A ka a fɔ alu ye ko: «Ai ye jiri ka siyaya duukolo fan bεε rɔ ka a fa. ² Nimafen bεε ri silan ai ye kosebε. Waa rɔ soboilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, kɔnɔilu wo, jεeilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, wo bεε ri silan ai ye. Alu bεε ri ke ai la fanka kɔrɔ. ³ Nimafen bεε ri ke balo ri ai ye. N ka suman di ai ma ɲa men ma, n ye nimafenilu fanan dila ai ma ɲa kelen wo le ma. ⁴ Kɔni ai kana sobo ni a jeli damun muumε! Baa a nimaya ye a jeli le rɔ. ⁵ Ni sobo do ka mɔɔ jeli labɔ ka a faa, sobo wo ka kan ka faa. Ni mɔɔ do ka a mɔɔɲɔn faa, wo fanan di faa. ⁶ Nde Alla ka mɔɔ dan ka a ke n jεε munuɲa le ri. Wo rɔ, mɔɔ mɔɔ wa a mɔɔɲɔn jeli labɔ ka a faa, mɔɔ ri wo fanan jeli labɔ ka a faa. ⁷ Nba, ai kɔnin, ai ye jiri ka siyaya. Ai ye sεɣya ka siyaya duukolo fan bεε rɔ ka a fa.»

⁸ Alla ka a fɔ Nuhan ni a denceilu ye ko: ⁹ «Sisen teriya ri tɔ nde ni aile tɛma, a ni ai bɔnsɔn men ye nala ai kɔ ¹⁰ a ni duukolo nimafen, men bεε tεɣe ai kun, fen fen bɔra ai fε kulunba kɔndɔ, kɔnɔilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo. ¹¹ Teriya ɲin ye tɔla n ni duukolo nimafen bεε tɛma. Ji dunba tε nimafen bεε halaki butun. Ji dunba tε ke butun ka duukolo bεε tɲan.»

¹² Alla ka a fɔ ikɔ ko: «N ye teriya men tala ai ye a ni ai bɔnsɔn bεε ni nimafen bεε fo habadan, wo tɔmasere le ɲin di. ¹³ N di nincinankan labɔ san fε bandafin kɔrɔ. Nincinankan wo le n na teriya tɔmasere le ri, n ye teriya men tala dunuɲa bεε ye. ¹⁴ Tuma tuma, ni n ka bandafin naden duukolo kun na, ni nincinankan fanan bɔra, ¹⁵ wo rɔ, n di n hankili bila n na teriya rɔ, n ka men ta ai ni nimafen su bεε ye. N tε ji siyaya ka a ke ji dunba ri butun ka nimafen bεε halaki. ¹⁶ Nincinankan wa bɔ bandafin kɔrɔ, n di wo yen ka n hankili bila n na teriya banbali rɔ, n ka men ta duukolo nimafen su bεε ye.»

¹⁷ Alla ka a fɔ Nuhan ye ko: «N da teriya men ta duukolo nimafen bεε ye, wo tɔmasere le wo ri.»

Nuhan dence sawa la ko

¹⁸⁻¹⁹ Nba, Nuhan dence menilu bɔra a fε kulunba kɔndɔ, woilu le tεɣe Sɛmu ni Kamu ni Jafeti ri. Nuhan dence sawa le woilu ri. Woilu le bɔnsɔn jensenda ka se duukolo fan bεε rɔ. Wo rɔ, Kanaan fa le tεɣe Kamu ri. ²⁰ Nba, Nuhan ka sene damira. Ale le fɔɔ ka rεsen fε sene. ²¹ Lon do rɔ, Nuhan ka rεsenji do min ka a ɲa laminin. A fari makolon lani tεɣe a la faaninbon kɔndɔ. ²² Kanaan fa Kamu ka a fa Nuhan fari makolon yen, ka wa wo fɔ a badenma fila ye lu ma. ²³ Sɛmu ni Jafeti ka durukiba ta ka a la alu kamanakun kan ka don alu kɔnkɔma alu fa la faaninbon na ka alu fa sutura. Alu ma sɔn alu ɲa yen na alu fa kan, kosa alu kana a fari makolon yen fewu.

²⁴ Nba, rεsenji ka Nuhan bila tumana men na, a dence doomani Kamu ka ko men ke a la, wo fɔra a ye. ²⁵ Wo rɔ, Nuhan kan ko:

«Alla ma tɔɣya lara Kamu dence Kanaan kan.

Ka a ke a kɔrɔceilu la jɔntajɔn di, Alla ma wo kera.»

²⁶ Nuhan kan ko:

«N di Allabatata tando, Sɛmu Maari Alla kɔnin. Alla ma Kanaan ke Sɛmu la jɔn di, Alla ma wo kera.

²⁷ Alla ma Jafeti bonyara,

Ka a bɔnsɔn sii Sɛmu bɔnsɔn fε, Alla ma wo kera.

Alla ma Kanaan ke alu la jɔn di, Alla ma wo kera.»

²⁸ Nba, ji dunba tamin kɔ, Nuhan ka san kemε sawa ni san biloolu le ke. ²⁹ A si bεε ladenni kera san kemε kɔnɔndɔ ni san biloolu le ri. Wo bεε taminni, a sara.

10

Nuhan denceilu la bɔnsɔn

¹ Ji dunba tamin kɔ, Nuhan denceilu Sɛmu ni Kamu ni Jafeti ka denceilu sɔrɔn. Alu bɔnsɔn le ɲin di.

² Jafeti denceilu le ten: Komεri, Makɔki, Madayi, Jaban, Tubali, Mesεki a ni Tirasi.

³ Komεri denceilu le Asikεnasi, ni Rifati ni Tokarima ri. ⁴ Jaban denceilu le ten: Elisiya, Tarisisi, Kitimu a ni Dodanimu.

⁵ Jaban bənsən jənsənda ka wa i sii kəoji da la, a bəe ni a la duu, a bəe ni a la kumakan, a bəe ni a məoilu, a bəe ni a la jamana.

⁶ Kamu denceilu le ten: Kusi, Misiran, Puti a ni Kanaan. ⁷ Kusi denceilu le ten: Saba, Habila, Sabita, Rayema a ni Sabiteka. Rayema denceilu le Seba ni Dedan di. ⁸ Kusi dence do le Namurudu ri. Wo le fəlo kera fankatii ri duukolo kan. ⁹ A kera donso fadimanba ri Allabatala jana. Wo ro a ye fəla doilu ma ko: «A keni donso fadimanba le ri, Allabatala jakoro iko Namurudu tere ja men ma.» ¹⁰ Namurudu kera faama ri. A fəloma le ka a sii Babeli ni Ereki ni Akadi soilu kun na. So sawa wo bəe tere Sineyari jamana le ro. ¹¹ A bora jamana wo ro ka wa Asiri jamana ro. A ka Ninibe ni Rehobotiri ni Kalasi ¹² ni Reseni soilu sii ka alu lo. Reseni ye Ninibe ni Kalasi so fila le te. So ba le wo ri.

¹³ Misiran kera menilu benba ri, woilu le ten: Ludi bənsən, Anamu bənsən, Lehabi bənsən, Nafitu bənsən, ¹⁴ Paturusi bənsən, Kafitori bənsən a ni Kasiluhi bənsən. Filisitilu bora Kasiluhi bənsən le ro.

¹⁵ Kanaan dence fəlo le tere Sidon di, ka Heti tuun wo la. ¹⁶⁻¹⁸ Məo menilu fanan bora Kanaan do, woilu le ten: Jebusikailu, Amərikailu, Kirikasikailu, Hifikailu, Arikiilu, Sinikailu, Arifadikailu, Semarikailu a ni Hamarikailu.

Kanaan bənsən jənsənda. ¹⁹ Alu la jamana ye damirala Sidon de ka wa Kerari fan fe, ka wa se foo Kasa. A ye wala Sədomu ni Kəməri ni Adima ni Seboyimu fan fe, ka wa se foo Lesa. ²⁰ Kamu bənsən de woilu ri, a bəe ni a la məoilu, a bəe ni a kumakan, a bəe ni a la duu, a bəe ni a la jamana.

²¹ Jafeti korəce Semu fanan ka denceilu sərən. Semu wo le kera Heberu bənsən bəe benba ri. ²² Semu denceilu le ten: Elamu, Asuri, Aripasadi, Ludi a ni Aramu. ²³ Aramu denceilu le ten: Usi, Huli, Kətari a ni Masi. ²⁴ Aripasadi wo ka Selasi sərən. Selasi ka Heberu sərən. ²⁵ Heberu ka dence fila sərən. Kelen təo ko Peleji ka a masərən duukolo ratalara a tele le ro. A dooce təo ko Jokitan. ²⁶⁻²⁹ Jokitan denceilu le ten: Alimodadi, Selef, Hasamaweti, Jeraki, Hadoramu, Usali, Dikila, Obali, Abimayeli, Seba, Ofiri, Habila a ni Jobabu. Nba, woilu bəe tere Jokitan denceilu le ri. ³⁰ Duu men ye Mesa ni Sefari te, alu ta le tere wo bəe ri. Yoro wo ye koyinkailu korə telebo

fan fe. ³¹ Nba woilu bəe kera Semu deni le ri, a bəe ni a la məoilu, a bəe ni a la kumakan, a bəe ni a la duu, a bəe ni a la jamana.

³² Nba, Nuhan denceilu bənsən de woilu ri, a bəe ni a bənsən, a bəe ni a jamana. Məo woilu le jənsənda ka ke jamana siyaman di duukolo kan ji dunba ko.

11

Babeli sankaso jan na ko

¹ Dunu ja məoilu bəe tere ye kan kelen de menna. Alu bəe tere ye i jəon famunna. ² Alu bora telebo fan do, ka wa gbekannan ba do tere Sineyari jamana ro. Alu ka i sii dinkira wo ro. ³ Lon do ro, alu ka a fo i jəon ye ko: «An ye birikilu gbasi ka alu janin kosebe.» Alu ma kabakurun ta fo biriki. Alu ma boro fanan ta, fo tulubo fasani. ⁴ Alu kan ko: «An ye so lo an jere ye, ka sankaso jan lo a kəndo. Wo lo ye se haan sankolo ma, sa an di təo sərən. Ni an ma wo ke, an di jensen duukolo fan bəe fe.»

⁵ Allabatala jira ka so ni sankaso jan dagbe, adamadenilu ka men lo. ⁶ A kan ko: «A ragbe. Alu bəe ye siya kelen de ri, alu bəe ye kan kelen de menna. Alu ye baara men kan jin, alu la baara fəlo le wo ri. A te men bəe, alu wa alu miri fen fen ma, alu ri se wo kela. ⁷ An ye jii ka alu kan basan, sa alu kana se i jəon kan menna butun.»

⁸ Wo ro, Allabatala ka alu farafara ka alu bo dinkira wo ro, ka alu jensen duukolo fan bəe ro. Alu la so lo ko ra dan wo ro. ⁹ Wo le kosən, dinkira wo təo lara ko Babeli, baa Allabatala ka dunu ja məoilu bəe kumakan basan ye le, ka ban ka alu jensen duukolo fan bəe ro.

Semu bənsən

¹⁰ Nba, Semu bənsən de jin di.

Semu sərən ka san keme bo tuma men na, a ka Aripasadi sərən. Wo kera san fila ji dunba ko. ¹¹ Aripasadi sərən korə, Semu ka san keme loolu le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

¹² Aripasadi sərən ka san bisawa ni san loolu bo tuma men na, a ka Selasi sərən. ¹³ Selasi sərən korə, Aripasadi ka san keme naanin ni san sawa le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

¹⁴ Selasi sərən ka san bisawa bo tuma men na, a ka Heberu sərən. ¹⁵ Heberu sərən

kərɔ, Selasi ka san keme naanin ni san sawa le ke, ka dence ni denmusoilu sərɔn.

¹⁶ Heberɪ sərɔn ka san bisawa ni san naanin bɔ tuma mɛn na, a ka Peleji sərɔn.

¹⁷ Peleji sərɔn kərɔ, Heberɪ ka san keme naanin ni san bisawa le ke, ka dence ni denmusoilu sərɔn.

¹⁸ Peleji sərɔn ka san bisawa bɔ tuma mɛn na, a ka Eruhu sərɔn. ¹⁹ Eruhu sərɔn kərɔ, Peleji ka san keme fila ni san kɔnɔndɔ le ke, ka dence ni denmusoilu sərɔn.

²⁰ Eruhu sərɔn ka san bisawa ni san fila bɔ tuma mɛn na, a ka Seruki sərɔn.

²¹ Seruki sərɔn kərɔ, Eruhu ka san keme fila ni san wɔrɔnwula le ke, ka dence ni denmusoilu sərɔn.

²² Seruki sərɔn ka san bisawa bɔ tuma mɛn na, a ka Nakəri sərɔn. ²³ Nakəri sərɔn kərɔ, Seruki ka san keme fila le ke, ka dence ni denmusoilu sərɔn.

²⁴ Nakəri sərɔn ka san muwan ni san kɔnɔndɔ bɔ tuma mɛn na, a ka Teraki sərɔn.

²⁵ Teraki sərɔn kərɔ, Nakəri ka san keme ni san tan ni kɔnɔndɔ le ke, ka dence ni denmusoilu sərɔn.

²⁶ Teraki sərɔn ka san biwɔrɔnwula bɔ tuma mɛn na, a ka Iburama ni Nakəri ni Haran sərɔn.

²⁷ Teraki bɔnsɔn de jin di. A ka Iburama ni Nakəri ni Haran sərɔn. Haran ka Luti sərɔn. ²⁸ Haran sara ka a fa kende to. A la saya kera a sərɔn jamana le rɔ, Kalide jamana kɔnin. A sara Uri so le kɔndɔ.

²⁹ Iburama ni Nakəri ka furu ke. Iburama muso tɔɔ le tere ko Sarayi. Nakəri ka Haran denmuso do furu, mɛn tɔɔ ko Milika. Haran denmuso do fanan tɔɔ ko Sisika. ³⁰ Sarayi tere densɔrɔnbali le ri. Den tun te a bolo.

³¹ Nba, Teraki ka a dence Iburama ni a mamarence Luti ta ka wa Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Luti ye Haran den de ri. Teraki ka a biranmusoni Sarayi fanan ta, mɛn ye Iburama muso ri. Alu bee bɔra Uri so la ka Kanaan bɔnsɔn na jamana sila mira. Uri wo ye Kalide jamana le rɔ. Kɔni alu se mɛn kenɪ Haran, alu ka i sii ye. ³² Teraki si bee ladenni kera san keme fila ni san loolu le ri. A sara Haran ye.

12

Alla kumara Iburama ye

¹ Nba, Allabatala kumara Iburama ye ko: «Iburama, i ye bɔ i la jamana rɔ, ka bɔ i

badenmailu tema, ka bɔ i fa la lu ma. I ye wa jamana do rɔ, n ketɔ mɛn yirakala i la.

² N di i bɔnsɔn ke jamana ba ri ye. N di baraka don i rɔ, ka i tɔɔ bonya. Mɔɔilu ri baraka sərɔn i la sababu rɔ. ³ Mɔɔ mɛn ba duwa i ye ka i miri kɔɔnɔnɔ, n di jumaya ke wo tii ye. Mɔɔ mɛn ba i danka, n di tɔrɔya la wo kan. I ri ke sababu ri, siyailu bee ri baraka sərɔn n bolo.»

⁴ Iburama wulira ka wa ikomin Allabatala ka a fɔ a ye ja mɛn ma. Luti taara a fe. Iburama bɔra Haran ka wa, ka a teren a sərɔn da san biwɔrɔnwula ni san loolu bɔ.

⁵ Iburama ka a muso Sarayi ta a ni a kɔrɔce dence Luti a ni a jɔnilu a ni a bolofen bee. A tun ka fen fen sərɔn Haran, a ka wo bee ta. Alu bɔra wo ja le ma ka wa Kanaan jamana rɔ.

Iburama ni a la mɔɔilu seni ye, ⁶ alu ka jamana ratee ka wa Sikemu, More la jiriju ba lɔni dinkira mɛn dɔ. Wo tuma, Kanaan bɔnsɔn tere jamana wo rɔ ye fɔlɔfɔlɔ.

⁷ Awa Allabatala ka a jere yiraka Iburama la, ka a fɔ a ye ko: «N di duu jin bee di i bɔnsɔn ma.» Wo le rɔ, Iburama ka saraka bɔ diya lɔ Allabatala bato kanma, Allabatala mɛn ka a jere yiraka a la.

⁸ Iburama bɔra ye ka wa koyinkɛilu fan fe, mɛnilu ye Beteli so telebɔ fan fe. A ka a la faaninbon lɔ ye, ka Beteli to a telebe fan fe, ka Ayi to a telebɔ fan. A ka saraka bɔ diya lɔ Allabatala bato kanma ye ka a tara.

⁹ Iburama bɔra ye ka jamana wo rataama ka wa Nekɛbi mara.

¹⁰ Nba, wo tuma kɔnkɔ ba ra don jamana kɔndɔ. Wo juuyara kosebe. Wo rɔ, Iburama wara Misiran jamana rɔ ka mɛn ye. ¹¹ Alu dontɔla Misiran, Iburama ka a fɔ a muso Sarayi ye ko: «N ka a lɔn ko i keɔni ba le. ¹² Ni Misirankailu ka i yen, alu ri a lɔn ko n muso le i ri. Wo rɔ, alu ri n faa ka i kende to. ¹³ I jaandi, ni an sera ye, i ye a fɔ ko n doomuso le i ri, sa alu ri n damira kɔɔnɔnɔ ka n to i la ko kosɔn.»

¹⁴ Iburama ni a muso sera Misiran tuma mɛn na, Misirankailu ka a yen ko Sarayi keɔni kosebe. ¹⁵ Misiran mansa Ferawuna* la mɔɔbailu ka Sarayi yen tuma mɛn na, alu wara a mankutun fɔ Ferawuna ye. A ka wo mɛn ka mɔɔilu lɔ Sarayi tala ka na a ri a wara. ¹⁶ A ka Iburama mira

* **12:15** Misirankailu alu a fɔla alu la mansa ma le ko Ferawuna.

koɲuma Sarayi la ko kosɔn, ka kolofen su bɛɛ di Iburama ma: saailu wo, bailu wo, nisilu wo, ɲɔɔmɛilu wo, falilu wo, a ni ɲonilu.

¹⁷ Kɔni Allabatata ka yankaro juuilu bila Ferawuna ni a la bonkɔndɔmɔɔilu la Iburama muso Sarayi la ko kosɔn. ¹⁸ Wo rɔ, Ferawuna ka Iburama kili ka a fɔ a yɛ ko: «I ra nfen kɛ n na ten? Nfenna i ma a fɔ n yɛ ko i muso le? ¹⁹ Nfenna i ka a fɔ ko i doomuso le? Wo le ka a kɛ, nde ka a ta ko n ye a kɛla n muso ri. Hen, i muso le ɲin de. A mira, i ye wa a ri!»

²⁰ Ferawuna ka a fɔ a la mɔɔilu yɛ ko alu ye Iburama ni a muso labɔ Misiran, a ni alu bolofenilu bɛɛ.

13

Luti ni Iburama farara

¹ Iburama ni a muso bɔra Misiran ka wa Nɛkɛbi. A wara a bolofenilu bɛɛ ri. Luti wara a fɛ. ² Iburama tun da kɛ fentii ba ri. Kolofen ni wodigbɛ ni sanin tɛɛ a bolo a ɲa ma. ³ A bɔra Nɛkɛbi ka wa Betɛli. A tun ka a la faaninbon lɔ dinkira mɛn dɔ kɔrɔman, a sera ye. Dinkira wo tɛɛ Betɛli ni Ayi soilu tɛ le, ⁴ Iburama tun ka Alla saraka bɔ diya lɔ dinkira mɛn dɔ. A se mɛn kɛni ye, a ka Allabatata matara.

⁵ Kolofenilu ni mɔɔilu tun ka siya Luti fanan bolo, mɛn tɛɛ ye taamala Iburama fɛ. ⁶ Wo le kosɔn, dinkira wo dooyara alu fila bolo, baa alu bolofenilu ka siya kosɛbɛ. Alu fila tun ti se tola dinkira kelen dɔ. ⁷ Lon do rɔ, kɛɛ wulira Iburama la kolofen kɔnɔmadenilu ni Luti la kolofen kɔnɔmadenilu tɛ. Wo tuma, Kanaan bɔnsɔn ni Feresikailu fanan siini jamana wo rɔ ye.

⁸ Wo rɔ, Iburama ka a fɔ Luti yɛ ko: «An kana sɔn kɛɛ ye wuli ile ni nde tɛ ma, wala ile la kolofen kɔnɔmadenilu ni nde la kolofen kɔnɔmadenilu tɛ ma. An ye badenma le ri. ⁹ I ye jamana mafɛnɛ. ɲin bɛɛ tɛ dinkira le ri wa? An ye fara. Ni bolomaran yan fan fɛ la le duman i yɛ, i ye wo ta. Nde ri to bolokinin yan fan fɛ. Ni bolokinin yan fan fɛ la le duman i yɛ, i ye wo ta. Nde ri to bolomaran yan fan fɛ.»

¹⁰ Luti ka a ɲa lɔ ka Juriden ba lɛɛ bɛɛ ragbɛ. A ka a yen ko ji kɔ nɔɔman dinkira wo rɔ, ikomin a nɔɔman Allabatata la nako ɲuma rɔ ɲa mɛn ma, wala ikomin Misiran

ye ɲa mɛn ma ji ko rɔ. A tɛɛ wo ɲa haan Sowari so. Dinkira wo ka ɲi tɛɛ fɔlɔ. Tuma wo, Allabatata tun ma Sɔdɔmu ni Kɔmɔri soilu halaki fɔlɔ. ¹¹ Nba, Luti ka wo yen ka Juriden ba lɛɛ bɛɛ ɲanatɔnbɔn ka a kɛ a ta ri. Wo rɔ, a bɔra Iburama fɛ ka wa telebɔ fan fɛ. Badenma fila wo farara wo ɲa le ma. ¹² Iburama ka i sii Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Luti wara i sii ba lɛɛ soilu fan fɛ, ka a la faaninbonilu lɔ Sɔdɔmu so donda la. ¹³ Sɔdɔmukailu tun ka juu kosɛbɛ, ka kojuu siyaman kɛ, ka Allabatata hake ta.

¹⁴ Luti ni Iburama farani kɔ rɔ, Allabatata ka a fɔ Iburama yɛ ko: «Iburama, i ɲa lɔ. Ka bɔ i lɔ dinkira ye i ɲa lawa tele kankan bolo maran fan fɛ, a ni tele kankan bolo kinin fan fɛ, telebɔ fan fɛ a ni telebe fan fɛ. ¹⁵ I ɲa ye jamana mɛn bɛɛ la ɲin, n di wo bɛɛ di i ni i bɔnsɔn ma, ka a kɛ ai ta ri kadawu! ¹⁶ N di i bɔnsɔn siyaya ka alu kɛ ikomin dununɲa kɲɛ. Ni mɔɔ ri se dununɲa kɲɛ jatela, i bɔnsɔn fanan di se jatela. ¹⁷ I wuli ka jamana rataama, ka a janyan ni a bonya ragbɛ, baa n ye a bɛɛ dila ile le ma.»

¹⁸ Iburama ka a la faaninbonilu bɔ, ka wa i sii Mamere la jirijuilu kɔrɔ. Dinkira wo ye Heburɔn so da la. A ka saraka bɔ diya wɔse rabɛn Allabatata ye.

14

Luti mirara

¹ Wo tuma, Amurafɛli ye Sineyari jamana mansaya la. Ariyɔki ye Elasari jamana mansaya la. Kedorilamɛri ye Elamu jamana mansaya la. Tidali ye Koyimu jamana mansaya la. ² Mansa naanin woilu ka alu laden ka wa mansa Bera kɛɛ, a ni mansa Birisa ni mansa Sineyabu ni mansa Sɛmɛbɛri ni mansa mɛn siini Bela so kun na. Bela tɔɔ fanan ko Sowari. Bera siini tɛɛ Sɔdɔmu so kun na. Birisa siini tɛɛ Kɔmɔri so kun na. Sineyabu siini tɛɛ Adima so kun na. Sɛmɛbɛri siini tɛɛ Seboyimu so kun na. ³ Mansa loolu woilu wara i laden Sidimu kɛnɛgbɛ rɔ, Dalaba Kɔɔjilama ye dinkira mɛn dɔ bi. ⁴ Alu tun da san tan ni fila kɛ, alu ye mansa Kedorilamɛri la fanka kɔrɔ. A san tan ni sawana, alu muruntira a ma. ⁵ A san tan ni naaninna, Kedorilamɛri ni a fɛ mansailu wulira ka na, ka mansa mɛnilu kɛɛ; Refayikailu mɛnilu siini Asiterɔti Kari-nayimu so la, Sisikailu mɛnilu siini Hamu

so la, Emukailu menilu siini Sawe Kiriy-atimu so la, ka ye mɔɔilu keɛ ka alu se woilu la. ⁶ Alu wara Horilu keɛ woilu bara, koyinkema dinkira do rɔ, Seyiri la jamana rɔ, ka se woilu la. Alu ka alu gben haan Heliparan, so men ye wula kɔndɔ. ⁷ Wo kɔ, Kedorilameri ni a dafarɔɔilu ka ie kɔseyi ka na Enimisipa, men tɔɔ ko Kadɛsi. Mɔɔ menilu tere ye Amaleki bɔnsɔn na jamana rɔ, alu ka woilu keɛ ye, ka se woilu la ka ai la jamana bɛɛ ta. Alu sera Amɛrikailu fanan na, menilu siini tere Asarɔn Tamari so la.

⁸ Wo rɔ, Sɔdɔmu mansa bɔra, a ni Kɔmɔri mansa ni Adima mansa ni Seboyimu mansa ni Bela mansa. Bela wo tɔɔ fanan ko Sowari. Mansa woilu bɔra ka wa keɛ diya Sidimu kenɛgbɛ rɔ. ⁹ Alu wara ka Elamu mansa Kedorilameri keɛ, a ni Koyimu mansa Tidali ni Sineyari mansa Amurafeli ni Elasari mansa Ariyaki. Mansa loolu woilu ka mansa naanin keɛ. ¹⁰ Nba, Sɔdɔmu mansa ni Kɔmɔri mansa ni alu la mɔɔilu ka i bori alu juuilu jɛ. Alu siyaman borimantɔ bera tulubɔ fasani denkailu rɔ, baa wo ka siya tere Sidimu kenɛgbɛ rɔ. Menilu ma be denka rɔ, woilu ka i bori foo tindilu kan. ¹¹ Wo rɔ, Kedorilameri ni a la mɔɔilu wara ka Sɔdɔmu ni Kɔmɔri nanfulu bɛɛ ta, a ni alu la damunun fenilu bɛɛ. Alu ka wo bɛɛ ta ka wa a ri. ¹² Alu ka Iburama badenma Luti fanan mira ka wa a ri, a ni a bolofen bɛɛ, baa ale fanan siini tere Sɔdɔmu so le kɔndɔ.

Iburama ka Luti kisi

¹³ Mɔɔ do borimantɔ nara ka wo bɛɛ jafɔ Iburama ye, a ye fɔla men ma ko Heburu cɛ. Wo tuma, Iburama siini tere Mamere la jirijuilu tɔrɔfɛ. Mamere wo tere Amɛrika mɔɔ do le ri. A badenmailu le Esikoli ni Anɛri ri. Wo bɛɛ tere Iburama denkuruilu le ri. ¹⁴ Iburama badenma mira ko fɔra a ye tuma men na, a ka a la mɔɔilu kili, menilu kusan keɛlɛla. Cɛ farinman mɔɔ kemɛ sawa ni mɔɔ tan ni seyin men bɛɛ sɔrɔnni Iburama wara woilu bɔra, ka mansailu kɔsaran foo Daan so la. ¹⁵ Su rɔ, Iburama ka a la mɔɔilu ratala ka be mansailu kan. Iburama ka alu keɛ ka se alu la, ka alu gben haan Hoba. So wo ye Damasi so tele kankan bolo maran fan fɛla. ¹⁶ Mansailu tere ra nanfulu men bɛɛ ta, Iburama ka wo bɛɛ mira alu la ka na a ri. A nara a badenma Luti fanan di, a ni Luti bolofenilu bɛɛ ni

muso menilu mirani tere wo ni mɔɔ toilu bɛɛ.

Melikisedeki ka Iburama kunben

¹⁷ Nba, Iburama ka mansa Kedorilameri ni a mansa jɔɔnilu keɛ ka se alu la, ka ban ka i kɔseyi. A kɔseyitɔ, Sɔdɔmu mansa wara a kunben Sawe kenɛgbɛ rɔ, mɔɔilu ye a fɔla men ma ko mansa la kenɛgbɛ.

¹⁸ Salemu so mansa Melikisedeki nara Iburama kunben ka sɔ buru ni resenji a rɔ. Alla Kɔrɔtaniba sarakalasele le wo ri. ¹⁹ A duwara Iburama ye ko: «Alla ye jumaya ke Iburama ye, Alla Kɔrɔtaniba, men ka san dan ka duu dan. ²⁰ An ye Alla Kɔrɔtaniba tando, men ka i juuilu di i ma.» Iburama ka menilu sɔrɔn keɛ rɔ, a ka wo bɛɛ ja bɔ ka a di Melikisedeki ma.

²¹ Sɔdɔmu mansa ka a fɔ Iburama ye ko: «N na mɔɔilu laseyi n ma. Kɔni i ka nanfulu men mira, i ye wo ta.» ²² Iburama ka a jabi: «N da n bolo kɔrɔta ka n kali Allabatata la, Alla Kɔrɔtaniba, men ka san dan ka duu dan. ²³ N da n kali wo la ko n tɛ i bolofen si tala, hali jisikari, wala sanbara julu. N tɛ a foyi ta, sa i kana a fɔ ko ile le ka Iburama ke nanfulutii ri. ²⁴ N tɛ foyi tala fo n na mɔɔilu ka men ke alu balo ri. Kɔni menilu wara n kɔfɛ, Anɛri wo, Esikoli wo, Mamere wo, fen menilu sɔrɔnda keɛ rɔ woilu ri alu nin bɔ wo rɔ.»

15

Alla ni Iburama la teriya

¹ Wo waati taminni kɔ rɔ, Iburama ka Allabatata kumakan men kibarɔ misaliya rɔ. A kan ko: «Iburama i kana silan. N di i lantanka fen bɛɛ ma ka i sara kɔsebe.» ² Iburama ka a jabi: «N Tii Allabatata, den tɛ n bolo. I ri nfen de di n ma wo rɔ? Damasika men tɔɔ ko Eliyeseri, wo le ketɔ n na bon cɛtala ri.» ³ Iburama kan ko: «I ma den si di n ma. Wo rɔ, n na jɔn, men ye n wara yan, wo le ketɔ n cɛtala ri.»

⁴ Iburama ka Allabatata kumakan men jabili rɔ ko: «Wo kuma tɛ. Cɛ wo tɛ kɛla i cɛtala ri, fo i jɛɛ den, i ketɔ men sɔrɔnna. Wo le ketɔ i cɛtala.»

⁵ Allabatata ka Iburama labɔ kenɛma ka a fɔ a ye ko: «Iburama, i ja lɔ san dɔ, ka lolo bɛɛ jate, ni i ri se wo dan lɔnna.» Allabatata kan ko: «Loloilu siyaman ja men ma, i bɔnsɔn di siyaya wo ja.»

⁶ Iburahima lara Allabatata la kuma la, wo rɔ Allabatata ka a jate mɔɔ telenni ri.

⁷ Allabatata ka a fɔ a ye ko: «Nde le Allabatata ri, men ka lo i jɔrɔ ka i labɔ Uri so kɔndɔ Kalide jamana rɔ. N ka i lana yan de, ka jamana jin di i ma ka a ke i ta ri.»

⁸ Kɔni Iburama ka a jabi: «N tii Allabatata, n di se a lonna di ko jamana jin di ke n ta ri?» ⁹ Allabatata kan ko: «Nisi muso kelen mira ka na a di n ma, a ni ba muso kelen ni saaji kelen. Wo beɛ ye ke san sawa sawa ri. I ye kanba kelen fanan mira, a ni sokɔndɔkanbanin kelen.»

¹⁰ Iburama nara woilu beɛ di a ma, ka alu faa ka kolofenilu sensen a tema fila ri, kɔni a ma kɔnɔilu sensen. A ka kunkurun woilu bilabila ka alu jaben i jɔɔn na. ¹¹ Duwailu jiira soboilu ma tuma men na, Iburama ka alu gben.

¹² Nba, tele be tumana, sunɔɔ ba donda Iburama ja rɔ. Ka a teren a ye sunɔɔ rɔ, silan juu ni dibi ba sera a ma. ¹³ Allabatata ka a fɔ a ye ko: «Iburama, i ye a lon ko i bɔnsɔn di ke lɔndanilu ri jamana gberɛ rɔ. Alu ri ke jɔnɔlu ri, ka tɔrɔ kojuuya haan san kemɛ naanin wa dafa. ¹⁴ Kɔni jamana men ketɔ alu bilala jɔnya rɔ, n di kititɛɛ jamana wo kan. Kiti wa ke, i bɔnsɔn di bɔ jamana wo rɔ nanfulu siyaman di. ¹⁵ Ile kɔnin di i la kɔrɔya diya bɔ, ka sa herɛ rɔ. Alu ri i suu don. ¹⁶ I denilu bɔnsɔn naaninna ri alu kɔseyi yan, baa yan mɔɔilu, ni woilu ye Amɔrikailu le ri, alu la kojuu ma dan natamin fɔlɔ ka se alu gben ma.»

¹⁷ Nba, tele bera ka dibi don tuma men na, sinkɔn sisima ni kala melen taminda sobo kunkurunilu tema. ¹⁸ Wo lon jere rɔ, teriya donda Allabatata ni Iburama tema. A ka a fɔ a ye ko: «N di duu jin di i bɔnsɔn ma, ka bɔ Misiran ba ma, ka wa haan ba belebele ba ma, men ye Efirati ba ri kɔnin. ¹⁹ Dinkira wo ye Kenikailu bolo, a ni Kenisikailu ni Kadimonikailu ²⁰ ni Hetikailu ni Feresikailu ni Refayikailu ²¹ ni Amɔrikailu ni Kanaan bɔnsɔn ni Kirikasikakailu ni Jebusikailu.»

16

Isumayila sɔrɔn ko

¹ Iburama muso Sarayi tun ma den sɔrɔn a ye. Wo tuma, Misiranka sunkurun do

tere Sarayi bolo jɔnya la, men tɔɔ ko Hajara. ² Lon do rɔ, Sarayi ka a fɔ Iburama ye ko: «N ce, Allabatata ma sɔn n ye den sɔrɔn. I ye wa i la n na jɔn sunkurun Hajara fe. Ni Alla sɔnda, a ri den sɔrɔn n ye.»

Iburama sɔnda Sarayi la kuma ma. ³ Wo rɔ, a muso Sarayi ka a la jɔn Misiranka sunkurun di a ma ka a ke a muso ri, wo ka a teren Iburama ra san tan ke Kanaan jamana rɔ. ⁴ Iburama wara a la Hajara fe. Hajara ka kɔnɔ ta. Hajara ka a yen tuma men na ko a kɔnɔ ma le, a ma a tii Sarayi jii foyi le ri, fo ka a dooya. ⁵ Wo rɔ, Sarayi ka a fɔ Iburama ye ko: «Ko men ye kela n na, wo bɔni ile le rɔ. N ka n na jɔn di i ma ka a ke i muso ri. Kɔni a ka a yen tuma men na ko a kɔnɔ ma le, a ma n jii foyi le ri. Allabatata, a ye wo kititɛɛ nde ni ile tema!»

⁶ Iburama ka Sarayi jabi: «Ale le wo ri. I la jɔn ye i la fanka le kɔrɔ. Men wa i diya, i ye wo ke a la.» Wo rɔ, Sarayi ka Hajara tɔrɔ kojuuya, foo Hajara ka i bori a kɔrɔ ka wa.

⁷ Allabatata la meleka ka Hajara yen ko do rɔ wula kɔndɔ. Ko wo ye Suri sila dafe.

⁸ Meleka ka a fɔ a ye ko: «Ile, Hajara, Sarayi la jɔnmuso, i bɔni mi? I watɔ mi?» Hajara ka a jabi: «N borini n tii Sarayi le kɔrɔ.»

⁹ Allabatata la meleka ka a fɔ a ye ko: «I kɔseyi i tii wara, ka wa i fanmajii a ye ka a kan mira.» ¹⁰ Meleka kan ko: «N di i bɔnsɔn siyaya a ja ma, foo mɔɔ te wo jate lon muume!» ¹¹ Habadan Mansala la meleka ka a fɔ a ye iko tuun ko: «I ja lo. I kɔnɔ ma le, i ri dence sɔrɔn. I ye wo tɔɔ la ko Isumayila, baa Allabatata da i la jusukasi kan namɛn. ¹² Den wo ri ke iko waa rɔ sofali, men bilani a jere ma. A ti se a la yala a badenma tema. A ni a badenmailu te ben.»

¹³ Hajara kan ko: «Allabatata ja yen n na», wo rɔ a ka tɔɔ do la ko: «Alla men kɔrɔtanin ja yen n na.»

¹⁴ Wo le rɔ, kɔkun men ye Kadɛsi so ni Berɛdi so te, mɔɔilu ye wo kilila ko Lasayi Rɔyi.

¹⁵ Wo taminni ko, Hajara ka dence sɔrɔn Iburama ye. Iburama ka den tɔɔ la ko Isumayila. ¹⁶ Hajara ka Isumayila sɔrɔn tuma men na, Iburama sɔrɔn tun da san biseyin ni san wɔrɔ bɔ.

17

Alla ni Iburama la teriya tɔ́masere

¹ Iburama sɔ́rɔ́n ka san bikɔ́nɔ́ndɔ́ ni san kɔ́nɔ́ndɔ́ bɔ́ tuma mɛ́n na, Allabatala ka a jɛ́rɛ́ yiraka a la ka a fɔ́ a yɛ́ ko: «Nde le Alla Sebɛ́tɪi ri. I ye n na sila taama ka kɛ́ mɔ́o telenni ba ri. ² Wo wa kɛ́, n di an na teriya mafa i yɛ́ ka i bɔ́nsɔ́n siyaya kosɛ́bɛ́.»

³ Iburama ka wo mɛ́n ka a jɔ́kɔ́rɔ́ bɛ́n duu ma. Alla kumara a yɛ́ ko: ⁴ «An ye teriya mɛ́n tala, wo le ye jɪ́n di. Jamana siyaman di bɔ́ i rɔ́. ⁵ A tɛ́ fɔ́ i ma butun ko Iburama. I kilitɔ́ le sisen ko Iburahima, baa n di i kɛ́ jamana siyaman benba ri. ⁶ N di i jiri kosɛ́bɛ́. I bɔ́nsɔ́n di siyaya ka kɛ́ jamanailu ri. Mansailu ri bɔ́ i bɔ́nsɔ́n dɔ́. ⁷ An na teriya wo ri tɔ́ an tɛ́ma a ni i bɔ́nsɔ́nilu fanan, mɛ́nilu bɛ́ɛ́ natɔ́ i kɔ́. Teriya wo tɛ́ banna habadan. N di kɛ́ i Maari Alla ri, a ni i bɔ́nsɔ́n ta. ⁸ I ye lɔ́ndanya la jamana mɛ́n dɔ́ bi, n di jamana wo di ile ni i bɔ́nsɔ́n bɛ́ɛ́ ma. Kanaan jamana wo ri kɛ́ ile ni i bɔ́nsɔ́n ta ri habadan. N di kɛ́ i bɔ́nsɔ́n na Maari Alla ri.»

⁹⁻¹⁰ Alla ka a fɔ́ Iburahima yɛ́ ko: «I ni i bɔ́nsɔ́n bɛ́ɛ́ ye an na teriya sila taama ka n kan mira. Ai ka kan ka diyagboya ko mɛ́n kɛ́, wo le ye jɪ́n di. Ai cɛ́ kelen kelenna bɛ́ɛ́ ye faaninta kɛ́. ¹¹ Ai wa faaninta kɛ́, wo ri kɛ́ an na teriya tɔ́masere ri nde ni aile tɛ́ma. ¹² Ka bɔ́ bi ma haan ka wa, dencɛ́ilu bɛ́ɛ́ ye faaninta kɛ́ alu sɔ́rɔ́n tele seyin ma. Hali jɔ́nilu. Jɔ́n fen fen wa sɔ́rɔ́n i wara, i ye a faaninta kɛ́ wo jɔ́n le ma. I wa jɔ́n fen fen san wodi la siya gbɛ́ɛ́ilu ma, wo fanan ye faaninta kɛ́ jɔ́n kelen wo ma. ¹³ Ni a sɔ́rɔ́nda i wara, ni i ka a san i la wodigbɛ́ la, a bɛ́ɛ́ ye faaninta kɛ́. Wo le rɔ́, n na teriya tɔ́masere ri kɛ́ ai fari ma, ka a yiraka ko teriya wo ri mɛ́n kadawu. ¹⁴ Ni cɛ́ mɛ́n ma faaninta kɛ́ ka wo nɔ́ kɛ́ a fari ma, wo ye fara a badenmailu la, baa n kan mɛ́n diyagboya le, a ma wo kɛ́. Wo rɔ́, a ra n na teriya sila bila.»

¹⁵ Nba, Alla ka a fɔ́ Iburahima yɛ́ ko: «I kana a fɔ́ i muso ma butun ko Sarayi. A tɔ́o le sisen ko Saran. ¹⁶ N di baraka don a rɔ́. N di a kɛ́, a ri dence sɔ́rɔ́n i yɛ́. N di baraka don Saran na kɔ́ rɔ́ ka a kɛ́ siyailu ma ri. Mansailu ri bɔ́ a bɔ́nsɔ́n dɔ́.»

¹⁷ Iburahima ka a jɔ́kɔ́rɔ́ bɛ́n duu ma. Kɔ́ni a ka Alla la kuma mɛ́n a yɛ́lɛ́ra ka a fɔ́

a jɛ́rɛ́ kɔ́ndɔ́ ko: «Cɛ́ mɛ́n sɔ́rɔ́n da san kɛ́mɛ́ bɔ́, wo kɛ́tɔ́ den sɔ́rɔ́nna di? Saran fanan da san bikɔ́nɔ́ndɔ́ sɔ́rɔ́n. Wo ri se moyila den na wa?» ¹⁸ A ka Alla madiya ko: «I jaandi. I ye baraka don Isumayila la ko rɔ́, ka i janto a rɔ́.»

¹⁹ Alla ka a jabi: «Wo kuma tɛ́, kɔ́ni i muso Saran di dence sɔ́rɔ́n i yɛ́. I ri a tɔ́o la ko Isiyaka. Teriya ri don n ni Isiyaka tɛ́ma, a ni a bɔ́nsɔ́n mɛ́nilu natɔ́ a kɔ́. Teriya wo ri mɛ́n kadawu. ²⁰ Mɛ́n lɔ́ni Isumayila la ko ma, i ka mɛ́n dali n fɛ́, n di wo kɛ́. N di baraka don a la ko rɔ́ ka den siyaman di a ma, ka a bɔ́nsɔ́n siyaya kosɛ́bɛ́. A ri faama tan ni fila sɔ́rɔ́n. N di jamana ba do bɔ́ a rɔ́. ²¹ Kɔ́ni n na teriya ri tɔ́ n ni Saran dence Isiyaka le tɛ́ma, mɛ́n Saran di sɔ́rɔ́n i yɛ́ jɪ́n tuma sandɔ́.» ²² Alla banda kumala Iburahima yɛ́ tumana mɛ́n na, a bɔ́ra Iburahima fɛ́.

²³ Wo lon kelen dɔ́, Iburahima ka Isumayi la faaninta kɛ́, ka a la jɔ́n bɛ́ɛ́ fanan faaninta kɛ́, mɛ́nilu sɔ́rɔ́nni a wara a ni mɛ́nilu sanni a bolo. Cɛ́man kelen kelenna mɛ́n bɛ́ɛ́ tɛ́rɛ́ a wara, Iburahima ka wo bɛ́ɛ́ faaninta kɛ́ ikomin Alla ka a fɔ́ a yɛ́ jɔ́n mɛ́n ma. ²⁴ Iburahima jɛ́rɛ́ ka faaninta kɛ́ ka a tɛ́rɛ́n a sɔ́rɔ́n da san bikɔ́nɔ́ndɔ́ ni san kɔ́nɔ́ndɔ́ bɔ́. ²⁵ A dence Isumayila ka faaninta kɛ́ ka a tɛ́rɛ́n a sɔ́rɔ́n da san tan ni sawa bɔ́. ²⁶ Wo lon kelen dɔ́, Iburahima ni a dence Isumayila fila bɛ́ɛ́ ka faaninta kɛ́, ²⁷ a ni cɛ́man mɛ́nilu bɛ́ɛ́ tɛ́rɛ́ Iburahima wara. Jɔ́n mɛ́nilu sɔ́rɔ́nni a wara, a ni mɛ́nilu sanni a bolo siya gbɛ́ɛ́ilu ma, woilu bɛ́ɛ́ ka faaninta kɛ́ a fɛ́.

18

Isiyaka sɔ́rɔ́n ko

¹ Lon do rɔ́, Allabatala ka a jɛ́rɛ́ yiraka Iburahima la Mamere la jirijuilu kɔ́rɔ́. Wo ka Iburahima siini tɛ́rɛ́ a la faaninbon da la tele kunna rɔ́. ² Iburahima ka a jɔ́n lɔ́ ka cɛ́ sawa lɔ́ni yen. Alu tun ma jan a la. A ka alu yen tuma mɛ́n na, a borimantɔ́ bɔ́ra a la faaninbon da la ka wa alu labɛ́n, ka a majii bakɛ́ ka alu fo. ³ A ka a fɔ́ alu yɛ́ ko: «N tiilu, ai jaandi, ai kana tamin n wara ten. ⁴ Ko ji ye na ka ai sen mako, ka ban ka ai jɔ́jɔ́n lulen na. ⁵ N ye wa damunun fen jɪ́inin a ye damunun ke. Baa, ai ra na ai la baraden wara. Ai ti se bɔ́la yan wo jɔ́n a ma damunun ke. A wa banda damununna a

ri sila mira ka wa.» Alu ka Iburahima jabi: «Ale le wo ri, wo tε baasi ri.»

⁶ Iburahima borimantɔ donda a la faaninbon na ka a fɔ Saran ye ko: «I kaliya ka farɛni muu juma sumanifen ja sawa suman, ka a gbasi ka a kε buru ri.»

⁷ Iburahima ka a bori ka wa nisi ware rɔ, ka nisiden tɔlɔni do mira, mɛn sobo duman. A ka wo don a la jɔn do bolo. Jɔn wo ka a kaliya ka nisiden kannateε ka a sobo tibi.

⁸ Iburahima ka nɔnɔ sunɔni ni nɔnɔ kende ta, ka nisiden sobo tibini la woilu kan ka wa wo bεε sii lɔndan sawa kɔrɔ. Alu tεrε ye damununna tuma mɛn na, Iburahima ka a lɔ alu dafε jiri kɔrɔ.

⁹ Alu ka Iburahima majininka ko: «I muso Saran ye mi?» A kan ko: «A ye faaninbon na.»

¹⁰ Kelen kan ko: «N di na bɔ i fε jin tuma sandɔ. Wo ri a tεrɛn i muso Saran da dence sɔrɔn.»

Saran siini tεrε lɔndance wo kɔfε faaninbon da la, ka a tolo malɔ a la. ¹¹ Wo tuma, Iburahima ni Saran da kɔrɔ kosεbε. Den sɔrɔn waati ra tamin Saran kan. ¹² Saran ka kuma wo mɛn tuma mɛn na, a yelera a jεre ma, ka a fɔ ko: «Nde kɔrɔni ba le. N cε fanan da cεmɔɔya kosεbε. N di se den sɔrɔnna wo rɔ, ka sewa wo rɔ wa?»

¹³ Wo rɔ, Allabatata ka a fɔ Iburahima ye ko: «Nfenna Saran ye yelela ka sika a den sɔrɔn ko rɔ a kɔrɔya waati? ¹⁴ Allabatata se kapala fen su juman de kela? Nin tuma sandɔ, n di na bɔ i fε yan. Wo ri a tεrɛn i la muso Saran da dence sɔrɔn.»

¹⁵ Saran silanda ka wuya fɔ ko: «Nde ma yele de!» Kɔni Allabatata kan ko: «I yelera le jɔ!»

Iburahima ka Alla tara Sɔdɔmukailu ye

¹⁶ Nba, lɔndan woilu wuli mɛn keni ka wa, Iburahima wara alu bilasila. Alu sera tindi do kan ka alu ja lɔ Sɔdɔmu so fan fε lala. ¹⁷ Allabatata ka a fɔ a jεrε ma ko: «N ketɔ mɛn kela, n di wo dokon Iburahima ma wa? ¹⁸ Baa a ri kε jamatii ba ri, fanka ye mɛn na. Iburahima ri kε sababu ri, siya bεε ri baraka sɔrɔn n bolo. ¹⁹ N da a jɛnematɔmɔn, kosa a ri a denilu ni a bɔnsɔn bεε jamari ko alu ye n na sila taama telenbaya rɔ. Ni alu ka wo kε, n di n na teriya mafa, n ka mɛn ta Iburahima ye.»

²⁰ Nba, Allabatata ka a fɔ Iburahima ye ko: «Sɔdɔmukailu ni Kɔmɔrikailu jalakili kan da siyaya. Alu la ko haramunnin a ra wara kosεbε. ²¹ Wo rɔ, n watɔ alu ragbela, sa n di a lɔn ni alu ra kojuu kε ikomin a fɔra n jana ja mɛn ma.»

²² Cε woilu bɔra Iburahima tɔrɔfε ka wa Sɔdɔmu fan fε. Kɔni Iburahima lɔni tora Allabatata jakɔrɔ. ²³ A ka a madon a la ka a fɔ a ye ko: «Allabatata, i ri jahadi la mɔɔ telenilu ni mɔɔ telenbalilu bεε jɔɔn kan wa?

²⁴ Ni i ka mɔɔ telenni biloolu tεrɛn so kɔndɔ ye, i ri jahadi la so kɔndɔ mɔɔilu bεε kan wa? I ti se so kɔndɔ mɔɔilu tola ye mɔɔ telenni biloolu woilu la ko kosɔn wa? ²⁵ Ka mɔɔ telenilu faa mɔɔ telenbalilu fε, i tε ko su wo kela fewu. I tε sɔnna ka mɔɔ teleni ni mɔɔ telenbalilu jate kelen di ka jahadi la alu bεε kan. I tε ko su wo kela fewu! Ile le dunujna bεε kititεela ri, mɛn ye kojuu ni kojuma faranfaasila.»

²⁶ Allabatata ka Iburahima jabi: «Ni n ka mɔɔ telenni biloolu tεrɛn Sɔdɔmu, n di so kɔndɔ mɔɔ bεε to ye mɔɔ juma biloolu woilu la ko kosɔn.»

²⁷ Iburahima ka a fɔ a ye ikɔ tuun ko: «Maari, i ye dijε. N tε foyi ri fo banku, kɔni n ye n dajala ka kuma i ye. ²⁸ Ni i ka a tεrɛn mɔɔ telenni tε mɔɔ biloolu bɔ don? Ni mɔɔ loolu dɔrɔn ka mɔɔ biloolu jan, i ri jahadi la so bεε kan mɔɔ loolu woilu la ko kosɔn wa?» Allabatata ka a jabi: «Ni n ka mɔɔ telenni binaanin ni loolu tεrɛn so kɔndɔ, n tε jahidi la so kan.» ²⁹ Iburahima kumara a ye ikɔ ko: «Ni mɔɔ telenni ma tamin mɔɔ binaanin kan don?» Allabatata kan ko: «Mɔɔ binaanin woilu la ko kosɔn, n tε jahadi la so kan.» ³⁰ Iburahima kan ko: «Maari, i jaandi, i kana diminya n ma, kɔni n ye kumala ikɔ. Ni i ka mɔɔ telenni bisawa dɔrɔn tεrɛn so kɔndɔ don?» Allabatata kan ko: «Ni n ka mɔɔ telenni bisawa tεrɛn ye, n tε jahadi la so kan.» ³¹ Iburahima kan ko: «Maari, ye n dijε. N ye n dajala ka kuma i ye ikɔ. Ni i ka a tεrɛn ko mɔɔ telenni tε tamin mɔɔ muwan kan don?» Allabatata ka a jabi: «N tε jahadi la so kan mɔɔ muwan woilu la ko kosɔn.» ³² Iburahima kan ko: «Maari, i kana diminya n ma. N na kuma dan de jin di. Ni mɔɔ telenni muumε kera mɔɔ tan di don?» Allabatata kan ko: «N tε jahadi la so kan mɔɔ tan woilu la ko kosɔn.»

³³ Allabatata banni kumala Iburahima fε, a wara. Iburahima ka i kōseyi ka wa a wara.

19

Sōdōmu ni Kōmōri soilu Jahadi ja

¹ Nba, mēleka fila wo sera Sōdōmu wura fε. Luti tere siini so donda la. A ka alu yen tuma mēn na, a wulira ka wa alu laben ka majii bakε ka alu tuwa. ² A kan ko: «N tiilu, ai jaandi, ai ye dijε ka na jiya n wara. Ai ye ai sen mako ka sii yan. Sōma jona, n di sila di ai ma, sa ai ri wa ai la taama rō.» Mēlekailu ka Luti jabi: «εεn. An di sii kenema yan.» ³ Kōni Luti kumara alu ye ka a magbēleya, foo alu sōnda ka wa jiya a wara. A la mōoilu ka buru fununbali ni damunun ba raben. Luti ka wo bεε sii a la lōndanilu kōrō. Alu ka damunun ke.

⁴ Ka a tēren alu ma i la fōlō, Sōdōmukailu bōra fan bεε rō ka na bon naminin. Kamarenilu wo, mōobakōrōilu wo, alu bεε nara. ⁵ Alu ka alu kan nabō Luti ma ko: «Cε mēn nani i wara yan su jin dō, alu ye mi? I ye alu lana an ma. An ye a fε ka an la alu fε.»

⁶ Luti bōra bon na, ka bon da tuun lōndanilu ma. ⁷ A ka fō: «N badenmailu. Ai jaandi, ai kana kojuu jin ke. ⁸ N denmuso fila ye yan, wo si ma cε lōn fōlō. N di woilu lana ai ma ka alu di ai ma. Fen fen wa diya ai ye, ai ye wo ke alu la. Kōni ai kana foyi ke cε jinilu la, baa alu nani lōndanya le la n wara.»

⁹ So kōndō mōoilu ka a fō i jōon ye ko: «Cε jin tε foyi le ri fo lōndan, kōni sisen a ye a fε ka ke an na kuntii ri.» Alu ka a fō Luti ye ko: «I bō sila la an tema. Ni i ma i bō an yōrō, an di mēn ke i la, wo ri juuya i la lōndanilu ta ri.» Alu ka Luti tuntun fanka la ka sudunya bon na sa alu ri da kadi ka don. ¹⁰ Kōni cε fila woilu ka da laka ka alu boloilu labō ka Luti mira. Alu ka a ladon bon na ka da sōo tuma mēn na, ¹¹ alu ka mōoilu bεε ja fuyenya bon da kōrō. Fen fen tere don ko rō bon na, woilu bεε ja fuyenyara, kanberen wo, mōobakōrō wo, woilu bεε. Wo rō, alu ka bon da jinin ka kapa.

¹² Cε fila wo ka a fō Luti ye ko: «I la mōo doilu ye so kōndō yan wa? I ye a bεε labō so kōndō. I biran wo, i denceilu wo, i denmusoilu wo, i la mōo bεε labō, ¹³ baa an ketō so jin bεε halakila le. Alu jalakili kan

da siyaya Allabatata jana. Wo rō, ale le ka an lō alu halakila.»

¹⁴ Nba, Luti bōra ka wa kuma a biranilu ye, mēnilu ka a denmusoilu mamira. A ka a fō alu ye ko: «Ai ye wuli. An ye an bori ka bō so kōndō. Allabatata ketō so halakila le!» Kōni, Luti biranilu ka a kuma jate yelemako le ri.

¹⁵ Sōma da la, mēleka woilu ka a fō Luti ye ka a magbēleya a ye ko: «I kaliya! I ye i muso ni i demuso fila ta ka wa. Ni wo tε, ai ri halaki so jahadi rō.» ¹⁶ Kōni, Luti ka a la sumaya. Wo rō, alu ka a mira a bolo ma, a ni a muso ni a denmuso fila ka wa alu ri so kōkan. Allabatata kinikinira alu ma wo ja le ma. ¹⁷ Alu bō mēn kēni so kōndō, mēleka kelen ka a fō alu ye ko: «Ai ye ai bori ka wa ka ai jere kisi. Ai kana ai kōfene. Ai kana ai lō kenegbe yōrō si rō. Ai ye i bori ka wa koyinke kan, sa ai kana halaki.»

¹⁸ Luti ka fō: «εε, n tii. I jaandi. ¹⁹ I ra ban ka n kisi, kōni n ti se n borila foo koyinke kan. Sani n ye se ye, n di jahadi sōrōn. ²⁰ I ja lō. I ma so wo yen, mēn ma jan yan na. So wo ka doo. N di se wo sōrōnna. N tii, i jaandi. N ye n bori ka wa so misen wo la, sa n di kisi.»

²¹ Mēleka kan ko: «Ale le wo ri. N da dijε wo ma. I kan so mēn ma wo ri, n tε jahadi la wo kan. ²² Kōni ai ye i kaliya ka wa don ye. Ni ai ma se ye, n ti se foyi kela.» So mēn Luti ka a fō a ma ko a dooman, so wo tōo lara ko Sowari.

²³ Luti donda Sowari so kōndō ka a tēren tele ra ye. ²⁴ Wo tuma, Allabatata ka ta tinbiriki lama lajii Sōdōmu ni Kōmōri kan ikomin sancu kise. Allabatata jere le ka wo lajii ka bō sankolo rō. ²⁵ Wo rō, Allabatata ka so woilu bεε janin, a ni kenegbe bεε. Mōoilu bεε halakira, a ni jiri ni bin bεε. ²⁶ Alu watōla, Luti muso ka kōfene dinkira mēn dō, a yelemanda ka ke kōo kaba ri.

²⁷ Wo sōma da la jona, Iburahima wara kuma diya wo rō, a ni Allabatata tun kumara i jōon fε dinkira mēn kōnin. ²⁸ A ka a ja lō ka Sōdōmu ni Kōmōri soilu ragbe, a ni kenegbe bεε. A ka sisi wulitōla yen. Sisi bōra ikomin ta wa jiri mira furu kōndō.

²⁹ Nba, Alla ka kenegbe so bεε halaki tuma mēn na, a ka a miri Iburahima ma ka Luti kisi ta la halakili ma. Ta wo ka so bεε halaki, Luti siini tere dinkira mēn dō.

Luti ni a denmuso fila la ko

³⁰ Luti ma sɔn ka to Sowari ka a masɔrɔn a silanni. Wo rɔ, a ka a denmuso fila ta ka wa alu ri koyinke kan. Alu ka alu sii falan na ye. ³¹ Lon do rɔ a denmuso kɔrɔmamɔɔ ka a fɔ a doomuso ye ko: «An fa ra kɔrɔya. Cɛ fanan tɛ yan, mɛn di an furu, ikomin a ye kɛla dunuɓa fan bɛɛ rɔ na mɛn ma. ³² An ye dɔlɔ di an fa ma. A wa a min ka a na laminin, an di an la a fɛ, sa an di den sɔrɔn, sa an fa bɔnsɔn kana tunun dunuɓa ma.»

³³ Alu ka dɔlɔ di alu fa ma su wo rɔ. A ka a min foo ka a na laminin. A denmuso kɔrɔmamɔɔ wara a la a fɛ. Luti ma a la tumana lɔn. A ma a wuli tumana fanan lɔn.

³⁴ Wo sɔɔma da la, Luti denmuso kɔrɔmamɔɔ ka a fɔ a doomuso ye ko: «Su rɔ, n ka n la n fa fɛ. Su ba ko, an ye dɔlɔ di a ma ikɔ. A wa a min ka a na laminin, ile ri wa i la a fɛ, sa an fa bɔnsɔn kana tunun dunuɓa ma.» ³⁵ Alu ka dɔlɔ di alu fa ma su wo rɔ ikɔ. A ka a min foo ka a na laminin. A denmuso doomamɔɔ wara a la a fɛ. Luti ma a la tumana lɔn. A ma a wuli tumana fanan lɔn.

³⁶ Nba, Luti denmuso fila bɛɛ ka kɔnɔ ta Luti fɛ na wo le ma. ³⁷ A denmuso kɔrɔmamɔɔ ka dence sɔrɔn ka a tɔɔ la ko Mowabu. Mowabu bɔnsɔn mɛn ye ye bi, wo benba le wo ri. ³⁸ A doomuso fanan ka dence sɔrɔn, ka a tɔɔ la kɔ Bɛnamɪ. Amoni bɔnsɔn mɛn ye ye bi, wo benba le wo ri.

20

Ko mɛn taminda Iburahima ni Abimeleki tɛma

¹ Nba, Iburahima bɔra Mamere ka wa Nɛkɛbi, ka taa i sii Kadɛsi a ni Suri so fila tɛma. Ka a tɛrɛn a ye Kerari, ² Iburahima ka a fɔ ye mɔɔilu ye Saran na ko rɔ ko: «N doomuso le.» Wo le rɔ, Kerari mansa Abimeleki ka a la mɔɔilu lɔ Saran mirala kosa a ri a kɛ a la muso ri. ³ Kɔni su do rɔ, Alla ka a jɛrɛ yiraka Abimeleki la sibo rɔ, ka a fɔ a ye ko: «Abimeleki i na lɔ. A tɛ mɛn i ri faa dɛ, baa i nɔ muso mɛn mirala jin di, a furunin de.»

⁴ Wo ka a tɛrɛn, Abimeleki tun ma a la Saran fɛ fɔlɔ. Wo rɔ, a ka Alla jabi: «Faama, i ri se n na jamana halakila hali an ma kojuu kɛ wa? ⁵ A cɛ le ma a fɔ n ye ko a doomuso le jin di wa? Muso fanan ma a fɔ ko ale kɔrɔcɛ

le wa? N kɔnin ka ko jin kɛ jusu gbɛya le la. N ma kojuu kɛ.»

⁶ Alla ka Abimeleki jabi sibo kelen wo rɔ ko: «N ka a lɔn ko i ka ko jin kɛ jusu gbɛya le rɔ. Wo le rɔ, nde le ka a kɛ, i ma i la a fɛ fɔlɔ ka ko haramunnin kɛ. ⁷ Nba, cɛ wo muso laseyi a ma. N na nabɪnɪma de a ri. A ri madiyali kɛ i ye sa i kana faa. Ni i ma a muso laseyi a ma, i ye la a la ko i ri faa fewu, i ni i la mɔɔ bɛɛ!»

⁸ Sɔɔma da la jona, Abimeleki ka a la mɔɔilu kili ka ko wo bɛɛ na fɔ alu ye. Alu ka wo mɛn ka silan kojuyaya. ⁹ Abimeleki ka Iburahima kili ka a fɔ a ye ko: «Cɛ, i ka nfen kɛ an na jin de ten? N na kojuu su juman kɛla i la fɔ i ra kojuu jin jɔɔn nase nde ni n na jamana mɔɔilu ma? I ra mɛn kɛla n na jin, mɔɔ ma kan ka wo kɛ i mɔɔjɔɔn na habadan! ¹⁰ I ka ko jin kɛ nfenna?»

¹¹ Iburahima ka a jabi: «N tɛrɛ ye n mirila le ko n tɛ mɔɔ sɔrɔn jamana jin dɔ, mɛn silanni Alla ye. N ko yan mɔɔilu ri n faa n na muso kosɔn. Wo le rɔ, n ka a fɔ i ye ko n doomuso le. ¹² Wo bɛɛ ni a ta, n doomuso bɛrɛ bɛrɛ le a ri. An bɛɛ ye fa kelen de la, kɔni an tɛ na kelen na. N ka a furu ka a kɛ n muso ri. ¹³ Alla ka n nabɔ n fa wara tuma mɛn na n ka wa taama rɔ, n ka a fɔ Saran ye ko: «I ka kan ka jumaya mɛn kɛ n ye wo rɔ, wo le ye jin di. An wa wa yɔrɔ yɔrɔ, i ye a fɔ ye mɔɔilu ye ko «N kɔrɔcɛ le a ri.»»

¹⁴ Abimeleki ka Iburahima muso Saran naseyi a ma, ka saailu ni bailu ni nisiilu la a kan, a ni jɔnilu. ¹⁵ A ka a fɔ Iburahima ye ko: «N na jamana ragbɛ. A yɔrɔ mɛn wa diya i ye, i ye wa i sii ye.»

¹⁶ A ka a fɔ Saran ye ko: «A ragbɛ! N da wodigbɛ waa kelen di i kɔrɔcɛ ma ka a yiraka ai wara mɔɔ bɛɛ la ko i ma kojuu kɛ. Mɔɔ bɛɛ ri a lɔn ko i ra jo sɔrɔn.»

¹⁷ Iburahima ka Alla tara Abimeleki ye. Wo rɔ, Alla ka Abimeleki lakɛndɛya, a ni a la muso ni a la jɔnmuso bɛɛ, wo le rɔ ai ri se den sɔrɔn ikɔ tuun ¹⁸ baa Allabatala tun da densɔrɔnbaliya jankarɔ le bila Abimeleki muso bɛɛ la Iburahima muso Saran mira kosɔn.

21

Isiyaka sɔrɔn ko

¹ Allabatalla hinara Saran na ikomin a tun ka a fɔ ɲa mɛn ma. A ka lahidi mɛn ta a ye fɔlɔ, a ka wo mafa. ² Wo rɔ, Iburahima la cɛmɔɔbaya waati rɔ, Saran ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn a ye, waati mɛn fɔni Alla bolo kɔrɔmanna. ³ Saran ka dence mɛn sɔrɔn, Iburahima ka wo tɔɔ la ko Isiyaka*. ⁴ Isiyaka sɔrɔn tele seyin, Iburahima ka a faaninta ke, ikomin Alla ka a jamari a ye ɲa mɛn ma fɔlɔ. ⁵ Isiyaka sɔrɔnda ka a tɛrɛn Iburahima sɔrɔn da san kɛmɛ bɔ. ⁶ Saran kan ko: «ƐƐ! Alla ra n nasewa foo n da ɲalen ka yeƐ baka. Ko ɲin ba fɔ mɔɔ mɛn ye, wo fanan di sewa ka yeƐ n fe.» ⁷ Saran kumara ikɔ ko: «Yon tun di a fɔ Iburahima ye ko Saran di sin di den ma wa? Kɔni n da dence sɔrɔn a ye, ka a tɛrɛn a ra cɛmɔɔya kosebe.»

Hajara ni a den gbenda

⁸ Nba, den bonyara. Ie ka a da bɔ sin na lon mɛn dɔ, Iburahima ka tolon ba ke. ⁹ Misiranka muso Hajara ka dence mɛn sɔrɔn Iburahima ye, wo tɛrɛ ye Isiyaka mayɛlɛla. Saran ka wo yen ¹⁰ ka a fɔ Iburahima ye ko: «I ye jɔnmuso wo ni a dence gben. N dence Isiyaka le dɔrɔn di ke i cɛtala ri. A dence tɛ ke i cɛtala ri fewu!»

¹¹ Saran na kuma wo gbara Iburahima la kosebe, ka a masɔrɔn Isumayila fanan ye a den de ri. ¹² Kɔni Alla ka a fɔ a ye ko: «Iburahima, wo kana gba i la i dence ni i la jɔnmuso la ko. Saran ba fen fen ɲinin i fe, i ye wo ke a ye, baa n ka bɔnsɔn mɛn lahidi ta i ye, bɔnsɔn wo bɔtɔ Isiyaka le rɔ. ¹³ Kɔni n di i la jɔnmuso dence bɔnsɔn fanan siyaya ka a ke jamatii ri ka a masɔrɔn a bɔra ile le rɔ.»

¹⁴ Wo duu sa gbɛni, Iburahima ka buru ta ka a di Hajara ma, ka ji ke jikɛfen gbolo-lama kɔndɔ ka wo fanan di a ma. A ka a den di a ma ko alu ye wa. Hajara bɔra Iburahima wara wo rɔ ka wa a mataama wula kɔndɔ, Bɛri Seba so kɔkan. ¹⁵ Alu ka alu mataama wula kɔndɔ haan ji banda jikɛfen kɔndɔ. Ji banda tuma mɛn na, Hajara ka a den to jirinin do lulen na. ¹⁶ A ka a mabɔ a den na ko biɲɛ sɔmɔndiya ko kelen jatela ka a sii, baa a ka a miri ko a tɛ a fe ka a den faatɔla yen. A ka a sii ye ka kasi kojuuya. ¹⁷ Kɔni Alla ka den kasi kan mɛn. Wo rɔ, Alla la mɛleka ka a kan nabɔ Hajara ma ka

bɔ sankolo rɔ. A kan ko: «Hajara, nfen kɛni? I kana silan. Alla ra i den kasi kan mɛn. ¹⁸ I wuli ka wa den bolo mira. N di a bɔnsɔn siyaya ka a ke jamana ba ri.»

¹⁹ Alla ka Hajara ɲa laka. A ka kɔlɔn do yen. A wara jikɛfen nafa ji rɔ ka na a di den ma. Den ka ji min. ²⁰ Alla tora den fe. A kunbayara, ka a sii wula kɔndɔ ka a ke biɲɛfilila ri. ²¹ A siini tɛrɛ Paran wula kɔndɔ. A na ka Misiranka muso do furu ka wo di a ma.

Iburahima ni Abimeleki la teriya

²² Nba, lon do rɔ Abimeleki ka a la keƐden kuntii Pikɔli ta ka wa Iburahima wara. A ka a fɔ Iburahima ye ko: «Alla ye i fe i la ko bɛɛ rɔ. ²³ Wo rɔ, n ye a fe i ye i kali Alla la yan bi, ko nde ni n denilu, a ni n mamarenilu, ko i tɛ an si janfa. I ye lɔndan de ri n na jamana rɔ yan. N ka ɲumaya mɛn ke i ye wo rɔ, n da wo ke. Wo ɲa kelen ma, i ka kan ka ɲumaya wo ke n ye, i ye wo ke. I ye an na jamana mɛn dɔ bi, i ka kan ka ɲumaya mɛn ke wo la mɔɔilu ye, i ye wo fanan ke.» ²⁴ Iburahima kan ko: «Ale le wo ri, n da n kali wo la.» ²⁵ Kɔni Iburahima ka Abimeleki jalaki kɔlɔn do la ko rɔ, baa Abimeleki la jɔnilu tun da wo mira fanka la. ²⁶ Abimeleki ka Iburahima jabi: «N ma a lɔn n na jɔn mɛn ka kɔlɔn mira. Ile ma foyi fɔ n ye. N ma a lɔn fo bi.»

²⁷ Iburahima ka a la saa doilu bɔ, a ni a la bailu a ni a la nisilu bɔ ka a di Abimeleki ma, alu la teriya rɔ. ²⁸ Iburahima ka saadeni musoman wɔrɔnwula gbɛrɛ fanan bɔ a la saa kuru rɔ. ²⁹ Abimeleki ka a maɲininka ko: «I ka saadeni musoman wɔrɔnwula ɲin bɔ nfenna ko rɔ?» ³⁰ Iburahima kan ko: «Saadeni wɔrɔnwula ɲin mira. Alu ye ke an sere ri ka a yiraka ko nde le ka kɔlɔn ɲin sen.» ³¹ Wo le rɔ, alu ka dinkira wo tɔɔ la ko Bɛri Seba†, baa Iburahima ni Abimeleki ka alu kali alu ɲɔɔn ye dinkira wo le rɔ.

³² Alu ka alu kali alu ɲɔɔn ye tuma mɛn na, Abimeleki ni a la keƐden kuntii Pikɔli ka alu kɔseyi alu wara Filisiti jamana rɔ.

³³ Iburahima ka tamarisi ju turu Bɛri Seba ka Allabatalla bato, Maari mɛn tɛ banna kɔnin.

* **21:3** Isiyaka kɔrɔ ye le ko a ye yeƐla † **21:31** Bɛri Seba kɔrɔ ye le ko Teriya Kɔlɔn

³⁴ Iburahima mɛnda Filisiti jamana wo rɔ ka waati jan kɛ ye.

22

Alla ka Iburahima kɔrɔbɔ a dence la ko rɔ

¹ Nba, waati wo taminni kɔ rɔ, Alla ka Iburahima kɔrɔbɔ. A ka a kili ko: «Iburahima.» Iburahima kan ko: «Naamun.» ² Alla kan ko: «I ye Isiyaka ta, i dence kelen pe, mɛn duman i ye. I ye wa a ri Morija mara rɔ. N di koyinke do yiraka i la ye. I ye wa koyinke wo kan ka Isiyaka kɛ saraka ri ka n sɔ a la ye. I ye a faa ka a janin ka a kɛ buuri ri.»

³ Wo Duusa gbɛni, Iburahima wulira jona ka lɔɔ tɛɛ Alla sɔlifɛn janin kanma ka a la fali rabɛn. A ka a la jɔnce fila kili, a ni a dence Isiyaka. Alu bɛɛ ka sila mira ka wa. Alla ka dinkira mɛn ko fɔ a ye, alu wara ye. ⁴ Alu ka tele sawa kɛ taaman na. Iburahima ka a ja lɔ wula jan na ka dinkira wo yen. ⁵ Iburahima ka a fɔ a la jɔnilu ye ko: «N ni n dence watɔ koyikɛ wo kan ka Alla bato. Ai ye an makɔnɔ fali dafɛ yan. An natɔ.»

⁶ Iburahima ka Alla sɔlifɛn janin lɔɔ sii a dence Isiyaka kun ma, ka a la muru ta, a ni takisɛ. Alu fila wara alu jɔɔn fɛ. ⁷ Isiyaka ka a fɔ a fa ye ko: «N fa.» Iburahima kan ko: «Naamun.» Isiyaka kan ko: «Takisɛ ye an bolo, lɔɔ fanan ye an bolo. Saadennin ye mi, an ye mɛn kela saraka ri ka a di Alla ma?» ⁸ Iburahima ka a jabi: «N den, Alla ri an mako ja ka saadenin ko janabɔ.» Alu fila tora wa la i jɔɔn fɛ.

⁹ Dinkira mɛn ko fɔni a ye Alla bolo, alu sera ye. Iburahima ka saraka bɔ diya lɔ ka lɔɔ la wo kan. Wo kɛni, a ka a dence Isiyaka sidi ka a lala saraka bɔ diya kan lɔɔ kun na. ¹⁰ A ka a la muru ta ko a ye a dence kannatɛla.

¹¹ Kɔni Allabatala la mɛɛka tora sankolo rɔ ka a kan nabɔ Iburahima ma ko: «Iburahima, Iburahima!» Iburahima kan ko: «Naamun.» ¹² Mɛɛka kan ko: «I kana i bolo lase i den ma de! I kana foyi kɛ a la. N da a lɔn sisen ko i silanni Alla ye, ka a masɔrɔn i ma i ban ka i dence kelen pe di Alla ma.»

¹³ Iburahima ka a ja lɔ ka saaji do yen. A mirani a kere ma tunin do rɔ. Iburahima wara saaji wo mira ka a kɛ saraka ri Allabatala sɔ kanma a dence nɔ rɔ. A ka a faa ka a janin ka a kɛ buuri ri. ¹⁴ Iburahima

ka dinkira wo tɔɔ la ko: «Allabatala di mɔɔ mako ja.» Wo le rɔ, mɔɔilu ye a fɔla bi ko: «Allabatala di mɔɔ mako ja a la koyinke kan.»

¹⁵ Allabatala la mɛɛka tora sankolo rɔ ka Iburahima kili a sija filana rɔ, ¹⁶ ka a fɔ a ye ko: «Allabatala kan ko: «I ma i ban i dence kelen pe faala ka a kɛ saraka ri ka a di n ma. Ikomini ra wo kɛ, n da n kali n jɛɛ tɔɔ la, ko ¹⁷ i ri baraka. N di i bɔnsɔn siyaya iko lolo ye sankolo rɔ ja mɛn ma, wala kɔɔji da la kijɛ siyaman ye ja mɛn dɔ. I bɔnsɔn di se alu juuilu la, foo ka woilu la soilu mira alu la. ¹⁸ Wo ri kɛ sababu ri, siya bɛɛ ri baraka sɔrɔn n bolo i bɔnsɔn fɛ, baa i ra n kan mira ka a kɛ.»»

¹⁹ Nba, Iburahima ni a dence ka alu kɔseyi ka wa a la jɔnilu tɛrɛn ye. Alu bɛɛ ka sila mira ka wa Bɛri Seba. Iburahima ka a sii ye le ka mɛn.

²⁰ Waati wo taminni, a fɔra Iburahima ye ko a badenma cɛ Nakɔri muso Milika fanan da denceilu sɔrɔn. ²¹ A dence fɔlɔma tɔɔ ko Usi. A dence filana tɔɔ ko Busi. A dence sawana tɔɔ ko Kemuhɛli. Kemuhɛli wo ye Aramu fa le ri. ²² Milika dence naaninna tɔɔ ko Kesɛdi, ka Haso tuun wo la, ka Pilidasi tuun wo la, ka Yidilafe tuun wo la, ka ban ka Betuwɛli tuun wo la. ²³ Betuwɛli wo le denmuso le Rebeka ri. Milika ka dence seyin wo le sɔrɔn Iburahima badenma cɛ Nakɔri ye. ²⁴ Nakɔri muso filana, mɛn tɔɔ ko Rehuma, wo fanan ka denceilu sɔrɔn a ye. Wo denceilu tɔɔ le ten: Tebaki, Kahamu, Tahasi a ni Mahaka.

23

Saran na saya

¹ Saran ka san kɛmɛ ni san muwan ni wɔrɔnwula bɔ tuma mɛn na, ² a sara Kanaan jamana Kiriyati Ariba so kɔndɔ, mɛn tɔɔ bi ko Heburɔn. Iburahima ka a sii Saran suu kun na a ka kasi.

³ Iburahima bɔra a muso Saran suu dafɛ, ka wa kuma Hɛtika ye, ⁴ a kan ko: «Nde ye lɔndan de ri ai wara yan. Ai ye dinkira do san n ma, sa n di a kɛ kaburu so ri ka n muso suu don ye.»

⁵ Hɛtika ka Iburahima jabi: ⁶ «An fa, i tolo malɔ an kan na. Ile ye Alla la faamaden de ri an tɛma yan. An na kaburu so dinkira mɛn ba diya i ye, i ye i la suu don ye. An

si tɛ an ban wo ma ka an na duu di i ma. I ye i muso suu don.»

⁷ Iburahima ka a wuli ka a majii Hɛtikailu jana. ⁸ A ka a fɔ alu ye ko: «Nba, ni ai sɔnda n ye n muso sutura, ai jaandi, ai ye Sokari dence Efurɔn madiya n ye. ⁹ Falan mɛn ye a bolo Makipela, a la sɛnɛ kɔnkɔ fɛ kɔnin, a ye wo san n ma. A sankɔ wa ke wodi mɛn di, n di wo di a ma ai jākɔrɔ yan, sa dinkira wo ri ke n na kaburu so ri.»

¹⁰ Wo ka a tɛrɛn Efurɔn jɛrɛ siini Hɛtika tɛma so donda la ye, baa ale fanan tɛrɛ Hɛtika de ri. A ka Iburahima jabi jama bɛɛ jana ko, ¹¹ «An fa, i tolo malɔ n kan na. N di sɛnɛ ni falan bɛɛ di i ma ka a la a jɔɔn kan. N ye a bɛɛ dila i ma ka n badenmailu ke a sere ri. Wa, i muso suu don.» ¹² Iburahima ka a majii so kɔndɔ mɔɔ bɛɛ jana. ¹³ A ka a fɔ Efurɔn ye wo bɛɛ jākɔrɔ ko: «I jaandi, i tolo malɔ n na. N di sɛnɛ jɛn sankɔ di i ma. I ye a mira, sa n di wa n muso suu don ye.»

¹⁴ Efurɔn ka a fɔ Iburahima ye ko: ¹⁵ «N na faama, i tolo malɔ n na. Sɛnɛ jɛn sankɔ tɛ tamin wodigbɛ kilo naanin a ni tala la. Wo ri nfen ja nde ni ile tɛma? Wa i muso suu don.»

¹⁶ Efurɔn ka sɛnɛ sankɔ mɛn fɔ, Iburahima sɔnda wo ma. A ka wodigbɛ wo suman Hɛtika bɛɛ jana ka a di Efurɔn ma, wodigbɛ kilo naanin a ni tala la, ka bɛn julailu la sumanni ja ma.

¹⁷ Wo rɔ, Iburahima ka Efurɔn na sɛnɛ san a ma, sɛnɛ mɛn tɛrɛ Makipela, Mamere fan fɛ. Sɛnɛ wo ni a falan ni a jiri bɛɛ haan ka wa se sɛnɛ dan na, ¹⁸ wo bɛɛ kɛra Iburahima ta ri. Hɛtika mɛn bɛɛ siini tɛrɛ ladɛn dɔ so donda la ye, woilu kɛra alu sere ri.

¹⁹ Iburahima bɔra ye ka a wa a muso Saran suu don falan na Makipela, Mamere fan fɛ Kanaan jamana. Mamere wo tɔɔ le fanan ko Heburɔn. ²⁰ Wo le kosɔn, sɛnɛ wo ni a falan bɛɛ kɛra Iburahima ta ri, ka a kɛ a la kaburu so ri. A ka wo san Hɛtika de ma.

24

Isiyaka ka Rebeka furu

¹ Nba, Iburahima kɔrɔyara kosɛbɛ, Allabatala tun ka baraka don a la ko bɛɛ rɔ. ² Lon do rɔ, a ka a dɛmɛnba kili, mɛn ye a la nanfulu kunnasiila ri, a ka a fɔ a ye ko: «I bolo la n woro kɔrɔ ka lahidi ta n ye ka i

kali. ³ An siini Kanaan bɔnsɔn de tɛma yan, kɔni n ye a fɛ i ye i kali Allabatala tɔɔ rɔ, mɛn ye sankolo ni duukolo tii ri, ko i tɛ Kanaan bɔnsɔn denmuso si furu ka a di n dence ma. ⁴ I ye i kali ko i ri wa n fa jamana rɔ, ka wa denmuso do furu n dence Isiyaka ye n badenmailu wara.»

⁵ Dɛmɛnba wo kan ko: «Ni denmuso ma sɔn ka na nde kɔfɛ yan don? N ye wa i dence ri i fa jamana rɔ wa?»

⁶ Iburahima kan ko: «ɛɛn de! I kana wa n dence ri ye fewu! ⁷ Allabatala Alla, mɛn ye sankolo tii ri, wo ka n nabɔ n fa so la, ka n nabɔ n sɔrɔn jamana rɔ. A kumara ka a kali n ye ko a ri jamana jɛn di n bɔnsɔn ma. Ale le jɛrɛ ketɔ a la mɛlɛka bilala i jɛ ka wa n fa jamana rɔ, sa i ri muso do sɔrɔn n dence ye ye. ⁸ Ni muso ma sɔn ka na i kɔfɛ, wo kalili kunko ri bɔ i ma, kɔni i kana wa n dence ri de!» ⁹ A dɛmɛnba ka a bolo la a tii Iburahima woro kɔrɔ ka a kali ko a ri wo bɛɛ kɛ.

¹⁰ Wo rɔ, Iburahima la dɛmɛnba ka jɔɔmɛ tan ta a tii la jɔɔmɛilu rɔ ka wa Nakɔri la so la, Aramu Naharayimu mara rɔ. A tii la fen juma ba doilu wara a kun ma. ¹¹ A se mɛn kɛni ye, a ka jɔɔmɛilu lala kɔlɔn da la so kɔkan. A donda wura da le fɛ, musoilu ye wala ji ta diya kɔlɔn da la waati mɛn dɔ.

¹² A ka Alla tara ko: «Allabatala, n tii Iburahima Maari Alla, i jaandi, i ye n na sila diya n na bi. I ye jumaya ke n tii Iburahima ye. ¹³ N lɔni kɔlɔn da la yan, so kɔndɔ sunkurunilu ri na ji ta diya yan sisen. ¹⁴ N ba a fɔ sunkurun mɛn ye ko: «I la jita fen najii ka n sɔ ji rɔ, n ye n min», ni wo ka n sɔ, ka ban ka n na jɔɔmɛilu fanan namin, nba sunkurun wo ye ke i la baaraden Isiyaka muso ri, i jɛrɛ ka mɛn natɛɛ a ma. Ni wo bɛɛ kɛra, n di a lɔn ko i ra jumaya ke n tii ye ka a masɔrɔn i ra ke a Maari Alla ri.»

¹⁵ Sani a ye ban Alla matarala, Rebeka nara ka a tɛrɛn a la jita fen ye a kamanakun kan. Rebeka ye Betuwɛli denmuso le ri. Betuwɛli ye Milika dence le ri. Milika ye Nakɔri la muso le ri, Iburahima kɔrɔcɛ kɔnin. ¹⁶ Sunkurun wo kɛjɛ kosɛbɛ. A ma cɛ lɔn fɔlɔ. A wara ji ta diya, ka a la jita fen nafa ka a kɔseyi. ¹⁷ Iburahima dɛmɛnba ka i bori ka wa a labɛn, ka a fɔ a ye ko: «N na, i jaandi, i ye n sɔ ji rɔ, n ye n min.»

18 Sunkurun ka a kaliya ka a la jitafen majii, ka ce wo jabi: «N fa, i min.» A ka a la jitafen mira a bolo la ka ce so ji ro. 19 A banni ji minna, sunkurun kan ko: «I lo, n di wa ji ta ka i la joomailu fanan so ji ro. A bee ye alu min ka wasa.» 20 A ka i kaliya ka a la jitafen najii ka ji ke kolofen na jiminfen kondoo ka i bori ka wa ji ta ikoo. A tora ji tala ka na haan joomailu bee banda alu minna. 21 A tere ye baara wo kan tuma men na, ce wo ka a lo ka a mafene. A ma foyi fo. A ka sunkurun korosi ka a lon ni Allabatata da a la sila diyala.

22 Jooma bee banda ji minna tuma men na, ce ka nundalafen sanin do laboo, men sumannin di karamun loolu bo. A ka bololafen sanin fila fanan naboo, men sumannin di karamun keme a ni karamun tan ni loolu bo. 23 A ka sunkurun majininka ko: «Hake to, yon denmuso ye ile ri? I fa ri son ka nde ni n taamajoonilu jiya a wara wa?» 24 Rebeka ka a jabi: «Nakori ni Milika dence Betuweli, wo denmuso le nde ri. 25 Ai ri jiya diya soron an wara. Bin ni fira siyaman ye an bolo fanan ka a di i la joomailu ma.»

26 Ce ka wo men ka a tin birin ka Allabatata bato. 27 A kan ko: «N di Allabatata tando, n tii Iburahima Maari Alla, a ma ban a la kaninteya ma. Allabatata le ka a lo n joro ka n na n di n tii Iburahima badenmailu ma yan.»

28 Sunkurun ka a bori ka wa a bee jafoo moolu ye a na wara. 29 Wo ka Rebeka korooce do teren ye, men too ko Laban. Wo ka wo bee men tuma men na, a bora ka a bori ka wa ce wo ko kolon da la, 30 baa Laban tun ka nundalafen ni bololafen yen a doomuso bolo la. Rebeka ka a danteli men ke, Laban tolo tere ye wo bee la. A sera kolon da la, ka ce loni teren a la joomailu dafe. 31 Laban ka a fo a ye ko: «N fa, ile, Allabatata ka baraka don ile men na ko ro, nfenna i loni kakan yan? An ye wa lu ma. N da dinkira raben i ye, ka dinkira fanan daben i la joomailu ye.»

32 Wo ro, ce wara Laban ko fe lu ma. Alu sisen ye, Laban ka joomailu la donin bee lajii, ka bin ni fira di alu ma. A nara ji di ce ni a taamajoonilu ma. Alu ka alu sen mako. 33 A ka damunun sii alu koroo. Koni ce kan ko: «N te damunun kela folo, fo n ye danteli ke folo.» Laban ka a jabi: «Ale le wo ri. I ye danteli folo ke.»

34 Ce kan ko: «N ye Iburahima demenba le ri. 35 Allabatata ka baraka don n tii la wo ro kosobe ka a ke nanfulutii ri. A ra saa ni ba ni nisiilu di a ma, a ni wodigbe ni sanin, a ni jonilu, a ni joomailu ni faliilu. 36 N tii Iburahima muso Saran ka dence soron a ye a la musokorobaya waati ro. N tii ra a bolofen bee di a dence wo le ma. 37 Nba, londo ro, n tii ka a fo n ye ko n ye n kali a ye ko a siini Kanaan bonson wara men do jin, ko n kana son ka wo denmuso si furu a dence ye. 38 Ko n ye wa a fa jamana ro ka muso jinin a dence ye a badenmailu wara. 39 N ka a majininka ko ni denmuso ma a son ka na n kofe don? 40 A ka n jabi a ye taamala ka ben Allabatata men kan ma, wo jere ri a la meleka bila n je ka n na sila diya n na, kosa n di muso furu a dence ye a badenmailu wara a fa jamana ro. 41 N tii kan ko n ba se a fa la jamana ro, ko ni a badenmailu ka i ban muso dila n ma, ko n na kalili kunko ri bo n ma wo ro. Ko kalili kunko wo te bo n ma ja gbera si ma fo wo ba ke.

42 «Nba, n se men keni kolon da la bi, n ka Alla matara ko: «Allabatata, n tii Iburahima Maari Alla, i jaandi, i ye n na sila diya n na. 43 N loni kolon da la yan. Sunkurun men ba na ji ta diya yan, ni n ka a fo wo ye ko: «Na, i ye i la jitafen najii ka n so ji ro,» 44 ni a ka n jabi: «Do min, n ye wa do fanan ta ka na a di i la joomailu ma,» nba sunkurun wo ye ke n tii la dence la muso ri, Allabatata jere ka men natere a ma.» 45 Nba, sani n ye ban madiyali kela n kondoo, n ka Rebeka natola yen. A la jitafen ye a kamannakun kan. A wara jitafen wo lafa. N ka a fo a ye ko: «N na, n so ji ro.» 46 A ka a kaliya ka jitafen majii a kamannakun na ka a fo ko: «I min. N di i la joomailu fanan so ji ro.» Wo ro, n ka n min. N banni n minna, a ka n na joomailu fanan so ji ro. 47 N ka a majininka ko: «Yon denmuso ye ile ri?» A kan ko: «Nakori ni Milika dence Betuweli denmuso le nde ri.» N ka nundalafen don a nun do, ka a bololafen bila a bolo la. 48 N ka n tin birin ka Allabatata bato, n tii Iburahima Maari Alla konin. N ka wo tando ka a masoron a ka a lo n joro ka na n di n tii Iburahima badenmailu wara, ka alu denmuso soron n tii dence ye. 49 Nba, ni alu ye a fe ka kaninteya yirika n tii la, ai ye wo fo n ye. Ni ai fanan ti se wo kela, ai ye

wo fɔ n ye, kosa n ka kan ka mɛn kɛ, n ye wo kɛ.»

⁵⁰ Laban ni Betuwɛli ka a jabili kɛ ko: «Ko jin bɔni Allabatala jɛɛ le rɔ. An ti se wo masɔsɔla. ⁵¹ Rebeka le jin di. A ta, i ye wa a ri. A ye kɛ i tii dence la muso ri, ikɔ Allabatala a ra a lateɛ ja mɛn ma.»

⁵² Iburahima demɛnba ka jabili wo mɛn tuma mɛn na, a ka a jakɔrɔ bɛn duu ma ka Allabatala bato. ⁵³ A ka wodigbɛ masidilifen ni sanin masidilifen labɔ ka woilu di Rebeka ma, a ni faanin. A ka fen juma bailu di a kɔrɔcɛ ni a na fanan ma.

⁵⁴ Wo rɔ, kuma wo banni, cɛ ni a taamaɲɔɲnilu ka damunun kɛ, ka alu min, ka su si. Alu kununni sɔɔma da la, cɛ ka a fɔ Rebeka la mɔɔilu ye ko, «Ai ye sila di n ma sa n di n kɔseyi n tii wara.» ⁵⁵ Rebeka kɔrɔcɛ ni a na ka jabili kɛ ko: «A to sunkurun ye tele tan jɔɔn kɛ an fɛ yan fɔlɔ. Wo ba tamin, a ri wa.» ⁵⁶ Cɛ kan ko: «Ai jaandi, ai kana n nanɔɔ butun, baa Allabatala a ra n na sila diya n na. Ai ye a to n ye kɔseyi n tii wara jona.» ⁵⁷ Alu ka a jabi: «Nba, an ye sunkurun kili ka a maɲininka.» ⁵⁸ Alu ka Rebeka kili ka a maɲininka ko: «I ri taa cɛ jin kɔfɛ sisen wa?» A kan ko: «N di wa.»

⁵⁹ Wo rɔ, alu ka alu badenma muso Rebeka bila ka wa Iburahima demɛnba ni a taamaɲɔɲnilu kɔfɛ. Jɔnmuso mɛn ka a mamira, wo wara Rebeka malɔ. ⁶⁰ Alu watɔla, Rebeka wara mɔɔilu duwara a ye. Alu kan ko: «An badenma muso, Alla ye i bɔnsɔn siyaya ka a kɛ mɔɔ waa siyaman siyaman di, Alla ma wo kɛra. Alla ye alu se alu juuilu la, Alla ma wo kɛra.» ⁶¹ Rebeka ni a la jɔnmusoilu ka alu rabɛn ka yeɛ jɔɔmɛilu kan, ka alu bila Iburahima demɛnba kɔfɛ. A wara Rebeka ri wo ja le ma.

⁶² Wo ka a tɛrɛn, Isiyaka ra bɔ Bɛri Lasayi Rɔyi fan fɛ, Nɛkɛbi mara rɔ. ⁶³ Lon do rɔ, Isiyaka wara a mataamala diya wula kɔndɔ wura da fɛ. A ka a ja lɔ ka jɔɔmɛilu natɔla yen. ⁶⁴ Rebeka ka a ja lɔ ka Isiyaka yen tuma mɛn na, a jiira ka bɔ a la jɔɔmɛ kan. ⁶⁵ A ka Iburahima demɛnba maɲininka ko: «Mɛn bɔtɔ wula rɔ ka na an kunbɛn jin, yon de wo ri?» Cɛ kan ko: «N tii le wo ri.» Wo rɔ, Rebeka ka a la kunnabirin kɛ a kun na.

⁶⁶ Nba, cɛ tun ka fen fen kɛ a la taama rɔ, a ka wo bɛɛ jafɔ Isiyaka ye. ⁶⁷ Isiyaka wara

Rebeka ri a na Saran na faaninbon na, ka a furu ka a kɛ a muso ri. Isiyaka ka Rebeka kanin kɔsɛbɛ, a diyara a ye. Wo rɔ, Isiyaka jusu sumara a na la saya ko rɔ.

25

Iburahima la saya

¹ Nba, Iburahima ka muso gbɛrɛ furu, mɛn tɔɔ ko Ketura. ² Wo ka denceilu sɔrɔn Iburahima ye: Simiran, Jokisan, Medan, Madiyan, Sisibaki a ni Suwahi. ³ Iburahima dence Jokisan fanan ka dence fila sɔrɔn: Seba ni Dedan. Dedan denceilu kɛra Asirikailu ni Letusikailu ni Lemikailu le ri. ⁴ Iburahima dence Madiyan denceilu le ten: Efa, Efɛri, Henɔki, Abida a ni Elida. Wo bɛɛ ye Ketura bɔnsɔn de ri.

⁵ Iburahima ka a cɛɛ bɛɛ di Isiyaka le ma, ⁶ kɔni a ka a muso tɔilu denceilu fanan sɔ fen doilu rɔ. Sani a ye sa, Iburahima ka woilu lawa telebɔ jamana rɔ, ka alu mabɔ a dence Isiyaka la.

⁷ Iburahima si san bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ ni san biwɔrɔnwula ni san loolu le ri. ⁸ A ka a la kɔrɔya diya bɔ kɔsɛbɛ ka sa ka la a benbailu kan. ⁹ A dence fila, mɛnilu ye Isiyaka ni Isumayila ri, woilu ka a suu don Makipela falan na, Mamere fan fɛ. Dinkira wo tɛrɛ ye Hetika Sokari dence Efurɔn bolo kɔrɔman na, ¹⁰ kɔni Iburahima ka wo le san a ma. A ni a muso Saran suu donda ye.

¹¹ Iburahima sani kɔ rɔ, Alla ka baraka don a dence Isiyaka la kɔ rɔ. Isiyaka siini tɛrɛ Bɛri Lasayi Rɔyi le la.

Isumayila bɔnsɔn

¹² Nba, Iburahima dence Isumayila bɔnsɔn de jin di, Saran na jɔnmuso Misiranka Hajara a ka mɛn sɔrɔn Iburahima ye. ¹³ Isumayila denceilu tɔɔ le jin di, ka bɛn alu sɔrɔn waati ma. A dence fɔlɔ tɔɔ ko Nebayɔti, ka Kedari tuun wo la, ka Adibɛli tuun wo la, ka Mibisamu tuun wo la, ¹⁴ ka Misima tuun wo la, ka Duma tuun wo la, ka Masa tuun wo la, ¹⁵ ka Hadadi tuun wo la, ka Tema tuun wo la, ka Seturi tuun wo la, ka Nafisi tuun wo la, ka Kedima tuun wo la.

¹⁶ Isumayila denceilu le wo ri, mɛnilu kɛra faama tan ni fila le ri, ka alu sii kabila tan ni fila kun na, bɛɛ ni alu la so. ¹⁷ Isumayila ka san kɛmɛ ni san bisawa ni san wɔrɔnwula le sɔrɔn, ka sa ka la a

benbailu kan. ¹⁸ A bənsən siini tere Asiri so sila la, Misiran telebo fan fe, Habila ni Suri soilu tema. Alu ni alu badenma tere ma i sii i jəon fe.

¹⁹ Nba, Iburahima dence Isiyaka bənsən de jin di. Iburahima ka Isiyaka sərən.

²⁰ Isiyaka sərən ka san binaanin bo tuma men na, a ka Rebeka furu. Rebeka fa le tere Betuweli ri. Betuweli ye Aramu bənsən do le ri ka bo Padani Aramu. Rebeka koroe le tere Aramu bənsən Laban di. ²¹ Isiyaka ka Allabatala matara a muso ye ka a masərən a tere densərənbali le ri. Allabatala ka a la tarali kan mira, Rebeka ka filani kəno ta. ²² Ka a tere alu ma sərən folo, denilu bilara i jəon na alu na kəno ro. Rebeka kan ko: «Nfenna jin ye kela n na?» A wara Allabatala mapininka ko wo ma. ²³ Allabatala ka a jabi:

«Jamana fila le ye i kəno.

Jamana fila ri bo i kəno ro.

Kelen fanka ri bonya kelen ta ri.

Kərəmaməo ri ke doomaməo la baaraden de ri.»

²⁴ Nba, Rebeka moyi lon seni, a moyira filani le la. ²⁵ Men foloma sərənda, wo wulenni de tere, si le tere ye a fari ma. Wo ro alu ka wo too la ko Esawu. ²⁶ Wo ko ro, a dooe nara, a koroe sen tintiri mirani a bolo. Alu ka wo too la ko Yakuba. Rebeka ka alu sərən ka a tere Isiyaka sərən da san biwəoro bo.

²⁷ Denilu bonyara ka ke kanberen di. Esawu kera donso fadiman di, waa ro taama diyara a ye. Kəni, Yakuba kera mo masumanin di, a tun te a mabola faaninbon na kosəbe. ²⁸ Esawu duman tere Isiyaka ye, ka a masərən a tere ye sobo sərənna Esawu le sababu le ro. Yakuba duman tere Rebeka ye.

²⁹ Lon do ro, Yakuba tere ye sošo tibila. Esawu kənkəto ba nara ka bo wula kəndo.

³⁰ A ka a fo Yakuba ye ko: «Kənkə ba le n na jin. I jaandi, i ye n so i la sošo wulen do. N ye a damun.» Nba, kuma wo kera sababu ri, məilu ka a fo Esawu ma ko Edəmu*.

³¹ Yakuba ka a jabi: «Ni i ka i la kərəmaməoya di n ma folo, n di i so.»

³² Esawu kan ko: «Kənkə ketə n faala. Kərəmaməoya ye nfen jala n ma?»

³³ Yakuba ka a jabi: «I kali Alla la folo.»

Esawu ka a kali a ye, ka a la kərəmaməoya falen Yakuba ma wo ja le ma. ³⁴ Wo ro Yakuba ka a so sošo ni buru ro. Esawu ka a damun ka ji min ka a wuli ka wa.

Nba, a kera ten de. Esawu ma a la kərəmaməoya jate foyi ri.

26

Isiyaka wara Filisitilu la jamana ro

¹ Nba, wo bee taminni ko ro, kənkə donda jamana kəndo. Kəni kənkə men donda Iburahima la waati ro, wo ni jin te kelen di. Isiyaka wara Filisitilu la mansa Abimeleki wara, Kerari so la. ² Allabatala bora gbe ro Isiyaka ye, ka a fo a ye ko: «I kana wa Misiran! N ketə jamana men yirakala i la, i ye wa i sii ye. ³ I ye men jamana wo ro folo. N di to i fe, ka baraka don i la ko ro, ka yoro jin bee di i ni i bənsən ma. Wo ro n di n na lahidi mafa, n ka men ta i fa Iburahima ye. ⁴ Ko lolo ka siya ja men ma, n di i bənsən siyaya wo ja ma, ka duu jin bee di alu ma. Siyailu bee ri baraka sərən n bolo i bənsən na sababu ro. ⁵ N di baraka don i la ko ro, ka a masərən Iburahima ka n kan mira ka a ke. N ka men fo a ye, a ka wo bee ke. A ka n na jamarili ni n na sariya bee latelen.» ⁶ Wo ro, Isiyaka ka a sii Kerari ye.

⁷ Ye ceilu tun ba Isiyaka mapininka a muso la ko ma, a ri a fo ko a doomuso le. A silanni tere a folo alu ye ko a muso le, sa alu kana a faa ka Rebeka ta, baa Rebeka keji ba le tere.

⁸ Nba, Isiyaka menda Kerari. Lon do ro, Filisiti la mansa Abimeleki ka a ja labo a la bon na ka Isiyaka ni a muso Rebeka yen. Alu ye tolon kela i jəon fe. ⁹ Abimeleki ka Isiyaka kili ka a fo a ye ko: «I muso le jin di jo! Nfenna i ka a fo an ye ko i doomuso le?» Isiyaka ka a jabi: «N ka a fo ka a masərən a tere n kəndo ko ai ri n faa ka a ta.» ¹⁰ Abimeleki kan ko: «I ka nfen ko ke an na jin de ten? Ni n na jamana mo do tun ka a la i muso fe wo ro don? Ni wo tun kera, i tun di an lo ko haramunnin kela ri!»

¹¹ Abimeleki ka a jasere mala a la mo bee ye ko: «Mo men ba a maa Isiyaka la, wala a muso la, n di wo tii faa.»

¹² Nba, wo san kelen Isiyaka ka suman sene jamana wo ro. A la suman sonda

* 25:30 Edəmu koro ye le ko wuleman

kosεβε, a ka suman si men foyi, a ka wo jɔɔn kemε sɔrɔn, baa Allabatala ka baraka don a la suman dɔ. ¹³ Isiyaka bolofen siyayara, foo ka a ke nanfulutii ba ri. ¹⁴ Saa ni ba ni nisi ni jɔnilu tere a bolo. Wo rɔ, a la ko nangboya ka Filisitilu sɔrɔn. ¹⁵ Wo bolo ma, alu ka bɔɔ ke a la kɔlɔn bεε kɔndɔ fo ka alu ja. A fa Iburahima la jɔnilu le tun ka kɔlɔn woilu sen a la tele rɔ.

¹⁶ Abimeleki ka Isiyaka kili ka a fɔ a ye ko: «I ye bɔ an wara yan. I fanka ka bon an ta ri.»

Filisitilu ka Isiyaka kele a la kɔlɔnilu fe

¹⁷ Wo rɔ, Isiyaka bɔra ye ka wa a la faaninbon lɔ Kerari kenεgbε rɔ, ka a sii dinkira wo rɔ. ¹⁸ A fa Iburahima tun ka kɔlɔn menilu sen dinkira wo rɔ a tele rɔ, Filisitilu nara ka woilu bεε lafa a la saya ko rɔ. Isiyaka ka kɔlɔn wo bεε rabɔ ko kura. A fa tun ka tɔɔ men la kɔlɔnilu la, Isiyaka ka tɔɔ kelen kelenna kɔlɔnilu la alu la.

¹⁹ Lon do rɔ, Isiyaka la jɔnilu ka kɔlɔn do sen kenεgbε rɔ ka se ji ma. ²⁰ Kerari kolofen kɔnɔmadenilu nara ka Isiyaka la kolofen kɔnɔmadenilu kele, ka a fɔ ko: «Kɔlɔn jin ye an ta le ri.» Isiyaka ka kɔlɔn wo tɔɔ la ko Eseki, ka a masɔrɔn alu kelera a fe. ²¹ Isiyaka la jɔnilu ka a kɔlɔn dɔgbere sen. Kɔni Kerarikailu nara ka alu kele wo fanan fe. Isiyaka ka wo tɔɔ la ko Sitina. ²² A ka yɔrɔ wo bila ka wa yɔrɔ gbere, ka kɔlɔn gbere sen ye ikɔ. Mɔɔ si ma alu kelela wo fe. Wo rɔ, Isiyaka ka wo tɔɔ la ko Rehoboti. A kan ko: «Sisen Allabatala da dinkira di an ma. An di sabati jamana jin kɔndɔ.»

²³ Isiyaka bɔra ye ka wa Beri Seba. ²⁴ Su wo rɔ, Allabatala bɔra gbε rɔ a ye, ka a fɔ a ye ko: «Nde ye i fa Iburahima Maari Alla le ri. I kana silan, baa n ye i fe. N di jumaya ke i ye ka i bɔnsɔn siyaya n na baaraden Iburahima la ko kosɔn.»

²⁵ Isiyaka ka Alla saraka bɔ diya lɔ ye Alabatala bato kanma. A ka a la faaninbon lɔ dinkira wo rɔ. A la jɔnilu ka kɔlɔn gbere sen.

Abimeleki ni Isiyaka ka lahidi sidi

²⁶ Lon do rɔ, mansa Abimeleki ni a lalila Ahusati ni a la keleden kuntii Pikɔli bɔra Kerari ka na Isiyaka wara. ²⁷ Isiyaka ka alu maɓininka ko: «Waati taminni, ai ka n tɔrɔ ka n gbɛn ka n nabɔ ai la jamana rɔ. Nfenna ai nani n wara yan sisen?» ²⁸ Alu

ka a jabi: «An da a yen ko Allabatala ye i fe. An ye teriya sidi an jɔɔn tema, ka ben kan kelen ma. ²⁹ Ikom in an ma kojuu ke i la, i fanan te kojuu ke an na. An ka kojuma le ke i ye. I bɔra an tɔrɔfe hεε le rɔ. An da a yen sisen ko Allabatala ra baraka don i la ko rɔ.» ³⁰ Isiyaka ka tibili ba ke alu ye. Alu ka damunun ke ka alu min.

³¹ Wo duusa gbε jona, alu ka alu kali i jɔɔn ye ko alu te kojuu ke i jɔɔn na. Wo banni, Isiyaka ka sila di alu ma. Alu bɔra hεε le rɔ ka wa.

³² Nba, wo lon kelen, Isiyaka la jɔnilu bɔra kɔlɔn sen diya ka na a fɔ a ye ko: «An da kɔlɔn sen ka se ji ma.» ³³ Isiyaka ka kɔlɔn wo tɔɔ la ko Seba. Wo le ka a ke, so wo tɔɔ lara ko Beri Seba haan bi.

Esawu musoilu

³⁴ Nba, Esawu sɔrɔn ka san binaanin bɔ tuma men na, a ka Hetika sunkurun fila furu. Kelen tɔɔ ko Yuditi. Wo fa tere Bεeri le ri. A tɔ kelen tɔɔ ko Basimati. Wo fa tere Elɔn de ri. ³⁵ Muso woilu la ko ka Isiyaka ni Rebeka jusu tɔrɔ kosεβε.

27

Isiyaka Duwara Yakuba ye

¹ Nba, Isiyaka kɔrɔra kosεβε. A ja tere te fen na sa la wula rɔ. Lon do rɔ, a ka a dence folɔ Esawu kili ko: «N dence.» Esawu ka a jabi: «Naamun.» ² Isiyaka kan ko: «A ragbe, n da kɔrɔ. N ma n sa waati lon. ³ I ye i la donsoya muran ta, i la biɓekala ni i la biɓe, ka wa sobo jinin wula kɔndɔ. I ye na sobo di n ma. ⁴ Suman men duman n ye, i ye wo tibi ka a sii n kɔrɔ. N di wo damun ka duwa i ye sani n ye sa waati men dɔ.»

⁵ Jaa, Isiyaka ka men fɔ a dence Esawu ye, Rebeka tolo tere ye wo bεε la. Esawu bɔra ka wa sobo jinin diya wula kɔndɔ tuma men na, ⁶ Rebeka ka a fɔ a dence Yakuba ye ko: «N da i fa kumakan men. A ra a fɔ i kɔrɔce Esawu ye ko: ⁷ i ye na sobo ri. Ko suman men duman n ye, ko i ye wo tibi ka a sii n kɔrɔ. Ko n di wo damun ka duwa i ye Allabatala pana sani n ye sa waati men dɔ.» ⁸ Rebeka kan ko: «Nba, n dence, i tolo malɔ. N ye men folɔ i ye, i ye wo ke. ⁹ Wa badennin juma fila mira ba kuru rɔ ka na alu ri. Suman men duman i fa ye, n di wo tibi. ¹⁰ N ba ban wo tibila, i ri wa a di i fa

ma. A ri wo damun ka duwa i ye sani a ye sa waati men dɔ.»

11 Yakuba ka a na jabi: «Kɔni i ka a lɔn ko n kɔrɔɔ Esawu fari fan bɛɛ ye si le ri. Si don tɛ nde ma. 12 Ni n fa ka a maa n na don? Ni wo kɛra, a ri n jate janfate ri. N tɛ duwa si sɔrɔn, fo danka.» 13 A na kan ko: «N dence, Alla ye a kɛ danka wo kana i mira fo nde. N ka men fɔ, i ye wo kɛ dɔrɔn. Wa bailu mira ka na alu ri.»

14 Yakuba wara ba fila mira ka na alu di a na ma. A na ka a fa diyanan tibili kɛ. 15 Esawu la faanin juma tɛɛ ye a na bolo bon na. Rebeka ka faanin wo ta ka wo don a dence doomani Yakuba bolo. A ka a bila a ma. 16 Rebeka ka ba gbolo ta ka Yakuba bolokailu masidi. A ka a kan fanan masidi, si tun tɛ a fan menilu ma. 17 A ka suman tibini wo don Yakuba bolo, ka buru la a kan, a tun ka men gbasɪ.

18 Yakuba wara wo ri a fa wara, ka a fa kili ko: «N fa.» Isiyaka kan ko: «Naamun. N dence juman de kan?» 19 Yakuba ka a fa jabi: «I dence fɔlɔ Esawu le kan. I ka men fɔ n ye, n da wo kɛ. I wuli ka i sii ka n na sobo damun, sa i ri duwa n ye.» 20 Isiyaka ka a fɔ a dence ye ko: «ɛɛ, n dence! I ra kaliya. I ka sobo sɔrɔn jona di?» Yakuba kan ko: «Allabatala, i Maari Alla, wo le ka n harijee fulen.» 21 Isiyaka kan ko: «N dence, i madon n na yan. N ye n bolo maa i la ka a lɔn ni Esawu le ile ri.» 22 Yakuba ka a madon a fa la. A fa ka a maa a la ka a fɔ ko: «I kan bɔni Yakuba kan na, kɔni i boloilu ye Esawu boloilu le ri.» 23 Isiyaka filira Yakuba ma, ka a masɔrɔn si tɛɛ ye a boloilu ma iko Esawu boloilu tɛɛ ye ja men ma, wo bolo ma a duwara a ye.

24 Isiyaka ka Yakuba majininka ko: «Tɔpa le wa, ko n dence Esawu le ile ri?» Yakuba ka a jabi «Nde le.» 25 Isiyaka kan ko: «Suman di n ma. N di i la sobo damun ka duwa i ye.» Yakuba ka suman sii a kɔrɔ. A ka damunun kɛ. Yakuba nara rɛsɛnji fanan di. A ka wo min. 26 Isiyaka banda damununna ka a fɔ a ye ko: «N den, i madon n na ka n sunbu.» 27 Yakuba ka a madon a la ka a sunbu. Isiyaka ka a la faanin suma men tuma men na, a ka a duwa a ye ko: «N dence suma ye ikomin

sɛnɛ suma duman ja men ma, Allabatala ka baraka don sɛnɛ men dɔ.

28 N dence, Alla ma i la sɛnɛkɛ duu jumaya ka sancɪ juma lana a kan,

Alla ma wo kɛra.

Ka i la suman ni i la rɛsɛnji siyaya kosɛbɛ,

Alla ma wo kɛra.

29 Ka mɔɔilu bila i la fanka kɔrɔ,

Alla ma wo kɛra.

Ka siyailu lana ka alu majii i kɔrɔ,

Alla ma wo kɛra.

Ka i lasii i badenmailu kun na,

Alla ma wo kɛra.

Ka i na la den bɛɛ lana ka alu majii i kɔrɔ,

Alla ma wo kɛra.

Mɔɔ men ba i danka,

Alla ma tɔrɔya lara wo kan.

Mɔɔ men ba duwa i ye,

Alla ma jumaya kɛra wo ye.»

Esawu kan ko Isiyaka ye duwa a fanan ye

30 Nba, Isiyaka banni duwala Yakuba ye, Yakuba bɔra a fa tɔrɔfɛ. A ma men bakɛ wo kɔ rɔ, a kɔrɔɔ Esawu nara ka bɔ donsoya diya wula kɔndɔ. 31 A ka suman duman tibi, ka wa a di a fa ma. A ka a fɔ a fa ye ko: «N fa, i ye i wuli. I ye i dence la sobo damun, ka duwa n ye.» 32 A fa kan ko: «Yon de kan?» A ka a jabi: «Nde le kan, i dence fɔlɔ Esawu.» 33 Isiyaka yerɛyerɛra kojuuya. A kan ko: «Yon wara sobo faa ka wo tibi ka na a sii n kɔrɔ? N ka wo damun ka duwa a tii ye sani i ye na. N da duwa a ye, n ti se wo yelemanna butun.»

34 Nba, Esawu ka a fa la kuma wo men tuma men na, a jusu kasira. A kulera kojuuya ka a fɔ a fa ye ko: «N fa, i ye duwa n fanan ye!» 35 Isiyaka ka a jabi: «I doocɛ le nara janfa rɔ ka i la duwawu sɔrɔn.»

36 Esawu kan ko: «Men ka a tɔɔ la ko Yakuba*, jo ye wo fɛ, baa a ra janfa don n ma sɪja fila. A tɔɔ benni a ma fewu! A ka n na kɔrɔmamɔɔya mira n na ka wo kɛ a ta ri. A ra n na duwawu fanan ta. N fa, i ma duwa si bila n ye wa?» 37 Isiyaka ka a jabi: «A ragbɛ! N da a lasii i kun na, ka a badenma tɔ bɛɛ kɛ a la baaraden di. N da suman ni rɛsɛnji siyaman baraka don a la ko rɔ. N dence, n ye nfen kɛ i ye?» 38 Esawu ka a fa madiya ikɔ tuun ko: «N fa, duwa kelen pe wo le tɛrɛn i bolo wa? I ye duwa n fanan ye.» Esawu kulera ka woyo ka kasi

* 27:36 Yakuba kɔrɔ ye le ko sen tintiri a fɔ ja gbɛɛ ye ko janfate

kosεβε. ³⁹ A fa ka a fɔ a ye ko: «Duu numa ye yɔrɔ mɛn dɔ, sancɪ numa ye na la a kan, i ri janyan wo la. ⁴⁰ I ri i balo sɔrɔn i la fanmuru le la. I ri kɛ i doocɛ la baaraden de ri, kɔni i ba murunti tuma mɛn na, i ri i jɛrɛ bɔ a la fanka kɔrɔ.»

Yakuba ka i bori ka wa a barince wara

⁴¹ Nba, Isiyaka ka duwawu mɛn kɛ Yakuba ye, wo kɛra sababu ri, Yakuba gbo-yara Esawu ye. Esawu ka a miri ko: «N fa la sa waati a ra sudunya. Ni a sara, an ba ban a suu don na, n di n doocɛ Yakuba faa.»

⁴² Esawu miri tɛrɛ ye mɛn di, wo fɔra Rebeka ye. Wo rɔ, a ka a dence Yakuba kili ka a fɔ a ye ko: «I tolo malɔ. A loo ye i kɔrɔcɛ Esawu la ka i faa ka a la mɔnɛ bɔ i rɔ. ⁴³ N den, i ye n kan mira ka a kɛ. I bori sisen ka wa n kɔrɔcɛ Laban wara Haran. ⁴⁴ I ye mɛn a wara ye dooni, foo i kɔrɔcɛ jusu ye ban sumala. ⁴⁵ I kɔrɔcɛ la diminya ba mala, i ka mɛn kɛ a la, a ri nina wo kɔ rɔ. Wo ba kɛ, n di kela di i ma ko i ye na. Ni wo tɛ n kana bɔnɔ ai fila bɛɛ la ko rɔ lon kelen dɔ.»

⁴⁶ Nba Rebeka ka a fɔ Isiyaka ye ko: «N kɔrɔ, Esawu ka Hɛtika sunkurun mɛnilu furu jin, woilu ra n sɛɛ kojuuuya, foo ka dunuja loo bɔ n na. Ni Yakuba fanan ka Hɛtika sunkurun do ta, mɛn ye woilu nɔn di, wo ri n tɔrɔ wo ja jɛrɛ jɛrɛ ma. Saya ka fisa wo ri paaɔn!»

28

¹ Wo rɔ, Isiyaka ka Yakuba kili ka duwa a ye, ka a fɔ a ye ko: «I kana muso ta Kanaan bɔnsɔn denmusoilu rɔ de! ² Wa i benba Betuwɛli wara Padami Aramu, ka i barince Laban denmuso do furu. ³ Alla Seebɛɛtii ye baraka don i la ko rɔ ka i jiri ka i bɔnsɔn siyaya. Alla ye jama siyaman bɔ i rɔ. ⁴ Alla ka baraka mɛn kɛ i benba Iburahima la ko rɔ, a ye baraka wo nɔn kɛ i ni i bɔnsɔn na ko rɔ, kosa jamana jin di kɛ i ta ri, i yɔrɔ mɛn dɔ jin di i ye lɔndan de ri haan bi, baa Alla ka jamana jin di Iburahima le ma.»

⁵ Isiyaka ka Yakuba lawa Padani Aramu, ko a ye wa Laban wara, mɛn ye Aramu bɔnsɔn Betuwɛli dence ri. Laban de Yakuba ni Esawu na Rebeka kɔrɔcɛ ri.

Esawu ka muso gberɛ furu

⁶ Nba, Esawu ka a yen ko Isiyaka ra duwa Yakuba ye ka a lawa Padani Aramu, ko a

ye muso do ta ye. A ka a yen fanan ko a fa ra duwa Yakuba ye tuma mɛn na, a ka a fɔ a ye ko a kana muso ta Kanaan bɔnsɔn denmusoilu rɔ de! ⁷ Esawu ka a yen fanan ko Yakuba ka a fa ni a na kan mira ka wa Padani Aramu. ⁸ Esawu ka a lɔn wo le rɔ ko Kanaan bɔnsɔn sunkurun ma di a fa Isiyaka ye. ⁹ Wo rɔ, a wara Isumayila wara, mɛn ye Iburahima dence ri. A ka wo denmuso do furu ka a la a musoilu kan. Sunkurun wo tɔɔ le ko Mahalati. A kɔrɔcɛ tɔɔ ko Nebayɔti.

Yakuba sibora

¹⁰ Nba, Yakuba bɔra Bɛri Seba ka wa Haran. ¹¹ A ye sila kan tuma mɛn na, a sera dinkira do rɔ ka si ye, baa su tun da ko a ma. A ka a la, ka kabakurun do ta ka a don a kun kɔrɔ a sunɔra. ¹² Ka a tɔ sunɔ rɔ a ka sankale do yen sibo rɔ. Wo lɔni duu ma, a kun seni foo bandakolo ma. Alla la melekailu ye jii ni yeɛla sankale wo ma. ¹³ Allabatata jɛrɛ kan ko: «Nde le Allabatata ri, i benba Iburahima ni i fa Isiyaka Maari Alla. I lani duu mɛn kan jin de, n di wo di i ni i bɔnsɔn ma. ¹⁴ I bɔnsɔn di siyaya iko duukolo kijɛ, ka jɛnsɛn ka wa telebɔ ni telebe rɔ, ka wa tele kankan bolo maran ni tele kankan bolo kinin dɔ. I ni i bɔnsɔn di kɛ sababu ri, siyailu bɛɛ di baraka sɔrɔn n bolo. ¹⁵ I tolo malɔ. N ye i fɛ tuma bɛɛ rɔ. I wa kɛ wa la yɔrɔ yɔrɔ rɔ, n di i latanka kojuu ma. N di i kɔseyi ka i lana jamana jin dɔ iko. N tɛ bɔ i fɛ haan n da n lahidi mafa, mɛn n da ta i ye.»

¹⁶ Yakuba kunura sunɔ rɔ tuma mɛn na, a ka a fɔ ko: «Allabatata ye dinkira jin dɔ yan. N tun ma a lɔn.» ¹⁷ Yakuba silanda. A kan ko: «Dinkira masilannin de jin di de! Dinkira jin tɛ foyi di fo Alla la bon! Sankolo don dinkira ri tɛrɛn yan.» ¹⁸ Yakuba wulira sɔma da la jona. A tun ka kabakurun mɛn don a kun kɔrɔ, a ka wo ta ka a lalɔ ka a kɛ tɔmasere ri ka tulu kɛ a kan. ¹⁹ A ka dinkira wo tɔɔ la ko Betɛli. A tɔɔ fɔlɔ le tɛrɛ ko Lusi.

²⁰ Yakuba ka dakan ta Alla ye ko: «Ni Alla tora n fɛ ka n natanka n na taama jin dɔ, ka suman ni firiyabɔ di n ma, ²¹ sa n di n kɔseyi hɛrɛ rɔ ka na n fa so la, ni i ka wo bɛɛ kɛ ten, Allabatata ri kɛ n Maari Alla ri. ²² N da kabakurun mɛn nalɔ ka a kɛ tɔmasere

ri yan, wo ri ke Alla la bon di. I wa fen fen di n ma, n di wo ja di i ma.»

29

Yakuba sera a barince Laban wara

¹ Yakuba ka sila mira ka wa telebo jama rɔ. ² A seni yɔrɔ do rɔ, a ka kɔlɔn do yen wula rɔ. Saa kuru sawa lani tere kɔlɔn da la. Wo ye laminna kɔlɔn wo le rɔ. Kɔlɔn wo da tuunni kabakurun men na, wo ka bon tere kosebe.

³ Kolofen kɔnɔmadenilu alu wa alu la saa bee laden tuma men na, alu ri kabakurun makurukuru ka a labo kɔlɔn da la, ka saa ie lamin. Saa wa ban alu minna tuma men na, alu ri kabakurun makurukuru ka kɔlɔn da latunun a la iko.

⁴ Yakuba ka kolofen kɔnɔmadenilu mapininka ko: «N badenmailu, ai boni mi?» Alu ka a jabi: «An boni Haran de.»

⁵ Yakuba kan ko: «Ai ka Laban lon wa, Nakori mamaren?» Alu ka a jabi: «An ka a lon.» ⁶ Yakuba ka alu mapininka ko: «Tana te a la ye?» Alu kan ko: «Tana si te a la ye. I ma a denmuso Raseli yen? A natola a la saailu ri.»

⁷ Yakuba kan ko: «Ai ja lo. Tele ka jan folo, saailu laden waati ma se folo. Ai ye saailu lamin ka wa alu ri bin damun diya.»

⁸ Kolofen kɔnɔmadenilu ka a jabi: «An ti se wo kela, foo saa bee wa ban nala folo. Alu wa na, an di kabakurun makurukuru ka a bo kɔlɔn da la ka saailu lamin.»

⁹ Yakuba ye kumala kolofen kɔnɔmadenilu fe tuma men na, Raseli nara a fa la saailu ri. Ale le tere ie kɔnɔmaden de.

¹⁰ Yakuba ka a barince Laban denmuso Raseli ni a la saailu yen tuma men na, a wara kabakurun makurukuru ka a bo kɔlɔn da la, ka a barince la saailu lamin.

¹¹ Yakuba ka Raseli sunbu ka sewa kosebe fo ka kasi. ¹² A ka a fo Raseli ye ko, a ye a fa doomuso Rebeka den de ri. Raseli borimantɔ wara wo fo a fa ye. ¹³ Laban ka a doomuso dence Yakuba la ko men tuma men na, a ka a bori ka wa a kofe. A seni a tɔrɔfe, a ka a bolo mininminin a kan ma ka a sunbu, ka wa a ri lu ma. Yakuba ka danteli ke Laban ye. ¹⁴ Laban ka kuma wo men tuma men na, a ka a jabi: «An bee ye buruju kelen de ri jo!» Yakuba ka karo kelen ke Laban tɔrɔfe.

¹⁵ Lon do rɔ, Laban ka a fo Yakuba ye ko: «N badenma le i ri fewu, kɔni wo bee ni a ta, i ma kan ka baara ke n ye ni n ma i sara. I sara ka kan ka ke men di, i ye wo fo n ye.»

¹⁶ Wo ka a teren, denmuso fila ye Laban bolo. Kɔrɔmamɔɔ tɔɔ ko Leya. A doomuso tɔɔ ko Raseli. ¹⁷ Leya jakise tere ye keni, kɔni Raseli keni ja bee ma. ¹⁸ Raseli diyara Yakuba ye kosebe. Wo rɔ, a ka Laban jabi: «N di san wɔrɔnwula ke baara la i ye yan, kosa i ri i denmuso filana Raseli di n ma.» ¹⁹ Laban kan ko: «N wa a di ile ma, wo ka fisa a dini ri mɔɔ gberɛ ma. To n tɔrɔfe yan.»

²⁰ Wo rɔ, Yakuba ka san wɔrɔnwula ke baara la Raseli sɔrɔn kanma, kɔni Raseli ladiyane koson san wɔrɔnwula wo kera a jana iko tele dandɔ

²¹ San wɔrɔnwula dafanin, Yakuba ka a fo Laban ye ko: «N muso di n ma sisen. Waati men foni, wo ra dafa. N ye a fe an ye den.»

²² Nba, Laban ka a siijɔɔn bee kili ka tibili ba ke, ²³ kɔni su wo rɔ, a ka a denmuso Leya ta ka wa a di Yakuba ma. Yakuba ni Leya denda. ²⁴ Laban ka a la jɔnmuso do di Leya ma ka a ke a la jɔn di. Jɔnmuso wo tɔɔ ko Silipa. ²⁵ Duu sa gbɛni, Yakuba ka Leya le yen ye! A wara a fo Laban ye ko: «I no nfen de kela n na jin ten? N ka baara ke i ye Raseli le sɔrɔn ko rɔ. Nfenna i ra n janfa?» ²⁶ Laban ka a jabi: «Ka doomamɔɔ furu kɔrɔmuso je, wo te kela an wara yan.

²⁷ I sabari ka lookun jin dafa Leya la kɔrɔ bon na. Wo wa tamin, n di Raseli fanan di i ma. Wo rɔ, i ri san wɔrɔnwula gberɛ ke n ye.»

²⁸ Yakuba sɔnda wo ma. A ka lookun wo dafa Leya fe. Wo taminni, Laban ka a denmuso Raseli fanan di a ma. ²⁹ Laban ka a la jɔnmuso Bilaha di Raseli ma ka a ke a la jɔnmuso ri. ³⁰ Yakuba ni Raseli denda. Raseli diyara a ye ka tamin Leya kan. Yakuba ka san wɔrɔnwula ke baarala Laban ye iko tuunni.

³¹ Allabatala ka a yen ko Leya ma duman Yakuba ye kosebe, tuma men na, a ka den sɔrɔn noya Leya ye, kɔni Raseli tere ye densɔrɔnbali le ri.

³² Leya ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn. A kan ko: «Allabatala ra n na tɔrɔya yen. N di diya

* 29:32 Ruben kɔrɔ ye le ko «i ja lo, dence le»

n ce ye sisen.» Wo le rɔ, a ka den tɔɔ la ko Ruben*. ³³ A ka kɔnɔ ta ikɔ tuunni ka dence sɔrɔn. A kan ko: «Allabatala ra a men ko n ma duman n ce ye. Wo rɔ, a ra den jin fanan di n ma.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Simeyon†.

³⁴ Leya ka kɔnɔ ta ikɔ tuunni ka dence sɔrɔn. A kan ko: «Sisen kɔni, n ce ri i fasa n ma, ka a masɔrɔn n da dence sawa sɔrɔn a ye.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Lebi‡.

³⁵ A ka kɔnɔ ta ikɔ tuunni ka dence sɔrɔn. A kan ko: «Sisen, n di Allabatala tando.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Yahuda§. Wo kɔ, a ka den sɔrɔn madooya.

30

Yakuba den tɔilu

¹ Nba, Raseli ka a yen tuma men na ko a ma den sɔrɔn Yakuba ye, a kɔrɔmuso la keleya ka a mira. A ka a fɔ Yakuba ye ko: «I ye den di n fanan ma. Ni wo te n di faa.»

² Yakuba jusu bɔra. A ka a fɔ a ye ko: «N ye Alla le jɔɔn jala wo rɔ wa? Ale le ma i lakanya den sɔrɔnna wa?» ³ Raseli kan ko: «Nba, n na jɔnmuso Bilaha ta, i ye si a fe, sa a ri den sɔrɔn n ye, sa n fanan di ke denbatii ri.»

⁴ Wo rɔ, Raseli ka a la jɔnmuso Bilaha di Yakuba ma, ka a ke a muso ri. Yakuba ni wo sira. ⁵ Bilaha ka kɔnɔ ta Yakuba la, ka dence sɔrɔn a ye. ⁶ Raseli kan ko: «Alla ra jo di n ma. N ka men fɔ, a ra wo men ka n sɔ dence la.» Wo le rɔ, Raseli ka den wo tɔɔ la ko Daan*.

⁷ Raseli la jɔnmuso Bilaha ka kɔnɔ ta Yakuba la ikɔ, ka a dence filanan sɔrɔn a ye. ⁸ Raseli kan ko: «Nde ni n kɔrɔmuso bilani tere an jɔɔn na kojuuya. Sisen, n kɔnin da se a la.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la Nefitali†.

⁹ Nba, Leya ka a yen tuma men na ko a te kɔnɔ ta la butun, a ka a la jɔnmuso Silipa ta ka a di Yakuba ma ka a ke a muso ri. ¹⁰ Silipa ka kɔnɔ ta. A ka dence sɔrɔn Yakuba ye tuma men na, ¹¹ Leya kan ko: «N da kunnadiya.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Kadi‡.

¹² Silipa ka kɔnɔ ta ikɔ tuunni. A ka a dence filanan sɔrɔn Yakuba ye tuma men na, ¹³ Leya kan ko: «Ee, n da sewa kosebe. Musoilu ri a fɔ n ma sisen ko mɔɔ jalenni le n di.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Aseri§.

¹⁴ Suman ka waati, Ruben wara jiri lulu doilu tere senɛ rɔ. A ka lulu woilu bɔ ka na alu di a na ma. Raseli ka jiri lulu woilu yen Leya bolo tuma men na, a kan ko: «I jaandi, i ye n sɔ i dence la janman basi jiri lulu doilu rɔ.»

¹⁵ Kɔni Leya ka a jabi: «I ra n ce bɔ n bolo kɔni wo ma i wasa, ko di? I ri n dence la janman basi jiri lulu fanan bɔ n bolo wa?» Raseli kan ko: «Ale le wo ri. Ni i ka n sɔ i dence la janman basi jiri lulu rɔ, n na ce Yakuba ri si i fe su jin dɔ.» Leya sɔnda wo ma.

¹⁶ Wura fe, Yakuba nara ka bɔ senɛ rɔ. Leya ka i bori ka wa a kunben, ka a fɔ a ye ko: «I sitɔ nde le wara bi. N da i sɔrɔn n dence la janman basi jiri lulu la.» Yakuba sira Leya fe su wo rɔ. ¹⁷ Alla tolo tere ye Leya la tarali kan na. Wo rɔ, Leya ka kɔnɔ ta ka a dence looluna sɔrɔn Yakuba ye. ¹⁸ Leya kan ko: «Alla ra n sara ka a masɔrɔn n ka n na jɔnmuso di n ce ma.» Wo le rɔ, a ka dence wo tɔɔ la ko Isakari*.

¹⁹ Leya ka kɔnɔ ta ikɔ tuunni ka a dence wɔrɔna sɔrɔn Yakuba ye. ²⁰ A kan ko: «Alla ra ko ba ke n ye. N ce ri n bonya sisen, ka a masɔrɔn n da dence wɔrɔ sɔrɔn a ye.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Sabulon†.

²¹ Wo kɔ rɔ, a ka den muso fanan sɔrɔn, ka wo tɔɔ la ko Dina.

²² Nba, Alla hankili tora Raseli la ko kɔ, ka a la tarali kan namɛn, ka den ko nɔɔya a ye.

²³ Wo rɔ, a ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn. A kan ko: «Alla ra maloya bɔ n na. ²⁴ Allabatala ye dence gberɛ la jin kan.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Yusufu‡.

Yakuba kera nanfulutii ri.

²⁵ Nba, Raseli ka Yusufu sɔrɔn tuma men na, Yakuba ka a fɔ Laban ye ko: «Sila di n ma. N ye n kɔseyi n wara. ²⁶ I ye n musoilu ni n denilu di n ma. N ka baara ke i ye, woilu le la ko rɔ. I ye alu di n ma, sa n di wa. N da baara men ke i ye, i jere ka wo

† 29:33 Simeyon kɔrɔ ye le ko Alla ye n kan menna ‡ 29:34 Lebi kɔrɔ ye le ko masidi § 29:35 Yahuda kɔrɔ ye le ko bato * 30:6 Daan kɔrɔ ye le ko n da jo sɔrɔn † 30:8 Nefitali kɔrɔ ye le ko n da seɛdon ‡ 30:11 Kadi kɔrɔ ye le ko kunnadiya § 30:13 Aseri kɔrɔ ye le ko sewa * 30:18 Isakari kɔrɔ ye le ko sara † 30:20 Sabulon kɔrɔ ye le ko bonya ‡ 30:24 Yusufu kɔrɔ ye le ko ka do la a kan

lɔn.» ²⁷ Laban ka a jabi: «N fa, i sabari. N da jabininnin ke ka a yen ko Allabatala ka baraka don n ko rɔ ile le la ko kosɔn. ²⁸ Wo rɔ, i sara ka kan ka bɛn mɛn na, i ye wo fɔ n ye. N di wo di i ma.» ²⁹ Yakuba ka a jabi: «Nde ka baara ke i ye ja mɛn ma, i jɛɛ ka wo lɔn. I la kolofenilu siyayara ja mɛn ma nde bolo, i ka wo fanan lɔn. ³⁰ N nara kolofen mɛn tɛrɛn i bolo, woilu ma siya tɛɛ, kɔni sisen, alu ra siyaya ka ke kolofen kuru ba ri. Allabatala ka baraka don i la ko rɔ nde le la ko kosɔn. Wo rɔ, n tɛ baara ke n jɛɛ ye sisen, ka n na denbaya balo wa?»

³¹ Laban kan ko: «N ye nfen di i ma ka a ke i sara ri?»

Yakuba ka a jabi: «I kana foyi di nde ma, kɔni ni i ka ko kelen pe jin ke n ye, n di to yan ka i la saailu gbɛn ka alu kanda. ³² I ye dijɛ, n ye wa i la kolofen bɛɛ kɔrɔsi bi. N wa kolofen finman mɛnilu yen, n di woilu bɔ a rɔ, a ni kolofen manjɛɛnman. Woilu ri ke n sara ri. ³³ Lon do natɔ, ni i ka n na kolofen kɔrɔsi i ri a lɔn ni n telenni wala n telenni tɛ. Ni i ka ba do yen n bolo, mɛn manjɛɛnman tɛ, i ri a lɔn ko n da wo sonya ile ma. Ni i ka saa do yen n bolo, mɛn finni tɛ, i ri a lɔn ko n da wo sonya ile ma.» ³⁴ Laban kan ko: «Ale le wo ri. I ka a fɔ ja mɛn ma, a ri ke wo ja ma.»

³⁵ Wo lon kelen, Laban wara bakɔrɔn manjɛɛnman ni bamuso manjɛɛnman bɛɛ bɔ a la kolofenilu rɔ. Fen fen, ni gbɛ ye a rɔ, a ka wo bɛɛ bɔ alu rɔ. A ka saa finilu la woilu kan ka a bɛɛ karifa a dɛnɛɛilu la. ³⁶ Alu ka tele sawa taama ke kolofen woilu ri ka alu mabɔ Yakuba la fewu! Yakuba tora Laban na kolofenilu gbenna ka alu lakanda.

³⁷ Nba, Yakuba ka jiribolo kɛndɛ doilu tɛɛ jiri su sawa la, pepiliye, amandɛɗ, a ni pilatani. A ka jiribolo kɛndɛ woilu fara doilu bɔ alu ma ka jiribolo woilu manjɛɛn. ³⁸ A ka jiribolo kɛndɛ manjɛɛnnin woilu bilabila bailu la jiminfen kɛndɔ, sa bailu wa na alu min diya, alu ri jiribolo manjɛɛnnilu yen, baa bailu ye yɛlɛla i jɔɔn kan i min waati le. ³⁹ Alu wa yɛlɛ i jɔɔn kan jiribolo woilu jɛ, alu ri den manjɛɛnilu sɔrɔn.

⁴⁰ Yakuba ka saamusoiilu bɔ kolofen tɔilu rɔ, ka alu bila Laban na saa manjɛɛnilu ni finmanilu jakɔrɔ, sa alu ri Laban na saa woilu yen. Wo rɔ, Yakuba la saa woilu ka

den manjɛɛnman ni den finmanilu sɔrɔn. Wo bolo ma, Yakuba ka kolofen kuru sɔrɔn a jɛɛ ye. A ma sɔn a ta ni Laban ta ye basan.

⁴¹ Ni kolofen tɔlɔnninilu nara ka i min, Yakuba ri jiribolo manjɛɛnilu bila jiminfen kɛndɔ alu jakɔrɔ. Wo rɔ, alu ri yɛlɛ i jɔɔn kan jiribolo dafɛ, ⁴² kɔni ni kolofen baraninilu nara ka i min, Yakuba tɛ jiribolo bila jiminfen kɛndɔ alu jakɔrɔ. Wo bolo ma, kolofen baranin denilu kɛra Laban ta ri, kɔni kolofen tɔlɔnni denilu kɛra Yakuba ta ri.

⁴³ Nba, Yakuba kɛra fentii ri wo ja le ma. A ka kolofen misɛn siyaman sɔrɔn. A ka jɔnɛnilu fanan sɔrɔn, a ni jɔɔmɛilu ni falilu.

31

Yakuba ka a dokon ka bɔ Laban wara

¹ Laban dɛnɛɛilu tɛɛ ye a fɔla ko: «Yakuba ra an fala nanfulu bɛɛ ta. A ra a jɛɛ ke fentii ri wo rɔ an fa bolofen dɔ.» Wo kuma fɔra Yakuba ye. ² Yakuba ka Laban nakɔrɔsi ka a yen ko Laban tɛɛ ye a mirila a ma ja mɛn ma fɔlɔ, a tɛ a mirila a ma wo ja ma butun.

³ Lon do rɔ, Allabatala ka a fɔ Yakuba ye ko: «I kɔseyi i fa so la, ka wa i badenmailu tɛma. N di to i fɛ.» ⁴ Wo rɔ, Yakuba ka kela di Raseli ni Leya ma ko alu ye na a tɛrɛn wula kɛndɔ, a la kolofen ye yɔrɔ mɛn. ⁵ Alu seni ye, Yakuba ka a fɔ alu ye ko: «N da a yen ai fa ja rɔ ko a tɛɛ ye mirila n ma ja mɛn ma fɔlɔfɔlɔ, a tɛ mirila n ma wo ja ma butun, kɔni n fa Maari Alla ra to n fɛ. ⁶ Ai jɛɛ ka a lɔn ko n da baara ke ai fa ye n fanka bɛɛ la. ⁷ Hali wo, ai fa ka n janfa, ka do bɔ n sara la ko tan, kɔni Alla ma sɔn a ye kojuu ke n na. ⁸ Ni ai fa ka a fɔ ko finman ni gbɛman ye kolofen mɛnilu rɔ, ko woilu ri ke n sara ri, nba, kolofen bɛɛ ra ke finman ni gbɛman di. Ni a ka a fɔ ko kolofen mɛnilu manjɛɛnnin, ko woilu ri ke n ta ri, nba, kolofen bɛɛ ri manjɛɛn. ⁹ Alla le ka ai fa la kolofenilu bɔ a bolo ka alu di nde ma.»

¹⁰ Yakuba ka a fɔ a musoiilu ye ikɔ tuun ko: «Kolofen ye yɛlɛla i jɔɔn kan waati mɛn na, n sibora. N ka a yen sibo rɔ ko bakɔrɔn mɛnilu ye yɛlɛla bamusoiilu kan, wo bɛɛ manjɛɛnnin de. ¹¹ Wo waati rɔ, Alla la mɛlɛka ka a fɔ n ye ko: «Yakuba.» N kan ko: «Naamun.» ¹² A kan ko: «Bakɔrɔn mɛnilu

ye yelela bamusoilu kan, i ye woilu kōrōsi. A bēe manjēennin de. A ye wo ja le ka a masōrōn Laban ka fen fen ke i la, n ka wo bēe yen.»¹³ A kan ko: «Alla le nde ri, mēn ka a jere yiraka i la Beteli. I ka tulu ke kabakurun kan dinkira mēn dō ka a ke tōmasere ri, ka i dakan ta n ye. Nba, sisen, i wuli ka bō jamana jin dō, ka i kōseyi i fa so la.»

¹⁴ Raseli ni Leya ka a jabi: «An te foyi sōrōnna yan an fa la cērō a la saya kōrō.

¹⁵ An fa jere te an jatela foyi ri sisen fo siya gberē mō. A ra an san, ka an furu fen bēe damunun ka a ban.»¹⁶ Alu kan ko: «Alla ra nanfulu mēn bēe mira an fa la ka a di i ma, an ta le wo bēe ri, a ni an denilu. Nba, Alla ka mēn fō i ye, i ye wo ke fasayi.»

¹⁷ Wo rō, Yakuba wulira ka a musoilu ni a denilu layele jōmēilu kan, ka sila mira ka wa. ¹⁸ A ka a la kolofen bēe bila a je ka wa a fa Isiyaka wara, Kanaan jamana rō. A ka a la kolofenilu ni a bolofen bēe ta, a tun ka fen fen sōrōn Padani Aramu.

¹⁹ Alu watōla, Raseli ka a fa Laban na jooilu sonya ka wa alu ri a bolo. A ka woilu sonya a fa kō ma, baa Laban wani tere a la saailu si mali diya.

²⁰ Yakuba ka Aramu bōnsōn Laban janfa wo ja le ma. A ma a sara a la fo ka a dokon a ma ka wa. ²¹ A ka a bolofen bēe ta ka a bori. A ka Efirati ba tēe, ka wa Kiliyadi koyinke jamana fan fe.

Laban ka Yakuba kōsaran

²² Yakuba wa tele sawanan lon, a fōra Laban ye ko Yakuba ra a bori.

²³ Laban ka a badenmailu laden ka wa Yakuba kō. Alu ka tele wōrōnwula ke a kōsaranna. Alu ka Yakuba tēren Kiliyadi koyinke yōrō rō, ²⁴ kōni sani alu ye i jōn yen, Alla ka a jere yiraka Aramu bōnsōn Laban na sibo rō, ka a fō a ye ko: «Laban, i ye a ke kojuma. I kana Yakuba danka, i kana duwawu ke a ye!»

²⁵ Nba, Laban wara Yakuba tēren tu-mana mēn na, Yakuba tun da a la faan-inbonilu lō koyinke do le kan. Laban ni a badenmailu ka alu la faaninbonilu lō Kiliyadi koyinkeilu kōrō. ²⁶ Laban wara ka a fō Yakuba ye ko: «I ka nfen de ko ke n na jin ten? I ra janfa don n ma ka n denmusoilu ta ikomin jōn ye mirala kele rō ja mēn ma. ²⁷ Nfenna i ka i dooko n ma ka

i bori? I ma i sara n na fo ka n janfa. Ni wo te, n tun di tolon ba ke i ye. An tun di sewa ka donkilila, ka dundun fō, ka kora fō ka i bilasila. ²⁸ Hali ka n denmusoilu ni n mamarenilu kōndōn, i ma wo fere di n ma. I na nfen nalonmaya ko kela jin di? ²⁹ An ye yōrō mēn dō jin, a se ye n ye ka kojuu ke i la, kōni su taminni, i fa Maari Alla kumara n ye sibo rō. A kan ko: «Laban, i ye a ke kojuma. I kana Yakuba danka, i kana duwawu ke a ye.»³⁰ Nba, n ka a lōn ko i kunfani ba le tere ka wa i fa so la, kōni nfenna i ka n na jooilu sonya?»³¹ Yakuba ka Laban jabi: «N ka n bori ka a masōrōn n silanni tere i je. A tere ye n kōndō ko i ri i denmusoilu bō n bolo fanka la ³² kōni i la jooilu ta fan fe, ni i ka woilu tēren mō mēn bolo yan, wo tii ri faa de! An badenmailu siini yan ka ke an sereilu ri. Wa i jalankalan an na dinkira bēe rō. Ni i ka i la fen do yen, i ye a ta.» Yakuba tun ma a lōn ko Raseli le ka a fa Laban na jooilu sonya.

³³ Laban wara a jalankalan Yakuba la faaninbon na, ka bō ye ka wa a jalankalan Leya la faaninbon na, ka bō ye ka wa a jalankalan jōnmuso fila la faaninbonilu la. A ma fen si yen ye. A bōra ye ka wa a jalankalan Raseli la faaninbon na. ³⁴ Jaa, Raseli le tun ka a fa la jooilu dookoma jōmē siifen kōrō, ka a sii a kan. Laban ka a jalankalan fan bēe rō bon na, kōni a ma foyi yen. ³⁵ Raseli ka a fō a ye ko: «N fa, i ri hake to. N ye musoilu la landa karōyen na bi. Wo rō, n ti se n wulila.» Laban ka a la jooilu jinin fan bēe rō, kōni a ma alu yen.

³⁶ Wo rō, Yakuba jusu bōra Laban kanma fo ka a kele loo tere ye a la. A ka a fō a ye ko: «I ra n kōsaran ten nfenna? N ka kojuu su numan de ke i la? N ka hake su numan ta i la? ³⁷ Nba, i ra i jalankalan ka n bolofen bēe mafene sisen, i ka i la fen su numan yen? I ka mēn yen, wo labō an badenma bēe jana yan, sa alu ri kitite an tēma. ³⁸ Nde ka san muwan ke i wara. I la saamusoiilu ni i la bamusoilu fen fen kōnō ma tijan. N ma i la saaji si mafaa ka a damun. ³⁹ Wara wa mēn mira ka wo faa, n te wo yiraka i la. N jere ri wo jōn sara. Mēn wa sonya su rō, a ni mēn wa sonya tele rō, i ri a fō ko n ye wa wo jōn jinin. ⁴⁰ Tara gbara n na tele rō. Nene ka n mira su rō. N ma se sunoola. ⁴¹ N ka san

muwan ke i wara. N ka san tan ni naanin ke baarala i ye i denmuso fila ko koson. N ka san wɔɔɔ ke baarala ka kolofen doilu sɔɔɔn, kɔni i ka do bɔ n sara la sija tan. ⁴² N benba Iburahima Maari Alla, n fa silanni Maari Alla men ye kɔnin, ni wo tun ma ke n fe, sa i ra n bolokolon gben a to, kɔni Alla ka n na tɔɔya le yen. N ka baara men ke, ale le ka wo lon. Wo le koson, a ka kititee ile ni nde te su taminni jin do.»

⁴³ Laban ka Yakuba jabi: «Muso jin ye n denmusoilu le ri. Alu den ye n mamaren de ri. Kolofen jin ye n na kolofen de ri. I ja yen fen fen na jin, n ta le wo bee ri, kɔni n ti se n denmusoilu ni n mamarenilu bola i bolo butun. ⁴⁴ Wo rɔ, an ye ben kan kelen ma an ni i jɔɔn tema, sa sereya ri ke nde ni ile tema.»

⁴⁵ Yakuba ka kabakurun do ta ka a lalɔ ka a ke tɔmasere ri. ⁴⁶ A ka a fɔ a badenmailu ye ko: «Ai ye na kabakurun di.» Alu ka kabakurun ta ka a ton i jɔɔn kan. Wo keni, alu bee ka i laden ka damunun ke kabakurun ton tɔɔfe. ⁴⁷ Laban ka kabakurun ton wo tɔɔ la ko Sekari Sahaduta. Yakuba ka a tɔɔ la ko Kalɛdi. ⁴⁸ Laban kan ko: «Kabakurun ton men ye sereya le ri nde ni ile tema bi.» Wo le koson yɔɔ wo tɔɔ lara ko Kalɛdi. ⁴⁹ A ye kilila fanan ko Misipa, ka a masɔɔn Laban ka a fɔ Yakuba ye ko: «An wa fara, Allabatata ye an fila bee kɔɔsi. ⁵⁰ Ni i ka kojuu ke n denmusoilu la, ni i ka muso gberɛilu ta, hali n ma ko lon a rɔ, Alla ja yen an fila bee la. I kana jina wo kɔ rɔ.»

⁵¹ Laban ka a fɔ Yakuba ye ko: «I ja lɔ kabakurun ton jin do, ka i ja lɔ kabakurun jin do, n ka men lɔ ka a ke tɔmasere ri. ⁵² Kabakurun ton jin di ke sereya ri. Kabakurun loni jin fanan di ke sereya ri. Wo rɔ, n kana tamin alu la ka wa i kele. I fanan kana tamin alu la ka na n kele. ⁵³ I benba Iburahima ni n benba Nakɔri a ni alu failu Maari ri kititee nde ni ile tema.»

Yakuba ka a kali Alla la, a fa Isiyaka silanni men ye. ⁵⁴ Yakuba ka kolofen do faa ka Alla sɔ wo rɔ koyinke kan ye, ka a janin ka a badenma bee kili ko alu ye na damunun ke. Alu ka damunun ke ka si koyinke kan ye.

32

Yakuba ka kela lawa Esawu ma

¹ Wo sɔɔma da la jona, Laban wulira ka a denmusoilu ni a mamarenilu kɔndɔn ka duwa alu ye, ka ban ka sila mira ka a kɔseyi a wara.

² Yakuba ni a la mɔɔilu ka sila mira ka wa. Alu watɔla, Alla la meleka doilu nara ben Yakuba la. ³ A ka alu yen waati men na, a kan ko: «Dinkira jin ye Alla la daa make diya le ri.» Wo rɔ, a ka dinkira wo tɔɔ la ko Mahanimu.

⁴ Yakuba ka keladenilu lawa a je a kɔɔce Esawu ma Seyiri la jamana rɔ, Edɔmu mara rɔ kɔnin. ⁵ A ka alu kelaya ko: «Ai ye wa a fɔ n tii Esawu ye ko a la jɔnce Yakuba kan ko n wani tere Laban wara. Ko n tun da men ye, kɔni sisen n da n kɔseyi. ⁶ Ko nisi ye n bolo, a ni fali, a ni saa, a ni ba, a ni jɔnilu. Ko n ye kela la wala a ma, sa n na ko ri diya n tii Esawu ye.» ⁷ Keladenilu wara kela wo fɔ Esawu ye. Alu ban men keni kela fɔla, alu ka alu kɔseyi Yakuba ma ka a fɔ a ye ko: «An wara i kɔɔce Esawu teren ye. A natɔ i labenna. Ce keme naanin ye a bolo.»

⁸ Yakuba silanda kojuuya foo ka a kɔnɔ rakaliya. A ka a la mɔɔilu ratata ka alu ke kuru fila ri, ka a la saa a ni ba a ni nisi a ni jɔɔmɛilu fanan data la wo ja ma. ⁹ A tere ye a mirila ko: «Ni Esawu nara be kuru kelen kan, a tɔ kelen di i bori ka bɔ a bolo.»

¹⁰ A ka Alla tara ko: «Ee Allabatata, n benba Iburahima ni n fa Isiyaka Maari, ile le ka a fɔ n ye ko n ye n kɔseyi n fa so la, ka wa n badenmailu tema. I kan ko i ri here ke n ye ye. ¹¹ I la kaninteya ka bon nde ma. N ka Juriden ba tee fɔlɔman, foyi tere te n bolo, fo n na taama gbeleke dɔɔn, kɔni bi, n na mɔɔilu ra siyaya kɔsebe, foo ka ke kuru fila ri. ¹² I jaandi, i ye n bɔ n kɔɔce Esawu bolo. N silanni a je. A kana na be n kan, ka n na denilu ni ie nailu faa. ¹³ I jere le ka a fɔ ko i ri here ke n ye ka n bɔnsɔn siyaya iko kɔɔji kije, mɔɔ te wo men dan lonna.»

¹⁴ Yakuba banda Alla matarala ka su si dinkira wo rɔ. A ka a la kolofen doilu jenenatɔmɔn, ka alu sanba a kɔɔce Esawu ma. ¹⁵ A ka bamuso keme fila ni bakɔɔn muwan bɔ, ka saamusu keme fila ni saaji muwan la woilu kan. ¹⁶ A ka jɔɔmemuso bisawa ni woilu sinmindenilu fanan bɔ. Ka la woilu bee kan, a ka nisimusu binaanin ni tora tan fanan bɔ, a ni falimusu muwan ni falice tan. ¹⁷ A ka kolofen woilu ke kuru doilu ri, bee ni a ta. A ka kuru kelen kelenna

bεε karifa a la jɔn kelen kelenna la. A ka a fɔ alu ye ko: «Alu ye wa n jε, ka tεε ladon kolofen kuruilu tεma.» ¹⁸ A ka a fɔ jɔn fɔlɔ ye ko: «I wa n kɔrɔcε Esawu yen, a ri i majininka ko: «I tii ye yon di? I wato mi ten? Kolofen jɔnɔlu ye yon ta ri?» ¹⁹ A wa jɔninkali ke ten, i ye a jabi: «I la jɔncε Yakuba ta le. A ka alu lana ile le ma, ko ka a tii Esawu sanba. A jεε natɔ kɔ fε.»»

²⁰ Yakuba ka kuma kelen wo fɔ jɔn filanan ye, a ni jɔn sawanan, a ni a tɔ bεε, kolofen kuruilu karifani mɛnilu la. A ka a fɔ alu ye ko: «Ai wa n kɔrɔcε Esawu yen, ai ye jabili kelen wo di a ma. ²¹ Ai ye a fɔ a ye fanan ko a la jɔncε Yakuba natɔ le jɔn di.» Yakuba ye a mirila ko: «Ni n ka a ladiya kolofenilu la fɔlɔ, a jusu ri suma. Wo rɔ, an wa an jɔɔn yen, n na ko ri diya a ye.» ²² Nba, Yakuba ka sanba fen woilu lawa a jε, kɔni ale jεε ka su si dinkira wo rɔ ye.

Yakuba ka sεεdon

²³ Su kelen wo rɔ, Yakuba wulira. A ka a muso fila ni a la jɔnmuso fila, a ni a dence tan ni kelen, natamin Jabɔki ba kɔma. ²⁴ A ka alu latamin ba kɔ, ka ban ka a bolofenilu bεε fanan natamin. ²⁵ Yakuba kelen pe tora ba fan kelen wo fε. Su wo rɔ, cε do nara be Yakuba kan. Alu ka sεεdon foo ka kεnε bɔ. ²⁶ Cε wo ka a yen ko a ti na lasela Yakuba la waati mɛn na, a ka Yakuba gbasi a worokudu rɔ. Wo rɔ, Yakuba woro kolo mukara. ²⁷ Cε kan ko: «I ye n bila. Kεnε bɔtɔ le.» Yakuba ka a jabi: «N tε! Ni i ma baraka don n dɔ, n tε i bila fewu!» ²⁸ Cε kan ko: «I tɔɔ di?» A ka a jabi: «N tɔɔ le Yakuba.» ²⁹ Cε kan ko: «I tɔɔ tε wo ri butun. I tɔɔ le sisen ko Isirayeli, ka a masɔrɔn i ni Alla ra sεεdon, i ni mɔɔilu ra sεεdon, wo bεε rɔ fanka ye i bolo.»

³⁰ Yakuba ka a fɔ a ye ko: «I jaandi, i tɔɔ fɔ n ye.» Cε kan ko: «Nfenna i ye n tɔɔ majininkala?» A ka baraka don Yakuba la ko rɔ. ³¹ Yakuba ka wo dinkira tɔɔ la ko Penuyeli. Wo kɔrɔ le ko: «N da Alla yen jɔn ni jɔn, kɔni n ma faa.»

³² Yakuba bɔra Penuyeli telebɔ waati. A tεε ye taamala ka jii a sen kelen ma ka a masɔrɔn a sen da muka. ³³ Nba, Yakuba gbasisira a worokudu le rɔ wo jɔn le ma. Wo le ka a ke, Isirayelika tε kolofen worokudu fasa damunna, haan bi.

33

Yakuba ni Esawu ka i jɔɔn bεn

¹ Nba, Yakuba ka a jɔn lɔ ka Esawu natɔla yen. Cε mɔɔ kεmε naanin ye a kɔfε. Wo rɔ, Yakuba ka a denilu ratale Raseli ni Leya tεma, a ni jɔnmuso fila tεma, bεε ni a na. ² A ka jɔnmusoilu ni alu den bila jε fε, ka Leya ni a denilu tuun woilu la, ka Raseli ni Yusufu bila kɔ fε. ³ A jεε taminda jε fε. A wara ka i majii bakε siɔa wɔrɔnwula, ka i madon a kɔrɔcε Esawu la. ⁴ Esawu ka i bori ka na a laben. A ka a to a kan ka a sunbu. Alu fila bεε kasira. ⁵ Esawu ka a jɔn lɔ ka Yakuba musoilu ni a denilu yen. A kan ko: «Mɛnilu nani i fε jɔn di, yon de woilu ri?» Yakuba kan ko: «N tii, Alla kininkininda n ma ka den mɛnilu di n ma, woilu le ten.»

⁶ Jɔnmusoilu ni alu deni ka ai madon ka ai majii ka a fo. ⁷ Leya ni a denilu fanan nara ka alu majii. A laban, Raseli ni Yusufu nara ka alu majii.

⁸ Esawu ka Yakuba majininka ko: «N bεnda kolofen kuru siyaman di. Wo kɔrɔ ye nfen di?» Yakuba ka a jabi: «N tii, n ka alu lawa i ma, kosa n na ko ri diya i ye.» ⁹ Esawu kan ko: «N doo, fen siyaman ye nde fanan bolo. I bolofenilu ye to i bolo.» ¹⁰ Kɔni Yakuba kan ko: «I jaandi. Ni n na ko ra diya i ye, i ye woilu mira. N jɔn la i kan sisen, wo le iko n da n jɔn la Alla kan ka a masɔrɔn i ra n damira kɔjuma. ¹¹ I jaandi. N ka i sanba fen mɛnilu la, i sabari ka woilu mira. Alla ra kininkinin n ma. N bolofen ka siya, n dεsɛni tε foyi la.» Yakuba ka wo magbɛleya kosebε foo Esawu dijɛra wo ma.

¹² Esawu ka a fɔ a ye ko: «An ye wa. N di wa i malɔ.» ¹³ Yakuba ka a jabi: «N tii, i jεε ka a lɔn ko denilu la ko ka gbɛlen. Fanka tε alu la. Kolofenilu ni alu sinmindenilu ye n bolo fanan. N kana jɔnna woilu kɔ. Ni n ka taama lakaliya tele kelen kɔrɔ dɔrɔn, wo tε bεn. Kolofenilu ri faa. ¹⁴ N tii, i ye wa n jε sisen. N di wa dooni dooni, ka bεn kolofenilu ni denilu taama jɔn ma. N di i tεrɛn Seyiri la jamana rɔ.» ¹⁵ Esawu kan ko: «Ale le wo ri. N na mɔɔ doilu ri to n kɔ ka i malɔ.» Yakuba kan ko: «N tii, i kana i jεε tɔrɔ butun. Ni n diyara i ye, wo ri n wasa.»

¹⁶ Wo rɔ, Esawu ka sila mira wo lon kelen ka wa Seyiri la jamana rɔ.

¹⁷ Kōni Yakuba wara Sukōti. A ka a la bon lō ye, ka gba lō a la kolofenilu ye. Wo le kosōn, alu ka dinkira wo tō la ko Sukōti.

Yakuba sera Sikemu so kōndō

¹⁸ Yakuba bōra Padani Aramu ka wa. A juma donda Sikemu so kōndō, mēn ye Kanaan jamana rō. A seni ye, a ka a la faaninbon lō so kōkan. ¹⁹ A la faaninbon lōni dinkira mēn, a ka wo dinkira san Sikemu fa Hamōri bōnsōn de ma. A ka a san wodigbē kemē le la. ²⁰ A ka Alla saraka bō diya lō dinkira wo rō, ka wo tō la ko Alla ye Isirayeli Maari le ri.

34

Dina ni Sikemu la ko

¹ Nba, Leya ka denmuso mēn sōrōn Yakuba ye, wo tō le tēre ko Dina. Lon do rō, Dina wara bō diya sunkurunilu fē so kōndō. ² Kanberen do tēre ye, mēn tō ko Sikemu. Wo fa le Hifika Hamōri ri, mēn ye jamanatiya la. Sikemu ka Dina yen waati mēn na, a ka a mira fanka la ka a la a fē ka a ratijan.

³ Yakuba denmuso Dina diyara Sikemu ye kosēbē. A ka a kanin. Wo rō, Sikemu kumara a ye kojuma, kosa a la ko ri diya sunkurun ye. ⁴ Sikemu ka a fō a fa Hamōri ye ko: «I ye sunkurun jin furu n ye.»

⁵ A fōra Yakuba ye ko Sikemu ra a denmuso ratijan. Wo tuma, a denceilu ye kolofen dafē wula kōndō. Wo rō, Yakuba ma foyi fō fo ka alu makōnō.

⁶ Sikemu fa Hamōri nara bō Yakuba fē, ka na kuma a ye. ⁷ Yakuba denceilu nara ka bō wula kōndō. A fōra alu ye tuma mēn na ko Sikemu ra alu doomuso ratijan, alu dunyara ka mōnē kojuuya, baa Sikemu na mēn kēla, kojuu ba le wo ri Isirayeli la mōoilu wara. Mōō tē wo kēla muumē! ⁸ Hamōri ka a fō Yakuba ye ko: «I denmuso duman n dence Sikemu ye kosēbē. N ye ai madiyala, ai ye a di n ma, a ye kē a muso ri. ⁹ An ye kē furujōnmailu ri. Ai ye ai denmusoilu di an ma. An fanan di an denmusoilu di ai ma. ¹⁰ Ai di to an fē an wara yan. Jamana bēē labilani ai ye. Ai ye i sii yan ka a julaya kē. Ai ye duu san ka a kē ai ta ri.»

¹¹ Sikemu ka a fō Dina fa ni a kōrōceilu ye ko: «Ai jaandi, ai ye hina n na. Ai ye dijē n ye. Ai wa fen fen jinin n fē, n di wo bō ka a

di ai ma. ¹² Ai ye furu nanfulu ba ni wodi siyaman fō. N di wo bēē bō ikomin ai ka a fō ja mēn ma, sa ai ri denmuso di n ma ka a kē n muso ri.»

¹³ Ikomin Sikemu tun da ban alu doomuso ratijan, Yakuba denceilu ka Sikemu ni a fa Hamōri jabi janfa kuma la.

¹⁴ Alu kan ko: «Ka an doomuso di kojiibali ma, wo tē bēn. Maloya ko ba le wo ri an wara. ¹⁵ An tē sōn wo ma foo ai cēman bēē ye a wara foo wo bēē wa faaninta kē ikomin an bēē faaninta kēni ja mēn ma.

¹⁶ Ni wo kēra, an di an denmusoilu di ai ma. An fanan di ai denmusoilu furu. An di an sii ai tēma yan ka kē mōō kelen di. ¹⁷ Ni ai kōnin ma sōn faaninta kē ko ma, an di an denmuso mira ka wa a ri.»

¹⁸ Kuma wo diyara Hamōri ni a dence Sikemu ye. ¹⁹ Sikemu bōra ye i kōrō ka wa ko wo rabēn, baa Yakuba denmuso duman a ye kosēbē. Sikemu wo bonyani tēre ka tamin mōō bēē kan a fa wara. ²⁰ Hamōri ni a dence Sikemu wara ladēn diya so donda la

ka kuma so kōndō mōoilu ye. ²¹ Alu kan ko: «Mōō mēn ye an dūjōnailu le ri. An ye dijē alu ye to an na jamana kōndō ka julaya kē an na jamana rō, baa an na jamana ka bon, an bēē ri kun a kōndō. An di alu denmusoilu furu ka an denmusoilu di alu ma. ²² Kōni ko do ye an tēma. Ni cē bēē ma sōn ka faaninta kē, iko alu bēē faaninta kēni ja mēn ma, alu

tē sōn ka alu sii an tēma ka an kē mōō kelen di. ²³ Ni alu ka alu sii an tēma yan, alu la kolofen ni alu bolofen bēē tē kē an ta ri wa? An ye sōn faaninta kē ko wo ma, sa alu ri to an tēma yan.»

²⁴ So kōndō mōoilu bēē sōnda Hamōri ni a dence Sikemu la kuma wo ma. Wo rō, cē mēnilu tēre ye so kōndō, wo bēē faanintara.

²⁵ Nba, alu la faaninta kē tele sawana lon, ka dimin to alu kan, Yakuba dence fila, Simeyōn ni Lebi kōnin, mēnilu ni Dina ye fa kelen ni na kelen na, woilu ka alu la fanmuruilu ta ka na be so kōndō mōoilu kan, mōoilu mēn hankili tē kēle wo ma. Alu nara don so kōndō mōoilu jēnama, ka ceilu bēē faa. ²⁶ Alu ka Hamōri ni a dence Sikemu fanan faa, ka alu doomuso Dina ta Sikemu la bon na ka wa a ri.

²⁷ Yakuba dence tōilu nara fureilu lani tēren ye tuma mēn na, alu ka so kōndō mōoilu bolofen bēē ta, ka a masōrōn Sikemu ka alu doomuso ratijan. ²⁸ Alu ka saa ni ba ni nisi ni falilu ta. Alu ka fen mēnilu yen so

kəndə a ni sənəilu rə, alu ka wo bɛɛ ta. ²⁹ Alu ka nanfulu bɛɛ mira, ka musoilu ni denilu bɛɛ mira. Fen fen tɛɛ ye bon na so kəndə, alu wara wo bɛɛ ri.

³⁰ Yakuba ka a fə Simeyən ni Lebi ye ko: «Ai ka mən kɛ jɪn di, wo ri kɛ ko ba ri n kun na. Ai ra n gboya yan mɔɔilu ye, Kanaan bənsən ni Feresikailu kənin. N na mɔɔilu ma siya. Ni yan mɔɔilu ka alu laden ka be an kan, n ni n na denbaya bɛɛ ri faa.»

³¹ Alu ka a jabi: «A ka an doomuso jate iko sunkurunba. Wo benni wa?»

35

Yakuba wara Beteli

¹ Lon do rə, Alla ka a fə Yakuba ye ko: «I ye wa i sii Beteli. I wa se ye, i ye saraka bə diya do lə Alla ye, mən ka a jɛɛ yiraka i la wo lon ka a tɛɛn i boritə i kərəɛ Esawu kərə.»

² Wo rə, Yakuba ka a fə a la denbaya ni a la mɔɔilu bɛɛ ye ko: «Joo menilu ye ai bolo, ai ye wo bɛɛ lafili. Ai ye ai jɛɛ sɛniya, ka ai la faanin sɛnimanilu bila ai kan na. ³ An bətə yan ka wa Beteli. N watə saraka bə diya do ləla Alla ye ye, mən ka n na tarali lamən ka n demən n na tərəya waati rə. A ra to n fɛ n na taama bɛɛ rə.»

⁴ Joo menilu tɛɛ ye alu bolo, alu nara wo bɛɛ di Yakuba ma, a ni tololafen menilu tɛɛ ye alu tolo la. Yakuba ka denka sen jiriju do kərə Sikemu so dafɛ, ka wo fen bɛɛ dokon.

⁵ Alu wulira ka wa tuma mən na, Alla ka silan ba bila ye mɔɔilu la so bɛɛ kəndə. Wo le ka a kɛ, mɔɔ si ma bə ka bila Yakuba ni a denceilu kə.

⁶ Yakuba ni a la mɔɔilu sera Lusi, so mən tə bi ko Beteli. Wo ye Kanaan de rə.

⁷ Yakuba ka saraka bə diya lə Alla ye ye, ka a tə la ko Beteli, baa a ka a bori a kərəɛ Esawu jɛ tuma mən na, Alla ka a jɛɛ yiraka a la dinkira wo le rə.

⁸ Wo tuma, Debora sara, mən tun ka Rebeka lamə. Alu ka wo suu don jiriju do kərə Beteli so dafɛ, ka jiri wo tə la ko An Ye Kasila Jiri Nin Kərə.

⁹ Yakuba nara Beteli ka bə Padani Aramu tuma mən na, Alla ka a jɛɛ yiraka a la ikə tuunni, ka kuma ka baraka don a la ko rə. ¹⁰ Alla ka a fə a ye ko: «I tə le tɛɛ ko Yakuba, kəni i tə tɛ ten butun ko Yakuba. I tə le sisen ko Isirayeli.» Alla ka a tə la

ko Isirayeli wo ja le ma. ¹¹ Alla ka a fə a ye ikə tuunni ko: «Alla Sebɛɛtii le nde ri. I ye jiri ka siyaya. Jamana siyaman di bə i rə. I bənsən doilu ri kɛ mansailu ri. ¹² N ka duu mən di Iburahima ni Isiyaka ma, n di wo di i ma. I bənsən menilu natə i kə, n di a di woilu fanan ma.»

¹³ Alla kumara Yakuba ye dinkira mən na, a wara. ¹⁴ Yakuba ka təmasere kabakurun do lə dinkira wo rə, Alla kumara a ye dinkira mən də kənin. A ka rɛsɛnji labən kabakurun wo kan, ka Alla sə wo rə. A ka tulu fanan nabən a kan. ¹⁵ Alla kumara a ye dinkira mən na, Yakuba ka wo dinkira tə la ko Beteli.

Raseli la saya ko

¹⁶ Alu bəra Beteli ka wa. Alu tun ma sudunya Efirata la tuma mən na, Raseli moyi lon sera. A la tin gbɛleyara kosebe.

¹⁷ A ye tin kan tuma mən na, tinkərəsilali ka a fə a ye ko: «I kana silan, i ra dɛɛ kura sərən.»

¹⁸ Kəni Raseli ma bə a rə. A satəla ka a den tə la ko Bənoni*. A sanin kərə, Yakuba ka den tə la ko Bəniyaminu†.

¹⁹ Nba, Raseli sara. Alu ka a suu don Efirata sila da la. Efirata wo tə le bi ko Bɛtilɛhemu. ²⁰ Yakuba ka təmasere kabakurun do lə Raseli kaburu kan. Kabakurun wo ləni ye haan bi.

Yakuba denceilu

²¹ Isirayeli ni a la mɔɔilu bəra ye ka wa ai la faaninbonilu lə Mikidali Ederi kəma.

²² Ai siini ye tuma mən na, Rubən ka i la Bilaha fɛ, mən ye a fa Isirayeli muso do ri. Rubən ka mən kɛ, wo fəra a fa Isirayeli ye.

Yakuba denceilu tɛɛ mɔɔ tan ni fila le ri. ²³ Leya ka Rubən de fələ sərən, ka Simeyən tuun wo la, ka Lebi tuun wo la, ka Yahuda tuun wo la, ka Isakari tuun wo la, ka Sabulən tuun wo la. Rubən tɛɛ Yakuba den fələ le ri. ²⁴ Raseli denceilu tɛɛ ye Yusufu ni Bəniyaminu ri. ²⁵ Raseli la jənmuso Bilaha ka Daan ni Nefitali sərən. ²⁶ Leya la jənmuso Silipa ka Kadi ni Aseri sərən. Nba, woilu le Yakuba denceilu le ri, a musoilu ka mən sərən a ye Padani Aramu.

Isiyaka la saya ko

²⁷ Nba, Yakuba sera a fa Isiyaka wara Mamere, Kiriyati Ariba so da la. Bi,

* 35:18 Bənoni kərə ye le ko «tərəya dɛɛ» † 35:18 Bəniyaminu kərə ye le ko «bolokininma dɛɛ»

məɔilu ye a fɔla Kiriyati Ariba le ma ko Heburən. Iburahima siini tere dinkira wo le rɔ. Isiyaka fanan siini tere ye le. ²⁸ Isiyaka sərən ka san kemε ni san biseyin bɔ tuma mən na, ²⁹ a sara ka la a benbailu kan. A kərɔra ka a la kərɔya diya bɔ. A dence fila Esawu ni Yakuba ka a suu don.

36

Esawu ka i mabɔ Yakuba la

¹ Esawu bənsən de jin di. Məɔilu ye a fɔla Esawu le ma ko Edəmu. ² Esawu ka Kanaan bənsən sunkurun doilu furu. Do tɔɔ ko Ada, mən tere Hətika Elən denmuso le ri. Do fanan tɔɔ ko Olibama, mən tere Ana denmuso le ri. A benba tere Hifi do le ri, mən tɔɔ ko Sibeyən. ³ Esawu ka Basimati fanan furu, Isumayila denmuso kənin. Basimati kərɔce tɔɔ ko Nebayəti.

⁴ Ada ka Elifasi sərən Esawu ye. Basimati ka Reweli sərən a ye. ⁵ Olibama ka Jesi ni Jalamu ni Kore sərən. Esawu denceilu le woilu ri, a musoilu ka menilu sərən a ye Kanaan jamana rɔ.

⁶ Nba, lon do rɔ, Esawu wara jamana gbere rɔ ka a mabɔ a dooce Yakuba la. A ka a musoilu ta, a ni a denceilu ni a denmusoilu a ni a la mɔɔ tɔilu bεε. A ka a la kolofen ni a bolofen fanan bεε ta, a tun ka mən bεε sərən Kanaan jamana rɔ. A ka wo bεε mira ka wa yɔrɔ gbere rɔ, ⁷ baa a ni a dooce Yakuba bolofenilu ka siya tere kosεbε. Wo kera sababu ri alu fila ma se tola i jəɔn kan yɔrɔ kelen dɔ. Alu siini tere jamana mən dɔ, wo dooman tere alu fila bolo ka a masərən alu la kolofenilu wara kojuyaya. ⁸ Wo rɔ, Esawu bəra ye ka wa i sii koyinkema yɔrɔ do rɔ, Seyiri la jamana rɔ. Məɔilu ye a fɔla Esawu ma ko Edəmu.

⁹ Esawu le kera Edəmu bənsən bεε benba ri, menilu siini Seyiri la koyinkema jamana rɔ. A bənsən de jin di. ¹⁰ Esawu denceilu le ten: Elifasi, Esawu muso Ada dence. Reweli, Esawu muso Basimati dence.

¹¹ Esawu dence Elifasi denceilu le ten: Teman, Omar, Sefo, Katamu a ni Kenasi.

¹² Esawu dence Elifasi ka jənmuso do fanan ta. Wo tɔɔ ko Tima. Ale le ka Amaleki sərən a ye. Esawu muso Ada bənsən de woilu ri.

¹³ Esawu dence Reweli denceilu le ten: Nahati ni Seraki ni Sama ni Misa ri. Esawu muso Basimati bənsən de woilu ri.

¹⁴ Esawu muso Olibama, wo tere Ana denmuso le ri. A benba tere Sibeyən de ri. Olibama ka dence menilu sərən Esawu ye, woilu le tere Jesi ni Jalamu ni Kore ri.

¹⁵ Nba, menilu kera kabilabatii ri Esawu bənsən dɔ, woilu le ten. A dence fɔlɔ Elifasi dence woilu rɔ, menilu kera kabilatii ri, woilu le ten: Teman, Omar, Sefo, Kenasi, ¹⁶ Kore, Katamu a ni Amaleki. Kabilatii menilu bəra Elifasi rɔ Edəmu bənsən na jamana rɔ, woilu le le tere jin di. Esawu la muso Ada bənsən de woilu ri.

¹⁷ Esawu dence Reweli dence menilu kera kabilabatii ri, woilu le ten: Nahati, Seraki, Sama a ni Misa. Kabilatii menilu bəra Reweli rɔ Edəmu bənsən na jamana rɔ, woilu le tere jin di. Esawu muso Basimati bənsən de woilu ri.

¹⁸ Esawu muso Olibama dence menilu kera kabilabatii ri, woilu le ten: Jesi, Jalamu a ni Kore. Esawu muso Olibama dence menilu kera kabilatii ri, woilu le tere jin di. Olibama tere Ana denmuso le ri.

¹⁹ Nba, woilu le Esawu dence ri, a ni kabilatii. Edəmu bənsən de woilu ri.

Seyiri denceilu

²⁰ Nba, Esawu ka Hori Seyiri denceilu menilu teren Edəmu bənsən na jamana rɔ, woilu le ten Lotan, Sobali, Sibeyən, Ana, ²¹ Disən, Eseri a ni Disan. Seyiri denceilu le woilu ri, menilu kera Horilu la kabilabatii ri Edəmu bənsən na jamana rɔ. ²² Lotan denceilu le tere Hori ni Heman ri. Lotan doomuso le tere Tima ri. ²³ Sobali denceilu le ten: Aliban, Manahati, Ebali, Sefo a ni Onamu. ²⁴ Sibeyən denceilu le tere Aja ni Ana ri. Ana wo tere ye a fa la falilu gbenna tuma mən na, ale le fɔlɔfɔlɔ ka ji kaliman yen bɔ duu rɔ wula kəndɔ ye. ²⁵ Ana dence le tere Disən di. A denmuso tere Olibama ri. ²⁶ Disən denceilu le ten: Hemedan, Esiban, Itiran a ni Keran. ²⁷ Eseri denceilu le tere Bilan ni Saban ni Akan di. ²⁸ Disan denceilu le tere Usi ni Aran di.

²⁹ Nba, Horilu la kabilabatii le ten: Lotan, Sobali, Sibeyən, Ana, ³⁰ Disən, Eseri a ni Disan. Menilu kera Horilu la kabilabatii ri Seyiri la jamana rɔ, woilu le tere jin di.

Edəmu mansailu

³¹ Sani mansa ye a sii Isirayelika kun na, mansa menilu tere ye mansaya la Edəmu bənsən na jamana rɔ, woilu le jin di.

³² Beyəri dence Bela kera mansa ri Edömu bənsən na jamana kun na. A siini tere so men na, wo le tɔɔ ko Dinhaba. ³³ Bela sani, Seraki dence Jobabu kera mansa ri a nɔ rɔ. Wo siini tere so men na, wo le tɔɔ ko Bəsira. ³⁴ Jobabu sani, Usamu siira mansaya la a nɔ rɔ. Ale bɔra Temanka jamana le rɔ. ³⁵ Usamu sani, Bedadi dence Hadari siira mansaya la a nɔ rɔ. Wo le ka Madiyan bənsən keke Mowabu bənsən na jamana rɔ ka se alu la. A siini tere so men na, wo le tɔɔ ko Abiti. ³⁶ Hadari sani, Samula siira mansaya la a nɔ rɔ. Ale bəni Masirekan de. ³⁷ Samula sani, Sawuli le kera mansa ri a nɔ rɔ. Wo bɔra Rehoboti, men ye ba da la. ³⁸ Sawuli sani, Akibori dence Bahali Hanani siira mansaya la a nɔ rɔ. ³⁹ Akibori dence Bahali Hanani sani, Hadari siira mansaya la a nɔ rɔ. Ale siini tere so men na, wo le tɔɔ ko Pawu. A muso tɔɔ le ko Matabeli. Matabeli tere Matiredi denmuso le ri. A benba le tere Masabu le ri.

⁴⁰ Nba, kabilabatii menilu bɔra Esawu denilu rɔ, woilu tɔɔ le jin di, a bɛɛ ni a la mɔɔilu, a bɛɛ ni a la duu. Alu tɔɔ le ten: Tima, Aliba, Jeteti, ⁴¹ Olibama, Ela, Pinon, ⁴² Kenasi, Teman, Misari, ⁴³ Madiyeli a ni Iramu. Woilu le kera kabilabatii ri Edömu bənsən na jamana rɔ, a bɛɛ ni a la duu. Esawu le kera Edömu bənsən bɛɛ benba ri.

37

Yusufu la siboilu kan

¹ Nba, Yakuba ka i sii Kanaan jamana rɔ, a fa siini tere dinkira men dɔ kənin. ² Yakuba denceilu la ko le jin di.

Yusufu sɔrɔn ka san tan ni wɔrɔnwula bɔ tuma men na, a tere ye saai ni bailu gbenna a kɔrɔceilu fe. A tere ye a fa la jɔnmusoilu Bilaha ni Silipa denceilu demenna. Dence woilu tere ye ko benbali menilu kela la, Yusufu tere ye wo bɛɛ jafɔla a fa ye.

³ Yusufu duman tere Isirayeli ye ka tamin a den tɔ bɛɛ la ka a masɔrɔn a ka Yusufu sɔrɔn a la cemɔɔbaya waati le rɔ. Wo rɔ, Yakuba ka durukiba juma manjɛenman do di Yusufu ma. ⁴ Yusufu kɔrɔceilu ka a yen ko a duman alu fa ye ka tamin alu tɔ bɛɛ la. Wo rɔ, Yusufu gboyara alu ye foo alu ka alu ban kuma juma fɔla a ye.

⁵ Lon do rɔ, Yusufu sibora. A ka wo jafɔ a kɔrɔceilu ye tuma men na, do lara a la gboyaje kan. ⁶ A ka a fɔ alu ye ko: «Ai ye i tolo malɔ n na sibo kan na! ⁷ N sibora an bɛɛ ye sene rɔ. An tere ye suman kala ka a lasidi. Wo yɔrɔni bɛɛ, n ta sumansidi ka i wuli ka i lɔ. Ai la sumansidilu nara n ta laminin ka i majii a kɔrɔ.» ⁸ A kɔrɔceilu ka a jabi: «A ye di? A loo ye i la ka i sii an kun na ka ke an na mansa ri wa?» A gboyara alu ye ikɔ tuunni ka tamin fɔlɔman na a la sibo ni a la kumailu kosɔn.

⁹ Yusufu sibora ikɔ. A ka wo fanan jafɔ a kɔrɔceilu ye. A kan ko: «Ai la tolo malɔ n na. N da sibo ikɔ tuun. N ka tele yen a ni karo ni lolo tan ni kelen. Wo bɛɛ ka i majii n kɔrɔ.»

¹⁰ A ka sibo jafɔ a fa ni a kɔrɔceilu ye tuma men na, a fa jamanda a ma ko: «Sibo su juman de wo ri? I ye a fe nde ni i na ni i kɔrɔceilu bɛɛ ye na an majii i kɔrɔ wa?» ¹¹ A la ko jangboya ka a kɔrɔceilu mira, kəni a fa tere ye i mirila sibo wo ma waati bɛɛ rɔ.

Yusufu kɔrɔceilu ka a san

¹² Nba, lon do rɔ Yusufu kɔrɔceilu wara alu fa la kolofenilu gben diya Sikemu.

¹³ Isirayeli ka a fɔ Yusufu ye ko: «I kɔrɔceilu ra wa kolofenilu gben diya Sikemu. N ye a fe i ye wa bɔ ye.» Yusufu kan ko: «Ale le wo ri.»

¹⁴ Yakuba ka a fɔ a ye ko: «Wa bɔ alu fe. Ni alu kendɛ, ni ko te kolofenilu fanan na, i ye na wo fɔ n ye.» Wo rɔ, a ka Yusufu lawa ka bɔ Heburɔn kenegbe rɔ.

A se men kəni Sikemu, ¹⁵ a tere ye a mataamala wula kəndɔ. Ce do ka a tere ye ka a mapininka ko: «I ye nfen jininna?»

¹⁶ Yusufu kan ko: «N ye n kɔrɔceilu le jininna. Alu ye kolofenilu gbenna. I ka alu diya lɔn wa?» ¹⁷ Ce kan ko: «Alu ra bɔ yan. N ka alu kan men ko alu watɔ Dotan.» Yusufu bɔra ye ka wa alu kɔ. A ka alu tere Dotan.

¹⁸ A kɔrɔceilu ka a natɔla yen foo yɔrɔ jan. Sani a ye se alu ma, a kɔrɔceilu ka janfa don a ma ko alu ri a faa. ¹⁹ Alu ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «Ai ja lɔ, sibotii wo natɔ la le ten! ²⁰ An ye an wuli ka a faa. An ye a lafili kɔlɔn jaran kəndɔ ka a fɔ ko wara juu le ka a faa ka a damun. A la sibo ri ke men di wo rɔ, an di wo yen.»

²¹ Ruben ka kuma wo men tuma men na, a loo tere ye a la ka Yusufu kisi alu ma. A kan ko: «An kana a faa. ²² Ai kana a jeli labo. Ai ye a lafilu kolon jaran jin kondoo wula kondoo yan, ai kana ko ke a la.» Ruben ka wo fo kosa a ri wa alu kafe ka Yusufu layele kolon do ka wa a di a fa ma.

²³ Nba, Yusufu se men keni alu ma, alu ka a la durukiba puma mannenman wo bo a kan na. ²⁴ Alu ka a mira ka a lafilu kolon do kondoo. Kolon wo jani le tere, ji tun te a kondoo. ²⁵ Alu siini tere damununa tuma men na, alu ka alu na lo ka jula doilu tamintala la yen. Woilu tere ye Isumayila banson de ri. Alu botu Kiliyadi ka wa Misiran. Wusulan ni tulu suma duman ni latikolon tere ye alu la joomailu la donin do.

²⁶ Yahuda ka a fo a badenmailu ye ko: «Ni an ka an dooce faa ka a dokon, an di tonoo su puman saron wo la? ²⁷ An ye a san Isumayila banson julailu ma. An jere kana a faa. An dooce le. An bee ye badenma le ri.» A badenmailu sonda wo ma.

²⁸ Wo ro, Madiyan banson julailu tamintala, Yusufu korocelu ka a layele kolon kondoo, ka a san Isumayila banson woilu ma wodigbe muwan na. Woilu ka a san ka wa a ri Misiran.

²⁹ Nba, Ruben nara kolon da la alu kafe, keni a ma Yusufu teren kolon kondoo. Wo gbara a la kojuuya foo a ka a la duruki rafarafara. ³⁰ A wara a doocelu teren ye ka a fo alu ye ko: «Kanberen te kolon kondoo ye butun! N ye wala di?»

³¹ Wo ro, alu ka baakaron do faa ka Yusufu la durukiba ta ka a bila wo jeli ro. ³² Alu wara durukiba di alu fa ma ka a fo ko: «An ka durukiba jin teren wula ro. I ye a ragbe ni i dence ta le.»

³³ Yakuba ma fili a ma. A kan ko: «N dence la duruki le jo. Wara juu ra a faa ka a damun. Ee, n dence Yusufu! Wara ra a rafarafara.»

³⁴ Yakuba ka a la duruki rafarafara jusukasi koson, ka landa faanin bila a kan na ikomin landa faanin. A ka tele siyaman ke kasila kojuuya a dence la saya ko ro. ³⁵ A dencelu ni a denmusoilu tere ye nala ko alu ye alu fa jusu sumala. Keni a ma son a jusu suma ko ma. A kan ko: «N kasimantoo ri to n dence la ko la haan n di faa.» Yusufu fa kasira ten de a la saya ko ro.

³⁶ Nba, Madiyan banson julailu sera Misiran ka Yusufu san Ferawuna jemoo Potifari ma. Potifari tere Ferawuna la kandalilailu la kuntii le ri.

38

Yahuda ni Tamari la ko

¹ Nba, a ma men baka, Yahuda bora a badenmailu tema, ka wa a sii Adulamuka do tarofe men too ko Hira. ² Yahuda ka Kanaan banson sunkurun do yen ye, men fa too ko Suwa. A ka sunkurun wo furu. Alu denda. ³ Muso ka konoo ta ka dence saron Yahuda ye. Yahuda ka den wo too la ko Eri. ⁴ A ka konoo gbereta, ka dence saron. A ka wo too la ko Onan. ⁵ A ka konoo gbereta ikoo tuun ni, ka dence saron. A ka wo too la ko Sela. Den wo saronda ka Yahuda teren Akesibu so kondoo.

⁶ Waati wo taminni ko, Yahuda ka muso do furu Eri ye, a dence folo konin. Muso wo too le tere ko Tamari. ⁷ Koni, Eri kera moo juu le ri Allabatala jana. Wo ro, Allabatala ka a faa.

⁸ Yahuda ka a fo a dence Onan ye ko: «I ye i numoomuso ta, i korocce muso konin. Ai ye den, sa den di saron i korocce ye, sa i korocce banson kana tunun.»

⁹ Koni Onan ka a yen ko ni den wo saronda, a te jate ale ta ri, fo a korocce ta ri. Wo ro, Onan ni muso wo wa den, a te sanna a siji ye don a ro. A ri wo bee ke duu ma, kosa a kana banson di a korocce ma. ¹⁰ Onan tere ye men kela, wo ma diya Allabatala ye. Wo ro, Allabatala ka ale fanan faa.

¹¹ Yahuda ka a fo Tamari ye ko: «I kana sii ce gbereta kun. I wa, to i fa wara fo n dence Sela wa se i furu ma.» Yahuda ka wo fo ka a masaron a silanni ka Tamari di Sela ma, baa Sela kana faa ikomin a korocelu faara ja men ma. Tamari wara a fa wara wo ro.

¹² Waati wo taminni ko, Yahuda muso sara, Suwa denmuso konin. Yahuda la jusukasi sumara tuma men na, a wara Timaha, mooilu tere ye a la saailu si malila dinkira men do. A dujooce Adulamuka Hira wara a fe. ¹³ A fora Tamari ye ko a birance Yahuda watoo la saailu si mali diya Timaha. ¹⁴ Tamari ka a lon ko a numooce Sela ra se furu ma, keni a birance Yahuda ma son a ye sii wo kun. Wo ro, Tamari ka a la landa faanin bo a fari ma, ka a la bitiran birin a kun na, ka a ja latunun. A wara ka a

sii a jere ma Enayimu so donda la, Timaha sila la ye.

¹⁵ Yahuda taminto ka Tamari siini yen. A ka a jate jatamusu le ri, ka a masaron Tamari tun da a na matunun. ¹⁶ Yahuda filira a ma fewu! A ma a lon ko a biranmusu le. A wara a fo a ye ko: «N ye a fe ka n la i fe.» Tamari kan ko: «Ni n dijera, i ri nfen di n ma?» ¹⁷ Yahuda ka a jabi: «N di badenni kelen bo n na bailu ro ka a lana i ma.» Tamari kan ko: «I ri nfen bila a kun korosani i ye ba lana n ma?» ¹⁸ Yahuda kan ko: «N ye nfen di i ma?» Tamari ka a jabi: «I too toomasere ye fen men kan, i ye wo ni a juludi n ma, ka i la gbeleke la woilu kan.» Yahuda ka wo bee di a ma. Alu denda. Wo ro, Tamari ka konota Yahuda fe. ¹⁹ Tamari ka a koseyi a wara. A ka bitiran bo a kun na ka a la landa faanin bila a kan na iko.

²⁰ Yahuda ka badenni lawa muso ma a duponce Adulamuka bolo, kosa a ka fen menilu di muso ma, a duponce ye woilu mira ka na. Ce wo wara, koni a ma muso yen. ²¹ A ka ce doilu mapininka Enayimu ko: «Jatamusu men tere ye a siila sila la yan so donda la, a ye mi?»

Alu ka a jabi: «An ma jatamusu si yen yan folo.»

²² Ce ka a koseyi ka a fo Yahuda ye ko: «N ma muso wo teren ye. Ye ceilu kan ko alu ma jatamusu si yen ye folo.» ²³ Yahuda kan ko: «Baasi te wo ri. Fen woilu ye to a bolo. An kana an jere lamaloya a jininna. Koni n ka baden nawa a ma. Ni i ma a yen, a ma ban?» ²⁴ Nba, karo sawa taminni ko ro, a fora Yahuda ye ko a biranmuso Tamari ra jatoya ke. Ko sisen, ko a ra konota. Yahuda ka kuma wo men tuma men na, a kan ko: «Ai ye wa a labo kenema ka a janin!»

²⁵ Moolu wara Tamari mira. Alu ye a labola kenema tuma men na, a ka kela lawa a birance ma ko: «Men ka konota la n na, a la fenilu le jin di. I ye toomasere fen jin ni a julu ragbe, ka gbeleke fanan dagbe ni i ka woilu tii lon.»

²⁶ Yahuda ka wo fenilu ragbe ka a yen ko a ta le. A kan ko: «Muso jin telenni ka tamin nde la, baa n tun ka kan ka a di n dence Sela le ma ka a ke a muso ri, koni n ma son wo ma.» Yahuda ma a la Tamari fe wo ko.

²⁷ Nba, a moyi waati sera tuma men na, den kera filani ri. ²⁸ A moyitola, den kelen ka a bolo labo. Tinkorosilali ka a bolo mira ka kari wulen do sidi a la ka a fo ko: «Nin de ye folo ri.» ²⁹ Koni den ka a bolo ladon iko tuunni. A filani-pon bora. Tinkorosilali le kan ko: «Ile le ra sila bo jo!» Wo ro, a ka wo too la ko Peresi*.

³⁰ A doomanin bora a ko, kari wulen sidini wo bolo la. Alu ka wo too la ko Seraki†.

39

Yusufu sanda Potifari ma

¹ Nba, Isumayila bonsen jula woilu wara Yusufu ri Misiran ka a san Ferawuna la nemoo Potifari ma. Potifari tere mansa la kandalilailu la kuntii le ri. ² Allabatata tora Yusufu fe ka a la ko bee sabati. A tere ye baarala a tii Potifari la bon na, Misiranka wo konin.

³ A tii ka a yen ko Allabatata ye Yusufu fe ko bee ro, baa a wa a bolo bila fen fen do, Allabatata di wo bee sabati. ⁴ Yusufu diyara a tii ye. Wo ro, a ka Yusufu ke a jere demenba ri, ka a lasii a la moolu bee kun na, ka a ke a la nanfulu kunnasiiba ri. ⁵ Kebi Misiranka ce wo ka Yusufu lasii a la nanfulu ni a la moo bee kun na, Allabatata ka jumaya ke a ye ka ko bee sabati a wara ka a masaron Yusufu la ko ro. Allabatata ka Potifari bolofen bee jumaya, menilu ye so kondoo, a ni menilu ye sene ro.

⁶ Potifari ka a la ko bee to Yusufu bolo. A ma a jere taro foyi la fo a tere ye menilu damunna.

Yusufu tere ye kanberen kejanin de ri. A fari dafanin a kan. A pada fanan keji.

Potifari muso nabara Yusufu la

⁷ Lon do ro, Potifari muso nabara Yusufu la. A ka a fo Yusufu ye ko: «Na, i la n fe.»

⁸ Yusufu ma son fewu. A ka a fo muso wo ye ko: «I na lo. N tii te a jere tarola foyi la a wara yan ka a masaron n ye yan. A ra a bolofen bee karifa n na. ⁹ A la fanka ni n ta bee ka kan a wara yan. N sawo ye fen bee ro lu ma yan fo ile, baa i ye a muso le ri. N ti se kojuu su wo kela, ka haramu ke Alla jana.» ¹⁰ Hali wo, muso wo ma a boloka wo si ro. Lon lon a tere ye Yusufu madiyala, koni Yusufu ma son ka i la a fe.

* 38:29 Peresi koroo ye le ko a gberenda † 38:30 Seraki koroo ye le ko kari wulen

¹¹ Lon do rɔ, Yusufu wara baara diya bon na. Wo ka a tɛrɛn bonkɔndɔ jɔn si tun tɛ ye.

¹² Muso ka Yusufu mira a la duruki ma, ko a ye a la a fɛ. Kɔni Yusufu ka a bori a ye ka bɔ bon na ka a la duruki to muso bolo.

¹³ Muso ka a yen tuma mɛn na ko Yusufu borimantɔ ra bɔ bon na ka a la duruki to a bolo, ¹⁴ a ka a kan nabɔ bonkɔndɔ jɔnɪlu ma. Woilu nani, a ka a fɔ alu ye ko: «Ai la ragbɛ. N cɛ ka Heburu cɛ mɛn nana an ma, wo ra an dooya. A ra don n kan ko a ye i lala n fɛ. Kɔni n kulera fanka la. ¹⁵ A ka n kule kan mɛn tuma mɛn na, a borimantɔ bɔra bon na ka a la duruki to n dafɛ yan.»

¹⁶ Muso ka duruki wo lamara a dafɛ ka Yusufu tii Potifari makɔnɔ. ¹⁷ Wo nani, muso ka dantɛli bɛɛ kɛ a cɛ ye ja kelen wo ma ko: «I ka Heburu jɔncɛ mɛn nana an ma, wo ra don n kan ka n dooya. ¹⁸ Kɔni n kulera tuma mɛn na, a borimantɔ bɔra bon na ka a la duruki to n dafɛ yan.»

¹⁹ Nba, a ka a muso la kuma mɛn Yusufu la ko rɔ tuma mɛn na, a jusu bɔra kojuuya. ²⁰ Wo rɔ, a wara Yusufu mira ka a bila kaso la, mansa la kasodeni bilani dinkira mɛn. Yusufu tora kaso la ye.

²¹ Kɔni Allabatata tora Yusufu fɛ. A ka jumaya kɛ Yusufu ye. Wo rɔ, a ka Yusufu dɛmɛn ka a la ko diya kaso bon kuntii ye. ²² Wo rɔ, kaso bon kuntii ka Yusufu lasii kasoden tɔ bɛɛ kun na kaso bon na. Yusufu le tɛrɛ ko bɛɛ janabɔla ye. ²³ Kasobon kuntii ka ko mɛn bɛɛ to Yusufu bolo, a ma hamin wo si la butun baa Allabatata tɛrɛ ye Yusufu fɛ. A ka fen fen kɛ, Allabatata ka wo bɛɛ sabati.

40

Yusufu ka siboilu kɔrɔ fɔ

¹ Waati wo taminni kɔ, Misiran mansa la minninfendila ni a la burugbasila ka kojuu do kɛ a la. ² Ferawuna jusu bɔra mɔɔba fila woilu kanma, a la minninfendilailu la kuntii ni a la burugbasilailu la kuntii kɔnin. ³ A ka alu mira ka alu bila kaso la, Yusufu bilani dinkira mɛn dɔ. Kaso wo tɛrɛ ye kasoden kandalila kuntiiba la bon dafɛ. ⁴ Kasoden kandalila kuntiiba ka alu karifa Yusufu la, ko a ye kɛ alu dɛmɛnba ri. Alu mɛnda kaso la.

⁵ Lon do rɔ, mansa la minninfendila ni a la burugbasila sibora su rɔ. Wo ka a tɛrɛn alu ye kaso la fɔɔ. Alu fila sibora, kɔni sibo

kelen tun tɛ. Alu kɔrɔilu tun tɛ kelen di fanan. ⁶ Wo duusa gbɛ, Yusufu ka a yen ko hamin ba ye alu la. ⁷ A ka mansa la jemɔɔ mapininka ko: «Nfen kɛni ai sewani tɛ bi?»

⁸ Alu ka a jabi: «An fila ra sibo, kɔni mɔɔ tɛ yan mɛn di sibo woilu kɔrɔilu fɔ an ye.» Yusufu kan ko: «Sibo kɔrɔ lɔnba tɛ Alla le ri wa? Ai ka mɛnilu yen sibo rɔ, ai ye woilu jafɔ n ye.»

⁹ Wo rɔ, mansa la minninfendilailu la kuntii ka mɛn yen, a ka wo fɔ Yusufu ye. A kan ko: «N siboni le, n ka rɛsɛnju do yen n jɛ. ¹⁰ Bolo sawa ye a la. A fira wa bɔ damira, a ri a fɛrɛn ka den ka kɛ rɛsɛn mɔninilu ri i kɔrɔ. ¹¹ Misiran mansa la minninfen tɛrɛ ye n bolo. Wo rɔ, n ka rɛsɛn mɔni woilu kadi, ka alu rabirin mansa la minninfen kɔndɔ, ka a di a ma.»

¹² Yusufu kan ko: «Wo kɔrɔ le jɪn di. Bolo sawa wo ye tele sawa le ri. ¹³ Tele sawa wa tamin, mansa ri i bɔ kaso la, ka i bila i la baara kɔrɔ la. I ri a la minninfen don a bolo iko i darini a kɛla ja mɛn ma kɔrɔman.

¹⁴ I wa hɛrɛ wo sɔrɔn tuma mɛn na, i jaandi, i kana jɪna n kɔ. I ka kan ka jumaya kɛ n ye baa n ka i dɛmɛn. I ye n na ko fɔ Ferawuna ye wo rɔ, kosa a ri n nabɔ kaso la, ¹⁵ baa mɔɔilu ka n mira fanka le la ka n nabɔ Heburuila la jamana rɔ. Kɛbi alu ka n nana yan, n ma kojuu kɛ, mɔɔ ri mɔɔ bila kaso la mɛn dɔ.»

¹⁶ Nba, burugbasilailu la kuntii ka a yen ko Yusufu ka a dupɔncɛ la sibo kɔrɔ fɔ ka a diya. Wo rɔ, ale ka a fɔ Yusufu ye ko: «N fanan sibora. N ka seye sawa yen n kun ma. ¹⁷ Seye mɛn tɛrɛ ye sanfɛ, buru su bɛɛ tɛrɛ ye wo kɔndɔ. Wo bɛɛ rabɛnni tɛrɛ Ferawuna ye, kɔni kɔnɔilu tɛrɛ ye jiila a ma ka fen woilu damun seye kɔndɔ n kun dɔ ma.» ¹⁸ Yusufu kan ko: «Sibo wo kɔrɔ le jɪn di. Seye sawa wo fanan ye tele sawa le ri. ¹⁹ Tele sawa wa tamin, Ferawuna ri i bɔ kaso la, ka i kun tɛɛ a la ka i suu dun jiri la. Kɔnɔilu ri na i sobo damun.»

²⁰ Nba, tele fila a sawana, wo kɛra Ferawuna sɔrɔn lon sankunbɛn tolon di. Wo rɔ, Ferawuna ka tibili ba kɛ a la jamana mɔɔbailu ye. A ka minninfendilailu la kuntii ni burugbasilailu la kuntii labɔ kaso la ka alu lana mɔɔbailu ye bɛɛ jana. ²¹ A ka minninfendilailu kuntii bila a la baara kɔrɔ la, kosa a ri Ferawuna la minninfen don a

bolo ikɔ. ²² Kɔni Ferawuna ka burugbasilailu la kuntii wo dun jiri la iko Yusufu ka a fɔ na mɛn ma.

²³ Minninfendilailu la kuntii ma a miri Yusufu ma wo kɔ. A jɪnara a kɔ fewu.

41

Misiran mansa la siboilu

¹ San fila taminnin kɔ rɔ, Misiran mansa sibora ka a jɛrɛ lɔni yen Nili ba dala. ² A lɔnin tora ye tuma mɛn na, nisi tɔlɔni wɔrɔnwula bɔra ji rɔ ka na bin damun diya ba dala. ³ A ma mɛn bakɛ, nisi barani wɔrɔnwula fanan bɔra Nili ba ji rɔ. Woilu nara alu lɔ nisi tɔlɔni woilu tɔrɔfɛ ba dala. ⁴ Nisi barani kojuuyani woilu ka nisi juma tɔlɔni wɔrɔnwula woilu damun ka ban. Wo kɛni, mansa kunura sunɔɔ rɔ.

⁵ A sunɔɔra ikɔ ka sibo gbɛrɛ fanan la. A ka sumantɔnsɔn wɔrɔnwula yen. Wo bɛɛ bɔni sumangbala kelen de la. Alu kisɛ bɛɛ kunba. Alu ka jɪ. ⁶ A ma mɛn bakɛ, sumantɔnsɔn wɔrɔnwula gbɛrɛ bɔra. Woilu kisɛ misɛnman. Alu kɛni iko fɔjɔ ba wa suman janfɔ a gban na. ⁷ Sumantɔnsɔn mɛnilu kisɛni misɛnman, woilu ka suman juma wɔrɔnwula woilu damun, mɛnilu kisɛ kunba. Wo kɛni, mansa kunura ka a yen ko sibo le tɛrɛ.

⁸ Wo duu sa gbɛni, mansa jusumakasara. Wo rɔ, a ka Misiran jamana fɛlɛlilailu bɛɛ ni a hankilimailu bɛɛ kili. A ka mɛn yen sibo rɔ, a ka wo jafɔ alu yɛ, kɔni wo si ma se ka a la sibo kɔrɔ fɔ a yɛ. ⁹ A la minninfendilailu la kuntii kumara a yɛ ko: «Mansa, n hankili ra bila n na kojuu kɛni rɔ sisen. ¹⁰ I mɔnɛra an, i la jɔnilu ma tuma mɛn na wo lon, i ka nde ni i la burugbasilailu la kuntii bila kaso la kasoden kandalila kuntiiba la jala kaso la. ¹¹ An mɔɔ fila bɛɛ sibora su kelen dɔ. Sibo woilu kɔrɔilu tun tɛ kelen di. ¹² Heburu kanberen do tɛrɛ ye an fɛ kaso la. Kasoden kandalila kuntiiba la jɔn de tɛrɛ. An mɔɔ fila ka mɛn yen sibo rɔ, an ka wo jafɔ a yɛ. A ka woilu kɔrɔilu fɔ an yɛ. ¹³ A ka a kɔrɔ mɛn fɔ, a kɛra wo jɪ le ma! I ka nde laseyi n na baara kɔrɔ la, ka ban ka burugbasilailu la kuntii dun jiri la.»

Yusufu ka Misiran mansa la sibo kɔrɔ fɔ

¹⁴ Mansa ka kela lawa ko Yusufu ye na. Mɔɔilu borimantɔ wara Yusufu labɔ kaso

la. Yusufu ka a bonbosi li ka a la faanin mayɛleman, ka wa i lɔ Misiran mansa jakɔrɔ. ¹⁵ A seni ye, mansa ka a fɔ a yɛ ko: «N da sibo le kɛ. Mɔɔ si ma se ka wo kɔrɔ fɔ n yɛ. A fɔra n yɛ ko i ri se sibo kɔrɔ fɔla.»

¹⁶ Yusufu ka mansa jabi: «Mansa, nde ti se, kɔni Alla ri a kɔrɔ juma di i ma.»

¹⁷ Mansa ka a fɔ a yɛ ko: «N sibora ka n lɔni yen Nili ba dala. ¹⁸ N lɔni tora ye tuma mɛn na, nisi wɔrɔnwula bɔra ji rɔ ka na bin damun diya ba dala. Alu ka jɪ kɔsɛbɛ. Alu tɔlɔni. ¹⁹ A ma mɛn, nisi wɔrɔnwula gbɛrɛ fanan bɔra ji rɔ. Woilu barani tɛrɛ kojuuya. Alu kejuuyani ka tamin. Sobo jɔnjɔn tun tɛ alu la. N tun ma nisi gbɛrɛ kejuuyani woilu jɔɔn yen fɔlɔ munun Misiran jamana muumɛ rɔ yan. ²⁰ Nisi barani woilu, mɛnilu kejuuyani kɔnin, woilu ka nisi tɔlɔni wɔrɔnwula wo damun, mɛnilu fɔlɔma bɔra ji rɔ. ²¹ Hali alu ka woilu damun, mɔɔ ti se wo lɔn na, ka a masɔrɔn alu fari barani tɛrɛ jɪ mɛn ma fɔlɔ, a ye jɪ kelen wo ma munun. Wo kɛni, n kunura sunɔɔ rɔ. ²² N sunɔɔra ikɔ ka sibo. N ka sumantɔnsɔn juma wɔrɔnwula yen. Woilu bɔni sumangban kelen de la. Alu bɛɛ kisɛ kunba. ²³ A ma mɛn bakɛ, sumantɔnsɔn wɔrɔnwula gbɛrɛ bɔra. Woilu tun kisɛni tɛ jɔnjɔn. Alu bɛɛ kisɛ misɛnman. Alu kɛni iko fɔjɔ ba wa suman janfɔ a gban na. ²⁴ Sumantɔnsɔn misɛnman woilu ka Sumantɔnsɔn juma wɔrɔnwula wo damun. Nba, n ka wo bɛɛ fɔ n na fɛlɛlilailu yɛ, kɔni woilu si ma se wo kɔrɔ fɔla n yɛ.»

²⁵ Yusufu ka a fɔ mansa yɛ ko: «I la sibo fila bɛɛ ye kɔrɔ kelen de ri. Alla natɔ mɛn kela, a ra wo le yiraka i la. ²⁶ Nisi juma wɔrɔnwula wo misaliya ye san wɔrɔnwula le ri. Sumantɔnsɔn juma wɔrɔnwula wo fanan misaliya ye san wɔrɔnwula le ri. Sibo fila wo bɛɛ ye kɔrɔ kelen de ri. ²⁷ Nisi barani kejuuyani wɔrɔnwula mɛn bɔra ji rɔ kɔ fɛ, wo ye san wɔrɔnwula le ri. Sumantɔnsɔn misɛnman wɔrɔnwula wo, fɔjɔ ka mɛnilu ja, wo fanan ye san wɔrɔnwula kɔnkɔ le ri. ²⁸ Mansa, n ka a fɔ i yɛ jɪ mɛn ma, a ye wo jɪ le ma. Alla ketɔ mɛn kela, a ra wo le yiraka i la. ²⁹ San wɔrɔnwula mɛnilu natɔ, suman di sɔn a jɪ jɛrɛ jɛrɛ ma Misiran jamana fan bɛɛ rɔ. ³⁰ San woilu wa tamin, kɔnkɔ ri na ka san

wərənwula kɛ. Məɔilu ka suman ba mən sərən san diyani wərənwula woilu kərə, alu ri jina wo bɛɛ kə, kənkə ri juuya jamana bɛɛ rə. ³¹ Kənkə ri juuya kosɛbɛ. Məɔilu ka suman mən sərən san diyani wərənwula wo rə, wo bɛɛ ri jina alu la fewu. ³² Mansa, i ka sibo jin kɛ sija fila. Wo kərə le ko Alla ra ban wo ko lateɛ la. Alla ri wo kɛ lakaliyali bolo ma.

³³ «Wo rə, mansa, i ye məɔ hankiliman do jinin, mən ka ko kərə lən, ka wo lasii Misiran jamana kun na. ³⁴ I ye məɔba doilu lasii jamana kəndə, sa məɔ woilu wa suman mən sərən, məɔba woilu ye a tala looluna lamara. Alu ye a kɛ wo ja jamana fan bɛɛ rə san diyani wərənwula bɛɛ kərə. ³⁵ I ye a fə alu ye ko ie ye suman woilu bɛɛ laden wo ja le ma san woilu kərə, ka wo bɛɛ laden jamana soilu la i təɔ rə ka a kəngben. ³⁶ Sa san wərənwula kənkə ba don Misiran jamana rə tuma mən na, suman lamarani woilu ri kɛ jamana məɔilu la balo ri.»

Misiran mansa ka Yusufu lasii jamana kun na

³⁷ Yusufu ka mən fə, wo diyara Misiran mansa ni a la jɛməɔilu bɛɛ ye. ³⁸ Mansa ka a fə a la jɛməɔilu ye ko: «An di məɔ sərən Misiran yan, Alla la Nin ye mən də ikomin cɛ jin?»

³⁹ Mansa ka a fə Yusufu ye ko: «Alla ra wo bɛɛ yiraka i la. Wo rə, məɔ si tɛ yan, mən hankili ka bon i ta ri, mən ka ko kərə lən ile ri. ⁴⁰ N di i lasii n na jamana kun na. I ba mən fə, n na məɔilu ri wo kɛ. Mansaya dərən de ri kɛ i ni nde tɛma. ⁴¹ N da i lasii Misiran jamana bɛɛ kun na.»

⁴² Mansa ka a la bolola koyini bə a bolo la, a la mansaya tɔmasere ye mən kan, ka wo don Yusufu bolo la. A ka faanin jumajuma di a ma, ka kanna nɛɛ sanin-naman bila a kan na. ⁴³ A ka a la sowontoro filana don Yusufu bolo. Məɔilu wara sowontoro wo jɛ ka alu kan nabə ko: «Bɛɛ ye alu majii!» Misiran mansa ka Yusufu lasii Misiran jamana bɛɛ kun na wo ja le ma.

⁴⁴ Mansa ka a fə Yusufu ye ko: «Nde le Misiran mansa ri, kəni məɔilu kana foyi kɛ Misiran jamana rə butun fo ile wa sən mən ma.» ⁴⁵ Mansa ka Yusufu təɔ la ko Safinati Paneya, ka Potifera denmuso Asanati di a

ma ka a kɛ a muso ri. Potifera wo tɛɛ ye Ōni so məɔilu la joo sarakalasele le ri.

Nba, Yusufu kɛra Misiran jamana kun-nasiila ri wo ja le ma. ⁴⁶ A ka baara wo damira Ferawuna ye ka a tɛɛn a sərən da san bisawa bə. A bəra mansa dafɛ, ka wa Misiran jamana rataama.

⁴⁷ Awa, san wərənwula kɛra, suman ye sənna a ja jɛɛ jɛɛ ma. ⁴⁸ San san, Yusufu ri suman naden suman ka waati la Misiran jamana fan bɛɛ rə a so misɛn a ni a so kunba. Suman kanin yərə yərə a ka suman namara wo yərə kelen de bɛɛ rə. ⁴⁹ Wo rə, Yusufu ti se a jatela butun baa a tɛɛ ka siya kojuuya ikomin ba kijɛ.

⁵⁰ Sani san wərənwula kənkə ye don jamana kəndə, Yusufu muso Asanati ka dence fila sərən a ye. Asanati wo tɛɛ ye Ōni so məɔilu la joo sarakalasele Potifera denmuso le ri. ⁵¹ Yusufu ka a dence fəɔ təɔ la ko Manase, baa a kan ko Alla ra a lajina a la tərɔya bɛɛ kə rə, ka a hankili bə a fa wara rə.

⁵² A ka a dence filana təɔ la ko Efirayimu, baa a kan ko Alla ka a kɛ, a tərənɛ tɛɛ jamana mən də, a ra jiri ye.

⁵³ San diyani wərənwula wo dafara Misiran tuma mən na, ⁵⁴ san wərənwula kənkə donda iko Yusufu ka a fə ja mən ma. Kənkə donda jamana gbɛɛilu bɛɛ rə, kəni suman namarani tɛɛ fan bɛɛ rə Misiran. ⁵⁵ Kənkə sera Misirankailu ma tuma mən na, alu wara Misiran mansa madiya ko a ye suman di alu ma. Mansa ka alu jabi: «Ai ye wa Yusufu tɛɛn ye. A wa mən fə ai ye, ai ye wo kɛ.» ⁵⁶ Kənkə juuyara ka se Misiran jamana yərə bɛɛ rə, tuma mən na, Yusufu ka suman namara bondonilu da laka, ka suman san Misirankailu ma. ⁵⁷ Məɔilu bəra jamana bɛɛ rə ka na suman san diya Yusufu ma Misiran, baa kənkə gbɛɛyara dunuja fan bɛɛ rə.

42

Yusufu kərəɛilu wara suman san diya Misiran

¹ Nba, a fəra Yakuba ye ko suman ye sərənna Misiran tuma menna, a ka a fə a denceilu ye ko: «Nfenna ai siini ai jɔɔn dagbɛla yan ten? ² N da a mən ko suman ye sərənna Misiran. Ai ye wa do san an ye, sa an kana faa kənkə bolo yan.» ³ Wo

rɔ, Yusufu kərɔcɛilu mɔɔ tan wulira ka wa suman san diya Misiran, ⁴ kɔni Yakuba ma sɔn Yusufu doocɛ Bɛniyaminu ye wa a kərɔcɛilu kɔfɛ, baa Yakuba silanni tɛrɛ ko kojuu kana a sɔrɔn sila la.

⁵ Isirayeli dencɛilu ni mɔɔ gbɛrɛilu wara suman san diya Misiran, baa kɔnkɔ tɛrɛ ye Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. ⁶ Wo ka a tɛrɛn, Yusufu ye jamana kuntiyya la Misiran. Ale le tɛrɛ suman sanna mɔɔ bɛɛ ma. Wo le ka a kɛ, a kərɔcɛilu nara Yusufu ma, ka alu majii a kərɔ, ka alu kun majii. ⁷ Yusufu ka a kərɔcɛilu yen tuma mɛn na, a ma fili alu ma, kɔni a ka a kɛ ikomin a ma alu lɔn. A jamanda alu ma ka a fɔ ko: «Ai bɔni mi?» Alu ka a jabi: «An bɔni Kanaan bɔnsɔn na jamana le rɔ, ka na suman jinin diya yan.»

⁸ Yusufu ma fili a kərɔcɛilu ma, kɔni woilu filira ale ma. ⁹ Yusufu hankili bilara a la siboilu rɔ, a ka a kərɔcɛilu yen sibo rɔ ja mɛn ma. A ka a fɔ alu ye ko: «Ai nani jamana lakɔrɔsi diya le, sa ai ri a lɔn ai ri se an na ja mɛn ma.» ¹⁰ Alu ka a jabi: «An tii, wo kuma tɛ! Ande, i la jɔnilu nani suman san diya le dɔrɔn. ¹¹ An bɛɛ ye cɛ kelen den de ri. Mɔɔ telenilu le ande ri. An tɛ jamana si lakɔrɔsila.» ¹² Yusufu kan ko «ɛɛn de! Ai nani jamana lakɔrɔsi diya le.» ¹³ Alu kan ko: «An ye i la jɔnilu le ri. An bɛɛ ye fa kelen de la. An fa siini Kanaan bɔnsɔn na jamana le rɔ. A dencɛilu tɛrɛ mɔɔ tan ni fila le ri. An doocɛ ye an fa dafɛ ye bi. A tɔ kelen da sa.» ¹⁴ Yusufu kan ko: «N ka a fɔ ja mɛn ma, a ye wo ja kelen de ma jɔ! Ai nani jamana lakɔrɔsi diya le! ¹⁵ N di alu la kuma fɛsɛfɛsɛ ja mɛn ma, wo le ye jɔn di. Ni ai doocɛ doomani ma na yan, ai tɛ bɔ yan fewu. N ye n kali la wo la Misiran mansa tɔɔ le rɔ. ¹⁶ Ai mɔɔ kelen ye wa ai doocɛ ta ka na a ri. Ai tɔilu ri wo makɔnɔ kaso la yan. Wo rɔ, n di ai la kuma fɛsɛfɛsɛ. Ni ai ka tujɔ le fɔ, n di wo lɔn. Ni wo tɛ, ai ma na foyi kanma, fɔ ka an na jamana lakɔrɔsi dɔrɔn. N ye n kalila wo rɔ Misiran mansa tɔɔ le rɔ!»

¹⁷ Wo rɔ, a ka alu bila kaso la. Alu ka tele sawa kɛ ye.

¹⁸ A tele sawana, Yusufu ka a fɔ alu ye ko: «Nba, n silanni Alla ye. Wo rɔ, n ye mɛn fɔla ai ye, ai ye wo mira, sa ai ri kisi. ¹⁹ Ni mɔɔ telenilu le ai ri, mɔɔ kelen ye to kaso la yan

ai bɛɛ nɔ rɔ. Ai tɔilu ye wa suman di ai la denbaya kɔnkɔto ma, ²⁰ kɔni a fɛrɛ tɛ fo ai ye na ai doocɛ doomani ri yan. A wa na, n di a lɔn ko ai ka tujɔ le fɔ n ye, sa ai kana faa.» Alu sɔnda wo ma.

²¹ Alu ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «Sika tɛ a rɔ, tɔrɔya jɔn da an sɔrɔn Yusufu le kosɔn. Wo lon, a tɔrɔra an jakɔrɔ. A ka an madiya ko an ye hina a la, kɔni an ka an ban a rɔ. Wo le kosɔn kojuu jɔn da an sɔrɔn bi.»

²² Rubɛn ka a fɔ alu ye ko: «N ma a fɔ ai ye ko ai kana kojuu kɛ den na wa, kɔni ai ma sɔn n na kuma ma? Nba, a jeli jɔninkali le jɔn ka a hake bɔ an dɔ.»

²³ Alu ma a lɔn ko Yusufu tolo ye alu kan na, baa alu ni Yusufu wa kuma, kan nataminna ri alu kan natamin i jɔɔn ma.

²⁴ Yusufu ka a mabɔ alu la ka wa kasi. A kɔseyi mɛn kɛni, a kumara alu ye, ka ban ka Simeyɔn bɔ alu rɔ ka a bolo sidi alu jana.

Yusufu kərɔcɛilu ka i kɔseyi Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ

²⁵ Yusufu ka a fɔ a la mɔɔilu ye ko alu ye a kərɔcɛilu la bɔrɔilu lafa suman na, ka alu kelen kelenna bɛɛ la wodi bila ei la bɔrɔ woilu kɔndɔ, ka suman fanan di alu ma ka a kɛ ei sila fanda ri. Alu ka wo bɛɛ kɛ ikomin Yusufu ka a fɔ ja mɛn ma. ²⁶ Alu ka bɔrɔilu la alu la falilu kɔ kan, ka sila mira ka wa.

²⁷ Su kora alu ma tuma mɛn na, alu ka alu lɔ yɔrɔ do rɔ ka sii ye. Mɔɔ kelen ka a la bɔrɔ da laka ko a ye damunun dila a la fali ma. A ka a la wodi yen bɔrɔ kɔndɔ. ²⁸ A ka a fɔ a badenmailu ye ko: «N na wodi a ra laseyi n ma. A ye n na bɔrɔ kɔndɔ yan.» Alu kɔndafilira kojuuya. Alu kɔndakaliyara ka a fɔ alu jɔɔn ye ko: «Alla ra n fɛn de kɛ an na jɔn de ten?»

²⁹ Nba, alu se mɛn kɛni alu fa Yakuba wara Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ, ko mɛn ka alu sɔrɔn, alu ka wo bɛɛ dantɛli kɛ a ye. Alu kan ko: ³⁰ «Misiran jamana kuntii jamanda an ma kɔsɛbɛ! A ka an jalaki ko an wani alu la jamana lakɔrɔsi diya le. ³¹ An ka a jabi an ye mɔɔ telenilu le ri, ko an ma jamana si lakɔrɔsi fɔlɔ habadan. ³² An kan ko an bɛɛ ye fa kelen de la, ko an mɔɔ tan ni fila le tɛrɛ an fa bolo. Ko kelen da sa. Ko an doocɛ doomani ye an fa dafɛ ye Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ, ³³ kɔni jamana kuntii wo kan ko a ri a lɔn ko an ye mɔɔ telenilu

ri ja men ma, ko wo le ye jin di. Ko an ye mɔɔ kelen to a bolo ye, ka na suman di an wara mɔɔilu kɔnkɔto ma. ³⁴Ko an ye wa an doocɛ doomani ri a ma. Wo wa kɛ, ko a ri a lɔn ko an ma wa jamana lakɔrɔsi kanma, ko a ri a lɔn ko an ye mɔɔ telenilu le ri, kosa a ri an badenma bɔ kaso la. Ko a ri jamana bɛɛ labila an yɛ.»

³⁵Nba, alu ka suman nabɔ alu la bɔrɔilu kɔndɔ tuma men na, alu bɛɛ ka alu la wodi bila bɔrɔneilu sidini yen suman bɔrɔilu kɔndɔ. Alu ni alu fa ka wodi sidini wo yen tuma men na, alu bɛɛ silanda.

³⁶Alu fa Yakuba ka a fɔ alu yɛ ko: «ɛɛ! Ai ye n denilu bɔla n bolo. Yusufu tɛ yan butun. Simeyɔn fanan tɛ yan butun. Sisen ai ye a fɛ ka Beniyaminu fanan mira ka wa wo ri. Nin tɔrɔya bɛɛ ye nde le kan.»

³⁷Ruben ka a fɔ a fa yɛ ko: «I ye Beniyaminu karifa nde la. N di a laseyi i ma. Ni n ma na Beniyaminu ri, i ye n dence fila bɛɛ faa Beniyaminu nɔ rɔ.» ³⁸Yakuba kan ko: «ɛɛn de! N dence tɛ wala ai kɔfɛ! A kɔrɔcɛ Yusufu ra sa ka wo kelen pe to. Sisen n da kɔrɔ. Ni ko ka ale fanan sɔrɔn taama rɔ, n di faa jusumakasa bolo.»

43

Yusufu kɔrɔcɛilu wara Misiran iko

¹Nba, kɔnkɔ juuyara jamana kɔndɔ. ²Yakuba denceilu nara suman men di ka bɔ Misiran, wo bantɔla le tɛrɛ. Wo rɔ, Yakuba ka a fɔ alu yɛ ko: «Ai ye wa suman do san an yɛ Misiran.»

³A dence Yahuda ka a jabi: «Cɛ wo ka a fɔ an yɛ le ka a magbɛleya kosebɛ ko an tɛ a yen butun fo an doocɛ wa kɛ an kɔfɛ. ⁴Ni i sɔnda an doocɛ Beniyaminu ye wa an kɔfɛ, an di wa ka suman san i yɛ. ⁵Ni i kɔnin ma sɔn, an tɛ wa ye, baa cɛ wo ka a fɔ an yɛ ko an tɛ a yen butun fo an doocɛ wa kɛ an kɔfɛ.»

⁶Isirayɛli kan ko: «Ai ra kojuu kɛ n na de! Nfenna ai ka a fɔ cɛ wo yɛ ko ai doocɛ ye ai kɔma?»

⁷A denceilu ka a jabi: «Cɛ wo ka jininkali siyaman kɛ an kun, ka an majininka an na ko ma, a ni an na denbaya la ko ma. A kan ko: «Ai fa kɛndɛ wa? Ai doocɛ ye ye?» An ka a jabi ten tuun. An ma wo lɔn ko a ri a fɔ an yɛ ko an ye wa an doocɛ ri.»

⁸Yahuda ka a fɔ a fa Isirayɛli yɛ ko: «N fa, i ye n doocɛ karifa n na, sa an di wa i kɔrɔ. Wo wa kɛ, kɔnkɔ tɛ ile ni ande a ni an denilu faa yan. ⁹Nde jɛrɛ ri n lɔ den kunko la. Ni ko ka a sɔrɔn, i ye nde majininka. Ni n ma na a ri i ma, ka a lalɔ i jakɔrɔ, wo jalakili tɛ bɔ n kan habadan. ¹⁰Ni an kɔnin tun ma lanɔ yan, sa an da wa ka na sija fila.»

¹¹Alu fa Isirayɛli kan ko: «Nba, diyagboya le. Wo rɔ, ai ye an na jamana fen juma doilu bila ai la bɔrɔilu kɔndɔ ka jamana kuntii wo sanba. Ai ye tulu do ta, a ni li ni wusulan ni latikɔlɔn ni jiriden doilu, pisitasi ni amande kɔnin. ¹²Ai wara wodi men di fɔlɔ, ai ye wo jɔɔn fila ta, baa wodi men bilani tɛrɛ ai la bɔrɔilu kɔndɔ, fo ai ye ai kɔseyi wo ri. Ai ri a sɔrɔn, alu jinanin de. ¹³Nba, ai ye ai doocɛ ta ka wa cɛ wo tɛrɛn ye sisen. ¹⁴Alla Sebɛɛtii ye ai la hina don a rɔ, kosa a ri Beniyaminu ni Simeyɔn naseyi ai ma, kɔni ni n bɔnɔra n deni la, n di bɔnɔ wo rɔ kosebɛ.»

¹⁵Wo rɔ, alu ka Beniyaminu ta, a ni sanba fenilu, a ni wodi wo jɔɔn fila, ka sila mira ka wa Misiran. Alu se men kɛni ye, alu wara Yusufu tɔrɔfɛ, ka alu lɔ a jakɔrɔ. ¹⁶Yusufu ka Beniyaminu yen alu fɛ tuma men na, a ka a fɔ a la bon kunnasiila yɛ ko: «Wa mɔɔ jinilu ri n na bon na, ka kolofen do faa ka a tibi. Alu ketɔ telerɔ damunun kɛla nde le fɛ bi.»

¹⁷Cɛ wo ka alu malɔ Yusufu la bon na iko Yusufu ka a fɔ a yɛ ja men ma.

¹⁸Alu watɔla Yusufu la bon na, wo ka alu masilan. Alu kan ko: «An da lana yan wodi ko le rɔ, wodi men bilara an na bɔrɔilu kɔndɔ an na ko fɔlɔ rɔ. Alu ketɔ bela an kan de, ka an na falilu ta, ka an mira ka an kɛ jɔnilu ri.» ¹⁹Wo rɔ, alu ka i madon Yusufu la bon kunnasiila la bonda la ka kuma a yɛ. ²⁰Alu kan ko: «An fa, hake to an yɛ. Waati taminni, an nara suman san diya yan. ²¹An bɔ men kɛni yan, an ka an lɔ an sii diya. An ka an na bɔrɔilu da laka ka wodi bilani yen bɔrɔilu kɔndɔ. An na wodi bɛɛ le tɛrɛ, an ka men san suman na. Wodi wo nani an bolo ka a laseyi ai ma. ²²Suman sankɔ fanan nani an bolo, kɔni men ka wodi do wo bila an na bɔrɔilu rɔ wo lon, an ma wo lɔn.»

²³Bon kunnasiila ka alu jabi: «Ai kana hamin wo la. Ai kana silan. Ai Maari Alla

a ni ai fa Maari Alla, wo le ka wodi wo bila bərōilu kəndō ai yε. Ni wo tε, ai ka suman sankō mən bō, n ka wo sərən.»

Wo rō, cε wo wara Simeyən ta ka na a di alu ma, ²⁴ ka alu bεε ladon Yusufu la bon na. A ka ji di alu ma ko alu ye alu sen mako. A ka damunun di alu la falilu fanan ma. ²⁵ Alu nara sanba fen mēnilu ri, alu ka woilu labō ka Yusufu makōnō, baa a fōra alu yε ko a ri na telerō damunun diya alu fε ye.

²⁶ Yusufu sera a wara tuma mən na, alu nara a la sanbailu di a ma bon na ka alu majii a kərō. ²⁷ Yusufu ka alu fō ko: «Tana tε ai la? Wo lon, ai ka ai fa la ko fō n yε ko a ra kərōya. Ale don? A kēndε fōlō?»

²⁸ Alu ka Yusufu jabi: «Tana si tε an fa la, i la jōncε kōnin. A kēndε.» Alu ka alu kun majii Yusufu kərō.

²⁹ Yusufu ka a janakalan ka a doocε Beniyaminu yen, a jεrε na la den. A kan ko: «Ai ka ai doocε mən na ko fō, wo le ye jin di wa?» Alu kan ko: «Dōn, ale le.» Yusufu ka a fō a yε ko: «N den, Alla ma hεrε kera i yε.»

³⁰ Beniyaminu hina donda Yusufu la kosεbε. Wo rō, a kasitōla le tεrε. A ka bō alu tərōfε i kərō ka wa a jεrε la bon kəndō ka kasi. ³¹ A ka ban kasila tuma mən na, a ka a ja lako, ka wa alu tēren ye. A ka a jεrε mira ka a fō a la mōoilu yε ko alu ye na balo di alu ma. ³² Alu ka Yusufu la balo bō a la a dan na, ka a badenmailu ta bō a dan na. Misiranka mēnilu tεrε ye, alu ka woilu fanan ta bō a dan na, baa Misirankailu ti sōn ka damunun kε Heburuulu fε. Alu tana le wo ri. ³³ Yusufu ka a badenmailu lasii a jakərō, ka alu tuun i jōn na ka bēn alu si kasabiya ma, ka a damira kərōmamō ma ka wa se doomamō ma. Alu ka alu siija wo yen tuma mən na, alu ka i jōn dagbε ka kabannakoya. ³⁴ Balo mən tεrε ye Yusufu kərō, a la mōoilu ka a badenmailu bεε sō wo le rō. Beniyaminu ka mən sərən, wo kera a kərōcēilu ta jōn loolu le ri. Alu ka damunun kε ka alu min, ka sewa Yusufu la kosεbε.

44

Yusufu ka a kərōcēilu kərōbō

¹ Nba Yusufu ka a fō a la bon kunnasiila yε ko: «Alu la bərōilu lafa suman na. Alu la falilu di se donin mən kərō, i ye wo jate di alu ma. I wa bərōilu lafa, i ye alu

kelen kelenna bεε la wodi la suman kan alu la bərōilu kəndō. ² I ye n na wodigbε minninfen bila doomamō la bərō kəndō a la wodi kan.» Bon kunnasiila ka wo bεε kε ikomin Yusufu ka a fō a yε ja mən ma.

³ Wo duu sa gbēni jona Yusufu ka sila di alu ma. Alu ka alu la doninilu la alu la falilu kō kan, ka wa. ⁴ Ka a tēren alu ma janfa so la fōlō, Yusufu ka a fō a la bon kunnasiila yε ko: «Wa alu kō! I wa se alu ma tuma mən na, i ye a fō alu yε ko: «Nfenna ai ka kojuma sara kojuu la? ⁵ Nfenna ai ka n tii la minninfen sonya? A ye a minna wo le la, a ye janinin kela wo le la. Ai ra kojuu ba le kε jin di de!»

⁶ Bon kunnasiila wara se alu ma tuma mən na, a kumara alu yε ikomin Yusufu ka a fō a yε ja mən ma. ⁷ Alu ka a jabi: «An tii, nfenna i ye an jalakila ten? An tε ko su wo kela fewu! ⁸ I jεrε ka a lōn ko an nani wodi ri an na bərōilu kəndō wo lon, ka bō Kanaan jamana rō ka na wodi wo di i ma. A ye di? An di wodigbε wala sanin sonya i tii la bon na wo rō wa? ⁹ An tii, ni i ka minninfen yen an si kunma, wo tii ri faa. Ka a la wo kan fanan, an tōilu ri kε i la jōnilu ri.»

¹⁰ Bon kunnasiila kan ko: «Ale le wo ri, n da dijε wo ma, kōni minninfen wa yen mō mən kunma, wo ri kε n na jōn di. Ai tōilu tε jalakili.»

¹¹ Wo yōrō wo rō, alu ka alu la bərōilu lajii duu ma ka alu da laka. ¹² Bon kunnasiila ka bərōilu ragbε. A ka a damira kərōmamō ta ma, ka wa se doomamōoilu ta ma. A ka minninfen yen Beniyaminu la bərō kəndō.

¹³ Wo le rō, alu ka alu la durukilu rafara alu kan na jusukasi bolo ma. Alu ka alu la bərōilu la falilu kō kan, ka alu kōseyi so kəndō. ¹⁴ Yahuda ni a badenmailu sera Yusufu wara ka a tēren a ye ye fōlō. Alu ka alu la duu ma a kərō. ¹⁵ Yusufu ka a fō alu yε ko: «Ai na nfen ko kela jin ten? Ai ma a lōn ko nde jōn di janinin kε ka koilu lōn wa?» ¹⁶ Yahuda kan ko: «N tii, an ti se foyi fōla. Kuma tε an bolo butun. An ti se an bōla ko jin dō. Alla jεrε le ra an sonjuu labō gbε rō. An bεε ye i la jōnilu le ri sisen, minninfen yenni mən kunma, a ni an tōilu bεε.» ¹⁷ Yusufu ka a jabi kōnin ko: «Ka alu bεε jalaki ten, n tε ko su wo kela fewu! Minninfen yenni mən kunma, wo le ketō n na jōn di. Ai tōilu ye wa hεrε rō ai fa wara.»

Yahuda ka Yusufu madiya Beniyaminu la ko rɔ

¹⁸Yahuda ka a madon Yusufu la, ka a fɔ a ye ko: «N tii, i jaandi, i ye diɲe n ye kuma i ye. N ka a lɔn ko i ni Misiran mansa bɛɛ ka kan. I kana mɔnɛ n ma. ¹⁹N tii, an na ko fɔlɔ yan, i ka an maɲininka an fa ni an badenmailu ma. ²⁰An ka i jabi an fa ye ye, ko a ra kɔɔya kosɛbɛ. Ko an doocɛ doomani fanan ye ye, an fa kɔɔyanin ka mɛn sɔɔn. Doomamɔ wo kɔɔcɛ ra faa, ka a kelen pe to. Dogberɛ tɛ ye butun, a ni mɛn ye na kelen na. A la ko duman an fa ye kosɛbɛ. ²¹I ka a fɔ an ye ko an ye na a ri yan, kosa i ɲa ri la a kan. ²²An ka a fɔ i ye wo lon ko den ti se bɔ la an fa tɔɔfɛ. Ni a bɔra a tɔɔfɛ an fa ri faa, ²³kɔni, an tii, i ka an jabi ni an doocɛ ma na an kɔfɛ yan, ko an tɛ i yen butun.

²⁴«Wo rɔ, an ka an kɔseyi an fa wara tuma mɛn na, an ka i la kuma lase a ma. ²⁵Lon do rɔ, an fa ka a fɔ ko an ye na suman do san ikɔ. ²⁶An ka a jabi an ti se nala suman san diya fo an doocɛ wa na an kɔfɛ, baa cɛ wo kan ko an tɛ a yen butun fo an doocɛ wa ke an kɔfɛ. ²⁷An fa ka a fɔ an ye ko an ka a lɔn ko a muso Raseli ka dencɛ fila-pe le sɔɔn a ye. ²⁸Ko kelen da tunun a ma. Ko a miri rɔ, ko wara juu le ka a mira ka a rafarafara. Ko kɛbi wo lon, a ma a yen butun. ²⁹Ko ni an wara do ɲin fanan di don? Ni ko ka a sɔɔn taama rɔ, ko a kɔɔyani ri faa ninnafin dɔ. An fa kan ten.

³⁰«Nba, ni n ka n kɔseyi i la jɔncɛ, n fa, ma sisen ka den to n kɔ yan, wo tɛ bɛn. Den wo le ye n fa la ko bɛɛ ri. ³¹N fa wa a yen tuma mɛn na ko den wo ma a kɔseyi an fɛ, a ri faa. An fa kɔɔyani ri faa jusumakasa rɔ, wo le rɔ an di kɛ wo sababu ri. ³²Ka a la wo kan, n ka n lɔ den na kunko la. N ka a fɔ n fa ye ko ni n ma kɔseyi den di a ma, n fa hake ri to nde kan kadawu. ³³I jaandi, i ye n kɛ i la jɔn di den nɔ rɔ, kosa den di a kɔseyi a kɔɔcɛilu kɔ fɛ. ³⁴N ye n kɔseyila n fa ma di, ni den tɛ n bolo? N tɛ i se n fa jusumakasani yenna fewu.»

45

Yusufu ka a jɛɛ yiraka a badenmailu la

¹Nba, Yahuda banni kumala, Yusufu ma se a jɛɛ mirala a la jɔnilu ɲana. A ka alu jamari ko alu bɛɛ ye bɔ. Mɔɔ gberɛ si

tun tɛ ye tumana mɛn na, fo Yusufu ni a badenmailu, Yusufu ka a jɛɛ yiraka alu la. ²A kasira kosɛbɛ, fo Misirankailu ka a kasi kan mɛn kɔkan. Wo ko fɔra mɔɔilu ɲana Misiran mansa wara.

³Yusufu ka a fɔ a badenmailu ye ko: «Yusufu le nde ri! N fa kɛndɛ wa?» Yusufu badenmailu ma se a jabila, baa alu silanni tɛɛ kojuuya. ⁴Yusufu kan ko: «Ai ye i madon n na.» Alu ka i madon a la tuma mɛn na, a kan ko: «Ai badenma Yusufu le nde ri, ai ka mɛn san Isumayila bɔnsɔn julailu ma mɛn ye taala Misiran. ⁵Ai jusu kana a lafin. Ai kana mɔnɛ ai jɛɛ ma n san ko rɔ. Alla le ka n nana ai ɲɛ yan sa n di kɛ sababu ri ka mɔɔilu kisi kɔnkɔ ma. ⁶Kɔnkɔ san fila le jamana kɔndɔ ɲin. A ra to san loolu le ma, senekelailu ti nala foyi sɔɔnna senɛ rɔ. ⁷Alla le ka n lɔ ai ɲɛ yan ka an to yan an fa bɔnsɔnilu kisibaya kanma, sa ai bɔnsɔn kana tunun dunuya ma. ⁸Ai le ma n nana yan de. Alla le ka n nana yan ka n kɛ Misiran mansa lalila ri, ka n nasii mansa la bon kun na, ka n nasii Misiran jamana bɛɛ kun na. ⁹Ai ye ai kaliya ka i kɔseyi n fa ma. Ai ye a fɔ a ye ko a dencɛ Yusufu kan ko Alla ra a lasii Misiran jamana bɛɛ kun na. Ko a ye a kaliya ka na n tɛɛn yan. ¹⁰Ko a ri a sii Kosɛni jamana rɔ, ka to n tɔɔfɛ yan. Ko a ye na, a ni a la denilu ni a la mamarenilu ni a la kolofenilu ni a bolofen bɛɛ. ¹¹Ko n di alu balo, baa kɔnkɔ ri san loolu kɛ fɔlɔ. Sa a ni a la mɔɔ bɛɛ kana bolokolonya kojuuya.»

¹²Yusufu kan ko: «Nba, ai ɲa yen n na sisen. N doocɛ Beniyaminu fanan ɲa yen n na. Ai ra a yen ko Yusufu jɛɛ le kumala ai ye. ¹³Mɔɔilu ye n bonyala ɲa mɛn ma Misiran yan, ai ye wo fɔ n fa ye. Ai ra fen fen yen ai ɲa la yan, ai ye wa wo bɛɛ fɔ a ye, ka ban ka na a ri jona.»

¹⁴Nba, Yusufu ka a ton a doocɛ Beniyaminu kan ka kasi. Beniyaminu fanan ka a ton a kan ka kasi. ¹⁵Yusufu kasimantɔ ka a ton a kɔɔcɛ kelen kelenna bɛɛ kan ka alu sunbu. Wo le ka a kɛ, a kɔɔcɛilu ka kuma damira a fɛ.

Misiran mansa kan ko Yakuba ye na Misiran

¹⁶Nba, Yusufu badenmailu na ko fɔra Ferawuna wara tuma mɛn na, wo diyara mansa ni a la ɲɛmɔɔ bɛɛ ye. ¹⁷Mansa ka

Yusufu kili ka a fɔ a ye ko: «A fɔ i badenmailu ye ko alu ye alu doninilu la alu la falilu kɔ kan ka alu kɔseyi Kanaan jamana rɔ. ¹⁸ Alu wa se ye, alu ye alu fa ni alu la mɔɔ bɛɛ ta ka na alu ri n ma. N di duu juma di alu ma, mɛn ka jɪ duu bɛɛ ri Misiran. Alu ri an na jamana balo juma damun. ¹⁹ I ye a fɔ i badenmailu ye fanan ko alu wa kɛ wala, alu ye wontoro doilu ta Misiran yan. Alu wa se alu fa wara, alu ri alu musoilu ni alu denilu ni alu fa lasii wontoro woilu kɔndɔ ka na woilu ri yan. ²⁰ Ni alu bolofen doilu tora alu kɔ ye, alu kana hamin woilu la, baa Misiran fen jumajumailu le ditɔ alu ma yan.»

²¹ Nba, Misiran mansa ka mɛn fɔ Isirayɛli denilu ye, alu ka wo kɛ. Yusufu ka wontoroilu di alu ma, ka bɛn mansa la kuma ma. A ka sila fanda suman fanan di alu ma.

²² A ka faanin kura di alu kelen kellenma bɛɛ ma, kɔni a ka wodigbɛ kemɛ sawa ni faanin kura loolu di Beniyaminu ma. ²³ A ka a fa sanba falicɛ tan ni falimuso tan na. A ka falicɛ woilu donin Misiran fen jumailu la, ka falimusoilu donin sumankisɛ ni buru ni damununfen gbɛɛrilu la, mɛnilu ri a fa balo taama rɔ. ²⁴ A ka sila di a badenmailu ma wo rɔ ka a fɔ alu ye ko: «Ai kana silan de!»

²⁵ Alu bɔra Misiran ka wa alu fa Yakuba tɛrɛn Kanaan jamana rɔ. ²⁶ Alu seni ye, alu ka a fɔ a ye ko: «Yusufu kɛndɛ le! Ale le jɛrɛ siini Misiran jamana bɛɛ kun na sisen.» Kuma wo bararɔ Yakuba rɔ fo ka a dan natamin. A ma la a la fewu.

²⁷ A dencɛilu ka Yusufu la kuma bɛɛ lase a ma tuma mɛn na, Yakuba ka wo bɛɛ mɛn ka wontoroilu yen fanan, Yusufu ka mɛnilu lana a ta kanma. Wo le rɔ, a sewara ka a jaalen. ²⁸ A kan ko: «N dencɛ Yusufu kɛndɛ fɔlɔ! Nde tɛ foyi jininna butun ka tamin wo kan. N di wa n ja la a kan sisen sani n ye sa.»

46

Yakuba watɔla Misiran

¹ Wo rɔ, Isirayɛli ka a bolofen bɛɛ ta ka sila mira ka wa Misiran. A sera Bɛri Seba, a ka saraka bɔ ka a di a fa Isiyaka Maari Alla ma.

² Su wo rɔ, Alla ka Isirayɛli kili ko: «Yakuba, Yakuba!» A ka jabi: «Naamun.»

³ Alla kan ko: «N ye i fa Maari Alla le ri.

I kana silan Misiran taa ko rɔ, baa n di i bɔnsɔn siyaya ye kɔsɛbɛ kɔsɛbɛ. ⁴ N jɛrɛ di wa i kɔfɛ Misiran. N jɛrɛ le ketɔ i bɔnsɔn nanala yan fanan. I sa tuma wa se, Yusufu jɛrɛ ri i jakisɛ latunun.»

⁵ Wo rɔ, Yakuba wulira ka bɔ Bɛri Seba. A dencɛilu ka a ladon wontoro kɔndɔ, Misiran mansa ka mɛn nana a ta kanma. Alu ka alu denilu ni alu musoilu fanan nadon wontoroilu kɔndɔ. ⁶ Alu ka alu la kolofenilu fanan ta, a ni alu bolofenilu bɛɛ, alu ka mɛnilu sɔrɔn Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Yakuba ni a la denbaya bɛɛ wara Misiran wo ja le ma. ⁷ A dencɛilu bɛɛ wara a kɔfɛ, a ni a denmusoilu, a ni a marenilu, a la denbaya bɛɛ kɔnin. Woilu bɛɛ wara Misiran Yakuba kɔfɛ.

⁸ Nba Isirayɛlika mɛnilu wara Misiran, Yakuba ni a la dencɛilu kɔnin, wo tɔɔilu le jin di.

Yakuba dencɛ fɔlɔ tɔɔ le ko Rubɛn. ⁹ Rubɛn dencɛilu le ten: Hɛnɔki, Palu, Hɛsirɔn a ni Karimi.

¹⁰ Simeyɔn, wo dencɛilu le ten: Yemuwɛli, Yamini, Owadi, Yakɛn, Sokari, Sawuli. Sawuli na tɛrɛ Kanaan bɔnsɔn do le ri.

¹¹ Lebɪ, wo dencɛilu le Kerisɔn ni Kohati ni Merari ri.

¹² Yahuda, wo dencɛilu le ten: ɛri, Onan, Sela, Pɛrɛsi a ni Seraki, kɔni ɛri ni Onan sara Kanaan jamana rɔ. Pɛrɛsi dencɛilu le Hɛsirɔn ni Hamuli ri.

¹³ Isakari, wo dencɛilu le ten: Tola, Puwa, Yɔbu a ni Simirɔn.

¹⁴ Sabulɔn, wo dencɛilu le Serɛdi ni Elɔn ni Jalɛli ri.

¹⁵ Leya ka dencɛ mɛnilu sɔrɔn Yakuba ye Padani Aramu, woilu le woilu ri. A ka denmuso do fanan sɔrɔn a ye ye, mɛn tɔɔ ko Dina. Yakuba bɔnsɔn mɛnilu bɔni Leya rɔ, wo bɛɛ ladɛnni kɛra mɔɔ bisawa ni mɔɔ sawa le ri.

¹⁶ Kadi, wo dencɛilu le ten: Sɛfɔn, Haki, Suni, Esibɔn, ɛri, Arɔdi, a ni Arelɪ.

¹⁷ Asɛri, wo dencɛilu le ten: Imina, Isiba, Isibi a ni Beyira. Asɛri denmuso tɔɔ ko Sera. Beyira dencɛilu le Keberɪ ni Malikiyɛli ri. ¹⁸ Silipa wo tɛrɛ jɔnmuso le ri, Laban ka mɛn di a denmuso Leya ma. Yakuba bɔnsɔn mɛnilu bɔni Silipa rɔ, wo bɛɛ ladɛnni kɛra mɔɔ tan ni wɔɔrɔ le ri.

¹⁹ Yakuba muso Rasɛli dencɛilu le Yusufu ni Beniyaminu ri. ²⁰ Asanati ka dencɛ fila

sərən Yusufu yε Misiran. Do tɔɔ ko Manase. Do tɔɔ ko Efirayimu. Asanati tεε Potifera denmuso le ri, mɛn tεε ye ɔni so mɔɔilu la joo sarakalasele ri. ²¹ Bɛniyaminu denceilu le ten: Bela, Bekeri, Asibeli, Jera, Naman, Ehi, Rəsi, Mupimi, Hupimi a ni Aridi. ²² Raseli ka dence menilu sərən Yakuba yε, woilu le woilu ri. Yakuba bənsən menilu bəni Raseli rɔ, wo bεε ladenni kera mɔɔ tan ni naanin le ri.

²³ Daan, wo dence le Husimu ri.

²⁴ Nefitali, wo denceilu le ten: Jaseli, Kuni, Jeseri, a ni Silemu.

²⁵ Bilaha ka dence menilu sərən Yakuba yε woilu le woilu ri. Bilaha wo tεε jɔnmuso le ri, Laban ka mɛn di a denmuso Raseli ma. Yakuba dence menilu bəni Bilaha rɔ, wo bεε ladenni kera mɔɔ wɔrɔnwula le ri.

²⁶ Mɔɔ menilu wara Misiran Yakuba kɔfε, menilu bəni ale rɔ kənin, woilu bεε ladenni tεε mɔɔ biwɔrɔ ni mɔɔ wɔrɔ le ri. A biranmusoilu ma jate. ²⁷ Yusufu ka dence fila sərən Misiran. Nba, Yakuba la mɔɔ menilu nara Misiran, wo bεε ladenni kera mɔɔ biwɔrɔnwula le ri.

Yakuba sera Misiran

²⁸ Nba, Yakuba ka Yahuda lawa a jε Misiran, ka wa a fɔ Yusufu yε ko alu ye i jɔɔn bɛn Koseni jamana rɔ. Yakuba ni a la mɔɔilu sera Koseni tuma mɛn na, ²⁹ Yusufu donda a la sowontoro kɔndɔ ka wa a fa kunbɛn Koseni. A ka a fa yen tuma mɛn na, a ka a fa labɛn ka a kε a kɔnkɔndɔ ka kasi. A mɛnda kasila kosebε.

³⁰ Yakuba ka a fɔ Yusufu yε ko: «Hali ni n sara bi, wo tε baasi ri, baa n da i yen, ka a lɔn ko i kɛndε le.»

³¹ Yusufu ka a fɔ a badenmailu ni a fa la tɔilu yε ko: «N di wa a fɔ mansa ye ko n badenmailu ni n fa la mɔɔilu bεε ra bɔ Kanaan bənsən na jamana rɔ ka na n ma. ³² N di a fɔ a yε ko ai bεε ye kolofen kɔnɔmadenilu le ri, ko ai la baara le kolofen namara ri. N di a fɔ a yε ko ai ra na ai la kolofen bεε ri, a ni ai bolofenilu bεε.

³³ Wo rɔ, ni mansa ka ai kili ka ai la baara majininka, ³⁴ Ai ye a jabi: «An tii, an ye kolofen namarala le ri kɛbi an na denniya tumana. An benbailu bεε ka wo baara le kε.» Ni ai ka a jabi wo jɔn mɛn ma, a ri sən ai ye ai sii Koseni jamana rɔ, baa kolofen kɔnɔmadenilu ma di Misirankailu ye muumε.»

47

Yusufu ka a la mɔɔilu yiraka Misiran mansa la

¹ Wo rɔ, Yusufu wara a fɔ Misiran mansa yε ko: «N fa ni n badenmailu ra na ka bɔ Kanaan bənsən na jamana rɔ. Alu nani alu la kolofenilu ri, a ni alu bolofen bεε. Alu ye Koseni sisen.» ² Yusufu ka a badenma loolu yiraka mansa la, a ka menilu lana wo kanma mansa wara. ³ Mansa ka woilu majininka ko: «Ai la baara ye nfen di?» Alu ka mansa jabi: «An tii, an ye kolofen kɔnɔmadenilu le ri, iko an benbailu tεε ye jɔn mɛn ma. ⁴ An nani sii diya jininna i wara yan, ka a masərən kɔnkɔ ra gbɛɛya an kan Kanaan bənsən na jamana rɔ. Kolofenilu la damunun tε ye butun. Wo rɔ, an tii, an ye i madiyala, i jaandi, i ye dijε an ye an sii Koseni jamana rɔ.»

⁵ Mansa ka a fɔ Yusufu yε ko: «I fa ni i badenmailu ra na i ma. ⁶ An na jamana Misiran ye i ta le ri. Wa i fa ni i badenmailu lasii yɔrɔ jumajuma rɔ, yɔrɔ mɛn ka jɔi a tɔ bεε ri. Alu ye alu sii Koseni. Ni i ka doilu sərən alu rɔ, menilu kusan kolofen marala kosebε, i ye n na kolofen fanan don woilu bolo.»

⁷ Yusufu ka a fa Yakuba lana ka a yiraka mansa la. Yakuba duwara mansa yε. ⁸ Mansa ka Yakuba majininka ko: «N fa, i sərən da san yeli bɔ?» ⁹ Yakuba kan ko: «N da san kεmε ni san bisawa sərən n na dunujaratεε bεε rɔ, wo bεε rɔ, n si ma siya a ni n da tɔrɔya siyaman sərən. N si ma siyaya ikomin n failu ka si sərən alu la dunujaratεε rɔ jɔn mɛn ma.»

¹⁰ Yakuba duwara mansa yε ikɔ ka wa.

¹¹ Yusufu ka duu di a fa ni a badenmailu ma ka alu lasii Misiran jamana rɔ iko mansa ka a fɔ a yε jɔn mɛn ma. Duu wo tεε ye Ramɛsisi le. Yɔrɔ wo ka jɔi jamana yɔrɔ tɔ bεε ri. ¹² Yusufu ka a fa ni a badenmailu ni a fa la mɔɔ balo, bεε ni a la denbaya.

Kɔnkɔ juuyara

¹³ Nba, kɔnkɔ juuyara kosebε, ka a masərən suman tun tε sərənna fan si. Mɔɔilu fanka tεε ye desela kɔnkɔ bolola Misiran jamana ni Kanaan bənsən na jamana rɔ. ¹⁴ Misirankailu ni Kanaankailu ka alu la wodi bεε san Yusufu ma suman na. Yusufu ka wodi wo mira Misiran

mansa yε ka wa a di a la bon na. ¹⁵ Wodi banda Misirankailu ni Kanaan bɔnsɔn bolola tuma mɛn na, Misiranka bɛɛ nara Yusufu tɛrɛn ka a fɔ a yε ko: «Suman di an ma. I kana sɔn an ye faa i jana ten. An na wodi bɛɛ ra ban fewu.»

¹⁶ Yusufu ka alu jabi: «Ni ai la wodi banda, ai ye na ai la kolofenilu ri, ka wa woilu falɔn suman na.»

¹⁷ Wo rɔ, alu nara alu la kolofenilu ri Yusufu ma. Soilu ni saailu ni bailu ni nisilu ni falilu, alu nara wo bɛɛ ri. Yusufu ka kolofen wo bɛɛ falɔn suman na, ka mɔɔilu balo san kelen wo kɔrɔ.

¹⁸ San wo taminni, alu nara Yusufu tɛrɛn ikɔ, ka a fɔ a yε ko: «An fa, i ka a lɔn ko an na wodi ra ban. An na kolofen bɛɛ ra kɛ i ta ri fanan. Foyi ma to an bolo fo an jɛrɛ ni an na duu. ¹⁹ I jaandi, i kana sɔn an ye faa i jana ten, sa an na duu rakolon kana to. I ye an ni an na duu san suman na. An di kɛ mansa la jɔnilu ri. An na duu ri kɛ a ta ri. I ye suman di an ma, sa an di balo. I ye si di an ma, sa an na sɛnɛilu lakolon kana to.»

²⁰ Wo rɔ, Yusufu ka Misiran duu bɛɛ san mansa yε. Misirankailu bɛɛ ka alu la sɛnɛilu san, ka a masɔrɔn kɔnkɔ ra juuya foo ka a dan natamin. Jamana duu bɛɛ kɛra mansa ta ri ja wo le ma. ²¹ Ka bɔ jamana kun do la, ka wa bila a kun do la, Yusufu ka jamana mɔɔilu kɛ jɔnilu ri. ²² A ka duu bɛɛ san, fo duu mɛn tɛrɛ ye mɔɔilu la joo sɔlailu bolo, baa mansa tɛrɛ ye mɔɔilu la joo sɔlailu sɔla suman na tuma bɛɛ. Suman wo kɛra woilu balo ri. Wo le kɔsɔn woilu ma alu la duu san.

²³ Yusufu ka a fɔ mɔɔilu yε ko: «N da ai ni ai la duu san mansa yε bi. Nba, ai ye si jɔn ta ka wa a foyi ai la sɛnɛilu rɔ, ²⁴ kɔni ai wa suman mɛn ka, ai ye wo tala loolu ri, ka tala kelen di mansa ma. A tɔ naanin, ai ta le wo ri. Ai ye do kɛ si ri, ka do kɛ balo ri, sa ai ri ai jɛrɛ ni ai denilu ni ai wara mɔɔilu bɛɛ balo.»

²⁵ Alu ka Yusufu jabi: «An fa, i ra kɔjuma kɛ an yε ka an kisi kɔnkɔ ma. An di kɛ mansa la jɔnilu ri.»

²⁶ Yusufu ka sariya sii Misiran jamana rɔ ko mɔɔilu wa suman mɛn ka, wo ye tala loolu ri, ka tala kelen di mansa ma. Sariya wo siini ye fɔlɔ haan bi. Mɔɔilu la joo sarakalaselailu la duu le dɔrɔn ma kɛ mansa ta ri.

²⁷ Nba, Isirayɛli la mɔɔilu ka alu sii Kosɛni jamana rɔ Misiran. Alu ka nanfulu sɔrɔn ye ka jiri kosɛbɛ.

²⁸ Yakuba si bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ ni san binaanin ni san wɔrɔnwula le ri. A ka san tan ni wɔrɔnwula kɛ Misiran jamana rɔ. ²⁹ A sa waati sudunyanin tuma mɛn na, a ka a dɛncɛ Yusufu kili ka a fɔ a yε ko: «Ni n duman i yε, i ye i bolo la n woro kɔrɔ ka lahidi ta n yε ko i ka kan ka jɔmaya mɛn kɛ n yε, i ri wo kɛ ka kankelentiya kɛ n yε n na saya kɔ rɔ, ko i tɛ n suu don Misiran jamana rɔ yan fewu. ³⁰ N ye a fɛ i ye n suu don n benbailu suu don diya. I ye n suu ta ka bɔ Misiran ka wa a don diya wo rɔ.» Yusufu kan ko: «N di a kɛ ikomin i ka a fɔ ja mɛn ma.»

³¹ Yakuba kan ko: «I kali n yε.» Yusufu ka a kali a yε. Wo rɔ, Yakuba ka i birin a la lafen kun na ka Alla bato.

48

Yakuba duwara Yusufu dɛncɛilu yε

¹ Waati wo taminni a fɔla Yusufu yε ko a fa ma kɛndɛ. Wo rɔ, a ka a dɛncɛ fila ta, Manase ni Efirayimu kɔnin, ka wa a fa tuwa. ² A fɔra Yakuba yε tuma mɛn na ko a dɛncɛ Yusufu ra na, a ka a raja ka i wuli, ka i sii a la lafen kan. ³ Yakuba ka a fɔ Yusufu yε ko: «Alla Sebɛɛtii bɔra gbɛ rɔ n yε Lusi so dafɛ Kanaan jamana rɔ, ka jɔmaya kɛ ka baraka don n na kɔ rɔ. ⁴ A ka a fɔ n yε ko: «N di i jiri, ka i bɔnsɔn siyaya ka a kɛ jama siyaman ba ri. N di jamana jɔn di i bɔnsɔn ma i kɔma rɔ, ka a kɛ alu ta ri kadawu.»

⁵ Yakuba ka a fɔ Yusufu yε ko: «I ka i dɛncɛ Efirayimu ni i dɛncɛ Manase sɔrɔn Misiran yan ka a tɛrɛn n tun ma na i tɔrɔfɛ fɔlɔ, kɔni sisen, n da woilu kɛ n denilu ri. Efirayimu ni Manase ra kɛ n ta ri sisen ikomin Rubɛn ni Simeyɔn ye n ta ri ja mɛn ma. ⁶ Ni i ka den mɛnilu sɔrɔn woilu kɔ, woilu ri kɛ i ta ri. Woilu bɔnsɔn di duu sɔrɔn Efirayimu ni Manase bɔnsɔn ta ni rɔ. ⁷ N bɔra Padani Aramu rɔ ka n kɔseyi n fa wara tuma mɛn na, Rasɛli sara ka n ninnafin kojuuya. A sara sila la Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ, ka a tɛrɛn an tun da sudunya Efirata so la. N ka a suu don Efirata sila la ye.» Efirata mɛn tɔɔ bi ko Bɛtilɛhemu.

⁸ Isirayɛli ka Yusufu dɛncɛilu yen tuma mɛn na, a kan ko: «Yon de jɔnilu ri?»

⁹Yusufu ka a fa jabi: «Alla ka dence fila men di n ma yan, woilu le jin di.» Yakuba kan ko: «Alu lana n ma yan, sa n di duwawu ke alu ye.» ¹⁰Isirayeli ja lafinni tere. A tun te fen nasala kosebe butun. Yusufu ka a denceilu madon a la tuma men na, Isirayeli ka a ton alu kan ka alu sunbu. ¹¹A ka a fo Yusufu ye ko: «N ma a lon fewu ko n di i yen butun, koni Alla ra a ke n da i denceilu fanan yen sisen.» ¹²Yusufu ka a denceilu ta ka alu bo a fa sen kan, ka a majii, ka a kun majii a fa koru. ¹³A wulira ka a denceilu madon a fa la, ka Efrayimu lasii a fa bolomaran fe, ka Manase lasii a fa bolokinin fe. ¹⁴Hali wo, Isirayeli ka a bolo latamin a jaron ko ro. A ka a bolokinin natamin ka a la Efrayimu kun do, ni a ye doomamoo ri. A ka a bolomaran natamin ka a la Manase kun do, wo men ye den folo ri. ¹⁵Wo ro, a duwara Yusufu ye ko:

«N benba Iburahima ni n fa Isiyaka tere ye taamala
ka ben Alla men kan ma,
wo ye jumaya ke den jinilu ye.
Alla men ka a lon joro ka a damira n saron
waati ma haan ka se bi ma,
wo ye jumaya ke den jinilu ye.
¹⁶Alla men nara n ma iko meleka, ka n kisi
kojuu bee ma,
Wo ye jumaya ke den jinilu ye.
Denilu sababu la n too kana tunun,
A ni n benba Iburahima too ni n fa Isiyaka
too.
Ka alu banson siyaya a ja jere jere ma
duukolo kan,
Alla ma wo kera.»

¹⁷Yusufu ka a yen tuma men na ko a fa ra a bolokinin la Efrayimu kun do, wo ma diya Yusufu ye. A ka a fa bolo mira ka a bo Efrayimu kun do, ka a la a dence folo Manase kun do. ¹⁸A ka a fo a fa ye ko: «N fa, i filinin de. Den folo le Manase ri. I bolokinin la wo kun do.»

¹⁹A fa, konin, ma son wo ma. A kan ko: «N dence, n ye men kela, n ka wo lon jo. Manase banson fanan di siyaya ka ke kabila ba ri. A ri bonya, koni a dooce ri bonya ka tamin a kan. A dooce banson di ke jama siyaman di.» ²⁰A duwara alu ye wo lon. A kan ko: «Isirayelika di duwa mooilu ye ai too le ro ka a fo ko: «Alla ma i kera iko Efrayimu ni Manase ye ja men ma.»»

Wo ro, Yakuba ka Efrayimu bila Manase je. ²¹A ka a fo Yusufu ye ko: «N satu le, koni Alla ri to ai fe. A ri ai laseyi ai fa wara Kanaan jamana ro iko. ²²N di i so ka tamin i badenmailu kan, ka Sikemu koyinkema yoro di i ma. N ka Amarikailu kele n na fanmuru ni kalabiye la ka yoro juma wo mira alu la.»

49

Yakuba ka men fo a satola la

¹Yakuba ka a denceilu kili ko:
«Ai ye na ai laden n tarofe. N ye a fe ka
koilu lase ai ma, menilu keto alu la
sini nato konin.
²N denceilu, ai ye na ai tolo malo nde ai fa
Yakuba la,
a ye fola n ma ko Isirayeli.
³Ruben, ile le n dence folo ri.
I folo le kera n na ceya ni n na fanka folo ri.
Bonya ni sebaaya ye i bolo ka tamin i
doocelu kan,
⁴koni i ye ikomin ji ba woyeto, men ti se a
jere mirala.
I ti nala kela bonkun ri fewu, baa i ra i la i
fa la lafen kan ka si a muso fe.
A ka a la n na lafen kan ka a manoo.
⁵Simeyon ni Lebi miriya ye ko kelen de ri.
Alu ka ie la fanmuruilu ta ka wa tijannin
ke.
⁶Alu wa kuma gbundu ro, n te son ka n sen
bila wo ro.
Alu wa laden ke, n di n ban wala,
baa alu monera ka mooilu faa.
Alu juuyara ka nisilu sen fasailu tee.
⁷Alla ye toroya la alu kan alu la mane wo
kosen, baa alu la mane ka juu,
a ni alu la penikejuuya wo kosen, baa alu la
penikejuuya ka alu ke hinabaliilu le
ri.
N di alu banson data la Yakuba banson na
jamana ro.
N di alu lajensen Isirayelika la jamana yoro
bee ro.
⁸Yahuda, i badenmailu ri ile le tando.
I ri se i juuilu la.
I faludenmailu ri alu majii i koru.
⁹Yahuda ye ikomin yara kanberen de,
men di wa sobo faa ka wo damun,
ka na i rasomon ka i la.
Yon di a lawuli?
¹⁰Faamaya gbeleke te bo Yahuda bolo.
Mansaya gbeleke ri to a banson bolo

fo mansaya tii wa na,
 dunuja bεε ri i majii men kɔrɔ.
 11 A ri a la fali sidi rεsenju la,
 ka a la faliden sidi rεsenju juma juma la.
 A ri a la faanin ko rεsenji la,
 ka a la durukiba ko rεsenji la, men wulenni
 ikomin jeli.
 12 A ri rεsenji min fo ka a jaiilu lafin.
 A ri nɔnɔ min fo ka a jii gbε.
 13 Sabulun di i sii kɔɔji da la.
 Kulunbailu lɔ diya ri ke a wara ri.
 A la duu ri wa foo Sidɔn so fan fε.
 14 Isakari ye ikomin fali, fanka ba ye men
 na.
 A ri a la a la donin bɔrɔilu tema.
 15 Ni a ka a yen tuma men na
 ko jamana wo ka jii,
 ko yɔrɔ wo duman kosebe,
 a ri a kɔ raben donin ta kanma
 ka ke jon di ka diyagboya baara ke.
 16 Daan di a sii a la mɔɔilu kun na ka alu la
 kiti tεε,
 a ri ke ikomin Isirayeli kabila tɔilu fanan.
 17 Daan ye ikomin sa, men lani sila dafε,
 ikomin fɔnfɔnni, men ye sila misenilu la.
 A ri so cin a sen ma,
 ka so tii labe a kɔ kan.»
 18 Yakuba kan ko: «εε Allabatata, n ye i
 makɔnɔla, i ye n kisi.»
 19 A kan ko:
 «Benkanninnailu ri na be Kadi kan,
 kɔni a ri alu gben ka alu kɔsaran kojuuya.
 20 Aseri ri suman duman sɔrɔn;
 a ri damunun fen duman di mansailu ma.
 21 Nefitali a la fεrenin ikomin minanmuso,
 men ye a jεε ma,
 men ye den jumailu sɔrɔnna a jεε ma.
 22 Yusufu ye ikomin jiri men ye a denna
 kosebe,
 jiri men lɔni kɔ dafε,
 men bolo ye janyanna foo ka tamin dandan
 kun na.
 23 Kalabijetiilu wulira a kanma kojuuya.
 Alu ka bijɛilu lafilu a ma ka a tɔrɔ kosebe,
 24 kɔni Yusufu la kala ma yerεyerε.
 A boloiilu ka fanka sɔrɔn Alla Sebεetii bolo,
 men ye Yakuba demenna.
 Wo le ye mɔɔ latankala le ri,
 men ye Isirayeli lakandala,
 men barakani ikomin farakolo.
 25 I fa Maari ye i demenna.
 Alla Sebεetii ye jumaya kela i ye.

A ri fen jumailu di i ma ka bɔ san ma.
 A ri ji di i ma ka bɔ duu kɔrɔ.
 A ri i denilu ni i la kolofenilu siyaya.
 26 Fen jumailu ye bɔla koyinke kɔrɔilu la,
 nanfuluilu ye bɔla fɔlɔ tindilu la,
 kɔni Alla ka jumaya menilu ke i fa ye, woilu
 ka bon woilu bεε ri.
 Alla ye wo jɔɔn ke Yusufu ye.
 Alla ye a ke, jumaya woilu ye men Yusufu
 fε,
 men jenematɔmɔnni ka bɔ a badenmailu
 rɔ.
 27 Benijaminu fadima ikomin wara.
 Sɔɔma a ye sobo mirala ka do damun.
 Wura la, a ri a tɔ rata la.»
 28 Nba, Isirayeli kabila tan ni fila le woilu
 ri. Alu fa duwara alu ye tuma men na,
 a ka kuma woilu fɔ. A duwara alu kelen
 kelenna bεε ye, bεε ni a la duwa.

Yakuba la saya

29 Nba, Yakuba ka a fɔ a dencɛilu ye ko:
 «N satɔla le ka la n benbailu kan. Ni n
 sara, ai ye wa n suu don n benbailu dafε
 falan na, falan men ye Hεtika Efurɔn na
 senε rɔ. 30 Falan wo ye Makipela, Mamere
 telebɔ fan fε Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ.
 N benba Iburahima ka dinkira wo le san
 Hεtika Efurɔn ma, ka a ke a la suu don diya
 ri. 31 N benba Iburahima ni a muso n ma
 Saran suu don diya ye ye le. N fa Isiyaka ni
 a muso n na Rebeka fanan suu don diya ye
 ye le. N ka Leya suu don ye le fanan. 32 Duu
 wo ni falan bεε sanda Hεtika de ma.»
 33 Nba, Yakuba banni kumala, a ka a la a
 la lafen kan ka sa, ka la a benbailu kan.

50

1 Yusufu ka a ton a fa suu kan ka a
 sunbu ka kasi. 2 Nba, Yusufu ka a fɔ a la
 dandalilailu ye ko alu ye a fa fure raben
 ka baara ke kosa a kana toli, ka ban ka
 a mamininminin. Alu wara Isirayeli fure
 raben. 3 Alu ka tele binaanin ke baarala.
 Alu la fure raben ja le wo ri. Misirankailu
 ka tele biwɔrɔnwula ke a saya kasila.
 4 Saya kasi waati wo taminni, Yusufu ka
 a fɔ Misiran mansa la mɔɔbailu ye ko: «Ni
 n na ko diyara ai ye ai ye wa kuma mansa
 ye. Ai ye a fɔ a ye ko 5 n fa ka kuma do fɔ n
 ye a sa tumana la. A kan ko n ye n kali a ye
 ko ni a sara, ko n di wa a suu don Kanaan
 bɔnsɔn na jamana rɔ. Ko a ka suu don diya

mɛn dabɛn a jɛɛ yɛ, ko n ye wa a suu don dinkira wo rɔ. N fa kan de wo ri. Wo rɔ, n ye mansa madiyala, a ye sɔn n ye wa n fa suu don. N wa ban, n di na.»

⁶ Ferawuna ka jabi: «Wa i fa suu don iko i ka i kali a yɛ na mɛn ma.»

⁷ Wo rɔ, Yusufu wara a fa suu don diya. Misiran mansa la jɛmɔɔ bɛɛ wara a malɔ, a ni mansa wara mɔɔbailu ni Misiran jamaana mɔɔbailu. ⁸ Yusufu wara mɔɔ bɛɛ fanan wara, a ni a kɔrɔcɛilu ni a doocɛ ni a fa wara mɔɔ bɛɛ. A den ni ala kolofenilu le tora alu kɔ ma Kɔsɛni. ⁹ Sowontoro tiilu ni so tiilu fanan wara Yusufu malɔ. A kɛra jama siyaman ba le ri.

¹⁰ Alu sera Atadi la gberema Juridɛn ba da waati mɛn na, alu bɛɛ ka san kasi kɛ ye, ka kule kan ba labɔ. Yusufu ka tele wɔrɔnwula kɛ san kasila ye. ¹¹ Ye duurenilu, Kanaan bɔnsɔn kɔnin, woilu ka wo yen tuma mɛn na alu kan ko: «Misirankailu ra saya kasi ba le kɛ ten de!» Wo le kɔsɔn dinkira wo tɔɔ lara ko Abela Misirayimu, yɔrɔ mɛn ye Juridɛn ba da la.

¹² Nba, Yakuba satɔla ka mɛn fɔ a dencɛilu yɛ, alu ka wo kɛ. ¹³ Alu wara a suu ri Kanaan jamana rɔ, ka a suu don falan na Makipela, Mamere telebɔ fan fɛ, falan a ni duu mɛn Iburahima ka san Hɛtika Efurɔn ma, ka a kɛ a la suu don diya ri. ¹⁴ Yusufu banda a fa suu donna tuma mɛn na, a ka a kɔseyi Misiran. A badenmailu ni mɛnilu bɛɛ wara a fɛ a fa suu don diya, woilu bɛɛ ka alu kɔseyi a fɛ.

¹⁵ Nba, Yusufu kɔrɔcɛilu ka a yen ko alu fa Yakuba tɛ alu fɛ butun. Wo rɔ, alu ka a fɔ i jɔɔn yɛ ko: «An ka kojuu mɛn kɛ Yusufu la, ni an gboyara a ye don? A tɛ wo julu sara an na wa?» ¹⁶ Wo le rɔ, alu ka kela lawa Yusufu ma ko: «Sani i fa ye sa, a ka kuma do fɔ. ¹⁷ A kan ko an ye a fɔ i yɛ. Ko i jaandi, i ye i kɔrɔcɛilu la hakɛ ni alu la juluman yafa alu ma, alu ka mɛn kɛ i la. An fa kan de wo ri. Wo rɔ, an ye i madiyala, i ye yafa an ma an na kojuuilu rɔ, ande mɛnilu ye i fa Maari la jɔnilu ri.» Kela wo fɔra Yusufu yɛ tuma mɛn na, a kasira.

¹⁸ A kɔrɔcɛilu jɛɛ nara alu majii a kɔrɔ duu ma, ka a fɔ a yɛ ko: «Ande ye i la jɔnilu le ri.» ¹⁹ Yusufu ka a fɔ alu yɛ ko: «Ai kana

silan. N ye Alla nɔ le rɔ wa? ²⁰ Mɛn kɛra n na, ai ka wo kɛ kojuu kɛ kanma, kɔni Alla ka wo kɛ kojuma le kɛ kanma, kosa mɔɔ siyaman di kisi n bolola yan bi. ²¹ Wo rɔ, ai kana silan. N di n janto ai rɔ, ai ni ai denilu bɛɛ.» Yusufu kumara alu yɛ kaninteya la, ka alu jusu suma.

Yusufu la saya

²² Nba, Yusufu ni a fa la mɔɔilu tora Misiran. Yusufu si bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ ni san tan de ri. ²³ A ka a toloomirailu yen, a dencɛ Efirayimu ni a dencɛ Manase mamarenilu kɔnin. Manase dencɛ Makiri,* wo ka denilu sɔrɔn tuma mɛn na, alu nara a la Yusufu sen kan.

²⁴ Lon do rɔ, Yusufu ka a fɔ a badenmailu yɛ ko: «N satɔla le, kɔni Alla ri a janto ai rɔ ka ai ta ka bɔ jamana jɔn dɔ ka wa ai ri lahidi jamana rɔ, baa a ka kali an benba Iburahima ni an benba Isiyaka ni an fa Yakuba yɛ ko jamana wo ri kɛ alu ta ri.» ²⁵ Yusufu ka a fɔ a badenmailu yɛ ko: «Ai ye i kali n yɛ ko Alla wa na ai demɛn ka ai labɔ Misiran yan, ko ai ri wa n koloilu ri.»

²⁶ Yusufu sara Misiran ka a tɛrɛn a sɔrɔn tun da san kɛmɛ ni san tan bɔ. Misirankailu ka a suu rabɛn ka baara kɛ sa a kana toli. Wo banda mɛn kɛ, alu ka a mamininminin ka a la suu balankari kɔndɔ Misiran.

* **50:23** Yusufu le ka Makiri la den nabalo

Kitabu mɛn sɛbɛni Nabi Luka bolo

Kitabu mɛn sɛbɛni Nabi Luka bolo

¹ Ko ba doilu dafanin an tɛma yan. Wo bolo ma, mɔɔ siyaman da wuli ka wo kibaro mafɛnɛ ka a sɛbɛ damira. ² Mɛnilu ka wo bɛɛ kɛni yen ie na la ka sereya kɛbi a damira waati la, a ni mɛnilu kelayani wo kibaro lasela, woilu ka a bɛɛ lase an ma. Alu ka a lase na mɛn ma, a sɛbɛbailu ye a sɛbɛla wo na le ma. ³ N tericɛɛ puma Teyofili, n fanan da ko wo bɛɛ fɛsɛfɛsɛ kɛbi a damira waati. Wo le rɔ, n da a yen ko n ka kan ka a bɛɛ sɛbɛ kɔɔpuma ka a lawa i ma, ⁴ kosa i ri a lɔn ko i karanni ko mɛn na, wo ye tɔna jɛrɛ jɛrɛ le ri.

Mɛlɛka ka Yaya sɔrɔn ko fɔ

⁵ Waati wo rɔ, Herodi tɛrɛ ye Jude maratiyala. Wo tuma,

sarakalasela do tɛrɛ ye, mɛn tɔɔ ko Sakariya. A tɛrɛ ye Abiya la sarakalasela dɛkuru le rɔ. A muso, Elisabeti, fanan tɛrɛ sarakalasela kuntiiba Haruna bɔnsɔn de ri. ⁶ Sakariya ni a muso, alu fila tɛrɛ ye mɔɔ telenin de ri Alla jakɔrɔ. Alu tɛrɛ ye Maari Alla la sariyailu ni jamari bɛɛ bonyala. ⁷ Kɔni den tun tɛ ie bolo, baa Elisabeti tɛrɛ ye densɔrɔnbali le ri. Alu fila tun da kɔrɔya.

⁸ Lon do rɔ, dakun sera Sakariya la sarakalasela dɛkuru ma ko alu ye wa sarakalase diya Allabatobonba la. ⁹ Ka bɛn ie la namun ma, Sakariya suwandira ko a ye don Allabatobonba la ka wusulan janin yɔrɔ sɛniman kɔndɔ. ¹⁰ Wusulan wa kɛ janinna waati mɛn na, jama ba ye Alla matarala kɛnɛ ma Allabatobonba kɔma.

¹¹ Wo tuma, Maari Alla la mɛlɛka nara i lakɛnɛmaya Sakariya jakɔrɔ. Mɛlɛka wo ka i lɔ wusulan saraka bɔ diya bolokinin fɛ. ¹² Sakariya ka mɛlɛka yen tuma mɛn na ka a magban. A silanda kojuuya. ¹³ Kɔni mɛlɛka ka a fɔ a ye ko: «Sakariya, i kana silan. I ra mɛn jinin matarali rɔ, Alla ra wo mɛn. I muso Elisabeti ri dence sɔrɔn i ye. I ye den tɔɔ la ko Yaya. ¹⁴ Den wo ri i diya kɔsɛbɛ. A wa sɔrɔn, mɔɔ siyaman di sewa bakɛ wo, ¹⁵ baa den wo ketɔ mɔɔ ba le ri Maari jakɔrɔ. A tɛ rɛsɛnji wala dɔlɔ su

su min habadan. Kɛbi a na kɔnɔ ma ye a la Alla la Nin Sɛniman ye a fɛ. ¹⁶ A ri kɛ sababu puma ri, mɛn di Isirayɛli mɔɔilu siyaman laseyi Maari Alla ma. ¹⁷ A ri wa Maari jɛfɛ, ka Alla la baara kɛ. A la hankili ni a la fanka ye ikomin Nabi Eli fanan tɛrɛ ye na mɛn ma. Wo rɔ, a ri deni ni ie failu tɛ rabɛn, ka mɔɔ muruntini yeleman ka kɛ mɔɔ sɛbɛ ri, ka Alla la mɔɔilu rabɛn ka ie bila sila bɛrɛ kan.»

¹⁸ Sakariya ka mɛlɛka maɓininka ko: «N di la wo la na puman de ma? I ma a lɔn ko n da kɔrɔya wa? N muso fanan da kɔrɔya.»

¹⁹ Mɛlɛka ka Sakariya jabi: «Jibirila ye nde ri. N ye n lɔla Alla dafɛ. Ale jɛrɛ ra n kelaya i ma ko n ye na kibaro puma jin lase i ma.

²⁰ Awa n da kelaya mɛn fɔ i ye, i ma la wo la. Wo rɔ, i ketɔ bobo ri fo n na kela wa ban dafala lon mɛn na. Wo lon wa se, kela wo ri dafa fewu!»

²¹ Nba, mɔɔilu tɛrɛ ye Sakariya makɔnɔ la kɛnɛ ma. Alu kɔndafilira ka a masɔrɔn a tun da mɛn yɔrɔ sɛniman kɔndɔ. ²² Sakariya bɔ mɛn kɛni kɛnɛ ma, a ma se kumala ie ye. Alu ka a yen ko Sakariya ra fen do yen yɔrɔ sɛniman kɔndɔ, baa a tɛrɛ ye kuma tɔɔmasereyala a bolo le la jama jana, kɔni a mɛnda boboya rɔ.

²³ Sakariya la baara waati banda tuma mɛn na, a ka kɔseyi a wara. ²⁴ A ma mɛn bakɛ wo kɔ, a muso ka kɔnɔ ta. Wo kɔ, Elisabeti ka karo loolu kɛ a ma bɔ a la wara. ²⁵ A ko: «A ragbɛ! Maari ka ko mɛn kɛ n ye waati mɛnna, a ka miriya ta ka maloya bɔ n na mɔɔilu jana.»

Mɛlɛka ka Isa sɔrɔn ko fɔ

²⁶ Elisabeti la kɔnɔmaya karo wɔɔrɔna, Alla ka mɛlɛka Jibirila kelaya Nasarɛti so la, Kalile mara rɔ. ²⁷ A wara se sunkurun do ma ye, mɛn tɔɔ ko Mariyam. Mariyam wo tun ma cɛ lɔn fɔlɔ. A mamirani tɛrɛ ye cɛ do bolo la, mɛn tɔɔ ko Yusufu. Yusufu tɛrɛ ye Mansa Dawuda bɔnsɔn de ri.

²⁸ Mɛlɛka donda Mariyam kan ka a fɔ a ye ko: «N na tuwali ye i ye, ile, barakaden. Alla ye ile fɛ.» ²⁹ Tuwali kan wo ka Mariyam kɔndafili kɔsɛbɛ. A ma a kɔrɔ lɔn. ³⁰ Mɛlɛka ka a fɔ a ye ko: «Mariyam, i kana silan. I la ko ra diya Alla ye. ³¹ Awa i ri kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn. I ye a tɔɔ la ko Isa. ³² A ri kɛ mɔɔba ri. Mɔɔilu ri a fɔ ale

ma ko Alla Kərətāninba Dence. Maari Alla ri a benba Mansa Dawuda la mansaya di a ma. ³³ A ri i sii Yakuba bənsən kun na foo habadan. A la mansaya ti ban fewu!»

³⁴ Mariyamu ka meleka məjnininka wo ma ko: «Wo ri se kela di, baa ce si ma se n ma fəlo?» ³⁵ Meleka ka a jabi: «Alla la Nin Seniman di jii i ma. Alla Kərətāninba seɛbe ri birin i kun na. Wo bolo ma, i ye dence men sərənna a ye den seniman de ri, a ri kili ko Alla Dence. ³⁶ I badenma muso Elisabeti ra harijee dence la a la musokərəbaya waati rə. Ale tun da jate densərənɓali le ri, kəni a kənə karə wəərənna le ten. ³⁷ Alla bali ko sa ye.» ³⁸ Mariyamu ka jabili ke ko: «N ye Maari la jən de ri. I ra a fə ja men ma, Alla ye a ke wo ja.» Meleka bəra Mariyamu wo jana le ma ka wa.

Mariyamu wara Elisabeti fo diya

³⁹ A ma men bəke wo kə, Mariyamu ka a raben ka a kaliya ka wa so do la Jude mara koyinke yərə rə. ⁴⁰ A se men kəni ye, a donda Sakariya la bon na ka Elisabeti tuwa. ⁴¹ Elisabeti ka Mariyamu tuwali kan men tuma men na, a den ka a lamaa bəke a kənə rə. Wo tuma, Alla la Nin Seniman jiira Elisabeti rə. ⁴² Elisabeti ka a kan nabə wo baraka rə ka a fə Mariyamu ye ko: «Alla ra jumaya ke i ye ka tamin muso bəe la. I harijeene den men na, Alla ra jumaya ke wo fanan ye!» ⁴³ Elisabeti ka a fə ikə tuun ko: «Nde ye mə su juman de ri fo n Maari na jere ra nabə n fe yan? ⁴⁴ I ma a yen? N ka i tuwali kan men tuma men na, n den sewara ka a lamaa bəke n kənə rə. ⁴⁵ Maari Alla ka men fə i ye wo lon, i lani a la ko wo ri dafa. Wo bolo ma, muso barakanin de ile ri.»

Mariyamu ka Alla tando

⁴⁶ Mariyamu ka a ko: «N ye Maari bonyala n soləme rə. ⁴⁷ N nin da sewa ka jaalen n Kisiba Alla ko rə. ⁴⁸ A sonda ka a janto n də, a la jənmuso fanmajjini. Wo bolo ma, ka damira bi haan ka wa, mə ri a fə n ma ko barakaden, ⁴⁹ baa Alla Sebetii ra ko ba ke n ye. A tə seniman de! ⁵⁰ Alla ri kininkinin məoilu ma menilu ka a bonyā,

a ni ie denilu ni ie mamarenilu.

⁵¹ A ra ko ba siyaman ke a la fanka rə. A ra doilu gben a rə, menilu ye jeredaba ri. ⁵² A ra mansaya bə mansailu bolo, kəni a ka mə fanmajjininilu kərətā. ⁵³ A ra kənkətoilu sə damunun juma rə foo ka iwasa, kəni a ka nanfulutiilu gben ka ie lawa bolokolonya rə. ⁵⁴ A ma jina a la kininkinin məoilu kə. Wo rə, a ra a la jənilu demen, Isirayeli məoilu kənin. ⁵⁵ A tun ka wo lahidi ta an benba Ibrahim ni a bənsən ye foo ka wa kadawu.» ⁵⁶ Nba, Mariyamu mēnda Elisabeti tərəfe ye. A ka karo sawa jəən ke, ka ban ka wa wara.

Yaya sərən ja

⁵⁷ Nba, Elisabeti moyi lon sera. A moyira dence la. ⁵⁸ A siijəənilu ni a badenmailu ka a men ko Maari Alla ra kininkinin a ma ka ko ba ke a ye. Alu bəe sewara. ⁵⁹ A sərən tele seyin, alu bəe nara ka den kojiiya ke. Alu tere ye a fe ka a tə la a fa Sakariya la. ⁶⁰ Kəni a na ka ie jabi: «Wo te ben. A tə le ko Yaya.» ⁶¹ Alu ka a səsə ko: «Ai badenmailu rə mə si tə te Yaya.» ⁶² Alu ka kuma Sakariya ye ie bolo la, ka a məjnininka den tə ma. ⁶³ Sakariya ka ie jabi a la kuma la a bolo la ko alu ye walan do don a bolo. Alu ka do don a bolo. A ka a ta ka sebeli ke a kan ko: «Den tə le Yaya.» Alu bəe ka wo yen ka kabannakoya. ⁶⁴ I kərə ye, Sakariya da lakara. A sera kumala ikə tuun. A ka Alla tando bəke.

⁶⁵ Wo ka ye məoilu bəe masilan. Məoilu bəe tere ye a barola ko jənilu kan Jude koyinke yərə wo fan bəe rə. ⁶⁶ Menilu ka kibaro wo lamən, woilu tere ye i mirila ko: «Den wo ri ke mə su juman di?» Baa, alu ka Alla la baraka yen den kan.

Sakariya ka Alla tando

⁶⁷ Alla la Nin Seniman jiira Sakariya rə, ka kelaya ko: ⁶⁸ «Tandoli ye Isirayelikailu Maari Alla ye, baa a ra na ka a la məoilu hərəya. ⁶⁹ A ra Kisiba di an ma ka bə a la jən Mansa Dawuda bənsən də. ⁷⁰ A ra wo ke iko a la nabijuma senimanilu ka a fə ja men ma kəbi waati jan.

71 Kisiba wo ri an kisi an juuilu ma, ka an bɔ an kɔniyabailu bɛɛ bolo.

72 A ra hina an failu la, baa a ra a janto a la teriya seniman dɔ,

73 a ka mɛn sidi an benba Iburahima ye kɔnin.

74 A ko, ko a ri an kisi an juuilu fanka ma. Kosa an kana silan mɔɔilu kɔrɔ, fo ka Alla bato

75 seniya rɔ, a ni telenbaya rɔ. An di baara kɛ a ɲana wo ɲa ma, haan ka an si tele bɛɛ ban.»

76 «N den, mɔɔilu ri i kili ko: «Alla Kɔrɔtaninba la nabijuma.»

Ka a masɔrɔn i ri wa Maari ɲɛ, ka a la sila rabɛn a ye.

77 A ri kisi ko lɔnniya di a la mɔɔilu ma, tuma mɛn na alu julumun ye a makotola, 78 baa an na Maari Alla ye kininkinin tii le ri.

Wo bolo ma, a ri kɛnɛ labɔ an ye ikomin tele bɔtɔla.

79 Sa mɛnilu ye Alla lɔnbaliya dibi rɔ, a ni mɛnilu silanni saya dibi ye, woilu ri bɔ dibi wo bɛɛ rɔ.

Sa an di se ka jusu suma sila taama.»

80 Nba, den wo bonyara ka kɛ mɔɔ ri, ka sɛɛbɛ sɔrɔn a nin dɔ. A wara to wula kɔndɔ foo a ka a jɛrɛ yiraka Isirayɛli mɔɔilu la lon mɛn.

2

Isa sɔrɔn ɲa

1 Nba, lon do rɔ, Rɔmu mansa ba Ɔjusiti ka a fɔ ko a la mansaya yɔrɔ bɛɛ mɔɔilu bɛɛ ye wa tɔɔ sɛbɛli diya. 2 Kirinisi le tɛrɛ ye jamanatiya la Siri waati wo la, wo tɔɔ sɛbɛli fɔlɔ. 3 Ka bɛn tɔɔ sɛbɛ ko ma, mɔɔ bɛɛ wara a fa so kɔndɔ. 4 Wo rɔ, Yusufu bɔra Nasarɛti, mɛn ye Kalile mara rɔ, ka wa Jude mara rɔ. A wara Bɛtilɛhɛmu, Mansa Dawuda la so kɔnin, ka a masɔrɔn ale ye Mansa Dawuda bɔnsɔn de ri. 5 Mariyamu wara a kɔfɛ, mɛn mamirani a bolo la. Alu fila wara ie tɔɔ sɛbɛli diya Bɛtilɛhɛmu. Wo tuma, Mariyamu kɔnɔma le tɛrɛ.

6 Ka ie to Bɛtilɛhɛmu, Mariyamu moyi lon sera. 7 A moyira a dence fɔlɔ la. A ka faanin miniminin den ɲɛrɛnni ma ka a la kolofen na damunun kɛ fen kɔndɔ, baa alu tun ma jiya diya sɔrɔn lɔndan jiya bon na.

Mɛlɛka ka Isa sɔrɔn ko fɔ saagbɛngbɛnna doilu ye

8 Wo tuma, saagbɛngbɛnna doilu tɛrɛ ye Bɛtilɛhɛmu so da la. Alu tɛrɛ ye sila ie ɲana waa rɔ ye, ka ie janto ie la saa kuruilu rɔ. 9 Su wo rɔ, Maari Alla la mɛlɛka do ka a jɛrɛ yiraka woilu la. Maari Alla nɔrɔ mɛlɛnda ka ie laminin, ka ie masilan kojuuya. 10 Kɔni mɛlɛka ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana silan, baa n nani kibaro ɲuma fɔla ai ye, mɛn di ai la jamana mɔɔilu bɛɛ lasewa kɔsɛbɛ. 11 Kisiba ra sɔrɔn ai ye bi, Mansa Dawuda la so kɔndɔ. Ale le Maari ri, Alla la Mɔɔ Ɔnematɔmɔnin kɔnin. 12 N ye tɔɔmasere mɛn yirakala ai la: Ai ye wa den ɲɛrɛnni sɔrɔn, a mamini faanin dɔ, a lani soboilu la damunun kɛ fen kɔndɔ.» 13 I kɔrɔkɔrɔ wo rɔ, wo yɔrɔ kelen dɔ, mɛlɛka siyaman ba bɔra ka na la mɛlɛka fɔlɔman wo kan. Alu bɛɛ ladɛnni ka Alla tando ko: 14 «Gbiliya ye kɛ Alla ye mɛn ye sankolo rɔ. Jusu suma ye kɛ mɔɔilu ye duukolo kan, mɔɔ mɛnilu duman a ye kɔnin.»

Saagbɛngbɛnnailu wara den ɲɛrɛnni mafɛnɛ diya

15 Mɛlɛkailu koseyi mɛn kɛni sankolo rɔ, saagbɛngbɛnnailu ka a fɔ ɲɔɔn ye ko: «An ye wa Bɛtilɛhɛmu. Alla ra ko mɛn lase an ma, an ye wa wo lakɔrɔsi.» 16 Alu ka ikaliya ka wa Mariyamu ni Yusufu tɛrɛn. Alu ka den ɲɛrɛnni lani tɛrɛn kolofenilu la damunun kɛ fen kɔndɔ. 17 Alu ka den wo yen ɲa mɛn ma, alu ka wo bɛɛ dantɛɛli kɛ mɔɔilu ye. 18 Mɛnilu ka ie la dantɛɛli kan namɛn, woilu bɛɛ kabannakoyara. 19 Kɔni Mariyamu ka wo bɛɛ to a jusu rɔ ka imiri wo ma kɔsɛbɛ. 20 Saagbɛngbɛnnailu wo ka ie kɔseyi waati mɛn na, alu bɛɛ ka Alla gbiliya ka a tando, alu ka mɛn bɛɛ lamɛn a ni alu ka mɛn bɛɛ yen, a bɛɛ kɛra ikɔ mɛlɛka ka a fɔ ie ye ɲa mɛn ma.

Den sɔrɔnbailu wara a ri Allabatobonba kɔndɔ

21 Den sɔrɔn ka tele seyin bɔ tuma mɛn, alu ka a la kojii kɛ. A tɔɔ lara ko Isa, mɛlɛka ka tɔɔ mɛn fɔ Mariyamu ye, ka a tɛrɛn a tun ma kɔnɔ ta burun. 22 Alu seniya waati dafara tuma mɛn, seniya waati mɛn sɛbeni Nabi Musa la sariya rɔ kɔnin, Yusufu ni Mariyamu wara den di Jerusalemu. Alu

wara a yiraka kanma Maari Alla la, ²³ baa a seɓeni Maari Alla la sariya rɔ ko: «Ni i den fɔlɔ kɛra cɛman di, den wo ye a bila a dan na Maari Alla ye.» ²⁴ Maari Alla la sariya ka saraka mɛn fɔ, ko kanba fila wala so kɔndɔ kanba fila, Yusufu ni Mariyamu ka wo bɔ.

Simeyɔn ni Ana ka den jɛrɛnni yen

²⁵ Wo tuma, cɛ do tɛrɛ ye Jerusalemu ye, mɛn tɔɔ ko Simeyɔn. Mɔɔ jumma le tɛrɛ; a silanni Alla ye a ja jɛrɛ jɛrɛ ma. Alla tun ka kisiba lahidi mɛn ta Isirayɛli mɔɔilu ye, Simeyɔn tɛrɛ ye wo dafa makɔnɔla. Alla la Nin Sɛniman tɛrɛ ye Simeyɔn kan. ²⁶ Alla la Nin Sɛniman tun da a yiraka a la ko a tɛ sa fewu foo a ja wa ban lala Maari la Nenematɔmɔnin kan.

²⁷ Nba, Alla la Nin Sɛniman ka Simeyɔn nana Allabatobonba kɔndɔ. Wo waati kelen, Yusufu ni Mariyamu nara den di ye ka sariya ko janabɔ. Alu don mɛn keni Allabatobonba la, alu bɛnda Simeyɔn na. ²⁸ Simeyɔn ka den jɛrɛnni ta ka Alla tando. A kan ko:

²⁹ «Sisen, n Maari Alla, i ri i la jɔn boloka ka wa jususuma rɔ ka bɛn i la kumakan ma.

³⁰ N jɛrɛ ja ra la i la kisiba kan bi,

³¹ i ka mɛn dabɛn adamadenilu bɛɛ jana.

³² A kɛtɔ kɛnɛbɔlan di, mɛn di i la sila yiraka siya gbɛɛilu la. A ri bonya di i la mɔɔilu Isirayɛli ma.»

³³ Mɛn fɔni Isa ma Simeyɔn bolo, wo ka a fa ni a na kabannakoya. ³⁴ Simeyɔn duwara ie ye, ka ban ka a fɔ Isa na Mariyamu ye ko: «I tolo malɔ! Den jin di Isirayɛli mɔɔilu siyaman nabe, ka siyaman fanan kɔrɔta. A ri kɛ Alla la tɔɔmasere ri, mɔɔ siyaman di iban mɛn dɔ kɔnin. ³⁵ Wo rɔ, miriya mɛnilu ye mɔɔ siyaman kɔndɔ, woilu ri bila gbɛ rɔ. Kɔni ile, i ri dunin ba sɔrɔn i jusu rɔ. A ri kɛ iko fan wa i sɔɔ.»

³⁶ Wo ka Alla la nabijuma muso do fanan tɛrɛn Allabatobonba kɔndɔ, mɛn tɔɔ ko Ana. A fa, mɛn bɔni Aseri bɔnsɔn dɔ, a tɔɔ tɛrɛ ye ko Fanuyɛli. Ana ra kɔrɔya bakɛ. A sunkurunya waati, a furura a cɛ bolo ka san wɔrɔnwula kɛ. ³⁷ A furu san wɔrɔnwula, a cɛ sara ka a kelen to ye. Sisen, a sɔrɔn tun da san biseyin a ni san naanin bɔ. A ye Allabatobonba kɔndɔ tuma bɛɛ, ka Alla bato su ni tele. A la baara ye sun

don di, a ni Alla matara. ³⁸ Ana nara se Yusufu ni Mariyamu kɔfɛ. A ka baraka bila Alla ye kɔseɓɛ, ka ban ka wo den na ko fɔ mɔɔilu ye, mɛnilu jii lani Alla kan ko a ri Jerusalemukailu hɔrɔya ka bɔ ie la tɔrɔya rɔ.

Yusufu ni Mariyamu wara Isari Nasarɛti so kɔndɔ

³⁹ Fen fen fɔni Alla la sariya rɔ, Yusufu ni Mariyamu ka wo bɛɛ kɛ, ka ban ka ikɔseyi Kalile mara rɔ. Alu wara isii ie jɛrɛ la so la, Nasarɛti kɔnin. ⁴⁰ Denni kunbayara, ka fanka sɔrɔn a fari rɔ. A walijiyara. Alla la jumaya ye a kan.

Isa wara Taminkunna Sali rɔ

⁴¹ San san Isa sɔrɔnbailu tun di wa Taminkunna Sali kɛ Jerusalemu. ⁴² Ka bɛn Isirayɛli mɔɔilu la namun ma, Isa ka san tan ni fila sɔrɔn san mɛn na, a fanan wara sali rɔ a sɔrɔnbailu kɔfɛ. ⁴³ Sali ban mɛn keni, Isa sɔrɔnbailu ka sila ta ka wa so. Jaa, Isa ra to ie kɔma Jerusalemu ye, kɔni alu ma wo lɔn. ⁴⁴ Iko alu mɔɔ siyaman ba tɛrɛ ye sila kan ka wa so, alu lara a la ko Isa ye ie taama jɔɔn do bolo jama tɛma ye. Wo bolo ma, alu ka tele wo muumɛ kɛ taamala. Kɔni fitiri waati seni, alu ma Isa yen fewu! Alu ka a jinin ie wara mɔɔilu tɛma, a ni ie taama jɔɔnilu. ⁴⁵ Alu ma a yen. Wo rɔ, alu ka ikɔseyi ka wa a jinin Jerusalemu. ⁴⁶ A tele sawanan lon, alu donda Allabatobonba kɔndɔ ka Isa siini tɛrɛn dina karanmɔɔilu tɛma. A tɛrɛ ye a tolo malɔla ie la ka jininkali kɛ ie kun ma. ⁴⁷ A la hankilimaya ni a la jabili ka woilu bɛɛ kabannakoya. ⁴⁸ A sɔrɔnbailu ka a yen tuma mɛn, alu fanan kabannakoyara. A na ka a maɓininka ko: «N dence, nfenna i ra ko su jin kɛ an na? An haminni tɛrɛ kojuuya. An tun da i jinin fan bɛɛ ka kɔna.» ⁴⁹ Isa ka a jabi: «Nfenna ai tɛrɛ ye n jininna ten? Ai ma a lɔn ko n ye n fa la bon na wa?» ⁵⁰ Kɔni a sɔrɔnbailu ma wo kɔrɔ lɔn.

⁵¹ Isa wara ie kɔfɛ Nasarɛti, ka to ie bolo ye. A tɛrɛ ye ie kan mirala tuma bɛɛ ka bonya di ie ma. Ko mɛnilu bɛɛ taminni, a na kɔnin ka woilu bɛɛ to a jusu rɔ. ⁵² Isa tora kunbayala a fari rɔ. A walijiyara. A diyara Alla ye, a ni mɔɔilu fanan ye.

3

Yaya ka kawandili ke

¹ Nba, Rōmu mansa ba Tiberi la mansaya san tan ni looluna, Ponse Pilate tere ye Jude mara kun na, ni Herodi tere ye Kalile mara kun na, ni a kōrōce Filipe tere ye Iture ni Tirakoniti marailu kun na, a ni Lisaniyasi tere ye Abileni mara kun na. ² Anasi ni Kayifasi tere ye sarakalase la kundiibaya la.

Wo tuma, Alla ka a la kuma lase Sakariya dence Yaya ma wula kōndō. ³ Yaya wulira wo rō, ka wa kawandili ke Juriden ba fan dō. A ka a fō mōilu ye ko alu ye sun ji rō tubi kanma, sa Alla ri yafa ie julumun dō. ⁴ Wo kera iko Nabi Esayi ka a sebe ja men ma ko:

«Mō do ri na a kan nabō wula kōndō ka a fō mōilu ye ko alu ye sila ba raben Maari ye,

ka ban ka sila denni bee latelen a ye.

⁵ Dinban kōndōla bee ye lafa.

Koyinke ni tindi bee ye rakanya.

Sila rakundunilu ye latelen.

Sila juu ye raben ka nunku.

⁶ Wo wa ke, adamadenilu bee ri Alla la kisi ko yen.»

⁷ Jama tere ye nala Yaya ma sun ji rō kanma. A ka a fō doilu ye ko: «Aileilu fōnfōnni, yon ka Alla la kititēe nafō ai ye?

⁸ Ai ye kewali ke ikomin jiri den men da yiraka ko ai tubini. Ai kana a fō ai jere ye ko «Ibrahimia ye an fa le ri.» Baa n ye fōla ai ye ko Alla ri se kaba jin kela Ibrahimia denilu di. ⁹ Sisen, tēeran da wuli jiri lulu tee kanma. Jiri menilu te den juma kela, woilu ri tee ka lafilu ta rō.»

¹⁰ Mōilu ka Yaya manininka ko: «An ye nfen de ke wo rō?» ¹¹ Yaya ka ie jabi: «Duruki fila ye men bolo, wo ye feriyatō sō duruki kelen na. Damunun fen tii, wo fanan ye mō sō wo ja ma.» ¹² Nisōnkōmirala doilu fanan nani sun ji rō kanma. Alu ka Yaya manininka ko: «Karanmō, an ye nfen de ke wo rō?» ¹³ A ka a fō ie ye ko: «Ai ka kan ka jate men mira mansa ye, ai ye dan wo ma. Ai kana foyi la wo kan.» ¹⁴ Sorodasi doilu fanan nara a manininka ko: «Andeilu don? Andeilu ka kan ka nfen de ke wo rō?» A ka ie jabi: «Ai kana mō bolofen si mira

a la fanka la. Ai kana maborili ke wuya la fanan. Ai ye ai wasa don ai sara rō.»

¹⁵ Alu bee tere ye imirila ie jusu rō ko: «Alla la Mō Nenematōnin men ko fōni, Yaya le wo ri wo rō wa?» Baa, mōilu tere ye wo kisiba makōnōla. ¹⁶ Ka ben ie miriya wo ma, Yaya ka a fō ie ye ko: «Nde ye ai sunna ji rō, kōni dōgbere natō n kō, men fanka ka bon n ta ri. Hali ka n birin ka a la sanbara jululu fuli a ye, wo ka bon nde ma. Ale natō ai sunna Alla la Nin Seniman dō, a ni ta! ¹⁷ A la fere ye a bolo, a ri a la sene suman bu ni a fofō ni a kise bō a jōon dō fere men na. A wa wuli wo baara kanma, a ri suman kise ni a bu bō jōon dō. A ri suman kise ke bondon kōndō, ka ban ka bu bee janin ta la. Ta wo ye ta sabali ri, men te ban habadan.» ¹⁸ Yaya ka fen siyaman fō ie ye, ka ie kawandi, ka Alla la kibaro juma lase ie ma.

¹⁹ Yaya ka jamanatii Herodi jalaki fanan, ka a masōron a tun da a kōrōce muso Herodiyasi mira a la. Yaya ka Herodi jalaki kojuu siyaman dō. ²⁰ Jalakili wo gbara Herodi la, foo ka Yaya mira ka a bila kaso la. Herodi ka kojuu ke wo rō, ka wo fanan la a la kojuu tōilu bee kan.

Isa sun ji rō ko

²¹ Mōilu ye nala sun ji rō kanma tuma men na, Isa fanan nara a sun diya ji rō*. Ka Isa to Alla matarala sun ji rō diya ye, sankolo lakara. ²² Alla la Nin Seniman ka kanba fari jōon ta ka jii Isa kan. Kuma kan do bōra sankolo rō ka a fō ko: «N ninkan dence le i ri. I duman n ye kosebe!»

Isa buruju

²³ Isa bōra sun ji rō diya ka a la baara damira. Wo ka a tēren a ra san bisawa jōon sōron. Mōilu tere a jatela Yusufu dence le ri.

Yusufu tere Heli den de ri.

²⁴ Heli tere Matati den de ri.

Matati tere Lebi den de ri.

Lebi tere Meleki den de ri.

Meleki tere Janayi den de ri.

Janayi tere Yusufu den de ri.

²⁵ Yusufu tere Matatiyasi den de ri.

Matatiyasi tere Amōsi den de ri.

Amōsi tere Nahōmu den de ri.

Nahōmu tere Esili den de ri.

Esili tere Nakayi den de ri.

* **3:21** Wo tuma, Yaya ma bila kaso la burun.

26 Nakayi tere Maati den de ri.
 Maati tere Matatiyasi den de ri.
 Matatiyasi tere Semi den de ri.
 Semi tere Joseki den de ri.
 Joseki tere Joda den de ri.
 27 Joda tere Jowanan den de ri.
 Jowanan tere Resa den de ri.
 Resa tere Sorobabeli den de ri.
 Sorobabeli tere Salatiyeli den de ri.
 Salatiyeli tere Neri den de ri.
 28 Neri tere Meleki den de ri.
 Meleki tere Adi den de ri.
 Adi tere Kosamu den de ri.
 Kosamu tere Elimada den de ri.
 Elimada tere Eri den de ri.
 29 Eri tere Yosuwe den de ri.
 Yosuwe tere Eliyeseeri den de ri.
 Eliyeseeri tere Jorimu den de ri.
 Jorimu tere Matati den de ri.
 Matati tere Lebi den de ri.
 30 Lebi tere Simeyon den de ri.
 Simeyon tere Juda den de ri.
 Juda tere Yusufu den de ri.
 Yusufu tere Jonamu den de ri.
 Jonamu tere Eliyakimu den de ri.
 31 Eliyakimu tere Meliya den de ri.
 Meliya tere Mena den de ri.
 Mena tere Matata den de ri.
 Matata tere Natan den de ri.
 Natan tere Mansa Dawuda den de ri.
 32 Mansa Dawuda tere Jese den de ri.
 Jese tere Obedi den de ri.
 Obedi tere Bowosi den de ri.
 Bowosi tere Salimon den de ri.
 Salimon tere Nasun den de ri.
 33 Nasun tere Aminadabu den de ri.
 Aminadabu tere Adimen den de ri.
 Adimen tere Arini den de ri.
 Arini tere Hesiron den de ri.
 Hesiron tere Peresi den de ri.
 Peresi tere Juda den de ri.
 34 Juda tere Yakuba den de ri.
 Yakuba tere Isiyaka den de ri.
 Isiyaka tere Iburahima den de ri.
 Iburahima tere Tera den de ri.
 Tera tere Nakori den de ri.
 35 Nakori tere Seruki den de ri.
 Seruki tere Rakawu den de ri.
 Rakawu tere Faleki den de ri.
 Faleki tere Eberi den de ri.
 Eberi tere Sala den de ri.
 36 Sala tere Kanaan den de ri.
 Kanaan tere Arifasadi den de ri.
 Arifasadi tere Semu den de ri.
 Semu tere Nuhan den de ri.

Nuhan tere Lameki den de ri.
 37 Lameki tere Metusalemu den de ri.
 Metusalemu tere Enoki den de ri.
 Enoki tere Yaredi den de ri.
 Yaredi tere Malaleli den de ri.
 Malaleli tere Kenan den de ri.
 38 Kenan tere Enosi den de ri.
 Enosi tere Seti den de ri.
 Seti tere Adama den de ri.
 Adama tere Alla den de ri.

4

Ibulusa ka Isa manee

1 Nin Seniman tora Isa fe. Awa, Isa tere ye bola Juriden ba da la tuma men na Alla la Nin Seniman lora a joro ka wa a ri wula kondɔ. 2 A ka tele binaanin ke wula kondɔ ye, Ibulusa ye a magberen kela. A ma foyi si damun waati wo koro. Tele binaanin dafanin, konko gbara a la a ja ma. 3 Wo ro Ibulusa nara ka a fo a ye ko: «Ni ile le ye Alla Dence ri, i ye a fo kaba wo ye ko wo ye yeleman ka ke buru ri.» 4 Isa ka Ibulusa jabi: «A sebeni Alla la kitabu kondɔ ko: «Moo ti se balola buru gbansan na.»

5 Isa banni wo folo Ibulusa ye, Ibulusa ka a ta ka wa a ri san ma, ka dununa mansaya bee yiraka a la waati kelen na. 6 Ibulusa ka a fo a ye ko: «Jamana woilu bee dini nde ma. N wa son moo men do, n di a bee di wo ma. N di i lasii jamana woilu bee kun na sa i ri bonya ba saron. 7 Ni i ka nde bato, i ri woilu bee saron.» 8 Isa ka a jabi: «A sebeni Alla la kitabu kondɔ ko: «I ye i Maari Alla le bato ka ale kelen pe gbiliya.»

9 Ibulusa ka Isa ta ka wa a ri Jerusalemu wo ro. A wara Isa lalo Allabatobonba kun na, ka a fo a ye ko: «Ni ile le ye Alla Dence ri, i ye igban de ka bo yan. 10 Ka a masaron a sebeni Alla la kitabu kondɔ ko: «Alla ri a fo a la melekailu ye ko alu ye i lakanda, 11 ka i korota ie bolo la, sa i sen kana se kaba ma.» 12 Koni Isa ka Ibulusa jabi: «A fora Alla la kitabu kondɔ fanan ko: «I kana i Maari Alla korobo.» 13 Ibulusa banda Isa manee la, a kapara a ma tuma men na, a bora a kofe ka lon gberere makono.

Isa ka a la baara damira Kalile mara ro

14 Isa bora ye ka wa Kalile mara ro Nin Seniman na seebaya ro. A la ko fora mara wo fan bee ro. 15 A tere ye wala mooilu karanna salibonilu la ye. Bee tere ye a too juma folo.

Nasaretikailu ka iban Isa rɔ

¹⁶ Isa wara se Nasarɛti, a makɔlɔra yɔrɔ mɛn dɔ. Nɔɔn lon seni, a wara salibon na, ikomin a darini a kɛla ɲa mɛn ma. A se mɛn kɛni karan diya ye, a wulira ka ilɔ kitabu karan kanma. ¹⁷ Nabi Esayi la kitabu donda a bolo. A ka yɔrɔ do ɲinin kitabu rɔ, yɔrɔ mɛn karan loo tɛrɛ ye a la. A sebeni yɔrɔ wo rɔ ko:

¹⁸ «Maari Alla la Nin Seniman ye n kan, ka a masɔrɔn a ra nde ɲenematɔmɔn ko n ye wa kibaro ɲuma fɔ fantanilu ye.

A ra n kelaya ko n ye a laseyi kasodenilu ma ko alu ra kanhɔrɔya,

ko n ye a fɔ ɲa fuyen ye ko ie ɲa ri laka.

A ka n kelaya ko n ye mɔɔ tɔrɔnilu kanhɔrɔya,

¹⁹ ko n ye a fɔ mɔɔilu ye ko Maari la san ba ra se,

a la kininkinin di yiraka ie la san mɛn na kɔnin.»

²⁰ A banni wo karanna, a ka kitabu datuun ka a don a lamara bolo ka isii. Mɔɔilu bɛɛ ɲa lɔni tɛrɛ a rɔ. ²¹ A ka a fɔ ie ye ko: «N da ban kitabu yɔrɔ mɛn karanna, wo kuma ra dafa ai ɲana bi.»

²² Alu bɛɛ tɛrɛ ye a tɔɔ ɲuma fɔla, baa alu kabannakoyani a la kuma ɲumailu rɔ. Wo rɔ, alu ka iɲɔɔn maɲininka ko: «Yusufu dence tɛ ɲin di wa?»

²³ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Sika tɛ a rɔ, ai ri sanda ɲin la n ye ko: «Dandalila, i ka kan ka i jɛrɛ lakɛndɛya fɔlɔ.» Ai ri a fɔ n ye fanan ko: «I ka ko menilu kɛ Kapɛrinahumu, an ye woilu kalama. I ye woilu ɲɔɔn kɛ i jɛrɛ fanan wara rɔ yan.» ²⁴ A ka a fɔ ie ye ko: «Tɔɲa le! Nabijuma si tɛ jatela a wara mɔɔilu bolo. ²⁵ N di misali doilu yiraka ai la. Nabi Eli la tele rɔ, san sawa ni karo wɔɔrɔ dafara sancɛ ma se nala Isirayɛli jamana duu kan. Wo le ka a kɛ, kɔnkɔ ba donda jamana kɔndɔ. Wo tuma, cesamuso ka siya Isirayɛli jamana rɔ yan. ²⁶ Kɔni Alla ma Nabi Eli lawa wo si demenna. Alla ka Nabi Eli lawa cesamuso do wara Sarɛpita so kɔndɔ, mɛn ye Sidɔn mara rɔ. ²⁷ Ka la wo bɛɛ kan, Nabi Elise la tele rɔ, kunatɔ tun ka siya Isirayɛli jamana rɔ yan. Kɔni wo si ma kɛndɛya Nabi Elise bolo fo Naaman kelen Sirijɛka.»

²⁸ Nba, wo ka menilu siini tɛrɛn ye salibon na, woilu ka kuma wo mɛn ka mone kojuuya. ²⁹ Alu bɛɛ wulira ka Isa gbɛn ka labɔ so kɔndɔ. Iko so wo lɔni tindi ba kan, alu ka Isa ta ka wa a ri tindi ba wo kun dɔ ko ka a lafili, kosa a ri be ka faa. ³⁰ Kɔni a taminda ie tema ka wa.

Isa ka jina gbɛn

³¹ Nba, Isa wara Kapɛrinahumu, so mɛn ye Kalile mara rɔ. Nɔɔn lon sera, a wara mɔɔilu karan salibon na. ³² Alu kabanakoyara a la mɔɔ karan ɲa ma, ka a masɔrɔn a tɛrɛ ye mɔɔilu karanna kuma mɛn na sebaaya ba tɛrɛ ye wo rɔ. ³³ Wo ka kɛ jinatɔ do tɛrɛ ye jama tema ye. Ka Isa to karanna, jinatɔ wo kulera fanka la ka a fɔ ko: ³⁴ «ɛɛ, Isa Nasarɛtika! I ye nfen kɛla andeilu tema yan? I nani an halaki kanma wa? I ye mɔɔ su mɛn di, n ka wo lɔn. Alla la Mɔɔ seniman de i ri.» ³⁵ Isa jamanda jina ma ka a fɔ a ye ko: «I makun! Bɔ cɛ wo fɛ!» Jina ka cɛ wo labe duu ma jama bɛɛ ɲana, ka ban ka bɔ a fɛ. Foyi si ma kɛ cɛ la. ³⁶ Mɔɔilu kabannakoyara a ɲa jɛrɛ jɛrɛ ma wo rɔ. Alu ka a fɔ iɲɔɔn ye ko: «Kuma su ɲuman ye ɲin di? A ragbɛ! A ye jinailu jamarila fanka ni sebaaya la. A wa a fɔ ie ye ko alu ye bɔ, alu ri bɔ.» ³⁷ Wo rɔ, Isa tɛrɛ ye mɛn kɛla, wo kibaro fɔra fan bɛɛ yɔrɔ wo laminin dɔ.

Isa ka Simɔn biran muso lakɛndɛya

³⁸ Isa bɔra salibon na ka wa Simɔn wara. A sera ye ka a tɛrɛn Simɔn biran muso tɔrɔni kosebɛ, a muso na kɔnin. A fari kalayani kojuuya. Simɔn wara mɔɔilu ka Isa madiya ko a ye muso demɛn. ³⁹ Isa wara se a fɛ, ka ilɔ a kun na. A ka fari makaliya makuma, ko a ye bɔ muso rɔ. A bɔra. Muso wulira ikɔrɔ ye, ka damunun di ie ma.

Isa ka jankarɔto siyaman nakɛndɛya

⁴⁰ Fitiri waati se mɛn kɛni, mɔɔilu nara jankarɔ tɔilu ri Isa ma. Jankarɔ su siyaman tɛrɛ ye ie kan. Isa ka a bolo la a kelen kelen bɛɛ kanma ka ie lakɛndɛya. ⁴¹ Jinailu bɔra mɔɔ siyaman fɛ fanan. Alu bɔ waati, alu kulera ka a fɔ Isa ma ko: «Alla Dence le ile ri.» Kɔni Isa ka ie makuma ka ie makun! A ma sɔn ie ye kuma, ka a masɔrɔn alu ka a lɔn ko ale le ye Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di.

Isa wara kawandili kɛ Jude mara rɔ

⁴² Wo duusa gbɛ jona, Isa bɔra so kɔndɔ ka wa wula kɔndɔ. Mɔɔilu ka a jinin haan ka a sɔrɔn wula kɔndɔ ye. A loo tɛrɛ ye ie la ka a laseyi ie wara, baa alu tɛ a fɛ a ye bɔ ye. ⁴³ Kɔni Isa ka a fɔ ie ye ko: «A fɛrɛ tɛ fo n ye wa Alla la mansaya kibaro juma lase mɔɔilu ma so ba gbɛɛilu la. N kelayani wo le la.» ⁴⁴ A tora Jude mara rataamala, wo rɔ, ka mɔɔilu kawandi salibonilu la.

5

Simɔn ka jɛɛilu mira Isa baraka rɔ

¹ Nba, lon do rɔ, Isa lɔni tɛrɛ Kenesarɛti Dala tɔrɔfɛ. Jama nara a laminin fan bɛɛ rɔ ka ie tolo malɔ Alla la kuma la. ² A ka kulun fila lani yen ji dafɛ. Kulun tiilu tun da bɔ ji kan ka kulunilu to ye. Alu tɛrɛ ye ie la jɔɔilu makola ji dala. ³ Isa wara don kulun wo kelen kɔndɔ, mɛn tɛrɛ ye Simɔn ta ri kɔnin. A ka a fɔ Simɔn ye ko a ye a kulun mabɔ gbelemala la dooni. Isa ka isii kulun kɔndɔ ka mɔɔilu karan, mɛnilu lɔni gbelema.

⁴ A banni mɔɔilu karanna, a ka a fɔ Simɔn ye ko: «I ye kulun nawa ji kan bɛrɛ kɛ ka ai la jɔɔilu bila ji rɔ, sa ai ri jɛɛ mira.» ⁵ Simɔn ka a jabi: «Karanmɔɔ, an da su muumɛ kɛ jɛɛ jininna ka kaja. An ma foyi sɔrɔn. Kɔni n di jɔɔilu kɛ ji rɔ ikɔ tuun i la kuma sababu la.» ⁶ Wo rɔ, Simɔn wara jɔɔilu kɛ ji rɔ. Nba, alu ka jɛɛ siyaman ba mira. Jɛɛ warara foo ka jɔɔilu farafara damira. ⁷ Alu ka ie baara jɔɔilu kili, mɛnilu tɛrɛ ye ji kan kulun gbɛrɛ kɔndɔ, ko woilu ye na ie dɛmɛn. Alu nara ie la kulun dɔ. Kulun fila woilu bɛɛ fara jɛɛ la kojuuya, foo kulunilu jiiɔ tɛrɛ ji kɔrɔ. ⁸ Simɔn Piyɛri ka wo yen tuma mɛn, a ka imajii Isa sen kɔrɔ ka a madiya ko: «Maari, i kana i madon n na, baa kojuukɛla le ye nde ri.» ⁹ A ka wo fɔ ka a masɔrɔn jɛɛ jate wo tun da Simɔn ni a la mɔɔilu bɛɛ kabannakoya foo ka silan. ¹⁰ A baara jɔɔn mɛnilu tɛrɛ ye Sebede dɛncɛilu Yakuba ni Yuhana ri, woilu fanan kabannakoyara.

Kɔni Isa ka a fɔ Simɔn ye ko: «I kana silan. I kusan jɛɛ jininna. Kɔni ka damira bi haan ka wa, i ri mɔɔilu jinin ka ie kɛ Alla ta ri.» ¹¹ Alu bɔra ji kan tuma mɛn na, alu ka kulunilu ni jɛɛ mira fen bɛɛ to ye ka bila Isa kɔ.

Isa ka kunatɔ do lakɛndɛya

¹² Nba, lon do rɔ, Isa tɛrɛ ye Kalile mara rɔ. Ka a to so da la, a bɛnda kunatɔ do ma. Kuna juu ba le tɛrɛ ye a ma. A ka Isa yen ka a jakɔrɔ bɛn duu ma, ka a madiya ko: «Maari, ni i sɔnda, a se ye i ye ka n fari sɛniya foo ka n nakɛndɛya.» ¹³ Isa ka a bolo maa a la ka a fɔ a ye ko: «N sɔnni. I ye sɛniya.» Kuna ka a bila ikɔrɔ ye. ¹⁴ Isa ka a fɔ a ye ko: «I kana a fɔ mɔɔ si ye. Wa i fari yiraka sarakalase la. Alla ka saraka mɛn fɔ Nabi Musa la sariya rɔ, i ye wo bɔ i la sɛniyali kosɔn, ka ban ka i la sereya yiraka.» ¹⁵ Kɔni hali wo, Isa tɔɔ tɛrɛ ye fɔla ka jɛnsɛn fan bɛɛ rɔ. Wo le ka a kɛ, jama tɛrɛ ye nala ka ie tolo malɔ a la. Jankarɔtoilu tɛrɛ ye nala kɛndɛya jininna fanan. ¹⁶ Kɔni Isa kelen tɛrɛ ye wala Alla matara diya wula rɔ ko siyaman.

Isa ka kɔrɔngbɔnin do lakɛndɛya

¹⁷ Lon do rɔ, Isa tɛrɛ ye mɔɔilu karanna bon do la. Farisilu ni sariya karanmɔɔilu siini tɛrɛ ye. Woilu nani ka bɔ Kalile mara ni Jude mara so siyaman na, a ni Jerusalemu so kɔndɔ. Wo tuma, Maari Alla la sebaaya ye Isa kan ka mɔɔilu lakɛndɛya.

¹⁸ Ka Isa to mɔɔilu karanna, mɔɔ doilu nara cɛ kɔrɔngbɔnin do ri. A lani tɛrɛ lafen kan. Alu tɛrɛ ye don ko rɔ bon na, ko ka jankarɔto la Isa jakɔrɔ. Alu ka fɛrɛ bɛɛ kɛ ka a don ja jinin. ¹⁹ Kɔni jama warani tɛrɛ kojuuya. Wo rɔ alu ma don ja sɔrɔn. Wo le kosɔn, alu yɛlɛra bon kan ka yɔrɔ do waranka. Alu ka kɔrɔngbɔbatɔ ni a la lafen ta ka a lajii woo wo la. Alu ka a lajii haan ka wa a la Isa jakɔrɔ jama tɛma. ²⁰ Isa ka wo bɛɛ ragbɛ ka a yen ko mɔɔ woilu lani ale la. Wo rɔ, a ka a fɔcɛ kɔrɔngbɔbatɔ ye ko: «N duunɔɔncɛ, i ra makoto i la kojuuilu la bi.»

²¹ Sariya karanmɔɔilu ni Farisi mɛnilu tɛrɛ ye ye, woilu ka imiri ko: «Yon de jin di mɛn ye Alla tanama kuma fɔla ten? Yon di se mɔɔ makotola a julumunna ten, fo Alla kelen pe?» ²² Isa ka ie la miriya lɔn. Wo rɔ, a ka a fɔ ie ye ko: «Nfenna miriya su wo ye ai jusu rɔ? ²³ A ye di? Ka a fɔ cɛ wo ye ko a ra makoto a la julumun na, wala ka a fɔ a ye ko a ye i wuli ka i taama, juman kɛ duman wo fila rɔ? ²⁴ N di a yiraka ie la, bi, ko a se ye n ye, Mɔɔ Dɛncɛ kɔnin, ka mɔɔ makoto kojuuilu la, dunuɔa jin dɔ.» Wo rɔ, a ka a fɔ

kərɔngbɔbatɔ yɛ ko: «I wuli. I la lafen ta. I ye wa i wara.» ²⁵ A wulira ikɔrɔ ye jama bɛɛ jana ka a la lafen ta ka wa a wara. A watɔla, a tɛɛ ye Alla tandola kɔsɛbɛ. ²⁶ Mɔɔilu bɛɛ kabannakoyara ka Alla tando ka ban ka silan. Alu kan ko: «ɛɛ! An da ko bailu yen bi!»

Isa ka Lebi kili

²⁷ Wo kɔ, Isa bɔni ye, a ka nisɔnkɔmirala do siini yen nisɔnkɔmira diya. A tɔɔ ko Lebi. Isa ka a fɔ a yɛ ko: «I ye bila n kɔ.»

²⁸ Lebi wulira ka a la baara to ye ka bila Isa kɔ.

²⁹ Kɔfɛ, Lebi ka damunun ba rabɛn Isa yɛ ka mɔɔilu kili a wara. Nisɔnkɔmirala siyaman nara, a ni mɔɔ gbɛɛilu. Alu bɛɛ tɛɛ ye damunun kɛla iɲɔɔn fɛ. ³⁰ Farisi doilu ni sariya karanmɔɔ doilu nara ka ie bɛɛ siini tɛɛn yɔrɔ kelen dɔ. Wo gbo-yara ie yɛ. Wo rɔ, alu ka Isa la karandenilu maɲininka ko: «Nfenna ai ra sɔn ka damunun kɛ nisɔnkɔmiralailu fɛ, a ni kojuukela gbɛɛilu?» ³¹ Isa ka ie jabi: «Mɔɔ mɛnilu kɛndɛ, woilu mako tɛ dandalila la. Jankarɔtoilu mako ye dandalila la. ³² N ma na mɔɔ teleninilu kili kanma. N nani kojuukelailu le kili kanma, sa alu ri tubi.»

Fen kɔrɔ ni fen kura tɛ kelen di

³³ Doilu ka a fɔ Isa yɛ ko: «A ye di? Yaya la karandenilu ni Farisilu la karandenilu ye sun donna waati do la a ni alu ye Alla matara. Kɔni i la karandenilu ri damunun kɛ ka minnin waati bɛɛ.» ³⁴ Isa ka ie jabi sanda do rɔ ko: «A ye di? Ni kɔrɔ kura sera do wara, i ri se ka kɔrɔ kura tii ni a terilu jamari ko alu kana damunun kɛ iɲɔɔn fɛ wa? Wo ti se kɛla! ³⁵ Baa lon do natɔ, kɔrɔ kura tii ri bɔ a terilu rɔ. Wo lon, ɲɛnɛsuma ri gba ie la. Wo rɔ, alu ri sun don wo lon.»

³⁶ Isa ka sanda do fanan la ie yɛ ko: «Mɔɔ tɛ faanin kura kunkurun tɛɛ faanin kɔrɔ rabɛn kanma. Ni i ka wo kɛ, faanin kura ri tɲan. Ka la wo kan fanan, i ri a tɛɛn faanin kura kunkurun wo ti se bɛnna faanin kɔrɔ ma. ³⁷ Wo ɲa kelen ma, mɔɔ tɛ minnin fen fadiman kura kɛ foroko kɔrɔ kɔndɔ. Ni i ka wo kɛ, minnin fen fadiman kura ri foroko kɔrɔ wo te ka a tɲan. Minnin fen bɛɛ ri bɔ. Foroko ni minnin fen bɛɛ ra tɲan wo rɔ. ³⁸ Wo le kɔsɔn, minnin fen fadiman kura ka kan ka kɛ foroko kura le kɔndɔ. ³⁹ Ni

mɔɔ kɔni darira minnin fen fadiman kɔrɔ minna, a kura loo tɛ gba a la fewu! A ri a fɔ ko: «Kɔrɔman duman.»»

6

Isa ka mɛn fɔ Nɔɲɔn lonna ko rɔ

¹ Nɔɲɔn lon do rɔ, Isa ni a la karandenilu tamintɔ tɛɛ ye sɛnɛ do tɛma. Ka ie to sɛnɛ tɛma, Isa la karandenilu ka sɛnɛ suman tonson do bɔrɔndɔ ka a toto ka a damun. ² Wo kɛra Farisi doilu jana. Alu ka a fɔ karandenilu ye ko: «Ko mɛn ma kan ka kɛ Nɔɲɔn lon ma, ai ye wo kɛla nfenna?» ³ Isa ka ie jabi: «Kɔnkɔ tɛɛ ye Mansa Dawuda ni a taama ɲɔɔnilu la, a ka mɛn kɛ, ai ma wo karan wa? ⁴ A donda Allabatobonba kɔndɔ, saraka buru tɛɛ ye yɔrɔ mɛn. Ka bɛn sariya ma, mɔɔ si ma kan ka buru wo damun foo sarakalaselailu. Kɔni mansa Dawuda ka wo ta ka a damun, ka do di a taama ɲɔɔnilu ma.» ⁵ Wo rɔ, Isa ka a fɔ ie yɛ ko: «Mɔɔ Dɛncɛ le ye Nɔɲɔn lon tii ri.»

Isa ka kɛ bolo faanima do lakɛndɛya

⁶ Nba, Nɔɲɔn lon gbɛɛ, Isa donda salibon do la ka mɔɔilu karan. Cɛ do tɛɛ ye, mɛn bolokinin janin a la. ⁷ Nba sariya karanmɔɔ doilu ni Farisi doilu fanan tɛɛ ye ye, mɛnilu tɛɛ ye kɔrɔsila kojuuya, baa alu tɛɛ ye fɛɛ ɲininna ka Isa jalaki. Ni a ka bolo janintɔ wo lakɛndɛya Nɔɲɔn lon, alu ri a jalaki sababu sɔrɔn. ⁸ Kɔni Isa ka ie miriya lɔn. A ka a fɔ bolo sabatɔ ye ko: «Iwuli ka ilɔ an tɛma.» A ka ilɔ. ⁹ Isa ka jama maɲininka ko: «A ye di? A daani ka kɔɲuma kɛ Nɔɲɔn lon, wa kojuu? Ka mɔɔ kisi, wa ka a faa?» ¹⁰ A ka a ɲa lɔ ie bɛɛ rɔ, ka ban ka a fɔ cɛ wo ye ko: «I bolo rasɔmɔn!» A ka a bolo rasɔmɔn. Ikɔrɔ ye, a kɛndɛyara. ¹¹ Farisilu ni sariya karanmɔɔilu ka wo yen tuma mɛn, ie jusu bɔra kojuuya. Alu wara iɲɔɔn yen ka a fɔ ko: «An ye nfen kɛ Isa la?»

Isa ka keladenba tan ni fila ɲɛnematɔmɔn

¹² Lon gbɛɛ, Isa wara Alla matara diya koyinkɛilu yɔrɔ rɔ. A ka su muumɛ kɛ Alla matarala. ¹³ Duusa gbɛni, a ka a la karandenilu bɛɛ kili ka mɔɔ tan ni fila ɲɛnematɔmɔn ie rɔ, ka kɛ a la keladenbailu ri. ¹⁴ Wo mɔɔ tan ni fila tɔɔ le ɲin: Simɔn, Isa ka mɛn tɔɔ la ko Piyɛri, a ni a doocɛ Andere; Yakuba ni Yuhana; Filipe

ni Bartolomi; ¹⁵ Matiyu ni Tomasi; Alifedence Yakuba ni Simōn, a ye fōla men ma ko Fabaden; ¹⁶ Yakuba dence Judasi; a ni Judasi Sikariyoti, men ye a janfa mōo ri.

Isa ka jama ba karan ka jankarotoilu lakendeya

¹⁷ Nba, Isa ni keladenba woilu jiira koyinke la ka wa se gbekula do rō. Alu benda karanden siyaman di ye. Jama ba fanan tere ye ka bō yōrō siyaman. Doilu bōni Jerusalemu, doilu bōni Jude mara rō. Doilu fanan bōni kōoji da la, so menilu tōo ko Tiri ni Sidōn. Alu bēē nani ka ie tolo malō Isa la, ka lakendeya. ¹⁸ Jinailu tere ye menilu tōrōla, woilu lakendeyara fanan. ¹⁹ Mōo bēē tere ye a ja jininna ka i maa Isa la, ka a masōrōn fanka tere ye a la jankarotoilu bēē lakendeya.

Menilu ye barakadenilu ri

²⁰ Isa ka a ja lō a la karandenilu rō ka a fō ie ye ko:

«Aile barakaden menilu ye fantanya rō, baa Alla la mansaya ye ai ta le ri.

²¹ Aile barakadenilu, kōnkō ye aileilu men na bi,

baa ai ri fa.

Aile barakadenilu ai men ye kasila bi,

baa ai ri yele.

²² Aile barakadenilu ni mōoilu ka ai lagboyane, ka iban ai rō, ka ai nanin, ka ai tōo tijnan Mōo Dence kosōn.

²³ Ai ye sewa wo rō kosebe fō ka jaalen, baa ai barayi ka bon harijeene rō. Menilu ri kojuu su wo ke ai la, woilu benbailu ka wo jōōn ke Alla la nabijumailu fanan na.

²⁴ Gbalo ye ai ye, menilu ye nanfulutii ri sisen,

baa ai ra ai la here sōrōn ten.

²⁵ Gbalo ye ai ye, ai menilu ye damununna ka fa sisen. Ai ri kōnkō.

Gbalo ye ai ye, ai menilu yelela sisen. Ai ri kasi ka kasi.

²⁶ Gbalo ye ai ye, ni mōoilu ka ai tōo juma fō tuma bēē,

baa woilu benbailu tere ye wuya nabijumailu bonyala wo ja kelen ma.»

An ye an juuilu kanin

²⁷ Isa kan ko: «Ai, menilu tolo ye n kan na, ai ye ai juuilu kanin, ka kojuma ke ai lagboyanebailu ye. ²⁸ Mōo menilu ye ai dankala, ai ye duwa woilu ye. Mōo menilu karagbeleman ai ma, ai ye Alla matara woilu ye. ²⁹ Ni mōo ka i da fan kelen gbasi, i ye a tō kelen lō a ye fanan. Ni mōo ka i la durukiba bō i bolo, i kana a mabali i la duruki kōrōbila fanan tala. ³⁰ Ni mōo mōo ka i tara, i ye wo sō. Ni mōo ka fen do ta i bolo, i kana a fō a ye ko: «A di n ma.» ³¹ Ai ye a fe mōoilu ye ko men ke ai ye, ai jere ye wo jōōn ke mōoilu ye.

³² «Ni ai ka ai kaninba dōrōn kanin, julu su juman de wo ri? Hali kojuukelailu fanan ye mōo kaninna men fanan ka ai kanin. ³³ Ni ai ye mōo ladiyala men ka ai ladiya fanan, julu su juman de wo ri? Hali kojuukelailu ye wo jōōn kela. ³⁴ Ni ai ka julu don julu saralailu dōrōn na, julu su juman de wo ri? Hali kojuukelailu ye julu donna a sara ko le rō. ³⁵ Ai kōni ye ai juuilu kanin, ka kojuma ke ai ye. Ai ye julu don ie la, ka ban ka a sara ko to ye. Ni ai ka a ke ten, ai barayi ri wara; ai ri ke Alla Kōrōtaninba denilu jere jere ri. Ka a masōrōn ale ka ja mōo bēē ma, hali fisiriwali ni mōo juuilu. ³⁶ Ai ye ke hinaba ri, iko ai Fa Alla hinaba ri ja men ma.»

Ai kana mōoilu jii kojuukelailu ri

³⁷ Isa ka a fō ie ye ko: «Ai kana mōoilu jii kojuukelailu ri. Wo rō, ai fanan te jii kojuukela ri. Ai kana mōo jalaki. Wo rō, ai fanan te jalaki. Ai ye mōoilu makoto. Wo rō, Alla fanan di ai makoto. ³⁸ Ai ye mōoilu sō, ai fanan di sō. Ai ri sō iko mōo ye mōo sōla suman na ka a wara ja men ma. A ri fe lafa, ka a juujuu, ka a madii, ka do fanan la a kan, fō ka bon. Ai ri sō ten. Ai wa mōoilu sō ja men ma, Ai fanan di sō wo ja ma.»

³⁹ Wo rō, Isa ka sanda doilu la ie ye, ko: «A ye di? Na fuyen di se ka ja fuyen na gbeleke mira wa? Alu fila bēē te be denka rō wa?

⁴⁰ Karanden ti se taminna a karanmōo la, kōni ni a ka iraja karanna kosebe, a ri ke a karanmōo jōōn di.

⁴¹ «Namanin men ye i badenma ja ma, i ye wo mafenela nfenna, ka a teren feren men ye i jere ja ma, i te wo kōrōsila? ⁴² I ri se ka a fō i badenma ye di ko: «N badenma,

jamanin men ye i ja ma, n di wo bɔ i ja ma», ka a teren feren ye i jere ja ma? Filankafu! I ye feren wo bɔ i jere ja ma fɔlɔ. Kosa i jere ja ri laka. Wo rɔ, i ri se ka jamanin bɔ i badenma ja ma.»

Jiri su ri lɔn a den fe

⁴³ Nba, Isa kan ko: «Jiri juma ti se den juu kela. Jiri juu fanan ti se den juma kela. ⁴⁴ Jiri su ri lɔn a den fe. Toro den ni resen den, wo si te sɔrɔnna jiri wɔnenma la. ⁴⁵ Kojuma ye bɔla mɔɔ juma solɔme rɔ. Kojuu ye bɔla mɔɔ juu solɔme rɔ. Men ye mɔɔ solɔme rɔ, wo kuma ri bɔ a da rɔ.»

Bonlɔla fila

⁴⁶ Isa ko: «Nfenna ai ye a fɔla nde ma «Maari, Maari» ka a teren ai te n na kumakan bonyala? ⁴⁷ Mɔɔ mɔɔ nani nde ma, ka a tolo malɔ n kan na ka wo mira, n di se ka wo la mɔɔ men ma, n di wo fɔ ai ye. ⁴⁸ A ye iko bonlɔla, men ka duu sen ka a la bon ju birin farakolo kan. Sanci ba nara, ji bɔra. Ji woyora kojuyya ka se bon wo ma. Kɔni a ma foyi si ke bon na, ka a masɔrɔn bon lɔni farakolo kan. ⁴⁹ Mɔɔ men te n na kuma mirala, n di wo fanan la bonlɔla do ma. Bonlɔla wo ka a la bon lɔ kije kan. A ma a juu sii farakolo kan. Sanci nara, ji bɔra. Ji woyo se men keni bon ma, bon bera kojuyya ka tijan fewu!»

7

Isa ka sofaden kuntii la jɔn nakendeya

¹ Isa banni wo fɔla jama ye, a donda Kaperinahumu so kɔndɔ. ² Rɔmuka sofaden kuntii do tere ye so kɔndɔ, men diyana jɔn tun ma kendɛ. Wo faato le tere jankarɔ bolo. ³ Sofaden kuntii wo ka Isa mankutu men waati men na, a ka Yahudiya mɔɔbailu kelaya ka Isa madiya, ko a ye na a la jɔn nakendeya. ⁴ Mɔɔbailu se men keni Isa ma, alu ka a madiya kosebe ka a fɔ a ye ko: «Sofaden wo la hakan de. I ka kan ka a demen, ⁵ baa an na jamana mɔɔilu duman a ye kosebe. A jere ka an na salibon lɔ an ye.» ⁶ Wo rɔ, Isa wara ie kɔfe. Alu sudunyani sofaden kuntii wara, sofaden kuntii ka a teri doilu lawa Isa ma, ka a fɔ a ye ko: «Maari, i kana i jere tɔrɔ. N na hakan te i ye don n wara, ka a masɔrɔn i ka bon nde ri paaɔn! ⁷ Wo bolo ma, n ma sɔn n jere ye

wa i kunben, ka a masɔrɔn wo ka bon nde ma. Kɔni ni i ka kuma kelen fɔ, n na jɔn di kendeya. ⁸ Ka a masɔrɔn n ye do la fanka kɔrɔ, sofaden doilu fanan ye n na fanka kɔrɔ. N wa men kelaya, wo ri wa. N wa men kili, wo ri na. N wa a fɔ n na jɔn ye ko a ye ke ten, a ri a ke ten.» ⁹ Isa ka kela wo men waati men na, a kabannakoyara kosebe. A ka iyelɛman ka a ja lɔ jama rɔ, jama men bilani a kɔfe, ka a fɔ ie ye ko: «N ye a fɔla ai ye ko hali Isirayelikailu rɔ n ma lemɛniya wo jɔɔn yen ye.» ¹⁰ Nba, keladenilu bɔra Isa kɔfe, ka ikɔseyi sofaden kuntii wara. Alu wara a teren ye jɔn wo ra kendeya fewu!

Isa ka kanberen suu lakunun

¹¹ Wo kɔ, Isa bɔra Kaperinahumu ka wa so do la, men tɔɔ ko Nahini. A la karandenilu ni jama ba bilani tere a kɔ. ¹² A sudunyani so da la, a ka jɔɔn ben suu la, alu ye wala a madon diya kaburu so la. Dence kelen pe wo le tere cesamuso bolo. So kɔndɔ mɔɔilu siyaman ba le nara muso wo tɔrɔfe. ¹³ Maari ka muso wo kasitɔ yen ka kininkinin a ma. A ka a fɔ muso ye ko: «I kana kasi.» ¹⁴ Ka ban ka imadon suu ta fen na ka a bolo maa a la. Suu talailu ka ilɔ. A ka a fɔ ko: «Kanberen, iwuli.» ¹⁵ Wo fɔni, suu kununda. A wulira ka isii ka kuma damira. Isa ka a di a na ma. ¹⁶ Mɔɔ bee silanda ka kabannakoya wo rɔ. Alu ka Alla tɔɔ bonya ka a fɔ ko: «Alla la nabijuma ba do ra na an tema.» A ni, «Alla ra na a la mɔɔilu demen kanma.» ¹⁷ Nba, Isa kibaro jensenda Jude mara ni a laminin bee rɔ.

Yaya ka a la karandenilu lawa Isa ma

¹⁸ Yaya la karandenilu ka Isa la kibaro lase Yaya ma. Wo rɔ, a ka karandeni fila kili ¹⁹ ka ie kelaya ko alu ye wa Maari Isa majininka ko: «Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin men nato, wo ye ile ri wa, wala an ye dɔgbere makɔnɔ?» ²⁰ Karandeni fila woilu wulira ka wa Isa majininka ko: «Maari, Yaya ra an lɔ i ma. A ko an ye na i majininka ko: «Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin men nato, wo le ile ri wa, wala an ye dɔgbere makɔnɔ?»» ²¹ Wo tuma, Isa ye a kan ka mɔɔ siyaman nakendeya, jankarɔto a ni lanjiritɔilu, ka jinailu gben jinatɔilu fe, ka ja fuyen siyaman ja laka. ²² Wo rɔ, Isa ka keladeni fila wo jabi: «Men da ke ai pana yan, men fanan da dantɛɛ ai pana, ai ye

wa wo bæe fɔ Yaya ye. Ai ye a fɔ a ye ko: Fuyenilu na ra laka. Senkelenilu ra taama kojuma. Kunatɔilu ra kɛndɛya. Tologbedenilu tolo ra laka. Suilu ra kunun ka wuli. Kibaro juma ra lase bolokolonilu ma. ²³ Ni mɔɔ mɔɔ ma tɛɛ n dɔ, wo ye barakaden de ri.»

²⁴ Yaya la keladenilu bɔ mɛn kɛni ye, Isa kumara jama ye Yaya la ko rɔ. A kan ko: «Ai wa mɛn kɛra waa rɔ, ai wara nfen mafɛnɛ ye? Ai wara bin de mafɛnɛ wa, fɔjɔ ye mɛn lamaala? Wo kuma tɛ! ²⁵ Ai wara ka nfen mafɛnɛ sa? Faanin dagbɛlɛn tii wa? Wo kuma tɛ. Mɛnilu ye faanin dagbɛlɛn donna, ka ie diyana koilu kɛ, woilu tɛ sɔrɔnna waa rɔ, fo mansa wara. ²⁶ Ai wara nfen mafɛnɛ diya waa rɔ? Ai ma wa nabijuma do mafɛnɛ wa? Nabijuma le tɛrɛ jɔ! Kɔni ale ka bon nabijuma ri paaɔn! ²⁷ A sɛbɛni a la ko rɔ Alla la kuma rɔ ko:

«A ragbɛ, n di n na keladen nawa i jɛ ka i la sila rabɛn i jɛ.»

²⁸ A ragbɛ! Muso si ma den sɔrɔn fɔlɔ, mɛn ka bon Yaya ri. Kɔni mɔɔ mɔɔ ye Alla la mansaya rɔ, hali mɛn ye a bæe kɔrɔ, wo bæe ka bon Yaya ri. ²⁹ Mɔɔ mɛnilu ka Isa la kawandili kan namɛn, hali nisɔnkɔmiralailu, alu bæe ka Alla gbiliya, ka a masɔrɔn alu tɛrɛ ye sunna ji rɔ Yaya la sun ji rɔ kɔrɔ. ³⁰ Kɔni Farisilu ni sariya karanmɔɔilu ka iban Alla sawo rɔ. Alu ma sɔn Yaya ye ie sunna ji rɔ.»

³¹ Isa ka a fɔ ikɔ tuun ko: «N ye bi mɔɔilu la nfen ma? Alu ni nfen de munujani? ³² Alu bɔni denninilu la, mɛnilu siini janatɛɛla lɔfɛ rɔ. Alu ye a fɔla ie dupɔɔnilu ye ko:

«A ragbɛ. An ka fule fɔ ai ye

kɔni ai ma sɔn ka don kɛ.

An ka saya dɔnkili la ai ye,

kɔni ai ma kasi.»

³³ I ma a yen, Yaya nara, a ma damunun kɛ, a ma minnin fen fadiman min. Wo rɔ, ai ka a jate jinatɔ ri. ³⁴ Mɔɔ Dɛncɛ ra na sisen. A ye damunun kɛla, a ye minnin kɛla. Wo rɔ, ai ye a fɔla a ma ko a ma foyi si lɔn fo nɔɔmaya a ni dɔlɔ min, ko nisɔnkɔmiralailu ni kojuukɛla gbɛɛilu duman a ye kojuuya. ³⁵ Kɔni mɔɔ mɛn ye Alla la walijiya gbiliyala, wo tii ye walijiya kelen wo yirakala ko a telenni.»

Kaninteya den de ye makoto le ri

³⁶ Lon do rɔ, Farisi cɛ do tɛrɛ ye mɛn ka Isa kili damunun kanma. Wo rɔ, Isa wara a wara. Alu ka damunun kɛ iɔɔn fɛ. ³⁷ Ka ie to damununna, muso donda bon na. Muso jin tɛrɛ ye kojuukɛla le ri. Muso wo tun da a mɛn ko Isa ra wa damunun diya Farisi cɛ wara. Wo rɔ, a wulira ka na daa alabasitari ri, mɛn fani latikɔlɔn tulu la. ³⁸ A donda bon na ten. A taminda Isa *kɔfɛ ka i lɔ a sen kɔrɔ ka kasi. Ka a to kasila, a naji bɔra ka buruburu Isa sen kan ka ie suma. Wo rɔ, a ka Isa sen jɔsi a jɛrɛ kungsi la ka ie sunbu, ka ban ka ie mamun latikɔlɔn tulu la.

³⁹ Farisi cɛ mɛn ka Isa kili damunun kanma ka wo bæe lakɔrɔsi ka a fɔ a jɛrɛ kɔndɔ ko: «Ni cɛ jin tun kɛra Alla la nabijuma jɛrɛ jɛrɛ ri, a tun di muso suu jin lɔn, mɛn da a bolo maa a la ten. A tun di a lɔn ko muso jin tɛrɛ ye kojuukɛla le ri.»

⁴⁰ Isa ka a fɔ Farisi cɛ ye ko: «Simɔn, n ye a fɛ ka kuma do fɔ i ye.» Simɔn ka a jabi: «Karanmɔɔ, i ye a fɔ.» ⁴¹ Isa ko: «Cɛ do la julu tun ye mɔɔ fila la. Kelen ta bɛnni wodigbɛ kɛmɛ loolu la. A tɔ kelen ta bɛnni wodigbɛ biloolu la. ⁴² Wo fila si ma se julu sarala. Wodi tii wo hinara ie la, ka diɔ kɛ ie fila la julu to ye. A ye di? Alu fila rɔ, cɛ ri diya yon ye ka tamin?» ⁴³ Simɔn ka a jabi: «N hankili rɔ, mɛn na julu tun ka bon, cɛ ri diya wo le ye ka tamin.» Isa ko: «Ale le wo ri jɔ!»

⁴⁴ Isa ka a na lɔ muso rɔ, ka a fɔ Simɔn ye ko: «Simɔn, i ma muso jin yen wa? N nara i wara, i ma ji di n ma ka n sen mako. Kɔni a ka n sen suma a naji la, ka a jɔsi a kungsi la. ⁴⁵ I ma n sunbu foli rɔ. Kɔni kɛbi n donda yan, ale ma n sen sunbu boloka. ⁴⁶ I ma n kun mamun tulu la, kɔni a ka latikolon mun n sen na. ⁴⁷ Tujɔ ka fisa. Muso jin da kojuu siyaman kɛ kɔrɔman. Kɔni a la hake bæe a labe ka a masɔrɔn a la kaninteya ra wara. A ragbɛ! Mɔɔ mɛn ma makotoli ba sɔrɔn ten, a la kaninteya tɛ kɛ ten.»

⁴⁸ Wo rɔ, Isa ka a fɔ muso ye ko: «I ra makoto i la kojuu bæe la.»

⁴⁹ Mɛnilu siini tɛrɛ ye, woilu ka a fɔ ie jɛrɛ kɔndɔ ko: «ɛɛ! Yon ye jin di, mɛn di mɔɔ makoto a la kojuu la?»

* **7:38** Waati wo la, Yahudiya tɛrɛ ye isiila tabali majjinin de la, ka ie sen dasama iɔɔn kɔ ma damunun diya. Wo rɔ muso ka a madon Isa sen na.

⁵⁰ Kɔni Isa ka a fɔ muso ye ko: «I ra ikisi bi i la lemɛniya sababu la. Wa! Alla ye hɛra kɛ i ye!»

8

Muso mɛnilu bilani tɛrɛ Isa kɔ

¹ Kɔfɛ, Isa tɛrɛ ye iwala ka mɔɔilu kawandi so bailu ni so misɛnilu la. A tɛrɛ ye Alla la mansaya kibaro puma lasela ie bɛɛ ma. A la keladenba mɔɔ tan ni fila tɛrɛ ye a kɔfɛ. ² Musoilu fanan bilani tɛrɛ ye a kɔ, Isa tun da mɛnilu lakɛndɛya. Doilu fanan tɛrɛ ye ie fɛ, Isa ka jinailu gbɛn ka bɔ mɛnilu fɛ. Do tɔɔ tɛrɛ ye ko Mariyamu Makidalaka. Isa tun ka jina wɔrɔnwula gbɛn ka bɔ ale kɔfɛ. ³ Cɛ mɛn tɔɔ ko Cusa, wo muso fanan tɛrɛ ye, mɛn tɔɔ ko Yohani. Cusa wo tɛrɛ ye Mansa Herodi la nanfulu kunnasiila ri. Muso mɛn tɔɔ ko Susana fanan tɛrɛ ye, a ni muso dɔgbɛrɛilu. Muso woilu bɛɛ tɛrɛ ye Isa ni a la karandenilu madɛmɛna ie bolofenilu la ko rɔ.

Si foyila la sanda

⁴ Mɔɔilu bɔra so siyaman na ka na Isa ma. A ka sanda do la jama ba wo ye. A ko: ⁵ «Sɛnɛkɛla do bɔra ka wa si foyi diya a la sɛnɛ rɔ. A seni ye, a ka si foyi. Si do bera sila dafɛ. Taminbatɔilu ka si wo radɔn ie sen na ka a tɔjan. Kɔnɔilu nara a tɔ ta ka a damun. ⁶ Si do fanan bera farakoloma yɔrɔ kan. Si wo fɛrɛnda, kɔni a ma mɛn. A bɛɛ jara, ka a masɔrɔn sumaya tun tɛ yɔrɔ wo rɔ. ⁷ Si do fanan bera yɔrɔ do rɔ, bin wɔnɛnmailu ye bɔla yɔrɔ mɛn. Si wo fɛrɛnda, bin wɔnɛnmailu fanan fɛrɛnda. Kɔfɛ, bin wɔnɛnmailu warara si fɛrɛnnilu ma ka ie mabali bonyala. ⁸ Si do fanan bera duu duman dɔ. Si wo fɛrɛnda kɔɔjuma ka bonyala ka den kɔsɛbɛ. Si jate mɛn bera duu duman wo rɔ, wo jɔɔn kɛmɛ sɔrɔnda.» Isa banni sanda lala ka a kan nabɔ ko: «Tolo ye mɛnilu kun ma, woilu ye ie tolo malɔ sanda jin na kɔsɛbɛ.»

⁹ A la karandenilu ka a mɔɔininka ko: «Sanda wo kɔrɔ ye nfen di?» ¹⁰ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Alla la mansaya koilu suturani, aile ra famunyali do sɔrɔn ie rɔ. Kɔni wo koilu ye fɔla mɔɔ tɔilu ye sandailu le rɔ. Wo rɔ, «alu ja ye ie la, kɔni alu kana fen yen; alu tolo ye ie la, kɔni alu kana fen famun.»

¹¹ «Nba, sanda wo kɔrɔ le jin di. Si wo ye Alla la kuma munɔɔa le ri. ¹² Si do bera sila dafɛ. Si mɛn bera yɔrɔ wo ye mɔɔ doilu munɔɔa le ri. Mɔɔ woilu ra Alla la kuma mɛn, kɔni Ibulusa ra na wo bɔ ie jusu rɔ. Kosa alu kana se lala Alla la kuma la ka kisi. ¹³ Si do mɛn bera farakoloma yɔrɔ kan, wo fanan ye mɔɔ doilu munɔɔa le ri. Mɔɔ woilu ka Alla la kuma mɛn ka a mira sewa rɔ. Kɔni kuma wo ma don ie jusu rɔ bɛrɛ bɛrɛ kɛ. Alu ri to lemɛniya rɔ dooni. Gbɛliya waati wa se ie ma, alu ri sila puma bila. ¹⁴ Si do mɛn bera bin wɔnɛnmailu yɔrɔ rɔ, wo fanan ye mɔɔ doilu munɔɔa le ri, mɔɔ mɛnilu ka Alla la kuma mɛn fewu! Kɔni dunɔɔaratɛɛ hamin da wara ie ma, a ni nanfulu ko nata a ni ie jɛrɛ diyana koilu. Wo bolo ma, Alla la kuma ri mabali ie jusu rɔ, ka kɛ iko sɛnɛ fen, mɛn jara ka a den kobali to ye. ¹⁵ Nba, si do fanan bera duu duman dɔ. A fɛrɛnda kɔɔjuma ka bonyala ka den kɔsɛbɛ. Si mɛn bera duu duman yɔrɔ, wo ye mɔɔ doilu munɔɔa le ri mɛn da Alla la kuma lamɛn ka a mira. Alu jusu telenni rɔ, alu ye kankelentiilu ri. Wo mɔɔilu ye irajala ka Alla sawo kɛ kɔsɛbɛ waati bɛɛ.»

Fitina la sanda

¹⁶ Isa ka a fɔ ie ye ikɔ tuun ko: «Mɔɔ si tɛ fitina lamɛlɛn, ka ban ka fen birin a kan na, wala ka a sii lafen kɔrɔ. Alu ri a lamɛlɛn ka a sii fen kɔrɔtani kan. Kosa mɔɔ mɛnilu ye donna bon na, woilu ri fitina mɛlɛn yen. ¹⁷ Nba, mɔɔilu ra fen fen dokon, wo bɛɛ ri yen. Alu ra fen fen sutura, wo bɛɛ ri bɔ gbɛ rɔ. ¹⁸ Alu ye a kɛ kunyɛ ie la tolo malɔ rɔ! Baa ni fen do kɛra mɔɔ do bolo a ri do kura sɔrɔn, kɔni ni fen sa mɛn bolo wo ti fen fen sɔrɔnna.»

Isa na ni a badenmailu

¹⁹ Isa na ni a doocɛilu nara Isa ma, kɔni alu ma se ka imadon a la jama bolo la. ²⁰ Isa a lalɔnnira ko: «I na ni i doocɛilu lɔni da la, ko alu ye a fɛ ka i yen.» ²¹ Isa ka jabili kɛ ko: «Mɔɔ mɛnilu ye ie tolo malɔla Alla la kuma la ka a mira, woilu le n na ni n badenmailu ri.»

Isa ka fɔɔɔ ba lalɔ

²² Lon do rɔ, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «An ye wa dala kɔma.» Wo rɔ, alu bɛɛ donda kulun dɔ ka wa. ²³ Ka alu to ji kan kulun dɔ, Isa sunɔɔra. Wo kɔrɔ, fɔɔɔ ba

wulira ji kan ka kulun namaa fo ka ji don a kɔndɔ. Ji siyayara kulun kɔndɔ. Wo rɔ kulun jiiɗɗa tere ye ji kɔrɔ. ²⁴ Alu ka ibori ka Isa lakunun ka a fɔ a ye ko: «Maari, Maari an tununtɔ le ji rɔ.» A wulira ka fɔrɔ ni ji makuma. Fɔrɔ ni ji ka ilo ka masuma. ²⁵ A ka a fɔ ie ye ko: «Ai la lemɛniya ja le wo ri wa?» Alu bɛɛ silanda ka kabannakoya, ka a fɔ iɗɔɔn ye ko: «ɛɛ! Mɔɔ su numan de jin di? A ye fɔrɔ ni ji marala, hali woilu bɛɛ ye a kumakan mirala.»

Isa ka jina gben ka bɔ cɛ do fɛ

²⁶ Wo kɔ, Isa ni a la karandenilu ka dala tɛɛ ka se Jerasa mara rɔ. Dala wo tere ye Jerasa mara ni Kalile mara tɛma. ²⁷ Isa jii mɛn kɛni ka bɔ kulun kɔndɔ, cɛ jinatɔ do nara a labɛn. Kɛbi waati jan jinatɔ wo tun tɛ feriyabɔ donna muumɛ. A tun tɛ sɔnna ka to so kɔndɔ. A tere ye sila kaburu wo le rɔ. ²⁸ A ka Isa yen tuma mɛn na, a kulera bakɛ. A nara ibe duu ma Isa sen kɔrɔ, ka a kan nabɔ ko: «Ile Isa, Alla Kɔrɔtaninba Dence! N bila! I nani an jakankata kanma wa?» ²⁹ A ka wo kuma fɔ, ka a masɔrɔn Isa tun da jina jamari ko a ye bɔ a fɛ. Jina tun da wo mira siɗa siyaman kɔrɔman. A wa a mira, so kɔndɔ mɔɔilu ri a bolo sidi jɔlɔkɔ la, ka a sen don nɛɛ la, ka ie janto a rɔ. Kɔni a ri jɔlɔkɔ ni nɛɛ kadi ka wa. Jina ri a gbɛngben fo wula jan.

³⁰ Isa ka a majininka ko: «I tɔɔ di?» A ka a jabi: «An tɔɔ le ko jama ba, baa an ye ikomin kelɛden jama ba.» Wo kɔrɔ le, jina siyaman tere ye a fɛ. ³¹ Jina woilu ka Isa madiya ko a kana ie lawa denka dun ba rɔ, jakankata yɔrɔ kɔnin.

³² Wo tuma, kosɛ kuruba tere ye damunun kɛla tindi kan ye. Jinailu ko Isa ye diɗɛ alu ye don kosɛilu kɔndɔ. Isa sɔnda alu ye wa. ³³ Jinailu bɔra jinatɔ fɛ ka wa don kosɛilu kɔndɔ. Wo rɔ, kosɛilu ka ibori kosɛbe ka jii tindi la ka wa don ji rɔ. Alu bɛɛ tununda ji rɔ. ³⁴ Nba, wo bɛɛ kɛra kosɛ gbɛngbɛnnailu ja. Alu ka ibori ka wa a jafɔ so kɔndɔ mɔɔilu ye, a ni bonda la mɔɔilu. ³⁵ So kɔndɔ mɔɔilu bɔra ka wa ka wo mafɛnɛ. Alu seni yɔrɔ wo rɔ, alu ka jinatɔ kɔrɔ masumani siini yen Isa sen kɔrɔ. Jina si tun tɛ a fɛ. Duruki tere ye a kan na. So kɔndɔ mɔɔilu silanda kojuuya wo

rɔ. ³⁶ Jinailu gbɛnda mɛnilu ja, woilu ka dantɛɛli kɛ mɔɔ tɔilu ye. ³⁷ Jerasakailu bɛɛ silanda a ja jere jere ma, ka a fɔ Isa ye ko a ye bɔ ie la jamana rɔ. Awa Isa ni a la karandenilu donda kulun dɔ ka ikɔseyi. ³⁸ Isa wa tuma, jinatɔ kɔrɔ nara a madiya ko a ye a fɛ ka to Isa kɔfɛ, kɔni Isa ma sɔn fo ka a kelaya ko: ³⁹ «I ye wa i wara. Alla ra ko ba mɛn kɛ i ye, i ye wo kibaro lase i wara mɔɔilu ma.» Isa tun da mɛn kɛ a ye, a wara ka to wo kibaro lasela a so fan bɛɛ rɔ.

Sunkurun faani a ni muso jankarɔto

⁴⁰ Isa kɔseyitɔla, jama ba ka a labɛn baa alu tere ye a makɔnɔla ⁴¹ Wo tuma, cɛ do nara se a ma, ka ila a sen kɔrɔ. Wo cɛ, mɛn tɔɔ ko Jayirusi, tere ye salibon kuntiyya la. A ka Isa madiya ko a ye diɗɛ ka wa a wara, ⁴² baa a denmuso kelen pe faatɔ le. Den wo ra san tan ni fila sɔrɔn. Wo rɔ, Isa ka Jayirusi wara sila ta. Kɔni a watɔla, jama warara a kɔfɛ kojuuya, fo ka a ragbɛɗɛn ie tɛma.

⁴³ Muso jankarɔto do tere ye jama wo tɛma. Jigbe jankarɔ tere ye a la kɛbi san tan ni fila. Dandalilailu tun da a bolofɛn bɛɛ damun, kɔni wo si ma se ka a lakɛndɛya. ⁴⁴ A ka imadon Isa la ka imaa a la duruki kɔ la. A la jigbe ka ilo ikɔrɔ ye. ⁴⁵ Isa ka jininkali kɛ kelendi ko: «Yon ka a bolo maa n na?» Bɛɛ ka a fɔ ko: «Nde tɛ.» Piyɛri ka a fɔ ko: «N Maari, i ma jama warani yen fo ka i ragbɛɗɛn ie tɛma.» ⁴⁶ Isa ka a jabi: «Jama ko tɛ dɛ! Mɔɔ kelen da imaa n na. N ye a kalama ko sebaaya ra bɔ n dɔ ka ko kɛ do ye sisen!»

⁴⁷ Muso ka wo lakɔrɔsi ka a yen ko a ti se ka idoon Isa ma. A yerɛyerɛni nara ila Isa sen kɔrɔ. A ka imaa Isa la duruki kɔ la kun mɛn na, a ni a kɛndɛyara kelendi ja mɛn ma, a ka wo bɛɛ jafɔ Isa ye jama bɛɛ ja. ⁴⁸ Isa ka a fɔ a ye ko: «N denmuso, i ra bɔ jankarɔ rɔ ka kisi i la lemɛniya sababu rɔ. I ye wa hera rɔ.» ⁴⁹ Ka Isa to wo fɔla, keladen nara ka bɔ salibon kuntii Jayirusi wara. Wo nara a fɔ Jayirusi ye ko: «I denmuso ra ban. I kana karanmɔɔ tɔrɔ butun.» ⁵⁰ Isa ka kɛla wo mɛn ka a fɔ Jayirusi ye ko: «I kana jiiɗɗɛ. I ye la n na dɔrɔn. I denmuso ri kɛndɛya.»

⁵¹ Isa se mɛn kɛni Jayirusi wara, a ma sɔn mɔɔ si ye don a kɔfɛ bon kɔndɔ, fo Piyɛri, ni Yuhana, ni Yakuba, a ni den fa ni a na.

⁵² Mɔɔilu tɛɛ ye kasila ka kule, ko den da faa. Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana kasi. Den ma faa. A ye sunɔɔ rɔ.» ⁵³ Alu ka Isa mayɛɛ, baa alu bɛɛ ka a lɔn fewu ko den da faa. ⁵⁴ Isa ni a la mɔɔilu donda bon kɔndɔ. A wara den mira a bolo ma ka a kan nabɔ ko: «Dennin, iwuli!» ⁵⁵ Dennin nin kɔseyira a rɔ. A wulira ka ilɔ kelendi. Isa ka a fɔ ko alu ye damunun di a ma. ⁵⁶ Den fa ni a na kabannakoyara, kɔni Isa ka ie jamari ko alu ra mɛn yen bon kɔndɔ ye, alu kana wo fɔ mɔɔ si ye.

9

Isa ka a la keladenbailu kelaya

¹ Wo kɔ, Isa ka a la keladenba tan ni fila kili. A ka fanka ni sebaaya di ie ma, kosa alu ri jinailu gbɛn ka bɔ mɔɔilu fɛ, ka jankarɔtoilu lakɛndɛya. ² A ka ie kelaya ko alu ye wa Alla la mansaya ko lase mɔɔilu ma, ka jankarɔtoilu fanan lakɛndɛya. ³ A ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana demɛn fen si ta taama jin dɔ, gbeleke wo, bɔrɔ wo, damunun fen wo, wodi wo, ai kana wo si ta. Hali duruki fila, ai kana wo ta. ⁴ Ai wa jiya yɔrɔ mɛn dɔ, ai kana bɔ ye. Ai ye to ye fo ai bɔ tuma wa se so wo kɔndɔ. ⁵ Ni mɔɔilu ka iban ai jiyala, ai ye bɔ ie wara, ka ye gbangban bɔ ai sen ma. Wo ri kɛ sereya ri ye mɔɔilu ma, ko alu ka juu.» ⁶ Nba, alu bɔra ye ka itaama ka se so siyaman dɔ. Alu ka kibaro juma lase ka jankarɔtoilu lakɛndɛya fan bɛɛ rɔ.

Isa la ko ka Herodi kɔndafili

⁷ Nba, ko ko kɛni tɛɛ ye Isa bolo, Mansa Herodi tɛɛ ye wo kibaro kalama. Wo kibaro ka a kɔndafili kɔsɛbɛ, baa doilu tɛɛ ye Isa jatela Yaya le ri. Alu kan ko Yaya ra wuli ka bɔ saya rɔ. ⁸ Doilu tɛɛ ye Isa jatela Nabi Eli le ri. Alu kan ko Eli ra na ikɔ tuunni. Doilu tɛɛ ye Isa jatela nabijuma gberɛ ri, bi ma mɛn ban. Alu kan ko wo ra bɔ saya rɔ ka na ikɔ tuunni. ⁹ Herodi kan ko: «N ka mɔɔ lɔ Yaya kun tɛɛla a la. A ye di wo rɔ? N ye kibaro mɛn sɔrɔnna jin, wo tii ye yon de ri wa?» Wo rɔ, a loo tɛɛ ye Herodi la ka a ja la Isa kan.

Isa ka damunun di jama ma

¹⁰ Isa la keladenbailu bɔra taama rɔ ka na dantɛɛli kɛ Isa ye. Alu tun da ko ko kɛ, alu ka wo bɛɛ fɔ a ye. Wo banni, Isa ka ie ta, ko ka

wa jɔjɔn diya Betisayida so fan dɔ. ¹¹ Kɔni mɔɔ siyaman kolɔnda ie wa ko rɔ, ka ibori ie kɔ. Isa ka ie bɛɛ ramira kojuma. A ka Alla la mansaya ko lase ie ma, ka ban ka jankarɔtoilu lakɛndɛya. ¹² Alu bɛɛ mɛnda ye fo ka fitiri sudunya. Keladenba tan ni fila wo nara, wo rɔ, ka a fɔ Isa ye ko: «An Maari, i ye sila di jama ma. Sa alu ri wa si diya a ni damunun jinin yan laminin soilu la, a ni todailu la. I ma a lɔn, an ye waa le rɔ yan? Foyi tɛ yan.» ¹³ Isa ka ie jabi: «Ai jɛɛ ye damunun di ie ma.» Keladenbailu ka a fɔ ko: «Buru kala loolu ni jɛɛ fila-pe ye an bolo yan. Nba, i ye a fɛ an ye wa damunun san jama jin bɛɛ ye wa?» ¹⁴ Jama wo ka siya ba le. Cɛ mɛnilu ye a rɔ, woilu jate ri mɔɔ waa loolu bɔ.

Nba, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ai ye jama lasii mɔɔ biloolu biloolu dɛkuruilu rɔ.» ¹⁵ Karandenilu ka jama ladɛn ka ie lasii ten. ¹⁶ Wo banni, Isa ka buru kala loolu ni jɛɛ fila ta, ka a ja lɔ san ma ka baraka bila Alla ye. A ka buru ni jɛɛ rakadikadi ka a di karandenilu ma, ko ka a rafara jama tema. ¹⁷ Mɔɔ bɛɛ ka damunun kɛ fo ka ie fa. Alu bɛɛ ban mɛn kɛni damununna, karandenilu ka buru ni jɛɛ kunkundun tɔilu ladɛn. Wo kunkundunilu ka seye tan ni fila lafa.

Piyɛri ka mɛn fɔ Isa ma

¹⁸ Lon do rɔ, Isa kelen tɛɛ ye Alla matarala yɔrɔ do rɔ. A la karandenilu tɛɛ ma jan ale bakɛ. Isa ka ie majininka ko: «Mɔɔilu ye n jatela yon di?» ¹⁹ Alu ka a jabi: «Doilu kan ko i ye Yaya le ri. Doilu kan ko i ye Nabi Eli le ri. Doilu fanan kan ko nabijuma do ra bɔ saya rɔ ka na, bi ma mɛn ban.»

²⁰ A ka ie majininka ko: «Ai don? Ai ye n jatela yon di?» Piyɛri ka a jabi: «Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin de ile ri.»

²¹ Isa ka a fɔ ka a magbelɛya ie ye ko alu kana wo kuma fɔ mɔɔ si ye. ²² A kan ko: «A fɛɛ tɛ, fo Mɔɔ Dence ye jakankata. Mɔɔbailu ni sarakalasila kuntuilu ni sariya karanmɔɔilu, alu bɛɛ ri iban a rɔ, ka a mira ka a faa. Kɔni a faa tele sawana, a ri lawuli ka bɔ saya rɔ.»

²³ A banni wo fɔla a la karandenilu ye, a ka a fɔ mɔɔilu bɛɛ ye ko: «Ni mɔɔ ye a fɛ ka na n ma, wo ye ban a jɛɛ rɔ. Lon lon a ye a

la gbongbɔn jiri ta ka bila n kɔfɛ. ²⁴ Nba, ni mɔɔ mɔɔ ka a si kɔnɔgbɛn a la dunuɔaratee rɔ, wo tii ti jɛnemayala, kɔni ni mɔɔ mɔɔ bɔnɔra a si rɔ a la dunuɔaratee rɔ nde la ko rɔ a ri jɛnemaya. ²⁵ A ye di? Ni mɔɔ do ka dunuɔa fen bɛɛ sɔrɔn yan, ka wa bɔnɔ a nin dɔ sini, wo tɔnɔ ye nfen di? ²⁶ Mɛn di maloya ka iban i lɔla n na ko rɔ, a ni n na kuma rɔ, Mɔɔ Dence wa na lon mɛn, a ri maloya wo tii la ko la fanan. Wo lon, a nato a la nɔɔrɔ rɔ, a ni a Fa Alla ta, a ni mɛlɛka sɛnimanilu ta. ²⁷ Sika tɛ a rɔ: doilu ye ai tɛma yan, mɛnilu tɛ sa fewu ni alu ma Alla la mansaya yen fɔlɔ.»

Isa fari yɛleman ko

²⁸ Wo fɔ tele seyin jɔɔn, Isa ka Piyɛri ni Yuhana ni Yakuba ta ka wa Alla matara diya koyinkɛ do kan. ²⁹ Ka Isa to Alla matarala, a jakɔrɔ yɛlemanɔ. A la faanin gɛra fo ka mɛlɛnmɛlɛn iko sanmɛlɛnmɛlɛn. ³⁰ Ikɔrɔkɔrɔ cɛ fila kumara a ye mɛn ye Nabi Musa a ni Nabi Eli. Bi tɛrɛ ma cɛ fila wo sa. ³¹ Alu lɔni tɛrɛ nɔɔrɔ ba rɔ ka Isa baro. Alu barora Isa faa ko kan, a nato mɛn dafala Jerusalemu. ³² Wo ka a tɛrɛn Piyɛri ni a dafɔjɔɔnilu ra sunɔɔ. Alu kununda ka Isa nɔɔrɔni yen, a ni cɛ fila wo. ³³ Ka sɔrɔn Nabi Musa ni Nabi Eli watɔ le tɛrɛ, Piyɛri ka a fɔ Isa ye ko: «Karanmɔɔ, yan bɛnni an ma. An ye to yan. An di gba sawa lɔ, i ta kelen, Nabi Musa ta kelen, a ni Nabi Eli ta kelen.» Piyɛri tɛrɛ ye kumala tuun, kɔni a ma wo kɔrɔ lɔn. ³⁴ Ka Piyɛri to kumala, banda do jiira ka birin ie kun na, ka ie latunun, wo rɔ alu silanda a jɔa ma. ³⁵ Wo tuma, kumakan do bɔra banda rɔ ko: «N Dence le jɛn di, n da mɛn jɛnematɔmɔn. Bɛɛ ye a tolo malɔ a la.» ³⁶ Kuma banni, karandenilu ma mɔɔ si tɛrɛn ye fo Isa kelen pe. Alu bɛɛ ka imakun wo ko ma. Alu ka mɛn yen, alu ma wo fɔ mɔɔ si ye.

Isa ka den jinatɔ do lakɛndɛya

³⁷ Wo duusa gbɛ, Isa ni karanden sawa wo jiira koyinkɛ kɔrɔ tuma mɛn na, mɔɔ siyaman ka Isa labɛn. ³⁸ Nba, cɛ do tora jama wo tɛma ka a kan nabɔ ko: «Karanmɔɔ, n ye i madiyala, i ye n dence demɛn. A kelen pe le n bolo. ³⁹ Jina ye a tɔrɔla. A wa a mira, den di kule ikɔrɔ ye. Jina ri a lajɛrɛjɛrɛ, fo ka a da kanfa ji labɔ. A ti sɔn fewu ka den

bila fo a wa ban a sɛɛla kojuuya. ⁴⁰ N nara ka i la karandenilu madiya ko alu ye jina gbɛn. Alu ma se a la.» ⁴¹ Isa ka jabili kɛ ko: «Ai bi mɔɔilu ka juu. Ai tɛ la Alla la muumɛ! N ye to ai tɛma haan waati juman ka ai la lemɛniyabaliya muɔun?» A ka a fɔ cɛ wo ye ko: «Na i dence ri yan.» ⁴² Den ka imadon Isa la waati mɛn na, jina ka den wo labe duu ma, ka a yɛrɛyɛrɛ kojuuya. Isa ka jina makuma ko a ye bɔ den fɛ. Jina bɔra, den kɛndɛyara. Isa ka den naseyi a fa ma. ⁴³ Mɔɔilu bɛɛ kabannakoyara wo rɔ, ko Alla makabani ba le.

Isa ka a la saya ko fɔ ikɔ tuun

Isa tɛrɛ ye ko mɛnilu kɛla, woilu ka ie bɛɛ kabannakoya. Ka alu to wo la, a ka a fɔ a la karandenilu ye ko: ⁴⁴ «Ai ye ai tolo malɔ kɔɔuma kuma jɛn na. Janfa nato donna Mɔɔ Dence ma, sa a ri don mɔɔ juuilu bolo.» ⁴⁵ Karandenilu ma kuma wo jayen. A kɔrɔ dooni tɛrɛ ie ma. Hali alu ma a famun, alu ma sɔn ka Isa jɛninka a kɔrɔ ma ka a masɔrɔn alu silanni kojuuya.

Yon ye jɛmɔɔ ri?

⁴⁶ Wo tuma, sɔsɔli do wulira karandenilu tɛma, ko yon kɛtɔ jɛmɔɔ ri ie dɛkuru rɔ? ⁴⁷ Isa ka ie miriya lɔn. Wo rɔ, a ka dennin do ta ka a lalɔ a tɔrɔfɛ. ⁴⁸ A ka a fɔ karandenilu ye ko: «Mɔɔ mɛn wa dennin jɛn jɔɔn damira kɔɔuma nde kosɔn, wo ra n jɛrɛ ramira. Mɔɔ mɛn wa nde ramira kɔɔuma, wo ra n kelayaba ramira kɔɔuma fanan, baa mɛn di sɔn ka a jɛrɛ kɛ dooman mɔɔ ri ai tɛma, wo le ka bon a tɔ bɛɛ ri.»

Mɛn tɛ ie juu ri, wo ye ie jɛn de ri

⁴⁹ Isa la karanden mɛn tɔɔ ko Yuhana, wo ka a fɔ ko: «Maari, an ka cɛ do yen, a tɛrɛ ye jɛnailu gbenna ka bɔ mɔɔilu fɛ i tɔɔ rɔ. An ka a fɔ a ye ko a ye wo boloka, baa a tɛ an na dɛkuru mɔɔ ri.» ⁵⁰ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana a mabali wo la. Mɔɔ mɛn tɛ i kanma, wo ye i fɛ.»

Samarikailu ka iban Isa rɔ

⁵¹ Nba, ka a tɛrɛn a waati tun da sudunya ka ikɔseyi a Fa Alla wara, Isa ka a jusu latɛɛ ko a fɛrɛ tɛ fo a ye wa Jerusalemu. ⁵² A ka keladen doilu lawa a kɔrɔ. Woilu wara don Samari so do la, ka jiya diya jɛnin a ye. ⁵³ Kɔni ye mɔɔilu ma sɔn ka Isa jiya,

ka a masɔɔn a wato Jerusalemu. ⁵⁴ Wo rɔ Yakuba ni Yuhana ka Isa mapininka ko: «An tɛ ta lajii ka bɔ san dɔ ka ie janin wa?» ⁵⁵ Isa ka iyelɛman ka ie makuma, ko alu jo tɛ. ⁵⁶ Alu taminda ye, ka wa so gbɛɛ ninin.

Ka bila Isa kɔ

⁵⁷ Alu watɔla, mɔɔ do ka a fɔ Isa yɛ ko: «I wa kɛ wala fan fan, n di to i kɔ.» ⁵⁸ Isa ka a jabi: «Tɔɔn ye sɔyaninilu bolo. Naan ye kɔnɔilu bolo. Kɔni si diya si tɛ Mɔɔ Dence bolo, a ri se ka iɲɔɲɔn yɔrɔ mɛn.»

⁵⁹ Isa ka a fɔ cɛ gbɛɛ yɛ ko: «I ye bila n kɔ.» Wo ka a jabi: «Maari, i ye diɲɛ n ye wa n fa suu don fɔlɔ.» ⁶⁰ Isa ka a fɔ a yɛ ko: «Mɛnilu faani, mɛnilu ma ɲɛnema bɛɛ lɔn, i ye a to woilu yɛ ie ɲɔɔn suu don. Ile kɔni ye wa Alla la mansaya ko lase mɔɔilu ma.»

⁶¹ Dogbɛɛ ka a fɔ Isa yɛ ko: «Maari, n ye a fɛ ka bila i kɔ. Kɔni, n ye wa n sara n wara mɔɔilu la fɔlɔ ko an bɛn sɔɔma.» ⁶² Isa ka a jabi: «Mɔɔ mɛn wa nisi daba mira ka sɛnɛ kɛ damira, ka ban ka to a kɔfɛ mafɛnela, wo ti se Alla la mansaya baara nɔɔla.»

10

Isa ka keladen biwɔɔnɔwula ni fila kelaya

¹ Wo kɔ rɔ, Isa ka mɔɔ biwɔɔnɔwula ni mɔɔ fila gbɛɛ kili ka ie kelaya. A ka ie mɔɔ fila fila lawa a kɔrɔ. A jɛɛ wato yɔrɔ mɛnilu rɔ, a ka ie lawa a kɔrɔ, yɔrɔ woilu bɛɛ rɔ. ² A ka a fɔ ie yɛ ko: «Suman ka waati ra se. Suman ka siya. Kɔni wo baaralailu ma siya. Ai ye Suman Fɛ Tii* madiya, kosa a ri do kafo baaralailu ma suman fɛ rɔ.

³ «Ai ye wa sisen. N ye ai kelayala ka kɛ iko saa dennin, mɛn bilani nɔɔso wuluilu tema. ⁴ Ai kana wodi bila ai kun. Ai kana bɔrɔ ta. Ai kana sanbara gbɛɛ ta. Ai kana sɔn foli ye ai la baara lanɔɔ sila la.

⁵ «Ai wa jiya yɔrɔ mɛn dɔ, ai ye ye mɔɔilu fo fɔlɔ ko: «Jusu suma ye don bon ɲin na.»

⁶ Ni wo ka do tɛɛn ye, mɛn ye jususuma ɲininna, ai la duwawu ri mira a yɛ. Ni wo tɛ, ai la duwawu ri ikɔseyi ai ma. ⁷ Mɛnilu wa sɔn ka ai jiya, ai ye to woilu bolo. Alu wa damunun fen fen di ai ma, ai ye wo damun. Alu wa minnin fen fen di ai ma, ai ye wo min. Baaraden ni a sara ka kan. Ai kana ai jiya diya yelɛman.

* **10:2** Suman Fɛ Tii wo ye Alla le ri.

⁸ «Ai wa don so fen fen kɔndɔ, ni ye mɔɔilu ka ai ramira ka na damunun fen do sii ai kɔrɔ, ai ye a damun. ⁹ Jankarɔto mɛnilu ye so kɔndɔ ye, ai ye woilu lakɛndɛya. Ai ye a fɔ mɔɔilu yɛ ko: «Alla la mansaya ra imadon ai la!»

¹⁰ «Kɔni ai wa don so fen fen kɔndɔ, ka a tɛɛn ye mɔɔilu ma sɔn ai jiyala, ai ye bɔ. Ai ye wa ilɔ sila tema, ka ai kan nabɔ ie ma ko: ¹¹ «Hali ai la so gbangban, mɛn tɛɛ ye an sen ma, an da wo bɔ an sen ma. Wo ri kɛ tɔɔmasere ri ai kan yan, kɔni ai ye a lɔn ko Alla la mansaya ra imadon ai la.» ¹² N di a fɔ ai yɛ ko kiti lon wa se, jahadi juuman di la so wo kan ka tamin Sɔdɔmu kan.»

So mɛnilu ka iban lemɛniya la

¹³ «Korasɛnkailu, gbalo ye ai yɛ. Betsayi-dakailu, gbalo ye ai fanan yɛ. Ka a masɔɔn kabannako bailu kɛra ai tema. Ni woilu ɲɔɔn tun kɛra Tiri so kɔndɔ, wala Sidɔn so kɔndɔ, sa wo mɔɔilu ra tubi kɛbi waati jan. Alu tun di isii buurigbɛ rɔ ka kasabɔrɔ bila ie kan na, ka kɛ nimisa tɔɔmasere ri, ka tubi. ¹⁴ Wo le kosɔn, kiti lon wa se, Tirikailu ni Sidɔnkailu la jahadi ri nɔɔya ka tamin ai ta kan. ¹⁵ Kapɛrinahumukailu ai don? Ai ri bonya haan ka se sankolo rɔ wa? Wo kuma tɛ! Ai ri jii fo ka se jahanama kɔndɔ!»

¹⁶ Isa ka a fɔ a la karandenilu yɛ ko: «Mɔɔ mɛn wa ai kumakan namɛn, wo ra n kan namɛn fanan. Mɔɔ mɛn ma sɔn ai rɔ, wo ra iban n dɔ fanan. Mɛn ka iban n dɔ, wo ra iban n kelayaba rɔ fanan.»

Keladenilu ka ie koseyi

¹⁷ Karanden biwɔɔnɔwula ni fila banni kela lasela, alu koseyi mɛn kɛni, alu sewani ba nara dantɛɛli kɛ Isa yɛ ko: «Maari, hali jinailu silanni an ye ka an kan mira, i tɔɔ rɔ.» ¹⁸ Isa ka jabili kɛ ko: «N da Setana betɔ yen ka bɔ sankolo rɔ iko sanmɛlɛnmɛlɛn ye jiila ɲa mɛn ma. ¹⁹ A ragbɛ, n da sebaaya di ai ma, sa ai ri sailu ni kɔsɔilu radɔn, ka se ai juu Setana ni a fanka bɛɛ la. Foyi ti se ai la. ²⁰ Hali wo, ai kana sewa wo rɔ, ko jinailu ye imajiila ai kɔrɔ. Ai ye sewa mɛn dɔ, wo le ɲin di: ai tɔɔ ra sɛbɛ harijeene rɔ.»

Isa sewara

²¹ Wo tuma, sewa ba le tɛɛ Isa la, sewa mɛn bɔni Alla la Nin Sɛniman dɔ. Wo rɔ, a ka Alla tando ko: «N Fa Alla, sankolo ni

duukolo tii, n ye i tandola, ka a masɔrɔn a diyara i ye ka lɔnniya di denninilu ma, i ma mɛn di hankilimailu ni lɔnninna bailu ma. Ɔɔn, N Fa, i sawo le.»

²² Isa ka a fɔ mɔɔilu ye ko: «N Fa ra fen bɛɛ karifa n na. Mɔɔ si ma Dence lɔn fo n Fa Alla. Mɔɔ si fanan ma n Fa Alla lɔn fo Dence kelen, mɛn bɔra Alla rɔ. N wa n Fa yiraka mɛnilu la, woilu fanan di se a lɔnna.»

²³ Wo kɔ, Isa ka iyɛɛman ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Hɛɛ ye ɲa ye ai ɲa mɛn ka yen! ²⁴Baa ai ɲa ye mɛn yenna, a loo tɛɛ ye nabijuma siyaman ni mansa siyaman na ka wo yen, kɔni alu ma fɛɛ sɔrɔn ka ie ɲa la a kan. Ai tolo ye mɛn namenna, a loo tɛɛ nabi siyaman ni mansa siyaman na ka wo mɛn. Kɔni alu ma fɛɛ sɔrɔn ka ie tolo malɔ a la.»

Samarika cɛ ɲuma

²⁵ Lon do rɔ sariya karanmɔɔ do ka ilo ka ɲininkali do kɛ Isa kun a kɔrɔbɔ kanma. A ka a fɔ ko: «Karanmɔɔ, n ye nfen kɛ, sa n di ɲenemaya sɔrɔn?» ²⁶ Isa ka a jabi: «Nfen de sɛbɛni Alla la sariya rɔ? I ra nfen de famun wo rɔ?» ²⁷ A ka Isa jabi: «A sɛbɛni sariya rɔ ko: «I ye i Maari Alla kanin i jusu bɛɛ rɔ, i solɔmɛ bɛɛ la, i fanka bɛɛ la, a ni i miriya bɛɛ la.» Ka la wo kan, a kan ko: «I ye i siɲɔɔn kanin iko i ye i jɛɛ kaninna ɲa mɛn ma.» ²⁸ Isa ka a jabi: «I ra mɛn fɔ, i jo wo rɔ. Ni i ka sila wo taama, i ri ɲenemaya sɔrɔn.» ²⁹ Kɔni a loo tɛɛ ye karanmɔɔ wo la ka jo di a jɛɛ kɛwalilu ma. Wo rɔ, a ka Isa maɲininka ko: «N ye yon jate n siɲɔɔn di?»

³⁰ Isa ka a jabi sanda do rɔ ko: «Cɛ do bɔra Jerusalemu ka wa Jeriko. Ka a to sila kan, benkaninnailu bera a kan ka a bolofen bɛɛ bɔ a bolo, hali a feriyabɔ bɛɛ. Alu ka a gbasi kojuuya. Dooni alu ma a faa. Alu bɔra ye ka a lani to sila tema. ³¹ A ma mɛn wo kɔ, sarakalasila do nara sila wo kan. A ka madunbatɔ lani yen sila tema. A ka a ragbɛ, ka tamin a la ka wa. ³² Allabatobonba baaraden do nara sila wo kan. A nara madunbatɔ lani tɛɛn sila tema. A ka a ragbɛ, ka tamin a la ka wa. ³³ Wo kɔfɛ, Samarika do fanan nara sila wo kan. A nara madunbatɔ lani tɛɛn sila tema. A ka a ragbɛ, a kininkinin donda a rɔ. ³⁴ A ka imadon a la ka a la dailu basi ka woilu

sidi. A ka madunbatɔ lawuli ka a lala a la fali kan, ka wa a ri lɔndan jiya bon do la. Alu se mɛn kɛni jiya bon na, a ka a janto a rɔ. ³⁵ Duusa gbɛni, a ka †wodi bɔ ka a di bon tii ma ka a fɔ a ye ko: «I janto madunbatɔ wo rɔ kosebɛ. A mako wa kɛ fen fen na, i ye wo di a ma. Ni wodi ɲin ma a bɛɛ bɔ, n wa n koseyi, n di i la wodi bɛɛ laseyi i ma.»

³⁶ «A ye di? Mɔɔ sawa woilu rɔ, yon kɛra madunbatɔ siɲɔɔn di?» ³⁷ Sariya karanmɔɔ ka Isa jabi: «Mɛn hinara a la ka a dɛmɛn.» Isa ko: «Ɔ! I ye wa wo ɲɔɔn kɛ.»

Isa wara Mariyamu ni Marita wara

³⁸ Nba, Isa ni a la karandenilu tɛɛ ye taa-mala Jerusalemu sila kan. Alu se mɛn kɛni so do la, muso do ka ie jiya a wara. Muso wo tɔɔ ko Marita. ³⁹ Marita doomuso fanan tɛɛ ye, mɛn tɔɔ ko Mariyamu. Mariyamu wara isii Maari Isa sen kɔrɔ ka a tolo malɔ a la. ⁴⁰ Wo ka a tɛɛn, Marita ɲagbani gba donna kojuuya. Wo rɔ, a ka imadon Maari Isa la ka a fɔ a ye ko: «Maari, n mamuso ra n kelen to baarala ten. Wo tɛ gbala i la wa? I ye a fɔ a ye ko a ye wuli ka n dɛmɛn.» ⁴¹ Maari ka a jabi: «Marita, Marita. I haminni ko siyaman na fo ka i jɛɛ ɲagba. ⁴² Kɔni fen kelen pe le munafan ka bon fen tɔ bɛɛ ri. Mariyamu ra munafan fen wo ɲenematɔmɔn. Foyi tɛ wo bɔ a bolo.»

11

Alla matara ɲa

¹ Lon do rɔ, Isa tɛɛ ye Alla matarala yɔrɔ do rɔ. A banni, a la karanden do ka a fɔ a ye ko: «Maari, i ye an karan Alla matara la, iko Yaya ka a la karandenilu karan ɲa mɛn ma.» ² Isa ka a jabi: «Ai wa kɛ Alla matarala, ai ye a fɔ ko:

An Fa Alla, i tɔɔ sɛniman ye bonya.

I ye i la mansaya labɔ gbɛ rɔ.

³ I ye an na damunun di an ma lon lon.

⁴ I ye an makoto an na kojuuilu la, baa mɛnilu ra kojuu kɛ an na, an da woilu makoto.

I kana an to an na miriya juuilu sila kan.»

⁵ A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ni ai do wara i duɲɔɔn wara duu tala ma, ka a la da makonkon ka i kan nabɔ ko: «N duɲɔɔn, iwuli. I ye buru kala sawa di n ma. ⁶ N

† 10:35 Ka wodi mɛn di wo ye tele fila baara sara le ri.

dupɔɔn cɛ bɔtɔla le taama rɔ ka na jiya n wara sisen sisen. Damunun fen si tɛ n bolo ka sii a kɔrɔ.»⁷ I dupɔɔn di to bon kɔndɔ ka jabili kɛ ko: «Ɛɛ, cɛ, i kana na n tɔrɔ sa. N da n na da tuun ka a sɔɔ. N ni n na denilu bɛɛ ra ban an lala. N ti sɔn ka foyi di i ma sisen.»⁸ Hali a ma sɔn ka buru di i ma ai la dupɔɔnya kosɔn, i wa to a la da makonkon na fo ka a ɲagba, a ri wuli ka i mako bɛɛ ɲa jɔ! Baa, i ma sɔn ka a matara boloka.

⁹ «Wo rɔ, n di a fɔla ai ye ai wa matara foyi la, ai ri wo sɔrɔn; ai wa ɲinin, a ri a sɔrɔn; ai ye da makonkon, a ri laka ai ye.»¹⁰ Ka a masɔrɔn mɔɔ si wa matara a ri a sɔrɔn; mɔɔ wa fen ɲinin, a ri a sɔrɔn; mɔɔ wa da makonkon, a ri laka a ye.

¹¹ «Yon ye ai tɛma yan, ni i dence ka i matara jɛɛ la, i ri sa don a bolo wa?»¹² Wala, ni i dence ka i matara sisekili la, i ri kɔsɔn don a bolo wa?»¹³ Nba, ni ai, adamadenilu mɛn ka juu, ai kusan fen ɲuma dila ai denilu ma, wo gbɛnin de an Fa Alla mɛn ye sankolo rɔ wo ri se Nin Seniman dila a tarabailu bɛɛ ma.»

Isa ni Ibulusa la ko

¹⁴ Lon do rɔ, Isa ka jina gbɛn ka a bɔ bobo cɛ do fɛ. Jina bɔ mɛn kɛni a fɛ, cɛ ka kuma damira. Wo ka jama kabannakoya kosɛbɛ.¹⁵ Kɔni doilu ka a fɔ ko Isa tɛrɛ ye jinailu gbɛnna *Belesɛbu baraka le rɔ, mɛn ye jinailu la kuntii ba ri.¹⁶ Doilu ka Isa kɔrɔbɔ, ko a ye tɔɔmasere do kɛ ie ɲana, mɛn di a yiraka ie la ko a la sebaaya bɔni Alla rɔ.

¹⁷ Kɔni Isa ka ie bɛɛ miriya lɔn. Wo rɔ, a ka a fɔ ie ye ko: «Mansaya kelen wa rafara fila ri ka iɲɔɔn kɛɛ, mansaya wo tinanto le. Bon kelen wa rafara fila ri ka iɲɔɔn kɛɛ, bon wo ri be.»¹⁸ A ye di wo rɔ? Ni Setana la baaradenilu rafarara fila ri ka iɲɔɔn kɛɛ, a la mansaya tɛ tinan wa? Ai kan ko n ye jinailu gbɛnna jina kuntii ba Belesɛbu le baraka rɔ.¹⁹ A ye di? Ni n ye jinailu gbɛnna Belesɛbu baraka rɔ, ai la karandenilu ye jinailu gbɛnna yon baraka rɔ? Ai la karandenilu ri ai la kititɛɛ, ko ai jo tɛ wo rɔ.²⁰ Ni wo tɛ, ni n ye jinailu gbɛnna Alla baraka le rɔ, wo ra a yiraka ko Alla la mansaya ra se ai tɛma.

* **11:15** Kerekika la miriya ye le ko Belesɛbu a ye jina mansaden de ri

²¹ «Ai ɲa lɔ! Fankama wa a rabɛn kɛɛ kɛ muranilu la, ko ka a la bon kanda, wo bolofenilu kandani a ɲuma la.»²² Kɔni ni fankama dɔgbɛrɛ bera a kan, mɛn fanka ka bon a ta ri, wo ri se a la. Wo ri a la kɛɛ kɛ muran bɛɛ ta, a jii lani tɛrɛ mɛnilu kan kɔnin, ka ban ka a bolofen bɛɛ rafara mɔɔilu tɛma.»

²³ Isa banda misali yirakala ka a fɔ ie ye ko: «Mɔɔ mɛn tɛ n fɛ, wo ye n juu le ri. Mɔɔ mɛn tɛ n demenna ka mɔɔilu laden, wo ye baarala ka mɔɔilu lajɛnsɛn.»

Jina ka ikɔseyi ka to cɛ fɛ

²⁴ Isa ko: «Jina wa gbɛn ka bɔ cɛ do fɛ, a ri wa ɲɔɲɔn diya ɲinin fo wula jan ka kɔɲa, ka ban ka a fɔ ko: «N di n koseyi ka wa n bɔ diya rɔ.»²⁵ A wa koseyi cɛ jinatɔ kɔrɔ ma, a ri a tɛrɛn ko wo ra seniya, iko bon mɛn firanni ka a kɔndɔ rabɛn kɔɲuma.»²⁶ Wo rɔ, jina ri wa ka jina wɔrɔnwula laden, mɛnilu ka juu a jɛrɛ ri. Alu bɛɛ ri na ka to cɛ wo fɛ. A laban, jinatɔ la ko ri juuya ka tamin a fɔlɔma kan.»

²⁷ Ka Isa to kuma la, muso do tora jama tɛma ka a kan nabɔ ko: «Muso mɛn ka i kɔnɔ ta ka i sɔrɔn, ka ban ka a sin di i ma, muso wo kunnadiyani.»²⁸ Isa ka a jabi: «Kɔni mɔɔ mɛnilu ri ie tolo malɔ Alla la kuma la ka wo mira, woilu le mɔɔ kunnadiyani bailu ri.»

Yunusa tɔɔmasere ɲɔɔn di kɛ bi mɔɔilu ye

²⁹ Ka a tɛrɛn jama waratɔ le Isa laminin dɔ, a ka ie karan ko: «Bi mɔɔilu kɛwali ka juu. Ai ye kabannako ko rɔ, mɛn di kɛ tɔɔmasere ri, kɔni kabannako gbɛrɛ si tɛ kɛ ai ɲana, fo Yunusa ta ɲɔɔn.»³⁰ Nabi Yunusa jɛrɛ kɛra tɔɔmasere ri Ninibekailu bɛɛ ɲana ɲa mɛn ma, Mɔɔ Dence fanan natɔ kɛla tɔɔmasere ri bi mɔɔilu ɲana wo ɲa le ma.»³¹ Nba, kiti lon wa se, Seba jamana mansa muso ri wuli ka ilɔ ai tɔrɔfɛ ka ai jalaki, baa ale bɔra fo yɔrɔ jan ka na a tolo malɔ Mansa Sulemani la hankilimaya kuma la. Do ye yan bi, mɛn ka bon Mansa Sulemani ri.»³² Kiti lon wo, Ninibekailu fanan di wuli ka ilɔ ai tɔrɔfɛ ka ai jalaki, baa Nabi Yunusa wara ie kawandi lon mɛn, alu tubira. Do ye yan bi, mɛn ka bon Nabi Yunusa ri.»

Fitina ni ɲa kisɛ la sanda

³³ Isa ka a fɔ iko tuunni ko: «Mɔɔ si tɛ fitina lamɛlɛn ka a dokon, wala ka sumanifen do birin a kun na. Wo kuma tɛ! Mɔɔ wa a lamɛlɛn, a ri a sii fitina sii fen kan, kosa mɛnilu wa don bon kɔndɔ ri a mɛlɛn yen. ³⁴ Mɔɔ ɲa kise le a fari banku fitina ri. Ni i ɲa kise ka ɲi, kɛnɛ ri don a la, ka i kɔndɔ gbɛ. Ni i ɲa kise ma ɲi, foyi si tɛ don fo dibi. ³⁵ Wo le kosɔn, ai ye ai jɛrɛ lakɔrɔsi. Ai kana iban kɛnɛ rɔ, ka sɔn dibi rɔ. ³⁶ Ni i kɔndɔ gbɛra kɛnɛ bolo, ka a tɛrɛn dibi tɛ a yɔrɔ si rɔ, i ra kɛ kɛnɛ rɔ fasayi. A ye iko fitina ra lamɛlɛn ka i bila kɛnɛ rɔ.»

Isa ka Farisilu ni sariya karanmɔɔilu jalaki

³⁷ Isa banni kumala, Farisi cɛ do ka a kili ko a ye wa damunun kɛ a wara. Alu wara don a wara, ka isii damunun diya. ³⁸ Isa ma a bolo ko fɔlɔ iko Farisilu ye a kela ɲa mɛn ma. Wo ka Farisi cɛ kabannakoya kosɛbɛ. ³⁹ Maari Isa ka a fɔ a ye ko: «Ai Farisilu ye daailu ni muranilu kɔkan makola ka gbɛ, ka ai kɔndɔ nɔɔni to natabaya ni kojuu su bɛɛ la. ⁴⁰ Ai hankilitanilu! Mɛn ka kokan ladan, wo le ma a kɔndɔla fanan dan wa? ⁴¹ Ai ye ai kɔndɔ rɔ di fantanilu ma, wo wa kɛ bɛɛ ri sɛniya.

⁴² «Gbalɔ ye ai Farisilu ye! Ai ye irajala ka jaka bɔ, hali ai la suma fira kelen kelenna bɛɛ rɔ. Ai ra telenbaya a ni Alla la kanintɛya la bilani to. Ai ka kan ka wo kɛ fɔlɔ ka a tɔ bɛɛ ladɛnni kɛ. ⁴³ Gbalɔ ye ai Farisilu ye! Ka a masɔrɔn ai wa don salibon kɔndɔ, ai ye ɲɛmɔɔ sii diya ɲininna. Ai wa kɛ so kɔndɔ, ai ye a fɛ mɔɔilu ye ai bonya ka ai fo. ⁴⁴ Gbalɔ ye ai Farisilu ye! Ka a masɔrɔn ai ye iko kaburu, mɛn ni duu bɛɛ ra kɛ kelen di. Mɔɔilu ye taminna wo kan, kɔni alu ma a lɔn ko kaburu le.»

⁴⁵ Sariya karanmɔɔ do ka Isa jabi: «Karanmɔɔ, i la kuma ma dan Farisilu kelen ma dɛ! I ye andeilu fanan dooyala kosɛbɛ!» ⁴⁶ Isa ka a jabi: «Gbalɔ ye ai sariya karanmɔɔilu fanan ye! Ai ye donin ba siila mɔɔilu kun ma, donin mɛn ta gbɛlɛman kojuuuya. Kɔni ai ti sɔn muumɛ ka ie dɛmɛn wo donin tala! ⁴⁷ Gbalɔ ye ai ye, ka a masɔrɔn ai benbailu ka nabijuma mɛnilu faa, ai ye woilu kaburuilu masidila. ⁴⁸ Ai ra sɔn ai benbailu la baara juu ma, ka a masɔrɔn alu ka nabijumailu faa ka kaburu masidi

ko to ai ma. ⁴⁹ Wo le kosɔn, Alla ka a fɔ a la hankilimaya rɔ ko: «N di nabijumailu lawa ie ma, a ni keladenbailu. Alu ri doilu faa ka doilu jakankata.» ⁵⁰ Wo rɔ, mɔɔilu ra nabijuma fen fen faa kɛbi dunuɲa dan waati, Alla ri bi mɔɔilu ɲininka wo kelen kelenna bɛɛ saya ko ma. ⁵¹ A ri damira Abila la saya ma, haan ka wa Nabi Sakariya la saya ma, mɛn sara saraka bɔ diya a ni Allabatobonba tɛma. N di a fɔ ai ye, Alla ri bi mɔɔilu ɲininka wo bɛɛ ma kiti lon. ⁵² Gbalɔ ye ai ye, ai sariya karanmɔɔilu! Ai ra iban lɔnni bɛrɛ rɔ, ka wo da tuun ka a sɔɔ. Ai jɛrɛ ti don a rɔ. Ai ye mɔɔilu labanna fanan, mɔɔ mɛnilu ye don ko rɔ.»

⁵³ Isa bɔ mɛn kɛni yɔrɔ wo rɔ, sariya karanmɔɔilu ni Farisilu ka a lapinin ɲininkali siyaman na. ⁵⁴ Alu ye a fɛ a ye jabili benbali do kɛ, mɛn di kɛ a mira sababu ri.

12

Isa ka mɔɔilu lali kuma siyaman dɔ

¹ Wo tuma, mɔɔ waa siyaman ladɛnni Isa laminin dɔ. Alu warara haan ka ilɔ iɲɔɔn kan. Ka Isa to jama tɛma, a ka a la karandenilu karan. A ka a fɔ ie ye ko: «Ai ye ai jɛrɛ latanka Farisilu la lɛbɛn ma, ie la filankafuya kɔnin. ² Mɔɔilu la ko si dokonni a ri bɔ gbɛ rɔ, lon do rɔ. Mɛnilu suturani, woilu bɛɛ ri lɔn mɔɔilu bolo. ³ Ai wa idoon ka fen fen fɔ mɔɔilu ye dibi rɔ, woilu bɛɛ ri lamɛn kɛnɛ ma. Ai wa fen fen fɔ mɔɔilu tolo kɔrɔ kan majii rɔ, hali ni a kɛra bon kɔndɔ sutura rɔ, woilu bɛɛ ri fɔ gbɛ rɔ, ka kɛ iko mɔɔ ra ilɔ bon kun na ka wo bɛɛ lase fan bɛɛ rɔ.

⁴ «N terilu, n di a fɔ ai ye ko mɔɔ mɛnilu seni mɔɔ faala dɔrɔn, ai kana silan woilu ye, baa woilu dan ye mɔɔ fari banku faa ri. Alu ti se ka tamin wo kan. ⁵ Ai ye silan mɛn ye, n di wo yiraka ai la. Mɛn di se ka mɔɔ faa, ka ban ka a fili jahanama kɔndɔ, ai ye silan wo ye.

⁶ «A ye di? Kɔnɔ misɛn loolu tɛ sanna wodi misɛn na wa? Kɔni Alla ka a kelen kelenna bɛɛ lɔn. ⁷ Alla ka ai lɔn kosɛbɛ, hali ai kungsi jate! Wo rɔ, ai kana silan fewu. Alla ye ai jatela ka tamin kɔnɔilu kan.

⁸ «N di a fɔ ai ye ko mɔɔ fen fen wa ilɔ n tɔɔ la mɔɔilu ɲana, Mɔɔ Dɛncɛ fanan di ilɔ wo tii la Alla la mɛlɛkailu ɲana. ⁹ Kɔni mɛn di

iban n dɔ mɔɔɪlu jana, Mɔɔ Dence fanan di iban wo rɔ Alla la mɛɛkailu jana. ¹⁰ Ni mɔɔ ka Mɔɔ Dence mafɔ, a ri se a makotola. Kɔni mɔɔ wa Alla la Nin Seniman tanama kuma fɔ, a tɛ makoto habadan!

¹¹ «Lon do rɔ, mɔɔɪlu ri ai mira. Alu wa ai lana salibonilu jɛmɔɔɪlu ma, wala kititɛɛla su bɛɛ, ai ka kan ka kuma mɛn fɔ ka ai jɛɛ lafasa, ai kana hamin wo la. ¹² Ka a masɔɔɔn ai ka kan ka mɛn fɔ, Alla la Nin Seniman di wo kuma bila ai kɔndɔ wo waati kelen na.»

Nanfulutii hankilitan

¹³ Cɛ do tora jama rɔ ka a fɔ Isa yɛ ko: «An karanmɔɔ, i ye a fɔ n kɔɔɔɛ yɛ ko an fa sara ka cɛ mɛn to, ko a ye cɛ wo rafara ka n ta di n ma.» ¹⁴ Isa ka a jabi: «ɛɛ, cɛ! Yon de ka nde lasii, ka n kɛ ai la kititɛɛla ri, wala ai la cɛ rafarala?» ¹⁵ Wo kɔ, Isa ka a fɔ jama yɛ ko: «Ai ye a kɛ kɔɔuma, ka ai jɛɛ mira natabaya ma. Ka a masɔɔɔn hali ni mɔɔ la nanfulu siyayara a jana jɛɛ ma, wo ti se ka jɛnemaya jɛɛ di a ma.»

¹⁶ Isa ka wo kɔɔ yiraka ie la sanda do rɔ. A kan ko: «Waati do kɛra, nanfulutii do la sɛnɛ fenilu sɔnda kosɛbɛ. ¹⁷ Wo rɔ, a ka a jate mira a jɛɛ kɔndɔ ko: «N di nfen de kɛ sa? Suman mara diya si tɛ n bolo, suman jate wo ri kun mɛn dɔ.» ¹⁸ A ka imiri wo ma ka a fɔ ko: «N di n na bondon bɛɛ lawuya ka kurailu lɔ ka woilu wara. N di n na suman kise ni n na sɛnɛ fen bɛɛ kɛ ie kɔndɔ ka a bɛɛ lamara ye. ¹⁹ Wo wa ban, n di a fɔ n jɛɛ yɛ ko: «Cɛ, i jɔɔɔn fewu! Suman siyaman ba marani i bolo, suman mɛn di san siyaman bɔ. I ye damunun kɛ, ka minnin kɛ, ka sewa.» ²⁰ Alla ka a fɔ a yɛ ko: «Ile, kɔmɔɔ gbeden. Bi su jɛn dɔ jɛɛ, i nin di mira i la. I ra mɛn naden i jɛɛ yɛ, wo totɔ yon bolo sa?» ²¹ Mɔɔ mɛn ye nanfulu jɛninna a jɛɛ yɛ, ka a ban Alla rɔ, wo betɔ ten de.»

An kana hamin

²² Wo rɔ, Isa ka a fɔ a la karandenilu yɛ ko: «Nba, n kan de, ai kana hamin ai nin na ai la dunujaratɛɛ damunun ko rɔ, wala ai la fari banku la feriyabɔ ko rɔ. ²³ Ka a masɔɔɔn nin ka bon damunun fen di. Fari banku ka bon feriyabɔ ri.

²⁴ «Ai ye kɔɔnduwailu lakɔɔsi. Alu tɛ sɛnɛ kɛla, alu tɛ suman kala. Suman mara diya su su tɛ ie bolo. Kɔni Alla ye woilu

balola. Ai munanfan ka bon kɔnɔɪlu munanfan di paaon Alla jana. ²⁵ A ragbɛ! Yon ye ai rɔ, mɛn hamin di se do kafula a si ma, hali waati kelen? ²⁶ Ni ai la hamin ti se hali wo ko fitini la, nfenna ai ye haminna ko tɔɪlu bɛɛ la? ²⁷ Ai ye waa rɔ binilu lakɔɔsi. Bin woilu ye wulila ka fɛɛn ka jana. Alu tɛ baara kɛla, alu tɛ feriyabɔ jɛninna. Kɔni hali Mansa Sulemani, mɛn kɛra nanfulu ba tii ri, wo ma duruki si don, mɛn ka kɛnyani bin fɛɛn kelen na. ²⁸ A ragbɛ! Bin mɛnilu ye wulila bi woilu ri janin ta la sini. Hali wo, Alla ka ie feriyabɔ fɛɛnɪlu la. A ye di? Alla tɛ ai dɛmɛn fanan, ka ai feriyabɔ wa? Kɔni ai la lemɛniya ka doo fewu!

²⁹ «Ai kana hamin ka a fɔ ko: «An di nfen damun ka nfen min?» ³⁰ Jamana mɛn mɔɔ ma Alla lɔn dunujana rɔ bi, woilu le ye ko su wo jɛninna waati bɛɛ rɔ. Kɔni ai mako ye fen mɛnilu la, ai Fa Alla ka woilu bɛɛ lɔn. ³¹ Wo le rɔ, ai ye Alla la mansaya jɛnin fɔlɔ. Alla ri fen woilu fanan di ai ma.»

Nanfulu banbali

³² Isa ka a fɔ a la karandenilu yɛ ko: «N na dɛkuru jɛn, ai kana silan. A diyara ai Fa Alla ye ka a la mansaya di ai ma. ³³ Ai ye ai bolofenilu san ka mɔɔ bolokolonilu sɔ wodi wo rɔ. Ai ye nanfulu mara yɔɔ ladan ai jɛɛ yɛ harijeene, nanfulu mara yɔɔ mɛn tɛ tɛjan. Sa ai ri nanfulu bila ai ye harijeene, nanfulu mɛn tɛ dɛsɛ habadan. Son si ti se yɔɔ wo sɔɔnna, jɛnbɛɛ ni kɔrikɔri si ti tɛjani kɛ ye, ³⁴ baa i la nanfulu marani yɔɔ mɛn, i solɔmɛ ye yɔɔ wo le rɔ.»

Jɔn mɛnilu rabɛnni

³⁵ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai ye ai jɛɛ tɛsidi ka ai rabɛn baara kanma. Ai ye ai la fitina lamɛɛni to waati bɛɛ rɔ. ³⁶ Ai ye kɛ iko jɔn, mɛnilu ye ie la kuntii makɔnɔla bon kɔndɔ. Ni kuntii bɔra kɔɔ malɔ diya ka na da makonkon, alu ri da laka a ye. ³⁷ Ni kuntii nara ka a tɛɛn jɔnɪlu ma sunɔɔ fewu, baraka ri don ie la ko rɔ. A ragbɛ! Kuntii ri a tɛsidi ka a jɛɛ rabɛn ka jɔnɪlu kili. A ri ie bɛɛ lasii ka damunun sii ie kɔɔ. ³⁸ Wo le rɔ, ni kuntii nara duu tala waati, wala dondon kasi waati, ni a nara ka a tɛɛn jɔnɪlu ma sunɔɔ, baraka ri don ie la ko rɔ.

³⁹ «Ai tolo malɔ! Ni bon tii tun ye a kalama ko son natɔ le a wara a waati mɛn na, a tun di a jɛɛ rabɛn a jɔ rɔ. ⁴⁰ Wo

ja kelen ma, ai fanan ye ai raben. Ka a masaron Maa Dence ri na waati do ro, ai hankili te waati men na.»

Jon juma ni jon juu

⁴¹ Piyeri ka Isa majininka wo ro ko: «Maari, i ra sanda jin la andeilu doron de ye, wala jama bee?» ⁴² Maari ka a jabi: «Yon ye jatela jon telenni ri, wala jon hankiliman? Kuntii ri jon wo lasii a wara bee kun na, ko a ye a janto jon toilu ro, ka solo bo ka a di ie ma. ⁴³ Ni kuntii nara ka a teren jon wo ye baara kan, baraka ri don jon na ko ro. ⁴⁴ Kuntii ri a bolofenilu bee karifa jon wo la. Tuja le fewu! ⁴⁵ Koni, ni jon wo ka imiri ko: «N na kuntii ti nala jona». A ri jon toilu toro ka ie gbasi, ce ni muso. A ri damunun ke kojuuya ka dol min haan ka a jere ja laminin. ⁴⁶ Wo ko ro, a la kuntii ri na waati do ro, jon wo hankili te waati men na. A wa na, a ri a la jon toroya kojuuya ka a ke ikomin Alla lonbali.

⁴⁷ «Jon men ka a la kuntii diyana ko lon, koni a kondogbo ma son ka a janto a ro, kuntii ri wo gbasi kojuuya ka jahadi la a kan kosebe! ⁴⁸ Jon men ma a la kuntii diyana ko lon, ni a filira ka baara juu do ke, men ye gbasili ko ri, jon wo fanan di gbasi. Ale koni te gbasi kojuuya. Maa maa wa siyaman saron, siyaman di jinin wo fe. Siyaman wa karifa fen fen na, siyaman di jinin wo fe fanan.»

Hera wala benbaliya?

⁴⁹ Isa ka a fo ie ye ko: «N da na ta su kanma duukolo kan. N da gbedenni ba le fo ta wo ye melen. ⁵⁰ Koni a fere te fo n ye n na jakankataye dafa. Yani n ye ban wo kela, n te jususuman saron. ⁵¹ A ye di? A ye ai kondoko n da na ka hera ke duukolo kan wa? Wo kuma te! N nani benbaliya bilala maa ilu tema. ⁵² Ka damira bi ma, ni maa loolu kera denbaya kelen do, maa sawa ri ke maa fila kanma, wala maa fila ri ke maa sawa kanma. ⁵³ Ce dence ri bila a la, ce fanan di bila a dence la. Muso denmuso ri bila a la, muso fanan di bila a denmuso la. Muso a dence muso ri bila a la, muso fanan di bila a dence muso la.»

Bi maa ilu ka kan ka waati jin lakarasi

⁵⁴ Isa ka a fo jama ye ko: «Ni ai ka banda finni yen tele be ro, ai ye a fola ko sancin nato

le. Sanji di na iko ai ka a fo ja men ma. ⁵⁵ Ni ai ka a yen fono ye bola tele kankan bolo maran fan fe ai ye a fola ko: «Tara ri bo.» Tara ri bo ikomin ai ka a fo ja men ma. ⁵⁶ Tomasere menilu ye kela sankolo ni duukolo kan, ai kusan woilu faranfasila. Koni Alla ye ko menilu kela bi maa ilu tema, nfenna ai ma kusan woilu fanan faranfasila? Ai filankafuili! ⁵⁷ Nfenna ai te a fe ka ko telennilu jate mira ai jere ma ka woilu ke?

⁵⁸ «A ragbe! Ko wa ke i ni maa do tema, ni wo ye a fe ka i lana kiti diya, yani ai ye se ye, i ye fere bee ke ka a madiya sani ai ye se kitite diya. Ni wo te, kititeela ri i don tasidilu bolo. Polisi ri i bila kaso la. ⁵⁹ Ni i donda kaso la, i ti bo fewu fo i wa ban wodi wo bee sarala. Tuja le fewu!»

13

Maa ilu ye ikaseyi Alla ma

¹ Nba, waati wo ro, maa ilu tere ye nala Isa ma ka a fo a ye ko men keni Kalilekailu la Pilate bolo. A ka Kalilekailu jeli ni saraka sobo jeli basan jaron na. ² Isa ka ie jabi: «A ye di? Ai hankili ro, Kalileka menilu faani ten, woilu tun da kojuu le ke ka tamin Kalileka to bee kan wa? Alu faara wo sababu la wa? ³ Wo kuma te! Koni ni ai ma tubi, ai fanan di halaki. ⁴ Waati taminni, Silowe sankaso jan bera maa tan ni seyin kan ka woilu faa Jerusalemu so kondoko. Wo te ai miri ro, maa tan ni seyin wo, woilu la kewalilu tun ka juu ka tamin Jerusalemukailu to bee ta kan wa? ⁵ Ee, de! Wo kuma te! Koni ni ai ma tubi, ai bee fanan di halaki.»

Jiri denbali

⁶ A ka misali di ie ma sanda ro, ko: «Toro ju kelen tere ye ce do bolo a la sene ro. Lon do ro, a wara toro den jinin. A ma foyi saron a la. ⁷ A ka a fo a la baarden ye ko: «N da san sawa ke, n ye toro den jininna n na toro ju la. Haan bi, n ma foyi saron a la munun. Wo ro, i ye a tee, ka a bo ye. Tono te a la. A kana to ten ka n na duu tjan.» ⁸ Baarden ka a madiya ko: «Faama, i ye a to ten san kelen jin na munun. N di duu sen a koroko ka noo ke a fe. ⁹ Sando ni a ka den ke, ale le wo ri. Koni ni a ma den ke, i ri a tee ka a bo ye.»

Isa ka muso do lakendeya Nɔɔn lon

¹⁰ Lon do rɔ, Isa tere ye mɔɔilu karanna Alla la salibon do la. Nɔɔn lon de tere. ¹¹ Muso jankarɔto do tere ye, jinailu ra dan ba bila men kɔ kan. A ra san tan ni seyin bɔ, a ma se a kɔ lawulila. ¹² Isa ka muso wo yen ka a kili. A ka a fɔ a ye ko: «N badenma muso, i ra hɔɔya i la jankarɔ rɔ ka bɔ a rɔ fewu.» ¹³ A ka a bolo la muso kan. Muso kendeyara ikɔrɔ ye ka a kɔ latelen, ka ban ka Alla tando.

¹⁴ Kɔni salibon kuntii ka wo bɛɛ lakɔɔsi ka diminya. A monɛra Isa ma ka a masɔɔn a ka lakendeyali ke Nɔɔn lon. Kuntii wulira ka a fɔ jama ye ko: «Tele wɔɔrɔ ye an bolo ka baara ke. Ai ye na kendeya ninin tele wɔɔrɔ wo kɔrɔ. Ai kana na Nɔɔn lon fewu!» ¹⁵ Maari ka salibon kuntii jabi: «Ai ye filankafuulu le ri. I ja lɔ! Ni nisi wala fali kɛra ai bolo, ai tɛ wa ie furen ka ie mayɛɛman ka ie lamin Nɔɔn lon wa?» ¹⁶ Ni ai ye wo kɛla, a ye di? Muso jin ye Iburahima bɔnsɔn de ri. Setana ra a sidi jankarɔ la kɛbi san tan ni seyin. N ma kan ka wo furen ka a lakendeya Nɔɔn lon wa?» ¹⁷ Wo jabili ka Isa juuulu bɛɛ maloya. Kɔni jama bɛɛ sewara Isa la kosebe, ka a masɔɔn a tere ye kabannako bailu kɛla.

Alla la mansaya ye lala nfen ma?

¹⁸ Wo rɔ Isa ka jininkali ke ko: «Alla la mansaya ni nfen mununni? N di se a ni nfen lala a jɔɔn ma?» ¹⁹ Alla la mansaya ye iko sɛbeni fira kisɛ. Cɛ do ka wo ta ka wa a lan a la nako rɔ. Kisɛ wo fɛɛnda, ka bonya ka ke jiri ju ri. Kɔnɔilu ka ie jaan la jiri wo bolonilu la.»

²⁰ Isa ka jininkali ke ko: «N ye Alla la mansaya lala nfen ma ikɔ tuun?» ²¹ A ye iko lɛben. Ni muso ka wo ta ka dooni ke farɛni muu siyaman dɔ, a ri farɛni muu bɛɛ funu.»

Kisi sila ye iko lu kɔndɔ danin

²² Wo kɔ, Isa watɔla Jerusalem, a tere ye mɔɔilu karanna sila la so bailu ni so misɛnnilu la.

²³ Do ka Isa maɔininka ko: «Maari, mɔɔ gbɛnsɛni ri kisi wa?» Isa ka ie jabi: ²⁴ «Ai ye iraja ka don da doomanin na. Ka a masɔɔn n di a fɔ ai jana, mɔɔ siyaman di don diya ninin ka kaja.» ²⁵ Maari, men ye bontii ri, ni a wulira ka bon da latuun, ai ri to kɛne ma. Ai ri da makonkon ka a fɔ ko: «Maari,

i ye da laka an ye.» Bontii ri jabili ke ko: «N ma a lon i bɔni yɔrɔ men dɔ.» ²⁶ Ai ri a fɔ ko: «Maari, an bɛɛ ka damunun ke ka an min yɔrɔ kelen. I ka an karan an na soilu la.»

²⁷ Maari ri a fɔ ai ye ko: «Ai kojuukɛlailu, n ma ai lon, n ma ai bɔ diya lon. Ai ye bɔ yan!»

²⁸ «Wo lon, ai wa Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ni nabijumailu bɛɛ yen Alla la mansaya rɔ, ka a tɛren ai lafilini kɔkan. Ai ri kasi ka mɔne fo ka ai jin makin.» ²⁹ Mɔɔilu ri bɔ dunuɔa fan bɛɛ rɔ ka na isii Alla la mansaya rɔ ka damunun ke. ³⁰ Nba, doilu ye kɔmamɔɔilu ri bi, menilu ri ke jɛmɔɔilu ri sini. Doilu fanan ye jɛmɔɔilu ri bi, menilu ri ke kɔmamɔɔilu ri sini.»

Isa ni Jerusalemukailu

³¹ Wo waati kelen, Farisi doilu nara Isa lali ko: «I ye yan bila ka wa yɔrɔ gbɛɛ rɔ, baa Mansa Herodi ye i faa ko rɔ.» ³² Isa ka ie jabi: «Ai ye wa a fɔ sɔyani wo ye, Herodi kɔnin, ko n ye jina gbenna ka bɔ mɔɔilu fɛ, ka jankarɔtoilu lakendeya. Bi ni sini, n ye wo baara kan. A tele sawana, n na baara ri dafa.» ³³ A fɛɛ tɛ fo n ye n daja ka n taama bi, a ni sini a ni sini kɛnde, baa nabijuma kana faa yɔrɔ si fo Jerusalem.»

³⁴ Isa ka a kan nabɔ ka fɔ ko: «Jerusalemu, Jerusalemu. Ai ye nabijumailu faala a ni menilu yon ai kawandi la, ai ye woilu bon kaba la ka ie faa. Sija siyaman, n tere ye a fɛ ka ai laden iko sise ba ri a denilu laden ja men ka ie dokon a kɔrɔ. Kɔni ai ma sɔn wo ma.» ³⁵ Wo rɔ, ai la bon nafilin de tere. Ai ja tɛ la n kan butun, fo ai wa a fɔ lon men ko: «Kunnadiya wo men nani Maari Alla tɔɔ rɔ.»»

14

Isa ka jankarɔto do lakendeya Nɔɔn lon

¹ Nɔɔn lon do rɔ, Isa wara damunun diya Farisilu la jɛmɔɔ do wara. Menilu siini tere damunun na ye, woilu bɛɛ tere ye a lakɔɔsila kojuuya. ² Jankarɔto do tere ye Isa jana jama tema ye. Jankarɔ tun da a fari yɔrɔ doilu mafunufunu. ³ Isa ka sariya karanmɔɔ ni Farisilu maɔininka ko: «A ye di? Ka mɔɔ lakendeya Nɔɔn lon, wo benni an na sariya ma, wala wo benni tɛ?» ⁴ Alu ka imakun. Wo rɔ, Isa ka a bolo la jankarɔto kan ka a lakendeya, ka ban ka sila di a ma.

⁵ A bɔ mɛn kɛni, Isa ka ie mapɛninka ko: «Ni ai la den, wala ai la nisi bera kɔlɔn kɔndɔ, yon ye ai tɛma yan, mɛn di iban wo layɛlɛla Nɔɔn lon? Ai ri a labɔ jona, wo tɛ?» ⁶ Alu ma se Isa jabila.

Nɛmɔɔ sii diya jɛninailu

⁷ Ka Isa to damunun diya ye, a ka mɔɔilu lakɔrɔsi, mɛnilu kilini damunun kanma. Alu nani jɛmɔɔ sii diya tala ie jɛrɛ ye. Wo rɔ, a ka sanda do la ie ye. A kan ko: ⁸ «I wa kili ka wa kɔɔ malɔ diya rɔ, i kana wa isii jɛmɔɔ sii diya rɔ, baa wo ri a tɛrɛn tumado jɛmɔɔ do kilini ye, mɛn ka bon i ri. ⁹ Ni wo nara ka i siini tɛrɛn jɛmɔɔ sii diya, i maloyatɔ le. Mɛn ka ai fila bɛɛ kili, wo ri na ka a fɔ i ye ko: «Iwuli ka sii diya wo di mɔɔba ma.» I ri wuli maloya rɔ ka kɔmamɔɔ sii diya jɛnin jama kɔfɛ.

¹⁰ «Nba, i wa kili kɔɔ malɔ diya rɔ, i ye wa isii kɔmamɔɔ sii diya rɔ. Wo wa kɛ, mɛn ka ai bɛɛ kili, wo ri lakɔrɔsili kɛ ka a fɔ ko i ma kan ka isii ten. A ri sii diya gbɛrɛ jɛnin i ye, mɛn ka jɛ fɔlɔman di. A ri a fɔ i ye ko: «N teri, i ye na isii jɛmɔɔ sii diya rɔ.» I ri bonya ba sɔrɔn mɔɔilu bɛɛ jana. ¹¹ A ragbɛ! Mɔɔ mɔɔ wa a jɛrɛ bonya, Alla ri wo majii. Kɔni mɔɔ mɔɔ wa a jɛrɛ fanmajii, Alla ri wo bonya.»

¹² Isa ka kuma do fɔ cɛ ye fanan, a kilini mɛn bolo. A kan ko: «I wa kɛ mɔɔilu kilila damunun kanma, i kana dan i terilu ni i badenmailu ma, a ni i siijɔɔn nanfulutiilu, baa lon do rɔ, woilu fanan di a jɔɔn kɛ i ye, ka i sara wo rɔ. ¹³ Ni i ka mɔɔilu kili sali damunun kanma, i ye fantanilu ni lanjiiritɔilu a ni ja fuyenilu kili dumunun diya. ¹⁴ I ri barayi sɔrɔn wo rɔ, ka a masɔrɔn woilu ti se ka i la kɔɔjuma julu sara. Alla wa telenbailu suu lawuli, a ri wo baaraji di i ma.»

Mɛnilu kilini damunun ko ma

¹⁵ Isa damunun jɔɔn do ka a tolo malɔ wo bɛɛ la, ka a fɔ a ye ko: «Mɛn di damunun kɛ Alla la mansaya rɔ, a ri a kunnadiya sɔrɔn a la ko rɔ kɔsɛbɛ.» ¹⁶ Isa ka jabili kɛ sanda do rɔ. A ko: «Lon do rɔ, cɛ do tɛrɛ ye a fɛ ka damunun ba rabɛn ka mɔɔ siyaman kili. ¹⁷ Damunun waati sera tuma mɛn na, a ka a la jɔncɛ lɔ mɔɔilu kili la, ko alu ye na damunun kɛ. ¹⁸ Kɔni, alu bɛɛ ka bɔɔa jɛnin a bolo. A wara mɔɔ fɔlɔ mɛn kili, wo ka a fɔ

ko: «N da duu do san. A fɛrɛ tɛ fo n ye wa a mafɛnɛ. I sabari ka yafa a ma. N ti se wala.» ¹⁹ Mɔɔ filana kan ko: «N da sɛnɛkɛ nisi tan san. N watɔ woilu mafɛnɛla. I sabari ka yafa n ma.» ²⁰ Mɔɔ sawana fanan kan ko: «N ban san de muso furula. Wo le kosɔn, n ti se wala.» ²¹ Jɔncɛ wara wo jafɔ a la kuntii ye. A la kuntii duunyara kɔsɛbɛ, ka a fɔ jɔncɛ ye ko: «Ibɔri ka wa se so kɔndɔ fan bɛɛ, tiritilu ni sila misɛnilu la. I wa fantan mɛnilu yen, i ye ie kili, a ni lanjiiritɔilu. I ye ie bɛɛ ta ka na ie ri yan.» ²² Jɔncɛ ka a fɔ a la kuntii ye ko: «I ka mɛn fɔ, n da ban wo kɛla. Kɔni haan bi, i la bon ma fa munun.» ²³ Kuntii ka a fɔ a ye ko: «I ye bɔ so kɔndɔ ka wa kɔkan. I wa mɔɔ mɔɔ tɛrɛn silailu la ye, i ye ie kili. I ye fɛrɛ bɛɛ kɛ kosa alu ri na n na bon nafa a ja ma. ²⁴ A ragbɛ! N ka so kɔndɔ mɔɔ mɛnilu fɔlɔman kili, mɛnilu ka iban nde rɔ, alu tɛ foyi si sɔrɔn n na balo rɔ.»

Ka Sankɔ Jate

²⁵ Lon do rɔ, jama ba bilani tɛrɛ ye Isa kɔfɛ. A ka iyɛlɛman ka a fɔ ie ye ko: ²⁶ «Ni mɔɔ mɛn ye a fɛ ka bila n kɔfɛ, a ma sɔn n na ko ye diya a ye ka tamin a fa la, ka tamin a na fanan na, ka tamin a muso la, ka tamin a denilu fanan na, ka tamin a doonilu ni a kɔrɔilu la, hali ka a tamin a jɛrɛ nin na, wo ti se ka kɛ n na karanden jɛrɛ jɛrɛ ri. ²⁷ Mɛn ma sɔn a gbɔngbɔnjiri ta, ka bila n kɔfɛ, wo ti se kɛla n na karanden di.

²⁸ «A ye di? Yon de ye ai tɛma yan, ni a ye a fɛ ka sankaso lɔ, a tɛ isii fɔlɔ ka jate mira kɛ? Kosa a ri a lɔn ni a ri se ka a lɔ ka a laban. ²⁹ Ni a ma wo kɛ fɔlɔ, a ri sankaso ju sii, ka ban ka kɔɔa a lɔla ka a to ye. Wo wa kɛ, mɔɔilu ri a mayɛlɛ wo rɔ. ³⁰ Alu ri a fɔ ko: «Han, cɛ wo! A kan ko a ri sankaso lɔ, kɔni a ra kɔɔa fewu!»

³¹ «A ye di? Mansa juman di sɔn ka bɔ mansa gbɛrɛ kɛlɛ kanma, ni a ma isii fɔlɔ ka jate mira kɛ. Kosa a ri a lɔn ni a la sofaden mɔɔ waa tan di se wo la sofaden mɔɔ waa muwan na. ³² Ni a ka a yen ko a ti se wo la, yani mansa wo ye sudunya a ma, a ri keladenilu lawa kɛlɛ ban kanma. ³³ A ragbɛ! Ni i ma iban i jɛrɛ rɔ, ka fen bɛɛ to ye, i ti se kɛla n na karanden di.

³⁴ «I ka a lɔn, kɔɔ ye fen juma ri. Kɔni ni a diya bɔra a la, a ti se ladiyala ikɔ. ³⁵ Ni a diya bɔra a la, a ti se ka duu diya sɛnɛ rɔ, a ti

se foyi jala sununkun na fanan. A ri lafilu. Nba, men tolo ye menni kela wo ye a tolo malɔ misali jin na.»

15

Saa tununni le

¹ Nisankamiralailu ni kojuukela gberɛilu tɛɛ ye nala ka ie tolo malɔ Isa la. ² Farisilu ni sariya karanmɔɔilu ka wo yen ka a fɔ ie da kɔrɔ Isa ma ko: «A ragbɛ! Cɛ wo ye kojuukelailu ramirala, fo ka damunun kɛ fɛ kelen dɔ.» ³ Wo rɔ, Isa ka sanda la ie ye ko: ⁴ «Ni saa kemɛ kera mɔɔ kelen bolo ai rɔ yan, saa kelen wa tunun, yon tɛ sɔn ka saa bikɔndɔ ni kɔndɔ to waa rɔ, ka wa saa tununni kelen pe jinin diya haan ka a yen? ⁵ A wa saa tununni wo yen, a ri sewa. A ri a ta ka a la a kan ma ka na a ri. ⁶ A wa se a la lu ma, a ri a fɔ a terilu ni a siijɔɔnilu ye ko: «An ye sewa. N na saa tununni tɛɛ, kɔni n da a jinin ka a yen.»

⁷ «A ragbɛ! Wo ja kelen ma, kojuukela kelen pe wa tubi, wo ye sewa ko ba le ri Alla wara. Wo sewa ka bon paaon, ka tamin telenba mɔɔ bikɔndɔ ni kɔndɔ ta kan, menilu mako tɛ tubi ko ma.»

Muso la wodigbɛ tununni le

⁸ Isa ko: «Ni wodigbɛ tan kera muso do bolo, kelen wa tunun a ma bon kɔndɔ, a ri nfen kɛ? A tɛ wuli wa, ka fitina lamelen ka bon kɔndɔ firan, ka wodi wo jinin a ja jɛɛ jɛɛ ma wa, haan ka a yen? ⁹ Ni a ka a yen, a ri a terilu kili, a ni a siijɔɔnilu, ka a fɔ ie ye ko: «An ye sewa. N da n na wodigbɛ yen, men tununni tɛɛ n ma.» ¹⁰ Isa ko: «A ragbɛ! Wo ja kelen ma, kojuukela kelen pe wa tubi, Alla la mɛlekailu ri sewa.»

Den kanberen fila

¹¹ Isa fanan ko: «Dence fila tɛɛ ye cɛ do bolo. ¹² Lon do rɔ, den doomanni ka a fɔ a fa ye ko: «N fa, i ye i la nanfulu bɛɛ rafara, ka n ta fan di n ma sisen.» Cɛ wo ka a la nanfulu rafara a den fila tɛma, ka a dence doomanni ta fan di a ma. ¹³ Wo cɛ tun ma men bakɛ, den wo ka a bolofen bɛɛ ta ka wa taama rɔ jamana jan do rɔ. A se men keni ye, a ma foyi kɛ fo manamanaya. A tora wo la haan ka a bolofen bɛɛ tɔjan.

¹⁴ «Nba, kɔfɛ, kɔnkɔ fitina donda jamana wo rɔ, ka a tɛɛn kanberen na wodi ra ban fewu. A la damunun dɛsɛra. Wo gbɛɛyara

a ma kosɛbɛ. ¹⁵ Wo rɔ, a ka baara jinin ye mɔɔ do fɛ. Wo ka a ta ka a lawa waa rɔ a la kosɛilu gbɛngbɛn diya. ¹⁶ Ka a to waa rɔ ye, kɔnkɔ gbara a la kojuuya, haan ka kosɛilu la damunun fen sɔsɔ fara damun loo bila a la. Hali wo, mɔɔ si ma a sɔ damunun dɔ.

¹⁷ «Kɔfɛ sa, a ka imiri ka hankili sɔrɔn. A kan ko: «Baaraden siyaman ye n fa bolo. Woilu bɛɛ ye damunun sɔrɔnna tuma bɛɛ, haan ka fa ka a tɔ to. Kɔni nde faato le kɔnkɔ bolo yan.» ¹⁸ A kan ko: «Nba, n di n wuli ka wa n fa wara. N wa se ye, n di a fɔ a ye ko: «N fa, n da julumun sɔrɔn Alla la, ka hake sɔrɔn i fanan na. ¹⁹ I kana n jate i den di butun. Wo ka bon nde ma. I ye n ta ka n kɛ i la baaraden di.» ²⁰ Wo rɔ, a wulira ka wa a fa wara.

«Ka a to yɔrɔ jan, a fa ka a natɔla yen ka kininkinin a ma. A ka ibori ka wa a den nabɛn, ka iton a den kan ka a sunbu. ²¹ A den ka a fɔ a ye ko: «N fa, n da julumun sɔrɔn Alla la, ka hake sɔrɔn ile fanan na. I kana n jate i den di butun. Wo ka bon nde ma.» ²² Kɔni a fa ka a fɔ a la jɔnilu ye ko: «Ai ye ibori ka na duruki ba juma ri, ka a bila a kan na, ka ban ka bolola koyina don a bolola, ka sanbara don a sen dɔ. ²³ Ai ye nisi den juma juma ta ka a kan natɛɛ. An ye damunun kɛ ka sewa, ²⁴ ka a masɔrɔn n den tun da sa, kɔni a ra kunun. A tun da tunun, kɔni bi a ra yen.» Alu bɛɛ sewara a ja jɛɛ jɛɛ ma.

²⁵ «Wo ka a tɛɛn, den kɔrɔmamɔɔ ye sɛnɛ rɔ. A bɔ men keni ye, a sudunyara a fa wara ka dɔnkili la kan men, a ni foli kan. ²⁶ A ka jɔn do kili ka a mapininka ko: «Nfen keni yan bi?» ²⁷ Wo ka a fɔ a ye ko: «I doocɛ ra na! I fa ra sewa ka nisi den juma juma faa a ye, ko a den kendɛ ra na.» ²⁸ Den kɔrɔmamɔɔ monɛra kojuuya, fo ka iban donna lu ma. Wo rɔ, a fa bɔra lu ma ka wa a madiya. ²⁹ Kɔni a ka a fa jabi: «A ragbɛ! A ra san siyaman bɔ, n ye baarala i ye. N da i kumakan bonya tuma bɛɛ. Kɔni haan bi, i ma hali baadenni kelen di n ma, kosa n di n terilu kili ka tolon kɛ ka sobo damunun. ³⁰ Bari sisen, tuma men na i den da na, men wani tɛɛ yɔrɔ jan ka i la nanfulu tɔjan manamanaya rɔ, i ra sɔn ka nisi den juma juma faa wo ye.» ³¹ A fa ka a fɔ a ye ko: «N den, an fila ye yan tuma bɛɛ. Fen fen ye n bolo, wo bɛɛ ye i ta le ri fanan. ³² Kɔni an ka

kan ka sewa ka jaalen bi. I doocɛ tun da sa, kɔni a ra kunun. A tun da tunun, kɔni bi a ra yen.»

16

Nanfulu kunnasiila telenbali

¹ Lon do rɔ, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Nanfulutii do tɛɛ ye, mɛn ka a lamɛn ko a la nanfulu kunnasiila tɛɛ ye a la nanfulu tɔjanna. ² A ka a kili ka a fɔ a ye ko: «A fɔra n jana ko i ye n na nanfulu tɔjanna. Wo ye di? I ra fen fen kɛ n na nanfulu la, i ye na wo bɛɛ dantɛɛ n jana. I ti nala kɛla n na nanfulu kunnasiila ri butun!» ³ Nanfulu kunnasiila ka a fɔ a jɛɛ kɔndɔ ko: «N ye nfen kɛ sa? N na kuntii kɛtɔ n gbɛnna ka n bila baarabaliya rɔ. Fanka tɛ n na ka sɛnɛ kɛ. N di maloya sɔrɔn ni n ka tarali damira. ⁴ Nba, n da sila yen sisen, n ka kan ka tamin mɛn fɛ. Kosa, n na kuntii wa n gbɛn, mɔɔilu ri hina n na ka n damira ie wara.»

⁵ «Wo rɔ, a wulira ka mɔɔilu kili, a la kuntii la julu tɛɛ ye mɛnilu la. A ka ie kelen kelenna bɛɛ kili. Alu se mɛn kɛni ye, a ka a mɔɔ fɔlɔ maɔnininka ko: «Julu mɛn ye i la, wo bɛnni yɛli ma?» ⁶ Wo ka a jabi: «Olubiye tulu palan ja kɛmɛ seyin.» A ka a fɔ a ye ko: «I sii jona ka i la julu seɛɛ yɛleman. I ye palan ja kɛmɛ naanin seɛɛ wo nɔ rɔ.» ⁷ A ka dɔgbɛɛ maɔnininka ko: «Julu mɛn ye i la, wo bɛnni yɛli ma?» Wo ka a jabi: «Bile kisɛ bɔrɔ kɛmɛ loolu.» A ka a fɔ a ye ko: «I ye i la julu seɛɛ yɛleman ka kɛ bɔrɔ kɛmɛ naanin di.»

⁸ «Nanfulutii ka a la nanfulu kunnasiila telenbali tando, ko a kiwoyani. A mafɛnɛ! Alla lɔnbalilu kiwoyani. Alu ka iɔɔn mira ja lɔn fasayi! Alu kiwoyani Alla lɔnnailu ri. ⁹ N di ai lali. Ni dunuɔna nanfulu kɛra ai bolo, ai ye a kɛ mɔɔilu dɛmɛnni fen di. Kosa, ai la nanfulu wa ban, ai ri ramira Alla wara, yɔrɔ mɛn tɛ ban habadan.

¹⁰ «Ni mɔɔ mɛn ye a telenna ka fen fitini lamara wo tii ri se a telenna ka fen kunba ba lamara fanan. Kɔni ni mɔɔ mɛn ma se a telenna ka fen fitini lamara, wo ti se a telenna ka fen siyaman lamara fanan.

¹¹ Dunuɔna nanfulu, ni ai ma isɛbedon wo mirala, yon di nanfulu bɛɛɛ bɛɛɛ karifa ai la? ¹² Ni ai ma telen mɔɔ la nanfulu lamara, yon di nanfulu di ai ma ka kɛ ai jɛɛ ta ri? ¹³ Jɔncɛ ti se ka baara kɛ kuntii fila ye

waati kelen. Ni kuntii kɛra fila ri jɔncɛ ri do kanin ka tamin do kan. A ri do kumakan bonya ka tamin do ta la. Wo rɔ, ai ti se ai jii lala Alla ni nanfulu rɔ.»

¹⁴ Farisilu ka kuma wo mɛn ka Isa mayɛɛ, ka a masɔrɔn nanfulu ko duman ie ye kojuuya. ¹⁵ Isa ka ie jabi: «Ka ai jɛɛ kɛ mɔɔilu jana iko telenbailu, wo duman ai ye. Kɔni mɛn ye ai jusu rɔ, Alla ka wo bɛɛ lɔn. Adamadenilu ye mɛn jatela, wo gboman kojuuya Alla ye.»

Alla la sariya tɛ ban

¹⁶ «Ka a tɛrɛn Yaya ma kawandili kɛ waati mɛn na fɔlɔ, mɔɔilu tɛɛ ye Alla la sariya lataamala, a ni nabijumailu la kuma. Kɛbi Yaya nara ka kawandili kɛ, Alla la mansaya kibaro juma ye lasela mɔɔilu ma. Bɛɛ ye irajala ka don wo mansaya rɔ.

¹⁷ «Sankolo ni duukolo ban duman ka tamin Alla la sariya kelen pe ban na, hali sariyatombeli kelen.

¹⁸ «Mɔɔ mɔɔ wa a la muso furusa ka dɔgbɛɛ furu, wo ra kaninkɛ. Mɔɔ mɔɔ wa muso furusanin ta, wo fanan da kaninkɛ.

Nanfulutii ni Lasari

¹⁹ «Nanfulutii do tɛɛ ye. Faanin dagbɛlɛn bilani tɛɛ a kan na tuma bɛɛ. Lon lon, a tɛɛ ye damunun duman kɛla ka fa. ²⁰ Kɔni a la bonda lafantan do tɛɛ lani ye mɛn to ko Lasari, kudukudu ni da ye a fari fan bɛɛ ma. ²¹ A tɛɛ ye a fɛ ka nanfulutii la daatɔ damun, fen mɛn ye burunna tabali kɔrɔ. Wuluilu tɛɛ ye nala ka a lani tɛrɛn bon da la ka a dailu maanɛn.

²² «Lon do rɔ, fantan cɛ wo sara. Mɛlɛkailu ka a ta ka wa a ri harijeene, Iburahima dafɛ. Kɔfɛ, nanfulutii fanan sara. Mɔɔilu ka a suu don. ²³ Ka nanfulutii jakankatani to lakira, a ka a ja lɔ ka Iburahima yen yɔrɔ jan. Lasari siini tɛɛ Iburahima dafɛ.

²⁴ Nanfulutii ka a kan nabɔ Iburahima ma ko: «N fa Iburahima. I ye hina n na ka n dɛmɛn. I ye Lasari lɔ a bolo koyini sula ji rɔ, ka na a maa n nen na. N jakankatani ta rɔ yan kojuuya.» ²⁵ Kɔni Iburahima ka a jabi: «N dɛncɛ, i ye imiri kunun ma. Kunun, i dafanin tɛɛ a ja jɛɛ jɛɛ ma, ka a tɛrɛn Lasari tɔrɔni tɛɛ kojuuya. Bi, a sewani yan, ka a tɛrɛn i jakankatani. ²⁶ Ka la wo kan, denka dun ba ye an ni ile tɛma, sa mɔɔ si kana bɔ yan ka wa ye, wala ka bɔ

ye ka na yan.» ²⁷ Wo rɔ nanfulutii ka a jabi: «N fa Iburahima, n ye i madiyala. I ye Lasari lawa duukolo kan n fa wara. ²⁸ N badenma mɔɔ loolu ye ye. I ye dijɛ Lasari ye wa ie lali. Kosa alu kana na jakankata diya yan.» ²⁹ Kɔni Iburahima ka nanfulutii jabi: «Nabi Musa la sariya ni nabijuma tɔilu la kawandili ye ye. Alu ye wo mira.» ³⁰ Nanfulutii ka a sɔsɔ ko: «N fa Iburahima, wo tɛ a ja. Kɔni ni mɔɔ kelen wulira ka bɔ suuilu tɛma ka wa ie ma, alu ri tubi.» ³¹ Iburahima ka a fɔ a yɛ ko: «Nabi Musa la sariya ni nabijumailu la kawandili kan ye ye. Ni alu ma sɔn ka wo bonya, alu ti sɔn kawandili kan si ma. Hali ni mɔɔ kelen wulira ka bɔ saya rɔ ka wa ie kawandi, alu ti sɔn a rɔ fewu.»»

17

Makotoli ni lemɛniya

¹ Isa ka a fɔ a la karandenilu yɛ, lon do rɔ, ko: «Sika tɛ a rɔ, lafilu koilu ri na ka mɔɔilu lɔ kojuu kɛla. Kɔni mɔɔ mɛn wa lafilu koilu lana mɔɔilu ma, gbalo ye wo yɛ. ² Hali ni alu tun ka kabakurun ba sidi wo tii kan na ka a lafilu kɔɔji rɔ, wo tun di fisaya wo rɔ, sa ni a ye kɛ sababu ri ka den kelen nafili. ³ Ai ye ai jɛrɛ lakɔrɔsi. Ni i badenma do ka hake ta, i ye a kili ka a lali. Ni a nimisara, i ye a makoto. ⁴ I badenma wa hake ta i la haan sija wɔrɔnwula tele kelen kɔrɔ, ni a nara wo kelen kelenna bɛɛ rɔ ka a fɔ ko a ra nimisa, i ye a makoto.»

⁵ Keladenbailu ka a fɔ Isa yɛ ko: «Maari, i ye do la an na lemɛniya kan.» ⁶ Maari ka ie jabi: «Hali ni ai la lemɛniya dooyara ka kɛ iko sɛbeni fira kisɛ kelen, wo lemɛniya jate baraka rɔ ai ri se a fɔla jiri luluma ba yɛ ko: «I ye bɔ yan ka wa turu fɔ kɔɔji rɔ». Jiri wo ri i gbiliya.»

Jɔnilu ka kan ka mɛn kɛ

⁷ Isa ka a fɔ ie yɛ ko: «A ye di? Ni i la jɔn do bɔra sɛnɛ kɛ diya, wala kolofen gbɛn diya, ka na lu ma, yon ye ai tɛma, mɛn di sɔn ka a fɔ a yɛ ko «i ye na isii jona ka damunun kɛ fɔlɔ?» ⁸ Wo kuma tɛ! I ri a jamari ko «i ye ikaliya ka tibili kɛ, ka i jɛrɛ rabɛn, ka na damunun sii n kɔrɔ. N di damunun kɛ ka fa ka ji min. Wo kɔ, i ri damunun kɛ ka ji min.» ⁹ Ni jɔn ka a la baara kɛ, a la kuntii ri baraka bila a yɛ wo rɔ wa? Wo kuma tɛ!

¹⁰ A ye wo ja kelen de ma ai fanan fan fɛ. Baara mɛn fɔni ai yɛ, fo wo ye kɛ. Bonya ko tɛ a rɔ. Ni ai banda baara wo bɛɛ la, ai ye a fɔ ko: «An tara mɛn kanma, an da wo dɔrɔn de kɛ. Bonya tɛ an yɛ.»»

Kunatɔ tan

¹¹ Isa tɛrɛ ye sila kan ka wa Jerusalemu. A tamintɔ tɛrɛ ye Samari mara ni Kalile mara tɛma. ¹² A dontɔla so do kɔndɔ, kunatɔ tan nara a labɛn. Alu lɔni tora yɔrɔ jan, ¹³ ka ie kan nabɔ Isa ma ko: «Isa, an na faama, i ye kininkinin an na ka an dɛmɛn.» ¹⁴ Isa ka ie yen tuma mɛn, a ka a fɔ ko: «Ai ye wa ai jɛrɛ yiraka sarakalaselailu la.» Wo bolo ma, alu bɔra ye ka wa. Alu watɔla, alu bɛɛ kɛndɛyara. ¹⁵ Kelen ka a yen ko a ra kɛndɛya. Ka a to Alla tandola kan ba la, a ka ikɔseyi ka na Isa ma. ¹⁶ A ka a jakɔrɔ bɛn duu ma Isa sen kɔrɔ ka baraka bila a yɛ. Samarika le tɛrɛ. ¹⁷ Isa ka a majininka ko: «Mɔɔ tan ma kɛndɛya wa? A tɔ kɔnɔndɔ ye mi? ¹⁸ Mɔɔ si ma seyɛ ka na Alla tando fo cɛ kelen pe jin wa, mɛn ye siya gbɛrɛ mɔɔ ri?» ¹⁹ Isa ka a fɔ a yɛ ko: «Iwuli! Wa, i ra kɛndɛya i la lemɛniya sababu la!»

Alla la mansaya tɔɔmasereilu

²⁰ Farisi doilu ka Isa majininka, lon do rɔ, ko: «Alla la mansaya ri na waati juman?» Isa ka ie jabi: «Alla la mansaya ti nala yenna ja la. ²¹ A ti nala a fɔla ko: «Alla la mansaya ye yan» wala «a ye ye». Kɔni Alla la mansaya ye ai tɛma.»

²² A ka a fɔ a la karandenilu yɛ ko: «A loo ri kɛ ai la, lon do rɔ, ka Mɔɔ Dɛncɛ tele kelen yen, kɔni ai ti se ka wo yen. ²³ Mɔɔilu ri a fɔ ai yɛ ko: «A fɛlɛ, a ye ye» wala «a ye yan». Kɔni ai kana ibori wo kɔ. ²⁴ I ja lɔ! Sanmɛlɛnin ye bɔla sankolo fan kelen na ka wa fan do fɛ ja ma, Mɔɔ Dɛncɛ wa kɛ nala lon mɛn, a natɔla ri kɛ wo ja kelen ma. ²⁵ Kɔni yani wo ye dafa, a fɛrɛ tɛ fo bi mɔɔilu ye a tɔrɔ kojuuya fɔlɔ ka iban a rɔ.

²⁶ «Yani Mɔɔ Dɛncɛ ye na iko tuunni, ko mɛnilu kɛra Nuhan tele rɔ, woilu jɔɔn di kɛ. ²⁷ Nuhan tele rɔ, mɔɔilu tora damunun ni minnin na, ni muso furula, a ni ka ie denmusoilu furu. A tɛrɛ ye wo ja fo Nuhan donda kulunba kɔndɔ. Wo lon kelen sancɛ ba ka nali damira. Sancɛ wo ma tɛɛ, fo ka a

to gbiliyala a ja jere jere ma ka dunuja yoro bee latunun ka moolu bee halaki.

²⁸ «Men kera Luti tele ro, wo joo fanan di ke. Luti tele ro, moolu tora damunun ni minnin na, ka to sannu kela, ka to sene ke ni bon lola. ²⁹ A tere ye wo ja haan Luti bora Sodamu so kondoo lon men. Wo lon kelen, ta ni tinbiriki bora sankolo ro ka jii Sodamu so kondoo iko sancu. Wo ka Sodamu moolu bee halaki.

³⁰ «A ri ke wo ja ma Maa Dence bato gbe ma lon men. ³¹ Ni wo lon sera ka a teren do ra yele bon bilikun sanfe ka a bolofenilu to bon kondoo, wo ma kan ka jii a bolofenilu ta kanma bon kondoo. Ni wo lon sera ka do teren sene ro, wo ma kan ka ikoseyi a bolofenilu ta diya so kondoo. ³² Ko men kera Luti muso la, ai ye ai hankili to wo ro. ³³ Maa men ye dunujaratere daha daron de nininna bi, wo ri bono sini. A te jenenmaya banbali saron sini. Koni men wa son ka bono dunujaratere daha ro bi, sini wo ri kisi ka jenenmaya banbali saron.

³⁴ «N ye fola ai la ko su wo ro maa fila ri sunoo lafen kelen kan; maa kelen di ta ka kelen to ye. ³⁵⁻³⁶ Muso fila ri suman kise bunde ijooon fe, muso kelen di ta ka muso kelen to ye.» *

³⁷ Karandenilu ka Isa majininka ko: «Maari wo ri ke mi?» Isa ka ie jabi sanda ro ko: «Suu wa ke diya men do, duwailu ri jii ye.»

18

Kititeela Juu

¹ Nba, wo ko, Isa ka sanda do la ka a la karandenilu karan, ka a masaron a ye a fe alu ye to Alla matara tuma bee. Alu kana jiiitee ka wo boloka.

² A ko: «Kititeela do tere ye so do la. A tun te silanna Alla ye, a tun te maa bonyala.

³ Nba, cesamuso do tere ye men tere sela kititeela ma tuma bee ka a fo a ye ko: «I ye n na kiti tee, baa n juu ra kojuu ke n na.»

⁴ A menda, kititeela ma son ka kiti wo tee. Koni, lon do ro, kititeela ka a fo a jere kondoo ko: «Tuna le. N te silanna Alla ye, n te maa bonyala, ⁵ koni, muso jin da n taro kojuuya. Wo bolo ma, a fere te fo n ye kiti wo tee. Ni

wo te, a ri to n jagbala tuma bee fo ka n see.»

⁶ Wo ro, Maari ka a fo ko: «Kititeela telenbali wo ka men fo, ai ye ai tolo malo wo la kosebe. ⁷ Ni Alla la moolu ka ie kan naboo ale ma ka kiti jinin a fe su ni tele, a te ie demen ka ie la kititeeilu janaboo wa? A te iban ie ro. ⁸ Alla ri a kaliya ka kiti tee ie ye telenbaya la. A ye ten de! Koni hali wo, Maa Dence wa seyi dunuja kan waati men na, a ri maa teren yan wa, men lani ale la?»

Farisi ni nisankamirala

⁹ Maa doilu tere ye, menilu tere ye ie jere jatela maa telennilu ri. Alu lani a la ko alu ka ni maa tailu ri. Isa ka sanda do la woilu le ye.

¹⁰ A kan ko: «Maa fila wara Alla matara diya Allabatobonba kondoo. Kelen tere ye Farisi ri. Kelen tere ye nisankamirala ri.

¹¹ Farisi ce wo ka ilo ka Alla matara a jere la ko ro ko: «O Alla, n ye baraka bilala i ye, n te iko maa tmailu, ka a masaron n ti taji kela, n te telenbali ri, n te kaninkela ri, wala n te ikomin nisankamirala jin. ¹² N ye sun donna sija fila lookun kelen karo. Ka la wo kan, n wa fen fen saron, n di wo ja bo.»

¹³ Koni nisankamirala wo ka ilo yoro jan. A ma son ka hali a ja lo sankolo fan do. A ka a sisi magbasi ka ke a nimisa toomasere ri. A ka a fo ko: «Alla, i ye n makoto, baa kojuukela le nde ri.»

¹⁴ Isa kan ko: «N ye a fola ai ye ko nisankamirala ka jo saron, koni Farisi ce wo ma jo saron. Baa maa maa wa a jere bonya, wo ri majii, koni maa maa wa a jere fanmajii, wo ri bonya.»

Isa duwara denninilu ye

¹⁵ Lon do ro moolu tere ye nala denninilu ri Isa ma ko a ye a bolo la woilu kan ka duwa ie ye. Isa la karandenilu ka wo yen ka maa woilu makuma. ¹⁶ Koni Isa ka denninilu kili ko alu ye na a ma. A ka a fo a la karandenilu ye ko: «Ai ye a to denninilu ye na n ma. Ai kana ie mabali, ka a masaron Alla la mansaya ye ie jooonilu le ta ri. ¹⁷ A ragbe! Maa men ma son Alla la mansaya ma iko dennin sonni Alla la mansaya ma ja men ma, wo te don Alla la mansaya ro habadan. Tuna le wo ri fewu.»

* **17:35-36** Sebali do fola ko: «Ni ce fila kera sene ro ijooon fe, ce kelen di ta ka kelen to ye.»

Isa ni nanfulutii do

¹⁸ Yahudiyailu la kuntii do nara Isa majininka ko: «Karanmɔɔ puma, n ye nfen ke sa n di jenenmaya sɔrɔn, jenenmaya men te ban?» ¹⁹ Isa ka a jabi: «I ra a fɔ n ma «karanmɔɔ puma» nfenna? Mɔɔ puma si te ye fo Alla kelen pe. ²⁰ Alla ra men seɓe a la sariya rɔ, i ka wo lon. A seɓeni ye ko: «I kana kaninkeya ke. I kana mɔɔ faa. I kana sonyali ke. I kana wuya fɔ sereya rɔ. I ye i fa ni i na bonya.» ²¹ A ka Isa jabi: «Karanmɔɔ, kebi n deniya waati, n da sariya wo bee mira.» ²² Isa ka wo men waati men na, a ka a fɔ ce ye ko: «I ra deɓe ko kelen na butun. I ye wa i bolofen bee san ka wo wodi di fantanilu ma, sa nanfulu bere bere ri ke i bolo harijeene rɔ. Wo wa ban, i ye na bila n ko.» ²³ Ce ka jabili wo men waati men na, a jusu makasira, ka a masɔrɔn nanfulu ba tere ye a bolo.

²⁴ Isa ka a ja lo a rɔ ka a fɔ ko: «Nanfulutii don gboman Alla la mansaya rɔ de! ²⁵ Nanfulutii don Alla la mansaya rɔ, wo ka gbelen joomɛ don di seyilan woo la.» ²⁶ Men ka wo men, woilu ka jininkali ke ko: «Yon di se kisila wo rɔ?» ²⁷ Isa ka ie jabi: «Ko menilu ti se kela mɔɔ bolo, woilu ri se kela Alla bolo.»

²⁸ Piyeri ka a fɔ Isa ye ko: «Andeilu don? An da fen bee to ye ka bila i kɔfe.» ²⁹ Isa ka a fɔ ie ye ko: «A ragbe! Mɔɔ mɔɔ wa sɔn ka a la bon to ye, wala a muso, wala a badenmailu, wala a sɔrɔnbailu, wala a denilu, ka wa Alla la mansaya jinin, ³⁰ wo sara ri wara dunuɗa jin dɔ. Sini, jenenmaya fanan di di a ma, jenenmaya banbali kɔnin.»

Isa ka a la sayani a kunun ko fɔ

³¹ Wo kɔ, Isa ka a fɔ a la keladenba tan ni fila ye ko: «An watɔ Jerusalemu. Alla la nabijumailu ka fen fen seɓe Mɔɔ Dence la ko rɔ, wo bee ri dafa ikomin a seɓeni ja men ma. ³² Alu ri a mira ka a don siya gberɛ mɔɔilu bolo. Woilu ri a lafeya ka a mayele, ka a nani, ka ie daji tu a kan. ³³ Alu ri a gbasi kojuuya, ka ban ka a faa. Kɔni, a faa tele sawana lon wa se, a ri wuli.» ³⁴ Keladenbailu ma foyi jayen a la kuma rɔ. Wo kɔrɔ dooni tere ie ma. Alu ma famunyali si sɔrɔn a rɔ.

Isa ka ja fuyen do ja laka

³⁵ Ka Isa ni a la mɔɔilu sudunyara Jeriko so la, alu ka ja fuyen do teren yɔrɔ wo rɔ. A siini tere ye taralila sila da la. ³⁶ Na fuyen wo ka jama mankan men, ka majininkali ke ko: «Nfen keni?» ³⁷ A fɔra a ye ko Isa Nasaretika le tamintɔ. ³⁸ A ka wo men tuma men na, a ka a kan nabɔ ka a fɔ ko: «Isa, Mansa Dawuda mamaren ce, i ye kininkinin n ma.» ³⁹ Mɔɔ menilu tere ye jama jefɛ, woilu ka a makuma ka a fɔ a ye ko: «Imakun!» A ma sɔn imakunna, fo ka a kan nabɔ fanka la, ka a fɔ ko: «Isa, Mansa Dawuda mamaren ce, i ye kininkinin n ma!» ⁴⁰ Isa ka ja fuyen kan men ka ilo, ka a jamari ke ko ja fuyen ye lana a ma. Mɔɔilu wara a ta ka na a ri a ma. A se men keni Isa ma, Isa ka a majininka ko: ⁴¹ «A ye di? I ye a fe n ye nfen ke i ye?» A ka jabili ke ko: «Maari, n ye a fe n ja ye laka ikɔ tuun.» ⁴² Isa ka a fɔ a ye ko: «Ale le wo ri. I ja ra laka. I ra lakendeya i la lemeniya sababu la.» ⁴³ A ja lakara ikɔrɔ ye. A bilara Isa kɔ ka to Alla gbiliyala. Mɔɔilu ka wo bee yen ka Alla tando bake.

19

Isa ni Sace

¹ Isa donda Jeriko so kɔndɔ ka a tamintɔ ka wa. ² Wo ka ce do teren ye, men tɔɔ ko Sace. Ale tere ye nisɔnkɔmirala la kuntii ri. Nanfulu ba tere ye a bolo. ³ A loo tere ye a la ka a ja la Isa kan ka a lon. Kɔni, jama warani tere Isa laminin dɔ kojuuya. Wo bolo ma, Sace ma se a yenna, baa a kundiyani tere. ⁴ A ka ibori ka wa jama je, wo rɔ, ka yeɛ toro ju la ka Isa makɔnɔ, kosa a ri Isa tamintɔla yen, ka a masɔrɔn Isa ka kan ka tamin dinkira wo rɔ. ⁵ Nba, Isa se men keni jiri ju wo ma, a ka a ja layele san ma ka a fɔ Sace ye ko: «Sace, ikaliya, i ye jii. N ye a fe i ye n jiya i wara bi.» ⁶ Sace jiira kaliya rɔ ka bɔ jiri la. A ka Isa ramira sewa rɔ ka wa a malɔ fo a wara. ⁷ Mɔɔilu ka wo yen tuma men na, alu ka Isa mafɔ ko: «A sɔnni ka wa jiya kojuukela wara.» ⁸ Sace ka ilo Maari jana ka a fɔ a ye ko: «Maari, bi n di n na nanfulu tala ka fan kelen di bolokolonilu ma. Ka la wo kan, ni a ka a teren n da mɔɔ do bolofen mira tɔɗɔli bolo ma, n di a jɔɔn naanin laseyi wo ma.» ⁹ Isa ka jabili ke ko: «Kisi ko ra se a wara bi baa

a fanan ye Iburahima dence do ri. ¹⁰ Mɔɔ Dence ra na, mɔɔ tununnilu jininna ko ie ri kisi.»

Jɔn tan na ko

¹¹ Iko Isa sudunyani tere Jerusalemu so la, mɔɔilu hankili bilara Alla la mansaya ko rɔ. Alu lani a la ko mansaya wo ri bɔ gbe rɔ sisen sisen. Wo rɔ, Isa ka sanda do la ie ye. ¹² A kan ko: «Mansa la kabila ce do wara jamana jan dɔ, ko a ri mansaya sɔrɔn ka na. ¹³ Sani a ye wa mansaba wara, a ka a la jɔn tan kili. A ka wodigbe kelen kelen di wo kelen kelenna bee ma, ka a fɔ ie ye ko: «Ai ye wodi wo ke ai manankun di. Yani n ye n koseyi, ai ye do la a kan n ye.» ¹⁴ Kɔni, mansa la kabila ce wo la ko tun ma di a la jamana mɔɔ doilu ye. A bɔ men keni a la jamana rɔ, wo rɔ, alu ka kelaya mɔɔ lawa a kɔfe ka a fɔ ko: «an te a fe ce wo ye ke an na mansa ri.»

¹⁵ «Hali wo, mansa la kabila ce wo ra mansaya sɔrɔn. Wo bolo ma, a ka ikoseyi a la jamana rɔ. A se men keni ye, a ka jɔnilu kili, a tun ka wodi di menilu ma, ko a ye a fe ka a lɔn tɔnɔ yeli ye ie bolo. ¹⁶ A fɔlɔman nara ka a fɔ a ye ko: «Mansa, n da baara ke i la wodi rɔ ka a jɔɔn tan sɔrɔn ka la a kan.» ¹⁷ Mansa ka a fɔ wo ye ko: «I ka wo ben! Jɔn juma le ile ri. Fen fitini le dira i ma, kɔni i ka a mira ja lɔn. Wo rɔ, n di i lasii so tan kun na.» ¹⁸ Wo kɔ, a filana nara ka a fɔ mansa ye ko: «Mansa, n da baara ke i la wodi rɔ ka a jɔɔn loolu sɔrɔn ka la a kan.» ¹⁹ Mansa ka a jabi: «I fanan di sii so loolu kun na.» ²⁰ Jɔn dagbere nara. Wo ka a fɔ mansa ye ko: «Mansa, n da na i la wodi ri. N ka a bila faanin dɔ ka a dokon ka a mara. ²¹ N silanda i ye, ka a masɔrɔn ile ye mɔɔ kadagbelen de ri. I ma men bila, i ri wo ta. I ma men foyi, i ri wo ka.» ²² Mansa ka a jabi: «Jɔn juu le ile ri! N di i la kiti tee ka ben i da rɔ kuma ma, men bɔ sa i da rɔ jin. I ka a lɔn ko n ye mɔɔ kadagbelen di. I jere ka a fɔ ko n ma men bila, n ye wo tala. Ko n ma men foyi, n ye wo kala. ²³ A ye di wo rɔ? Nfenna i ma n na wodi don tɔnɔ jininna bolo? Kosa n wa na, n di tɔnɔ sɔrɔn n na wodi la.»

²⁴ «Nba mansa ka jamarili di a la mɔɔilu ma men tere ye ye ko: «Ai ye a la wodi mira a la ka wo di jɔn fɔlɔman ma, men ka a la wodi jɔɔn tan sɔrɔn.» ²⁵ Alu ka mansa

jabi: «Mansa, wodigbe tan ye jɔn fɔlɔman wo bolo!» ²⁶ Kɔni mansa ka a fɔ ie ye ko: «N ka wo lɔn. N di a fɔ ai ye ko fen ye men bolo, do fanan di la wo ta kan. Kɔni foyi te men bolo, hali fitini men ye wo bolo, wo ri ta a bolo. ²⁷ Nba, n juu menilu tun te a fe n ye sii ie kun na, wa woilu mira ka na ie bee faa n jakɔrɔ yan.»

Isa ka karanden fila lɔ fali den ta la

²⁸ Isa banni sanda wo lala, a bilara jama je ka wa Jerusalemu. ²⁹ A sudunyani so doilu la, Betifase ni Betani kɔnin, a sera koyinke yɔrɔ do ma, mɔɔilu ye a fɔla men ma ko Olibiye koyinke. A se men keni ye, a ka karanden fila lɔ kela diya. ³⁰ A ka a fɔ ie ye ko: «So men ye an je, ai ye wa se ye. Ai wa don so kɔndɔ, ai ri faliden bulan sidini teren ye, mɔɔ si ma isii men kan butun. Ai ye a fulen ka na a ri. ³¹ Ni mɔɔ ka ai mapininka ko: «Ai ye fali den fulenna nfenna?», ai ye wo jabi: «An Maari mako ye a la.» ³² Isa ka men lawa ie ka a teren ikomin a ka a fɔ ja men ma. ³³ Alu tere ye fali den fulenna tuma men, a tiilu nara ka a fɔ ko: «Hen! Ai ye fali den fulenna nfenna?» ³⁴ Alu ka jabili ke ko: «An Maari mako ye a la.» ³⁵ Alu ka fali den ta, wo rɔ, ka wa a ri Isa ma. Alu se men keni Isa tɔrɔfe ye, alu ka ie la durukilu la fali den kan. Alu ka Isa ta ka a layele fali kan. ³⁶ Isa watɔla, mɔɔilu ka ie la durukilu jensen sila kan a je. ³⁷ Wo ja ma, a sudunyara Jerusalemu la, ka na se Olibiye koyinke ma. A seni koyinke lajii diya, Isa la karandenilu jama ba sewara ka ie kan nabɔ ka Alla tando Isa la kabannakoilu ko kosɔn.

³⁸ Alu tora a fɔla ko:

«Duwawu ye mansa ye,
men nani Maari Alla tɔɔ rɔ.
Hera ye ke sankolo rɔ.

Tandoli ba ye ke Alla ye.»

³⁹ Farisi doilu tora jama tema ka a fɔ Isa ye ko: «Karanmɔɔ, a fɔ i la karandenilu ye ko alu ye makun.» ⁴⁰ Isa ka woilu jabi: «Ni alu bee ka imakun, hali kabakurun jinilu ri ie kan nabɔ ka Alla tando karandenilu nɔ rɔ. A ye ten de!»

⁴¹ Isa nara ka a ja la Jerusalemu kan tuma men, a kasira a la ko la. ⁴² A ka a fɔ ko: «Ko men tun di jusu suma di ai ye, ni ai tun ka wo payen, sa ai ra jusu suma

sɔrɔn. Kɔni ai filira wo ma. Wo ra dokon ai ma sisen. ⁴³ Lon do natɔ, ai juuilu ri na ai kanma. Woilu ri so bɛɛ sansan kojuuya, ka sila bɛɛ tɛɛ, ka so laminin fan bɛɛ rɔ, fo ka ai ragbɛɛn. ⁴⁴ Ai juuilu ri so kɔndɔ mɔɔilu bɛɛ ratijan. Alu ri so bɛɛ te fo ka a kabakurunilu bɛɛ jɛnsɛn. Ka a masɔrɔn, Alla tun ye ai fɛ waati mɛn na, ai ma wo jate fewu!»

Isa ka julailu gbɛn

⁴⁵ Nba, Isa wara Allabatobonba kɔndɔ, ka a tɛrɛn julailu warani ye. A ka ie gbɛn ie labɔ, ⁴⁶ ka a fɔ ie ye ko: «A sɛbɛni Alla la kuma rɔ ko: «N na bon di kɛ Alla bato diya ri,» kɔni ai ra a ta ka kɛ sonilu wara ri.»

⁴⁷ Wo kɔ, Isa tɛrɛ ye mɔɔilu karanna lon lon Allabatobonba la. Sarakalasila kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu ni jamana jɛmɔɔilu tɛrɛ ye a faa ja jininna, ⁴⁸ kɔni, alu ti se wo kɛla, ka a masɔrɔn mɔɔ bɛɛ tɛrɛ ye a la kuma mirala fewu.

20

Isa ye yon na fanka kɔrɔ

¹ Lon do rɔ, Isa tɛrɛ ye mɔɔilu karanna ka kibaro juma lase ie ma Allabatobonba kɔndɔ. Sarakalasila kuntiilu, ni sariya karanmɔɔilu, ni mɔɔbailu wara a tɛrɛn ye.

² Alu ka Isa maɓininka ko: «I ye baara mɛn kɛla jin, yon ka i lɔ wo la? I ye yon na fanka kɔrɔ?» ³ Isa ka ie jabi: «N di ai maɓininka fɔlɔ: ⁴ Yon ka Yaya lɔ sun na ji rɔ? Alla le ka a lɔ a la, wa mɔɔilu?» ⁵ Alu wara jɛnɔn ye ka wo jabili jinin. Alu kan ko: «Ni an ka a jabi: «Alla ka Yaya lɔ wo la», a ri a fɔ ko: «nfenna ai ma la Yaya la wo rɔ?» ⁶ Ni an ka jabili kɛ ko: «Mɔɔ ka Yaya lɔ,» mɔɔ bɛɛ ri wuli ka an bon kaba la, baa alu bɛɛ kan ko nabijuma do le tɛrɛ Yaya ri.» ⁷ Wo rɔ, alu nara Isa jabi: «An ma Yaya kelayaba lɔn.» ⁸ Isa ka jabili kɛ ko: «Nba, n fanan ti sɔn ka n kelayaba tɔɔ fɔ ai ye, n ye mɛn fanka kɔrɔ kɔnin.»

Baarala juuilu ka mɛn kɛ

⁹ Ka Isa to ye, a ka sanda do la jama ye. A kan ko: «Cɛ do ka jirifɛ labɔ a la sɛnɛ rɔ, ka ban ka a karifa baarala doilu la. A banni a karifala, a bɔra ye ka wa taama rɔ. A mɛnda ye, a ma ikɔseyi. ¹⁰ Jiri den kadi waati sera tuma mɛn, jirifɛ tii ka jɔn do lawa jirifɛ rɔ, ka a fɔ baaralailu ye ko alu ye a sɔ jiri den

dɔ. Keladen se mɛn kɛni ye, baaralailu ma sɔn ka a sɔ. Alu ka keladen mira ka a gbasi ka a gbɛn. ¹¹ Jirifɛ tii ka jɔn gbɛrɛ lawa. A fanan seni ye, baaralailu ma sɔn ka wo fanan sɔ, fo ka a gbasi ka a nani ka a gbɛn. ¹² Jirifɛ tii ka jɔn sawana lawa ie ma. A se mɛn kɛra ie ma, alu ka a mira ka a gbasi fo ka a madimin ka wa a lafli kɔkan.

¹³ «Wo rɔ, jirifɛ tii ka a fɔ ko: «N ye nfen kɛla? Nba, n di n diyanan dɛncɛ lawa ie ma. Alu ka kan ka ale bonya.» ¹⁴ Baaralailu ka den wo natɔla yen, ka a fɔ jɛnɔn ye ko: «Den wo ri kɛ jirifɛ tii ri a fa kɔ. An ye a mira ka a faa. Sa jirifɛ ri kɛ an ta ri.» ¹⁵ Wo bolo ma, alu ka a mira ka a lafli kɔkan ka a faa.»

«A ye di? Jirifɛ tii ri nfen kɛ baarala woilu la? ¹⁶ A ri na ka ie faa, ka ban ka jirifɛ karifa dɔgbɛrɛilu la.» Jama ka sanda wo mɛn ka a fɔ ko: «Eɛ! Alla ma an kisira ko su wo ma!» ¹⁷ Isa ka a ja lɔ jama rɔ ka ie maɓininka ko: «Nba, mɛn sɛbɛni Alla la kuma rɔ, wo kɔrɔ ye nfen di? A sɛbɛli ko:

«Bon lɔlailu ka iban kabakurun mɛn dɔ, wo le kɛra bon ju sii kaba ri.»

¹⁸ «Mɔɔ mɛn wa be kaba wo kan, wo ri madimin kɔsɛbɛ, kɔni kaba wo wa be mɔɔ mɛn kan, wo ri mɔɓnko.»

¹⁹ Sariya karanmɔɔilu ni sarakalasila kuntiilu ka a yen ko Isa ka sanda wo la ie ma. Wo rɔ, alu wulira ka Isa mira ja jinin damira. Kɔni alu silanda jama ye, ka a masɔrɔn Isa duman tɛrɛ ye jama ye kɔsɛbɛ.

Nisɔnkɔ bɔ ko

²⁰ Wo bolo ma, alu tɛrɛ ye Isa lakɔrɔsila tuma bɛɛ. Alu ka janfateilu lawa a ma, mɛnilu ka ie jɛrɛ kɛ iko telenbailu Isa laɓinin kanma. Woilu tɛrɛ ye a fɛ kuma bɛnbali do ye bɔ Isa da rɔ, mɛn di se kɛla a mira sababu ri. Kosa alu ri wa a ri kiti diya fanma wara. ²¹ Wo bolo ma, janfateilu nara ka jininkali kɛ a kun ko: «Karanmɔɔ, an ka a lɔn ko i la kuma telenni le, a ni i la karan. I tɛ mɔɔ dooyala mɔɔ do ye. Alla la sila ka kan ka taama ja mɛn, i ye mɔɔilu karanna wo la tupa jɛrɛ jɛrɛ rɔ. ²² Wo rɔ, an ye a fɛ ka i maɓininka ko do la. A ye di? Ka nisɔnkɔ bɔ ka a di Rɔmu mansaba ma, wo dani an ma, wa wo dani tɛ?» ²³ Isa ka a lɔn ko a laɓinin kuma le jin. Wo rɔ, a ka a fɔ ie ye ko: ²⁴ «Ai ye wodi banan kelen yiraka n na. Yon sawura ni yon tɔɔ ye wodi banan

jin kan?» Alu ka a jabi: «Rõmu mansaba.»
²⁵ Isa kan ko: «Nba, ai ye Rõmu mansaba ta di Rõmu mansaba ma. Ai ye Alla ta di Alla ma fanan.»
²⁶ Isa ka jabili ke kojuma jama beɛ jana ka janfateilu mabali. A la jabili ka ie kabannakoya fo ka ie makun.

Sadusilu ka jininkali ke Isa kun

²⁷ Dina mɔɔ doilu tere ye, menilu tɔɔ ko Sadusilu. Woilu ye a fɔla ko mɔɔ si te wulila saya kɔ. Wo doilu nara imadon Isa la ka a majininka ko: ²⁸ «Karanmɔɔ, Nabi Musa ka a seɛe a la sariya rɔ ko ni i kɔrɔce sara ka a muso densɔrɔnbali to ye, i ye a muso ta, kosa muso ri den sɔrɔn i kɔrɔce ye. ²⁹ Awa, dence wɔrɔnwula tere ye ce do bolo. Dence fɔlɔ ka muso do furu. A sara ka a muso densɔrɔnbali to ye. ³⁰ Ka ben sariya ma, dence filana ka muso wo ta. Ale fanan sara ka muso densɔrɔnbali to ye. ³¹ Wo rɔ, dence sawana ka muso ta. Dence wo fanan sara. A kera ten haan muso wo siira kanberen wɔrɔnwula kelen kelenna beɛ kun. Alu beɛ sara ka muso densɔrɔnbali to ye. ³² A laban, muso fanan sara. ³³ A ye di? Suu lawuli lon, muso ri ce yon ta ri sa? A siira a kelen kelenna beɛ kun.»

³⁴ Isa ka ie jabi: «Bi mɔɔilu ye furu kela. Ce ni muso ri furu ie jɔɔn ma. ³⁵ Kɔni sini, a te ke wo ja. Alla wa mɔɔ menilu jate, woilu ri wuli ka don harijeene. Kɔni furu ko te ye. Ce te muso furu. Muso te sii ce kun ma. ³⁶ Alu te sa butun, fo ka ke iko melekailu. Alu ye Alla la denilu ri, ka a masɔrɔn alu ra bɔ saya rɔ ka don Alla la jenenmaya banbali rɔ. ³⁷ Mɔɔ ri wuli saya kɔ, sika te wo rɔ. Nabi Musa jere ka wo le yiraka an na. A benda Alla ri jiri tuni taman dafe waati men na, a ka a fɔ Maari Alla ma ko: «Ibrahim la Alla, Isiyaka la Alla, a ni Yakuba la Alla.»
³⁸ Awa Alla te suuilu la Alla ri, fo jenenmailu. Mɔɔ beɛ jenenma le Alla jana.»

³⁹ Sariya karanmɔɔ doilu ka a fɔ Isa ye ko: «Eɛ, karanmɔɔ! I ra jabili ke kojuma!»
⁴⁰ Mɔɔ si ma susu ka a jininka foyi la wo kɔ.

Mansa Dawuda dence ye Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di wa?

⁴¹ Isa ka ie jininka ko: «Nfenna mɔɔilu ye a fɔla ko Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di ke Mansa Dawuda dence do ri wa? ⁴² Mansa Dawuda jere ka a seɛe Jaburi kitabu rɔ ko:

«Maari Alla ka a fɔ n Maari ye ko:

Na isii n bolokinin ma,

⁴³ haan n ye i juuilu beɛ mira ka woilu lala i sen kɔrɔ.»

⁴⁴ Mansa Dawuda jere ka a fɔ a ma ko «n Maari.» A ye di? A ri se kela Mansa Dawuda dence gbansan di wo rɔ wa?»

Isa ka sariya karanmɔɔilu dooya

⁴⁵ Isa ka kuma do fɔ a la karandenilu ye jama jana. A kan ko: ⁴⁶ «Ai ye ai jere lakɔrɔsi sariya karanmɔɔilu la ko rɔ. A duman ie ye ka duruki jumailu don ka imataama. Alu ye a fe mɔɔilu ye ie tuwa ka ie bonya jama ladendiya rɔ, a ni ka jemɔɔ siidiya sɔrɔn Allabato diya, a ni sali kinin damun diya. Wo beɛ duman ie le. ⁴⁷ Alu ri cesamusoilu bolofenilu beɛ damun, ka ban ka waati jan ke Alla matarala ka ie jere ke ikomin Alla kaninbailu. Jahadi juu ba ye woilu makɔnɔla.»

21

Muso fantan ka wodi men bɔ

¹ Ka Isa to Allabatobonba kɔndɔ, a ka a ja lɔ wodi bila diya rɔ. A ka nanfulutii doilu yen, menilu tere ye wodi ba bilala ye. ² A ka cesamuso fantan do fanan yen, men ka wodi misen fila ke wodi bila diya rɔ.

³ Isa ka wo beɛ lakɔrɔsi ka a fɔ ko: «Tuja le! Cesamuso fantan wo ra wodi men bɔ, wo ka bon mɔɔ tɔilu beɛ ta ri. ⁴ Alu kelen kelenna beɛ ka dooni bɔ ie la nanfulu ba rɔ ka a di Alla ma, kɔni ale, a la balo wodi men beɛ tere ye a bolo, a ka a beɛ di.»

Jerusalemu ri tɔjan Mɔɔ Dence ja rɔ

⁵ Wo kɔfe, karanden doilu tere ye barola Allabatobonba la ko kan. Alu ko, ko a lɔra kabakurun jumailu la. Ko a masidi fenilu, menilu dini Alla bonya kanma, ko woilu keɓi koseɛe. ⁶ Isa ka ie jabi: «Bi, ai ja ye bon jin na, kɔni sini men natɔ, a beɛ ri te. A kabakurunilu beɛ ri jensen ka bɔ ye. A kabakurun si te to jɔɔn kan.»

⁷ Karandenilu ka Isa majininka ko: «Karanmɔɔ, wo ri ke waati juman na? A waati wa sudunya, an di a lɔn tɔɔmasere juman de ma?»
⁸ A ka jabili ke ko: «Ai ye a ke kojuma. Ai kana sɔn mɔɔ si ye ai lafilu, ka a masɔrɔn mɔɔ siyaman di na ai ma n tɔɔ rɔ, ka a fɔ ko Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin le a ri, ko Alla la

waati ra se. Ai kana bila woilu si kɔ. ⁹ Ai wa keleilu kibaro men, a ni murunti kibaro, ai kana silan. A fere te fo wo koilu ye ke folo, kɔni dunuɲa laban te wo si ri folo.»

¹⁰ A kan ko: «Siya ri wuli siya kanma. Jamana ri wuli jamana kanma. ¹¹ Duukolo yereyere ba ri ke yoro doilu ro, a ni jankaro juu, a ni kɔnkɔ fitina ba. Masilan fenilu ri ke san do, a ni tɔomasere bailu.

¹² «Kɔni, yani wo koilu ye ke, mɔoilu ri ai mira ka ai bensenkɔninteya. Alu ri ai don salibon jemɔoilu bolo, ka ai bila kaso la. Mɔoilu ri wa ai ri kiti diya mansailu ni jamana jemɔoilu wara. Tɔroya wo bee ri ke ai la nde la ko ro. ¹³ Kɔni wo bee ketɔ fere dila ai ma ka n na sereya bo ai mirabailu jana. ¹⁴ Yani wo waati ye se, ai ye ai jusu latee, sa ai kana hamin ai lafasali ko ro. ¹⁵ A waati wa se, nde jere ri lafasali kuma hankili di ai ma, ai ri men fo. Ai juu si ti se kuma wo sasala. ¹⁶ Ai sɔronbailu ni ai korɔilu ni ai dooninilu ni ai badenmailu ni ai terilu, woilu jere ri ai janfa ka ai doilu faa. ¹⁷ Mɔo bee ri ai magboya nde la ko ro. ¹⁸ Hali wo, ai te halaki, hali ai kungsi den kelen pe te tunun. ¹⁹ Wo ro, ai ye iraja tuma bee ka ilo, sa ai ri ai jere kisi.

Jerusalemu tɔjan tuma

²⁰ «Sorodasilu wa na Jerusalemu so laminin lon men, ai ye a lon ko so te tuma a ra se. ²¹ Wo lon, mɔo menilu ye Jude mara ro, woilu ye ibori ka wa koyinkeilu kan. Wo wa menilu teren Jerusalemu so kɔndo, woilu ye bo ka wa idoon. Mɔo menilu kera sene ro, woilu kana don so kɔndo butun, ²² ka a masɔron, wo lon di ke Alla la jahadi lon di, sa fen fen sebeni Alla la kitabu ro, wo bee ri dafa. ²³ Wo lon, gbalo ri la muso kɔnɔmailu a ni denbatiilu ka a dan natamin, baa jamana bee ri jakankata. Jahadi ri la mɔo bee kan. ²⁴ Doilu ri so fan na ka faa. Doilu ri mira ka bila jonya ro dunuɲa fan bee ro. Wo tuma, siya gberɛ mɔoilu ri don Jerusalemu. Alu ri don fanka jere jere la, ka to ye haan ka jahadi waati wo dafa.

Isa ri na ka bo sankolo ro

²⁵ «Tɔomasere ri ke tele ni karo ni loloilu la san do. Dunuɲa kɔndo, ji kuru bailu ri wuli kɔɔji kan, ka ke mankan ba ri. Wo ri mɔoilu tɔro ka ie kɔndafili. ²⁶ Ko menilu

ketɔ dunuɲa ro, wo ri mɔoilu masilan fo ka ie kidon a la, ka a masɔron hali san kɔndo fenilu ri lamaa ka bo ie no ro. ²⁷ Wo tuma, alu ri Mɔo Dence natola yen banda sisi ro, sebaaya ba ni nɔro ba ro. ²⁸ Ni ai ka ko woilu ketɔla yen, ai ye ilo ka ai ja lo san ma, ka a masɔron ai la kanhɔroya waati ra sudunya.»

²⁹ Wo kɔ, Isa ka sanda do la ie ye ko: «Ai ye toro ju lakɔroasi, wala jiri dogbere. ³⁰ A wa naron, ai ye a folo ko sanma donda ra sudunya. ³¹ Wo ja ma, ko menilu fɔni ai ye bi, ai wa woilu ketɔ yen, ai ri a lon ko Alla la mansaya ra sudunya. ³² N di tɔja fo ai ye. Yani jin ko bee ye ban kela, bi mɔoilu te ban sala. ³³ San ni dunuɲa ri ban ka tunun fewu, kɔni n na kuma te ban habadan!

³⁴ «Ai ye ai jere la ko lakɔroasi. Ai kana to ai diyani koilu kela, ka dolo min ka ai ja laminin, ka hamin dunuɲa sii ja la. Lon wo kana ai mira a bolo ma ikomin miralifen ye sobo mirala ja men ma. ³⁵ N natola ri ke ikomin miralifen, fen fen bee ye duukolo kan a ri a bee mira. ³⁶ Wo ro, ai ye to jena, ka Alla matara tuma bee; sa ai ri fanka sɔron kojuu jin kan, men ketɔ kɔnin; sa ai ri bo wo bolo; sa ai ri se ka ilo Mɔo Dence jana.»

³⁷ Nba, Isa tere ye mɔoilu karanna Allabatobonba kɔndo lon lon. Ni su kora, a ri wa susi koyinke yoro ro, men tɔo ko Olibiye koyinke. ³⁸ Sooma jona, mɔoilu ri iladen Allabatobonba kɔndo ka ie tolo malo a la.

22

Janfa donda Isa ma

¹ Nba, Yahudiyailu la Buru Fununbali Sali tun da sudunya, ni doilu ra fo a ma ko Taminkunna Sali. ² Wo tuma sarakalaselailu la kuntiilu ni sariya karanmɔoilu tere ye Isa faa ja jininna, ka a masɔron alu silanni tere jama je.

³ Wo ro, Setana donda Judasi Sikariyoti ro a tere ye Isa la keladenba tan ni fila ro. ⁴ Wo ro, a wara se sarakalaselailu la kuntiilu ma, a ni Allabatobonba kandalila kuntiilu. A ka a fo ie ye ko a ri Isa mira ja jinin ie ye. ⁵ Kuma wo diyara ie ye kosebe. Alu ka a fo Judasi ye ko alu ri wodi di a ma. ⁶ Judasi dijera wo ma. A boni yoro wo ro, a ka iseebe

don Isa mira ja jinin ma, Isa ri se mirala jama ko ma ja men ma konin.

Karandenilu ka Taminkunna Sali raben

⁷ Nba, Buru Fununbali Sali lon sera. Wo lon Yahudiyailu ka kan ka saa san kelennin bo sarakaya la. ⁸ Isa ka Piyeri ni Yuhana kili ka ie lo kela la. A kan ko: «Ai ye wa sali damunun dabən an ye.» ⁹ Alu ka Isa majininka ko: «I ye a fe an ye wa a raben yoro juman?» ¹⁰ Isa kan ko: «Ni ai donda so kondɔ, ai ri ben ce do ri. Ji ye a kun ma. Ai ye bila a ko. A wa don lu men ma, ¹¹ ai ye don ye ka a fo lutii ye ko: «Karanmoo kan ko a jiya bon ye mi, ale ni a la karandenilu ri Taminkunna Sali damunun ke yoro men?» ¹² Ce wo ri bon ba do yiraka ai la sankaso sanfe. Bon wo rabenni. Ai ri Taminkunna Sali damunun dabən an ye yoro wo ro.»

¹³ Piyeri ni Yuhana bora ye ka wa a teren iko Isa ka a fo ie ye ja men ma. Alu ka Taminkunna Sali damunun dabən ye.

Sali damunun kera

¹⁴ Damunun ke waati sera tuma men na, Isa ni a keladenba bee ka isii yoro kelen. ¹⁵ Ka alu to damununna, Isa ka a fo ie ye ko: «Bi a loo ba ye n na ka sali damunun jin ke ai fe, yani n ye jakankata, ¹⁶ ka a masoron n di a fo ai ye ko n te a joon damunun kela butun fewu fo a waati wa se Alla la mansaya ro.»

¹⁷ A ka resenji sori fen do ta, men fani resenji la. A ka baraka bila Alla ye, ka ban ka a fo ie ye ko: «Ai kelen kelenna bee ye a ta ka do min a ro, ¹⁸ ka a masoron n te na resenji min butun fewu fo Alla la mansaya wa na lon men.» ¹⁹ Wo ko, a ka buru ta. A ka baraka bila Alla ye, ka ban ka buru rakadikadi ka a di ie ma. A ka a fo ie ye wo ro ko: «Buru jin ye n fari le ri, men dini ai koson. Ai ye wo ke ka hankili bila n na ko ro.» ²⁰ Damunun banni tuma men, Isa ka ji sori fen ta. Resenji ye a kondɔ. A ka wo di ie ma ka a fo ie ye ko: «Alla keto teriya kura sidila mooilu ye n jeli baraka ro. Jeli wo munuɲa le jin di, jeli men di bo ai koson. ²¹ Hali wo, men di janfa don n ma, wo siini n fe damunun diya yan. ²² Moo Dence ri faa iko a ra lateɛ ja men. Sika te fewu wo ro. Koni, gbalo ba a ri la ce wo kan men ka a don moo juuulu bolo.» ²³ Alu ka kuma wo men

ka joon majininka yon ye ie tema, men di son ka ko su wo ke?

Yon ye jemoo ri?

²⁴ Nba, wo tuma, sosalɪ wulira keladenbailu tema ko yon ka kan ka jate jemoo ri ie la dekuru ro. ²⁵ Isa ka ie jabi wo ro ko: «Jamana mansailu ri ie la jamana denilu mara fanka la. Fanka ye menilu bolo, alu ye a fe mooilu ye ie jate moo jumailu ri. ²⁶ Ai kana ke ten. Men ye jemoo ri ai tema, wo ye a jere ke iko dooman moo. Men ye kuntiɪya la, wo ye ke iko baaraden. ²⁷ A ye di? Baaraden men ye gba don na, a ni a la kuntii men siini ka damunun ke doron, yon ka bon wo fila ro? Men siini ka damunun ke, wo ka bon a la baaraden di paaon, wo te? Koni i ja lo! Nde ye ai tema yan iko baaraden.

²⁸ «Koni ai ra imunun ka to n ko n na korobali ko bee ro. ²⁹ Wo le koson, n di Alla la mansaya labila ai ye, iko n Fa ka a labila n ye ja men, ³⁰ sa ai ri damunun ke ka imin n dafɛ n na mansaya ro. Ai ri isii mansa la siifenilu ro ka Isirayelika tan ni fila la kiti tee.»

Piyeri ri a fo ko a ma Isa lon

³¹ Isa ka a fo Simon Piyeri ye ko: «Simon, Simon, i tolo malon na. Setana ra fere jinin Alla fe ka ai korobo. ³² Koni n da Alla matara ile ye, sa i ri iraja ka la nde la. I wa ikoseyi n ma, i ye i badenmailu seɛbe don.» ³³ A ka Isa jabi: «N di wa i kafe kaso la. N di sa i fe.» ³⁴ Koni Isa kan ko: «Piyeri, i ja lo. Yani dondon ye kasi bi, i ri a fo mooilu jana haan sija sawa ko i ma n lon.»

Keladenbailu ye ie jere raben

³⁵ Nba, Isa ka a la keladenbailu majininka ko: «A ye di? Ai wa men keni kawandili diya, wo tuma n ma a fo ai ye ko ai kana wodi bila ai kun, ko ai kana boro ta, ko ai kana sanbara ta? Wo tuma fen do desera ai bolo wa?» Alu ka a jabi: «Een de! Foyi si ma dese an bolo.» ³⁶ Isa ko: «Koni sisen, wodi ye men bolo, wo ye a bila a kun. Boro ye men bolo, wo ye a ta. Ni fanmuru ti i bolo, i la faanin do majira ka fanmuru kelen san, ³⁷ ka a masoron n di a fo ai ye ko, men sebeni n na ko ro, a fere te fo wo bee ye dafa. A sebeni n na ko ro ko: «A jatera kojuukela le ri.» Wo dafa waati ra sudunya

sisen.» ³⁸ Alu ka a fɔ Isa ye ko: «Maari, a mafɛnɛ. Fanmuru fila ye yan.» Isa kan ko: «Wo ri a bɔ.»

Isa ni karandenilu wara Olibiye koyinke kan

³⁹ Wo rɔ, Isa bɔra ye ka wa Olibiye koyinke la, iko a tɛrɛ ye a kɛla ɲa mɛn ma tuma bɛɛ. A la karandenilu fanan bilara a kɔ. ⁴⁰ Alu se mɛn kɛni ye, Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai ye Alla matara, sa ai kana manɛɛn ka bila kojuu rɔ.» ⁴¹ Wo fɔni kɔ, a ka a mabɔ ie la ka ɲɔɔnkin ka Alla matara kɛ. ⁴² A kan ko: «N Fa, ni i sɔnda, i ye jakankataya ɲin mabɔ n na. Kɔni n jɛrɛ sawo kana kɛ, fo i sawo.» ⁴³ Wo tuma, mɛlɛka do bɔra sanfɛ ka na Isa sɛɛbɛ don, ⁴⁴ ka a masɔrɔn wo ko tun da gbɛlɛya a ma kojuyaya. A jusu makasini fo ka a dan natamin. Wo le ka a kɛ, a ka iraja Alla matarala a ni a la tara ji kɛni iko jeli, ka buruburun duu ma. ⁴⁵ A banni Alla matarala, a wulira ka wa se a la karandenilu ma. A nara ka ie tɛrɛn sunɔɔ rɔ. Jusu kasi tun da ie bɔ. ⁴⁶ A ka a fɔ ie ye ko: «Nfenna ai ye sunɔɔla? Ai ye wuli ka Alla matara, sa ai kana manɛɛn ka bila kojuu rɔ.»

Yahudiyailu nara Isa mira diya

⁴⁷ Ka Isa to kuma wo la, alu ka jama ba natɔla yen. Jama wo bilani tɛrɛ Judasi kɔfɛ, mɛn ye Isa la keladenba tan ni fila do ri. Jama se mɛn kɛni Isa ma, Judasi ka imadon Isa la ka a sunbu. ⁴⁸ Yɔrɔ wo rɔ, Isa ka Judasi maɲininka ko: «Judasi, i ri janfa don Mɔɔ Dence ma masunbuli rɔ wa?» ⁴⁹ Karandenilu ka wo bɛɛ lakɔrɔsi ka a yen ko jama nani Isa kanma, ka Isa maɲininka ko: «Maari, an tɛ fan ta wa?» ⁵⁰ Karanden do ka fan ta kelendi, ka sarakalasele kuntii ba la jɔnce bolokininma tolo tɛɛ a la. ⁵¹ Isa ka a fɔ ko: «Ai ye a to ten!» A ka a bolo maa jɔnce tolo la ka a lakendɛya.

⁵² Isa ka a fɔ sarakalasele kuntiilu a ni Allabatobonba kandalila kuntiilu a ni mɔɔbailu ye ko: «Nfenna ai ra bɔ n kanma fanilu ni gbɛlekeilu ri, iko mɔɔ ye bɔla benkaninna kanma ɲa mɛn ma? ⁵³ N tɛrɛ ye ai fɛ lon lon Allabatobonba kɔndɔ, kɔni ai ma sɔn ka n mira ye. Kɔni ai la waati ra se, a ni dibi la fanka waati ra se.»

Piyɛri ko a ma Isa lɔn

⁵⁴ Nba, alu ka Isa mira, ka wa a ri sarakalasele kuntiiba wara. Piyɛri bilara ie kɔfɛ, kɔni a ma imadon ie la. ⁵⁵ Mɔɔilu ka ta ladan lu ba ma ye, ka isii ta da la. Piyɛri fanan nara ka isii ie tɛma.

⁵⁶ Baaraden muso do nara ka Piyɛri siini tɛrɛn ta da la. A ka Piyɛri lakɔrɔsi kɔsɛbɛ, ka a fɔ mɔɔilu ye ko: «Cɛ ɲin fanan tɛrɛ ye Isa kɔfɛ jɔ.» ⁵⁷ Piyɛri ma sɔn ka ilɔ wo la. A ka muso jabi: «Muso, n ma a lɔn.» ⁵⁸ Wo kɔfɛ dooni, mɔɔ gbɛrɛ nara Piyɛri sɔrɔn ye. Wo ka a fɔ a ye ko: «I fanan ye Isa la dɛkuru rɔ jɔ.» Piyɛri ka wo jabi: «ɛɛn dɛ! Nde sa a rɔ!» ⁵⁹ A ma mɛn bakɛ, dɔgbɛrɛ nara Piyɛri ye. Wo ka a fɔ fanka la ko: «Sika tɛ a rɔ fewu, cɛ ɲin tɛrɛ ye Isa kɔfɛ. I ma a yen, Kalileka le.» ⁶⁰ Kɔni Piyɛri kan ko: «Cɛ, n ma i la kuma ɲa yen.» Piyɛri banni wo fɔla, dondon kasira ikɔrɔ ye. ⁶¹ Wo waati kelen na, Maari Isa ka iyɛlɛman ka a ɲa lɔ Piyɛri rɔ. Piyɛri hankili bilara Maari la kuma rɔ kelendi, ka a masɔrɔn Maari tun da a fɔ a ye ko: «Yani dondon ye kasi bi, i ri a fɔ mɔɔilu ye haan siɲa sawa ko i ma n lɔn.» ⁶² Piyɛri bɔra lu ma ka wa kasi kojuyaya.

Isa mirani Yahudiyailu bolo

⁶³ Nba, wo tuma Isa marabailu ka a lafɛya, ka a gbasi damira. ⁶⁴ Alu ka a ɲa lasidi ka a maɲininka ko: «Yon ka i gbasi? A tii tɔɔ fɔ an ye.» ⁶⁵ Alu ka a nani ka kuma juu siyaman fɔ a ma.

⁶⁶ Banda ka nin, sɔɔma da la, Yahudiyailu la mɔɔbailu ka ladɛn kɛ, sarakalasele kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu kɔnin. Isa marabailu nara a ri kiti diya. ⁶⁷ A se mɛn kɛni ye, alu ka a fɔ a ye ko: «Ni Alla la Mɔɔ ɲenematɔmɔnin le ile ri, i ye i lɔ a la.» Isa ka ie jabi: «Ni n ka n lɔ a la, ai tɛ la a la. ⁶⁸ Ni n fanan ka ai ɲininka, ai ri iban n jabila. ⁶⁹ Kɔni ka bɔ bi ma, Mɔɔ Dence ri lasii Alla Sebɛtii bolokinin ma.» ⁷⁰ Alu bɛɛ ladɛnni ka a maɲininka ko: «Alla Dence le ile ri wo rɔ wa?» Isa ka ie jabi: «Alu ye a fɔla ko n ye wo ri.» ⁷¹ Alu ka a fɔ wo rɔ ko: «An mako ti sereya si la butun. An da ban a kumakan mɛnna, mɛn bɔni a jɛrɛ da rɔ.»

23

Alu wara Isa ri Pilate wara

¹ Nba, jɛmɔɔilu bɛɛ ladɛnni wulira wo rɔ ka wa Isa malɔ Pilate wara. ² Alu se mɛn kɛni Pilate ma, alu ka imakasi Isa kan. Alu kan ko: «An da a lakɔrɔsi ka a yen ko cɛ jɛn ye an na jamana mɔɔilu lafilila ka ie lamurunti. A ye a fɔla ie ye ko alu kana nisɔnkɔ bɔ ka a di Rɔmu mansa ba ma. A jɛɛ ko, ko ale le ye Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di, mɛn kɔrɔ ye ko mansa.» ³ Pilate ka Isa maɲininka ko: «Ile ye Yahudiyailu la mansa ri wa?» Isa ka a jabi: «I ra wo fɔ.» ⁴ Wo rɔ, Pilate ka a fɔ sarakalase la kuntiilu ni jama bɛɛ ye ko: «N ma kojuu si sɔrɔn cɛ jɛn na ko rɔ, mɛn di kɛ a jalaki sababu ri.» ⁵ Kɔni alu ka ie sɛɛbɛ don a fɔ a ma ko: «Ale le jama lawuli la ka ie karan ka ie lamurunti Jude mara fan bɛɛ rɔ, a ka a damira Kalile ka na haan yan.»

Alu wara Isa ri Herodi wara

⁶ Pilate ka kuma wo mɛn ka ie jɛninka ko: «Isa ye Kalileka le ri wa?» ⁷ Pilate ka a yen tuma mɛn ko Isa bɔni Kalile mara rɔ, a ka a lawa Herodi ma, mɛn siini Kalile mara kun na. Wo tun da na bɔ diya Jerusalemu. ⁸ Isa se mɛn kɛni ye, Herodi sewara kosɛbɛ. A tɛɛ ye Isa la ko siyaman kalama. Kɛbi waati jan, a loo tɛɛ ye a la ka Isa yen, ka a masɔrɔn a ye a fɛ Isa ye kabannako do kɛ a jana. ⁹ Wo rɔ, Herodi ka jɛninkali siyaman kɛ Isa kun, kɔni Isa ma jabili si di a ma. ¹⁰ Sarakalase la kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu bɛɛ lɔni tɛɛ ye. Alu jamanda ka Isa jalaki kosɛbɛ. ¹¹ Mansa Herodi ni a la sorodasilu ka Isa dooya ka a lafɛya ja bɛɛ ma, ka ban ka mansa duruki bila a kan na. Wo kɔrɔ alu ka a laseyi Pilate ma. ¹² Pilate ni Herodi tun ma di kɔrɔman. Kɔni wo lon kelen, alu diyara iɲɔn ye kosɛbɛ ka kɛ terilu ri.

Barabasi ye bila, ka Isa faa

¹³ Pilate ka sarakalase la kuntiilu ni jamana jɛmɔɔilu ni Yahudiya tɔilu ladɛn. ¹⁴ A ka a fɔ ie ye ko: «Ai nara cɛ jɛn di ka a fɔ ko a ye jamana mɔɔilu lamuruntila. N ka a maɲininka, ka a fɛsɛfɛsɛ ai bɛɛ jana. Kɔni n ka a yen ko ai ka fen fen fɔ a ma, ai jɔ tɛ wo si rɔ. ¹⁵ Ai ma a yen? Herodi ra a laseyi n ma yan, ka a masɔrɔn a fanan ma kojuu

si tɛɛn a la ko rɔ. Cɛ jɛn ma foyi kɛ, mɛn ka kan ka kɛ a faa sababu ri. ¹⁶ Wo le kosɔn, n di a gbasi biɲɛ la ka a bila.»

¹⁷⁻¹⁸ * Alu bɛɛ ladɛnni ka ie kan nabɔ ko: «I ye cɛ jɛn faa ka Barabasi bila!» ¹⁹ Barabasi wo ye mɔɔ muruntini ri. Waati taminni, a tun ka kɛɛ ba lawuli jama tɛma so kɔndɔ, ka mɔɔ do faa fanan. Wo le kosɔn, a mirara ka bila kaso la.

²⁰ Pilate tɛɛ ye Isa bila ko rɔ. Wo rɔ, a ka jama madiya ikɔ tuun. ²¹ Kɔni alu jamanda ka ie kan nabɔ ko: «A ye gbɔngbɔn jiri kan, ka a faa. A ye gbɔngbɔn jiri kan, ka a faa!» ²² Pilate ka ie maɲininka a siɲa sawana la ko: «N ye a gbɔngbɔn nfenna? A ka kojuu su juman kɛ? N ma foyi sɔrɔn a la, mɛn di kɛ a faa kun di. N di a gbasi biɲɛ la ka a bila.» ²³ Kɔni ie ma diɲɛ fewu, fo ka to ie kan nabɔla kojuu ya ko Isa ye gbɔngbɔn jiri kan. Ie jama kan ka Pilate hankili yeɛman. ²⁴ Alu tɛɛ ye mɛn jɛninna, a diɲɛra wo ma. ²⁵ Alu tun da kasoden mɛn na ko fɔ, mɛn tun ka mɔɔilu lamurunti ka mɔɔ faa, Pilate ka wo bila, kɔni a ka Isa to ie sawo rɔ.

Isa gbɔngbɔnda jiri kan

²⁶ Nba, ka alu to wala Isa ri a gbɔngbɔn diya, alu bɛnda cɛ do ri mɛn tɔɔ tɛɛ ye ko Simɔn Sirenika. A bɔtɔ waa rɔ. Sorodasilu ka a mira ko a ye Isa gbɔngbɔn jiri ta ka bila a kɔ. ²⁷ Alu watɔla, jama siyaman bilara ie kɔfɛ. Muso doilu tɛɛ ye kasila ka kule jama tɛma. ²⁸ Isa ka iyɛɛman ka a fɔ ie ye ko: «Jerusalemu musoilu, ai kana kasi nde la ko rɔ. Ai ye kasi ai jɛɛ ni ai denilu la ko rɔ, ²⁹ ka a masɔrɔn jakankata waati natɔ Jerusalemu kan. Wo lon, ai ri a fɔ ko: «Muso densɔrɔnbali, baraka ri don ie la ko rɔ. Muso mɛn ma den ko lɔn, a ni mɛn ma sin di den si ma, baraka ri don ie la ko rɔ.» ³⁰ Wo tuma, mɔɔilu ri a fɔ koyinkɛilu ye ko: «Be an kan.» Alu ri a fɔ tindilu ye ko: «Birin an kan ka an natunun,» ³¹ baa ko mɛn ketɔ n na, ni mɔɔilu ri wo su kɛ jiri kɛndɛ la, nfen di kɛ jiri jaran na wo rɔ?»

³² Alu wara Isa ni kojuu kɛla fila malɔ gbɔngbɔnni diya. ³³ Alu wa se dinkira mɛn tɔɔ ko Kunkolo, alu ka Isa gbɔngbɔn jiri kan, a ni kojuu kɛla fila wo. Kojuu kɛla kelen gbɔngbɔnda jiri do kan Isa bolokinin ma, a

* **23:17-18** Sɛbɛli do fɔla ko: Nba, Yahudiyailu la Taminkunna Sali waati wa se san san, Pilate ri kasoden kelen bila ka Yahudiyailu ladiya.

to kelen gbongbonda jiri kan a bolomaran ma. ³⁴ Ka Isa gbongbanni to jiri kan, a ka a fɔ ko: «N Fa, i ye ie makoto, ka a masɔɔn alu ra ko mɛn kɛ, alu ma wo lɔn.» Wo tuma, sorodasilu ka kalaben kɛ ka a la faanin dafara.

³⁵ Jama ba lɔni tɛɛ ye wo bɛɛ ragbela. Yahudiya jɛmɔɔilu tɛɛ ye Isa dooyala kojuyaya. Alu kan ko: «A ka doilu kisi kɔɔman. Ni Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin de a ri, a ye a jɛɛ kisi sisen.» ³⁶ Sorodasilu fanan ka Isa lafɛya, ka a sɔ rɛsɛnji kumun dɔ. ³⁷ Alu ka a fɔ a ye ko: «Ni Yahudiyailu la mansa le i ri, i ye i jɛɛ kisi.» ³⁸ Sɛbeli do tɛɛ ye walan kan Isa kun dɔ. A sɛbɛni wo kan ko: «Yahudiyailu la mansa le jin di.»

³⁹ Kojuukɛla mɛnilu gbongbanni Isa dafɛ, wo kelen fanan ka Isa lafɛya. A kan ko: «I tɛ Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di wa? I jɛɛ kisi ka an fanan kisi.» ⁴⁰ Kɔni a dujɔɔn cɛ jamanda a ma ka a jabi: «I tɛ silan Alla ye wa? I ma a lɔn ko an bɛɛ gbongbanni.» ⁴¹ Andeilu ka kan ka tɔɔya jin sɔɔn, baa an ka kojuu mɛn kɛ, wo sara le wo ri. Kɔni ale ma kojuu si kɛ.» ⁴² A ka a fɔ Isa ye ko: «Isa, i wa don i la mansaya la, i ye i hankili to n dɔ.» ⁴³ Isa ka a jabi: «N di tujɔ fɔ i ye. Bi jɛɛ i ri kɛ n dafɛ harijeene.»

⁴⁴ Midi waati seni, dibi donda jamana fan bɛɛ rɔ. A tora ten haan ka lansara waati magbɛn. ⁴⁵ Baa, tele ma bɔ fewu! Allabatobonba tɛɛtɛ faanin farara a tɛma. ⁴⁶ Isa ka a kan nabɔ, wo rɔ, ko: «N Fa, n da n nin don i bolo.» A banni wo fɔla, a ka a nin bila.

⁴⁷ Rɔmu sorodasi kuntii ka ko wo bɛɛ yenni tuma mɛn na a ka Alla tando ka a fɔ: «Tujɔ ka fisa: cɛ jin telenni tɛɛ!» ⁴⁸ Mɛnilu lɔni tɛɛ ye ka wo bɛɛ lakɔɔsi, ka ban ka ie sisi magbasi nimisali ni jusu makasi rɔ, ka ikɔseyi so kɔndɔ. ⁴⁹ Kɔni muso mɛnilu tun da to Isa kɔ kɛbi a bɔ waati Kalile, a ni a lɔnba tɔilu bɛɛ, alu bɛɛ tora yɔɔ jan ka wo bɛɛ mafɛnɛ.

Isa suu don ko

⁵⁰⁻⁵¹ Nba, cɛ do tɛɛ ye mɛn tɔɔ ko Yusufu. A bɔni Arimate, so mɛn ye Jude mara rɔ. Mɔɔ juma le tɛɛ a ri, a ni mɔɔ telenni. A jii lani Alla la mansaya la. A tɛɛ ye Yahudiyailu la jɛmɔɔ dɛkuru rɔ, kɔni dɛkuru wo tun ka mɛn natɛɛ ka mɛn kɛ

Isa la, wo ma diya a ye. ⁵² A wara Pilate mapininka Isa suu la ko rɔ. ⁵³ Yusufu wara Isa suu lajii ka bɔ gbongbɔnjiri kan a ka a kansankɛ ka wa a don kaburu rɔ. Kaburu wo le senni farakolo rɔ iko falan. Suu si tun ma la wo kɔndɔ fɔla. ⁵⁴ Njɔɔn lon jarasii lon de tɛɛ. Ni tele bera Njɔɔn lon di bɔ.

⁵⁵ Muso mɛnilu tɛɛ ye Isa kɔ kɛbi a bɔ tuma Kalile mara rɔ, woilu bilara Yusufu kɔ ka wa suu don diya. Wo bolo ma, alu ka kaburu yen, ka Isa suu don ja fanan yen. ⁵⁶ Alu ka ikɔseyi so kɔndɔ. Alu ka tulu suman duman ni latikolon dabɛn Isa suu ye, ka ban ka injɔɔn. Ka bɛn sariya ma, alu ma baara si kɛ Njɔɔn lon.

24

Isa wulira saya rɔ

¹ Njɔɔn lon taminni, Lahadi sɔɔma dala jona, muso woilu ka tulu suman duman ni latikolon ta ka wa kaburu da la. ² Alu seni kaburu da la, kabakurun ba mɛn lani tɛɛ kaburu da la ka da tuun, wo ra makurukuru ka bɔ ye. ³ Wo rɔ, alu donda kaburu kɔndɔ, kɔni alu ma Maari Isa suu tɛɛn ye. ⁴ Ka alu to wo kɔndafili rɔ, alu ka cɛ fila yen, faanin gbɛ mɛlɛnmɛlɛnna tɛɛ ye mɛnilu kan na. ⁵ Musoilu silanda kojuyaya, ka ie jakɔɔ bɛn duu ma. Cɛ fila wo ka a fɔ ie ye ko: «Nfenna ai ye mɔɔ jɛnema jininna suuilu tɛma?» ⁶ A tɛ yan. A ra wuli ka bɔ saya rɔ. A ka mɛn fɔ ai ye Kalile mara rɔ, ai kana jina wo la. ⁷ Wo tuma a ka a fɔ ai ye ko: «A fɛɛ tɛ fo Mɔɔ Dɛncɛ ye don kojukɛlailu bolo. Alu ri a ta ka a gbongbɔn jiri kan ka a faa. Tele fila a sawana, a ri lawuli ikɔ tuun.» ⁸ Wo ka musoilu hankili lajii Isa la kuma rɔ.

Musoiu wara dantɛli kɛ

⁹ Alu ka ibori ka wa wo ja bɛɛ fɔ keladenba tan ni kelen ye, a ni ie dɛkuru tɔilu bɛɛ. ¹⁰ Mariyamu Makidalaka, ni Yahani, ni Yakuba na Mariyamu, a ni ie dafɔɔnɔnilu le tɛɛ, mɛnilu bɔra kaburu da la ka wa dantɛli kɛ keladenbailu ye. ¹¹ Kɔni keladenbailu ma dantɛli wo jate. Alu ma la a la fewu. ¹² Hali wo, Piyeri wulira ka ibori ka wa kaburu da la. A se mɛn kɛni ye, a ka imajii ka kaburu kɔndɔ mafɛnɛ. A ma foyi yen a kɔndɔ fo kansankɛ gbansan. A kɔndafilini ka ikɔseyi so kɔndɔ.

Karanden fila ni Isa ka ijɔɔn yen Emayusi sila la

¹³ Nba, wo lon kelen na, karanden fila bɔra Jerusalemu ka wa so do la, mɛn tɔɔ ko Emayusi. Wo so ni Jerusalemu tɛ ri kilo tan ni kelen jɔɔn bɔ. ¹⁴ Ko mɛnilu kɛni, alu tɛrɛ ye barola woilu kan. ¹⁵ Ka alu to barola, Isa nara ka imadon ie la. A ni ie wara ijɔɔn fɛ. ¹⁶ Alu ka Isa yen ie ja la, kɔni alu filiyara a ma.

¹⁷ Isa ka ie majininka ko: «Ai tɛrɛ ye barola nfen de kan?» Alu ka ilɔ, alu fila nin nafinni ie ma. ¹⁸ Mɛn tɔɔ ko Kilopasi, wo ka Isa jabi: «Ile kelen de lɔndanyala Jerusalemu yan mɛn i ma a lɔn ko mɛn ye taminna yan tele jin dɔ?» ¹⁹ Isa ka ie majininka ko: «Ko su juman de wo ri?» Alu ka a jabi: «Ko mɛn kɛra Isa Nasaretika la. A la kuma ni a la kɛwalilu yirakara an na ko Alla la nabijuma barakani le ale ri, Alla jana a ni mɔɔ bɛɛ jana. ²⁰ Sarakalasele kuntiilu ni an na jamana jɛmɔɔilu ka a mira. Alu wara a ri Rɔmu faama cɛ ma ko a ye a faa. Wo rɔ, alu ka a gbɔngbɔn jiri kan ka a faa. ²¹ An jii tɛrɛ ye a kan ko ale ri Isirayɛli mɔɔilu hɔrɔya, kɔni alu ra a faa. A faa tele sawanan de bi ri. ²² An na dɛkuru muso doilu nara kuma do fɔ an yɛ. Wo ka an kɔndafili kosɛbɛ. Alu ka a fɔ an jana ko alu wara kaburu da la bi sɔɔma jona, ²³ kɔni alu ma a suu tɛrɛn kaburu kɔndɔ. Alu ka ikɔseyi ka a fɔ an yɛ ko alu ka mɛlɛka doilu yen, mɛnilu ka a fɔ ie jana ko Isa jɛnema le. ²⁴ Wo le ka a kɛ, an dafɔjɔɔn doilu bɔra ye ka wa wo lakɔrɔsi. Alu wara kaburu da la ka a bɛɛ tɛrɛn iko musoilu ka a fɔ ja mɛn. Kɔni alu ma Isa jɛrɛ yen.»

²⁵ Isa ka ie jabi: «Ai hankilitanilu! Nabijumailu ka mɛnilu fɔ, ai tɛ lala woilu la jona dɛ! ²⁶ Ni wo tɛ, nabijumailu ka a fɔ ko Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di tɔrɔya sɔrɔn ten, ka ban ka don a la gbiliya jɛrɛ jɛrɛ rɔ. Kuma wo ma kan ka kanbali wa?» ²⁷ Wo rɔ, fen fen sɛbɛni a jɛrɛ la ko rɔ Alla la kuma rɔ, ka damira Nabi Musa la sariya rɔ haan ka na se nabijuma tɔilu bɛɛ la sɛbelilu ma, a ka wo bɛɛ kɔrɔ fɔ ie yɛ.

²⁸ Alu ka so magbɛn tuma mɛn, Isa ka a jɛrɛ kɛ taminbatɔ ri. ²⁹ Kɔni alu ka a madiya kosɛbɛ, ka a fɔ a yɛ ko: «I jaandi, i ye to an fɛ yan. Su kotɔ le, dibi ri don sisen.» Wo rɔ, a

ni alu donda so kɔndɔ ijɔɔn fɛ. ³⁰ Damunun waati seni, alu bɛɛ ka isii damunun kanma. Isa ka buru ta ka baraka bila Alla yɛ, ka a rakadikadi ie bɛɛ tɛma. ³¹ Waati kelen wo la, karanden fila bɛɛ ja lakara ka a lɔn ko lɔndan cɛ wo ye Isa le ri. Kɔni Isa tununda ie ma kelen di. ³² Alu fila ka ijɔɔn majininka ko: «A ka Alla la kuma fɔ an yɛ sila kan tuma mɛn, an jusu ma bɔ wa?»

³³ Alu fila wulira kelendi ka ikɔseyi Jerusalemu. Alu se mɛn kɛni ye, alu ka keladenba tan ni kelen ni karanden tɔilu ladɛnni tɛrɛn yɔrɔ kelen. ³⁴ Alu bɛɛ ladɛnni ka a fɔ mɔɔ fila wo yɛ ko: «Tɔɔna jɛrɛ jɛrɛ le. An Maari ra wuli ka bɔ saya rɔ. Simɔn jɛrɛ ra a yen.» ³⁵ Wo rɔ, wo fila ka ie ta fanan fɔ. Alu bɛnda Isa ri sila la ja mɛn ma, a ni alu ka Isa lɔn ja mɛn buru rafara waati, alu ka wo bɛɛ dantɛɛ jama jana.

Isa ka a jɛrɛ yiraka jama la

³⁶ Ka alu to kuma wo kan, Isa bɔra gbɛ rɔ ie tɛma. A kan ko: «Alla ye hɛra kɛ ai yɛ.»

³⁷ Alu bɛɛ barara ka silan kojuuya, baa alu tɛrɛ ye a jatela suu jiya kɔrɔ le ri. ³⁸ Isa ka a fɔ ie yɛ ko: «Ai silanni nfenna? Ai sikani nfenna?»

³⁹ «Ai ye imadon n na ka n boloilu mafɛnɛ, a ni n senilu. Nde jɛrɛ le fasayi! Ai ye ai bolo maa n na. Bu ni kolo ye n na jɔ! Ni suu jiya kɔrɔ le, ai ri bu ni kolo yen wo la wa?» ⁴⁰ Wo rɔ, a ka a boloilu ni a senilu yiraka ie la.

⁴¹ Wo kɛra sewa ko ba ri, kɔni alu kabannakoyani tɛrɛ kojuuya, haan ka ie kɔndafili. Sika tɛrɛ ye ie rɔ butun. Ka alu to miriya wo rɔ, Isa ka a fɔ ie yɛ ko: «Damunun fen tɛ ai bolo yan wa?» ⁴² Alu ka jɛɛ janinni do ta ka di a ma. ⁴³ A ka a ta ka a damun ie bɛɛ jana.

⁴⁴ Wo kɔ, a ka a fɔ ie yɛ ko: «Waati taminni, n tɛrɛ ye a fɔla ai yɛ ko fen fen sɛbɛni n na ko rɔ, wo bɛɛ ri dafa. Mɛnilu sɛbɛni Nabi Musa la sariya rɔ, a ni mɛnilu sɛbɛni nabijuma tɔilu la kuma rɔ, a ni mɛnilu sɛbɛni Jaburi kitabu rɔ, woilu bɛɛ ri dafa fewu.» ⁴⁵ Wo rɔ, a ka hankili di ie ma, sa alu ri se ka Alla la kuma ja yen. ⁴⁶ A ka a fɔ ie yɛ ikɔ tuun ko: «A sɛbɛni Alla la kuma rɔ ko Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di jakankata ka faa. Kɔni a faa tele sawana, a ri wuli ikɔ tuun. ⁴⁷ A ri fɔ mɔɔilu bɛɛ yɛ Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin

tɔɔ rɔ ko alu ye tubi, kosa Alla ri ie makoto. A kibaro ri bɔ Jerusalemu yan ka jensen jamana bεε rɔ. ⁴⁸ Ai ri ko woilu sereilu ri. ⁴⁹ N Fa ka lahidi mɛn sisi ai ye, n di wo dafa lana ai ma. Wo rɔ, ai kana bɔ Jerusalemu so kɔndɔ fo sεεbe wo wa bɔ sanfε ka jii ai kan.»

Isa yɛlɛra san ma

⁵⁰ Wo kɔ, a wara ie malɔ Betani so fan fε. A ka a bolo fila kɔrɔta ka duwawu kε ie ye. ⁵¹ Ka a to duwawu la, a kɔrɔtara ka bɔ ie tɛma ka wa sankolo rɔ. ⁵² Alu ka a bato, ka ban ka ie koseyi Jerusalemu sewa ba rɔ.

⁵³ Nba, alu tɛrɛ ye wala Allabatobonba kɔndɔ tuma bεε ka to Alla batola.

Pɔli la bataki lawa Kalatikailu ma Kalatikailu

Kumakan men ye Kitabu seniman jin kɔndɔ

Kitabu seniman ye sebɛni Pɔli le bolo ka a lawa lemeninya mɔɔilu ma men ye Kalati. Wɔ bɛɛ sebɛni kitabu Keladenilu la Kewali kɔndɔ suran 13 a ni suran 14.

Nba, Isa la baara damira waati, lemeninya mɔɔ siyaman tɛɛ ye Yahudiyailu le ri. ("Yahudiyailu" ni "Isirayeli" wo bɛɛ ye tɔɔ kelen de ri). Yahudiyailu men lemeninyara Isa ma ie ka lɔn kɔ Mɔɔ Suwandini le, nabilu kumara a la kɔrɔ. Alu ma Isa la karan lɔn ikɔmi dina kura le. Alu la miriya ye, Isa la karanya ma, a ye ie la dina le dafa la, ikɔmi Alla ka fɔ ja men ma. Ka a ma sɔrɔn, alu lemeninyara, kɔni alu ma ie la dina sariya sila si bila, Nabi Musa la Tawurɛta a ni Nabi Dawuda la Yabuur. Ie ma si bila. Alu ka lɔnni mi sɔrɔn Isa fɛ, ie ka fanan la wo kan.

Kɔnɔrɔfili si tɛ wo rɔ ka a masɔrɔn Alla la kumakan tɛɛ ye wala Yahudiyailu le ma. Kɔni Isa la karanɛnilu ka a la kumakan nase siya gbɛɛ mɔɔilu ma waati men na, kɔnɔrɔfili ka siya gbɛɛ mɔɔilu mira. Siya gbɛɛ mɔɔ men lemeninyara Isa ma, alu ma sɔn Yahudiyailu la namun tala ka a la ie ka lɔnin kan, ie ka men sɔrɔn Isa la, ka a masɔrɔn Isa la karan ka woilu wasa.

Ka a masɔrɔn wo fɛ, Yahudiya lemeninyamɔɔilu ma kuma kujɛ siya gbɛɛ mɔɔilu fɛ, ka a masɔrɔn jinilu ma kɔjii kɛ. Yahudiya lemeninyamɔɔilu ka a fɔ ko lemeninyamɔɔ men ma kɔjii kɛ ma kisiba bɛɛ sɔrɔn. Pɔli ka a men tuma men ai le ye kuma wo fɔla, a ka ie sɔsɔ ka a fɔ ko ni an di kisi sɔrɔn Isa la saraka sababu la, an makɔ sa kɔjii la kɔsa an di kisi sɔrɔn. A ma a fɔ ko kɔjii kɛ a ma ji. A ka fɔ kɔ kɔjii kɛ ti an kisila; an ti se kisila sila si fɛ. Isa kelen pe la saraka le ri se wo kɛla.

Sɔsɔli la men ye Yahudiya lemeninyamɔɔiluma, ni siya gbɛɛ lemeninyamɔɔilu tɛma wo ri se hankili dila an ma. Sariya doilu ye dina rɔ an di se woilu bonyala, kɔni a ti se an kisila. Namun doilu ye ye an di se bilala namun sila woilu kan. An ti se jatela

ikɔmi a diya bɔyani kɔ an di kisi sɔrɔn. A ka gbelen dooni ka bɛɛ jafɔ, kɔni Alla la kitabu seniman wo di se hankili dila an ma ka a jayen.

Kebi Pɔli ka bataki lawa Kalati lemeninyamɔɔilu ma, a ri se an karanna ka bila lemeninya a rɔ. Lemɛninyamɔɔilu la sariya fɔlɔ le kaninteya ri. Nin Seniman ye lemeninya mɔɔilujusu rɔ, wo fanan ye sila yirakala ie la ka lɔ Alla ma. Wɔ le tɔnɔ ye a la, ni wo tɛ Setana ri bɔ fɛɛ su bɛɛ la ka ai la lemeninya tɔjan, ka ai lɔ sila gbɛɛ ma men ye kojuu sila ri. Alla ye an tanka wo ma. Amina!

¹ Sebɛ jin farani nde Pɔli le la, nde men ye keladen di. Mɔɔilu ma n suwandi baara wo kanma. Mɔɔ si ma n kelaya. ɛɛn, n kɛra keladen de ri ka fara Isa Nenematɔmɔnin de la, a ni an Fa Alla men ka a lawuli ka a bɔ saya rɔ. ² Nde ni an badenma menilu bɛɛ ye n tɔrɔfɛ yan, an ye sebɛ jin nawala lemeninyamɔɔilu la dɛkuruilu le ma, menilu ye Kalati jamana rɔ. ³ An Fa Alla a ni Maari Isa Nenematɔmɔnin ye jumaya kɛ ai ye, ka jususuma di ai ma. ⁴ Isa Nenematɔmɔnin de ka a jɛɛ kɛ saraka ri an na kojuuilu kosɔn, sa a ri an bɔ dunuɔa juu jin fanka kɔrɔ, baa an Fa Alla sawo tɛɛ ye wo rɔ. ⁵ A tɔɔ ye gbiliya kadawu. Amina!

Kibaro juma kelen pe le ye ye

⁶ N da kabannakoya kojuuya ka a masɔrɔn Alla men ka ai kili ka fara Nenematɔmɔnin na jumaya la, ai ra ai kɔdon wo la jona jona, ka wa kɛla gbɛɛ kɔ. ⁷ Kɔni kɛla gbɛɛ tɛ wo ri de! Mɔɔ doilu le ye ai kɔndafilila ten. Alu ye a fɛ ka Nenematɔmɔnin na kibaro juma yɛleman. ⁸ Kɔni an ka kibaro juma men nase ai ma, ni fen fen ka kɛla gbɛɛ lase ai ma, men ni fɔlɔman wo tɛ kelen di, danka ye wo tii kan, hali ni a kɛra andeilu ri, wala sankolorɔ mɛleka do ri. ⁹ An ka men fɔ ai ye kɔrɔman, n di wo fɔ ikɔ ko ai sɔnda kibaro juma men ma, ni mɔɔ mɔɔ ka kɛla gbɛɛ lase ai ma, men ni fɔlɔman wo tɛ kelen di, danka ye wo tii kan kadawu!

¹⁰ A ye di? N ye a jininna ka n jɛɛ diya mɔɔilu ye wa, wala Alla ye wa? N ye a jininna ka mɔɔilu hɛɛ wa? Wo kuma tɛ!

Ni n tere ye a fe ka moolu hene folo, n tun tana kela Nenematomnin na baaraden di.

Alla ka Pali bila a la baara la ja men ma

¹¹ N badenmailu, n ye a fe ai ye a lon ko n ka kibaro juma men nase ai ma, wo ma fara moo la. ¹² N ma a saron moo si la. Moo ma n karan a la fanan. Koni Isa Nenematomnin jere le ka a yiraka n na.

¹³ N tere ye taamala Yahudiyailu la dina sila kan ja men ma folofolo, ai ra wo men. N tere ye Alla la jama torola foo ka a dan natamin kojuuya. N tere ye a jininna ka a ratinan fewu. ¹⁴ N jere siya moolu tema, n tere ye wala jefef Yahudiyailu la dina sila kan ka tamin n kanyaron ma fan ba kan, baa n benbailu la landailu tun ka gbelen n ma kosebe.

¹⁵ Koni ka a teren n ma saron folo, Alla ka n suwandi ka n bila a dan na. A ka n kili ka fara a la jumaya la. A diyara a ye tuma men na ¹⁶ ka a Dence yiraka n na sa n di a la ko fo siya gberere moolu ye, n ma hankili jinin moo si la. ¹⁷ N ma wa Jerusalemu ka hankili jinin keladen foloilu la. N wara Arabu jamana ro i koroo. Wo ko ro, n ka n koseyi ka wa Damasi so kondoo.

¹⁸ San sawa taminni ko, n wara Jerusalemu, sa n ni Kefasi* ri kuma an ron fe. N ka tele tan ni loolu ke a torofe. ¹⁹ Koni n ja ma la keladen tailu si kan, fo Maari Isa dooce Yakuba.

²⁰ Nde ye men sebela ka a di ai ma, wuya te wo ri. N ye wo lasereyala Alla jana. ²¹ Wo ko ro, n wara Siri ni Silisi jamanailu ro.

²² Koni lemennyamoolu la dekuru menilu sidini Nenematomnin ma Jude mara ro, woilu tun ma nde yen, alu tun ma n lon.

²³ Alu ka a men ten de doron ko: «Men tere ye an torola folofolo, wo ye lemenny ko lasela moolu ma sisen, a tere ye a jininna ka lemenny ko men tinan folofolo.» ²⁴ Wo kera sababu ri alu ka Alla tando nde la ko koson.

2

Keladen tailu sonda Pali ro

¹ Nba, san tan ni naanin taminni ko, nde ni Barinabasi wara Jerusalemu ikoo tuun. N wara Tite fanan di. ² N na wa kun kera men di Alla le ka a fo n ye ko n ye wa.

* **1:18** Kefasi Simon Piyeri, konin.

* **2:7** kojiikelailu kojike ko men ye sebe jin do wo kuma ye fola Yahudiyailu la ko le ro.

N seni ye, n ye kibaro juma men nasela siya gberelu ma, n ka wo yiraka moolu la ie la jonyen do ka a jafol ie ye. N ka wo ke ka a masaron n tun te a fe n na baara ye ke baara fuu ri, n tun ka men ke koroman na, a ni n tere ye men kan wo waati la. ³ Ni wo te, hali n taamaron Tite men ye Kerekika ri, alu ma a diyagboya ko a ye kojiike. ⁴ Kuma wo kera ka a masaron wuyafola doilu tun ka alu jere ke ikomin lemennyamoolu, ka alu dokon ka don an tema. Baa Isa Nenematomnin ka an kanhoroya ja men ma, alu tere ye a fe ka wo lakorosi bundu le ro. Alu tere ye a fe ka an ke jonilu ri ikoo tuun. ⁵ Koni an ma son ie ro hali waatini, sa kibaro juma ri to ai jusu ro, kibaro juma men ye tura ri.

⁶ Koni moolu tere ye menilu jatela jemoolu ri, woilu ma fosi la n na kibaro juma kan, n ye men nasela moolu ma. Ni moolu ye ie jatela jemoolu le ri, wo te n jana foyi ri, baa Alla te moo bola moo ro.

⁷ Koni alu jere ka a jayen ko Alla de ka baara karifa nde la ko n ye kibaro juma lase kojiikelailu ma, ikomin a ka baara karifa Piyeri la ja men ma ko a ye a lase kojiikelailu* ma. ⁸ Baa Alla ka Piyeri ke kojiikelailu la keladen di ja men ma, a ka nde fanan ke siya gberelu la keladen di wo ja le ma. ⁹ Yakuba ni Kefasi ni Yuhana menilu tere ye jatela jemoolu ri, woilu jere ka a jayen ko Alla le ka jumaya ke n ye ka n kelaya. Wo le ro, alu ka ie bolo don Barinabasi ni nde bolo, ka a yiraka an na ko an bee ye baarakeronilu le ri. An benda a ma ko andeilu ye wa kibaro juma lase siya gberelu ma, woilu fanan ye wa wo lase kojiikelailu ma. ¹⁰ Alu ka ko kelen jinin an fe ko an ye an hankili to fantanilu ro. N fanan tere ye n dajala ka wo ke tuma bee.

Pali ka Piyeri jalaki Antiyoci

¹¹ Nba, Kefasi nara Antiyoci so kondoo tuma men na, n ka a soso gbe ni gbe ro, baa a ka ko men ke, wo ma ben fewu. ¹² Ka a masaron sani Yakuba la keladenilu ye na, Kefasi ni ye moolu tere ye damunun kela kelen di, badenma menilu ye siya gberelu

ri. Kɔni Yakuba la keladenilu nara tuma men na, a ka a jere mabo siya gberere woilu la. A ma son a ni woilu ye damunun ke kelen di wo ko, baa a silanda moilu ye, menilu kan ko siya gberelilu ka kan ka koiike. ¹³ Badenma non ma menilu tere ye Yahudiyailu ri, wo tilu ka ie bila Piyeri ko a la filankafuya ro. Wo kera sababu ri hali Barinabasi ka a bila ie ko. ¹⁴ N ka a yen tuma men na ko alu te taamala ka telen kibaro numa sila kan, men ye tupa ri, n ka a fo Kefasi ye ai bee nana ko: «A ye di? Ie men ye Yahudiya ri, ni ile ka Yahudiyailu la landailu bila ka i ke ikomin siya gberelilu, nfen de koson i ye siya gberelilu diyagboyala ko alu ye Yahudiyailu la landa latelen?»

Moilu ye kisila lemeniya le ro

¹⁵ An ye Yahudiya jerewolo le ri. An te kojuukelailu ri siyailu tema. ¹⁶ Koni an ka a lon ko mo si ti se kela mo telenni ri ka fara Nabi Musa la sariya labatoli la. Eɛn, telenbaya ye kela ka a fara lemeniya ma Isa Nenematomonin ma gbansan. Wo le koson, an fanan lemeniyani Isa Nenematomonin ma. Mo ri ke mo teleni ri ka fara lemeniya ma Isa Nenematomonin ma, Nabi Musa la sariya labatoli te. Baa mo si te kela mo telenni ri ka fara Nabi Musa la sariya labato ja ma.

¹⁷ Nba, ni an ye telenbaya nininna gbe ro Nenematomonin laden do, an ye a yirakala wo ja kelen de ma ko an ye haketi le ri ikomin siya gberere moilu, wo ye a yirakala ye ko Nenematomonin ye an sebe donna haketa ma wo ro wa? Wo kuma te! ¹⁸ N ka sariya men to ye, ni n ka n koseyi wo ma iko, n ye a yirakala ko n ye sariyatipanna le ri. ¹⁹ Wo ro, sariya labatoli nde jere sani sariya ro, wo ro n ye nenemaya ro Alla ye. Nde ni Nenematomonin gbongbonda jiri kan kelen di. ²⁰ Nde sa n ninna butun, Nenematomonin de ye a ninna n fari ro. N ye dunu parate men kela faribanku jin do sisen, n ye wo kela lemeniya le ro Alla Dence ye, men ka n kanin ka a jere nin di n koson. ²¹ N ti son ka n ban Alla la numaya ro. Baa ni mo ri se kela mo telenni ri ka fara sariya labatoli la, Nenematomonin sani le wo ro gbansan!

3

Alla ye mo jatela mo telenni ri ka fara lemeniya le la

¹ Ai Kalatikailu, ai ye komoilu ri! Yon de ka ai lafili? Isa Nenematomonin ka saya men ke gbongbon jiri kan, nde ka wo yiraka ai la ka a gbe. ² N ye a fe ka ai mapininka pininkali kelen ma: Ai ka Nin Seniman saron di? Ai ka wo saron ka a masaron sariya labatoli le ma wa, wala ka a masaron lemeniyala kibaro numa le ro, ai ka men namen? ³ Nfenna ai kera komoilu di wo ro? Ai no sila men taama damirala Nin Seniman na sebaaya ro. A ye di? Ai ye a fe ka a laban a jere le sebaaya ro wa? ⁴ Ai ka ko siyaman munun ai ma. Wo kera ko fuu ri wa? Ni wo kera fuu! ⁵ Alla men ye Nin Seniman dila ai ma ka kabannakoilu ke ai tema, a ye wo kela ka a masaron ai ye Nabi Musa la sariya labatola wa, wala ka a masaron ai lemeniya kibaro numa ma, ai ka men namen wa?

⁶ Nba, Iburahima don? «Iburahima lara Alla la ja men ma; wo le koson, Alla ka a jate mo telenni ri,» ⁷ wo ro ai ye a lon ko men wa lemeniya wo le Iburahima den de ri. ⁸ A sebeni Alla la kitabu kondofolofolo ko Alla ri siya tilu ke a jere jakoro mo telenilu ri ka fara ie la lemeniya le la. Wo le koson, a sebeni ko a ka kibaro numa lase Iburahima ma folo ko: «Siyailu bee ri Alla la numaya saron ile le fe.» ⁹ Awa, mo mo wa lala Alla la ikomin Iburahima lara Alla la ja men ma, wo bee ri Alla la numaya saron.

¹⁰ Mo menilu ra alu la lemeniya la sariya labatoli kan, woilu bee dankani. Baa a sebeni Alla la kitabu kondoko: «Mo menilu te Alla la sariya sebenilu bee labatola, wo tiilu bee dankanin de.» ¹¹ A gbeni le ko mo si tena kela Alla jakoro mo telenni ri ka fara sariya labatoli la. Baa: «Mo telenni a ye dunu parate landanya le ro.» ¹² Koni ka Alla la sariya labato, a ni ka lemeniya Alla ma, woilu te kelen di muume. Baa: «Mo men ka siyailu bee labato, wo ri ke ie la dunu parate kun di.»

¹³ Nenematomonin ka an kunka dankale la, men ye moilu kan sariya koson. Dankawo ye a kan an na no ro. Baa a sebeni ko: «Mo mo dunni jiri la, wo tii dankani.»

14 Isa Nenematəmənin ka wo ke sa Iburahima la duwawu ri se siya gberɛilu ma, a ni an bɛɛ ri Nin Seniman sərɔn landanya le rɔ.

Nabi Musa la sariya ni Alla la teriya

15 N badenmailu, n di misali di ka a bɛn an na landailu le ma. Ni mɔɔ do ka teriya sidi ka ban, mɔɔ si kana teriya wo lasa, mɔɔ si kana do la teriya wo kan. 16 Awa, Alla ka teriya sidi Iburahima ni a bɔnsɔn na. A ma sebe ko «a bɔnsɔnilu» ikomin bɔnsɔn siyaman de ko. ɛɛn, a sebeni ko «i bɔnsɔn.» Wo kɔrɔ le ko «i bɔnsɔn» kelen de ri, mɛn ye Nenematəmənin di. 17 N ye a fɛ ka mɛn fɔ, wo le jin di: Sariya mɛn nara san kemɛ naanin ni san bisawa Alla la teriya kɔman ti se ka Alla la lahidi ban. Kɔni sariya wo ti se ka Alla la teriya lasa ka Alla la lahidi bɔ a nɔ rɔ. 18 Baa ni cɛta ye sərɔnna sariya labatoli le rɔ, a tɛ sərɔnna lahidi rɔ butun. Kɔni Alla ka wo di Iburahima ma lahidi wo sababu rɔ.

Sariya siikun ye mɛn di

19 Nba, sariya kun ye mun di? A siira, sa an di sariya tɔjan koilu lɔn haan lahidi den wa sərɔn waati mɛn, lahidi mɛn sidini. Mɛlekailu ka sariya wo di ka a fara kumalataaminna le la 20 Ni kumataaminina ye ye, mɔɔ kelenna ko tɛ wo ri. Kɔni lahidi la ko rɔ, Alla kelen pe le wo ri.

21 A ye di wo rɔ? Nabi Musa la sariya ye Alla la lahidilu sɔsɔla le wa? Wo kuma tɛ! Ni sariya dira mɔɔilu ma, mɛn tun di se jɛnemaya dila ie ma, mɔɔilu tun di jate mɔɔ telenilu ri ka fara sariya wo la. 22 Kɔni sebeli kuma wo le nɔ an bilana kaso la an julumun dɔ, sa Alla ri a la lahidi dafa lemɛniyamɔɔilu ye ka fara ie la lemɛniya la Isa Nenematəmənin ma.

23 Sani lemɛniya waati ye se, sariya tɛɛ ye an kɔnɔgbɛnna ka an ke ikomin kaso-denilu. An tora ten haan ka lemɛniya makɔnɔ, mɛn natɔ bɔla gbɛ rɔ. 24 Wo rɔ, sariya wo kɛra ikomin an na kɔrɔsiba foo Nenematəmənin na waati, sa an di jate mɔɔ telenilu ri ka fara lemɛniya la. 25 Lemɛniya nala sisen, an tɛ kɔrɔsiba wo bolo butun.

26 Baa ai bɛɛ ra ke Alla denilu ri ka fara lemɛniya la, lemɛniya mɛn ye ai badila Isa Nenematəmənin ma. 27 Ai mɛn

sunda jii rɔ Nenematəmənin tɔɔ rɔ, ai badini Nenematəmənin ma.

28 Wo le kosɔn, faranfasi tɛ Yahudiyailu ni siya gberɛilu tɛma butun, wala jɔnilu ni hɔrɔnilu tɛma, wala cɛ ni muso tɛma. Baa ai bɛɛ ka kan Isa Nenematəmənin ma. 29 Ni ai ye Isa Nenematəmənin ta le ri, ai fanan ye Iburahima bɔnsɔnilu le ri. Cɛta la le ile ri ikomin lahidi mɛn taani.

4

1 Nba, n ye a fɛ ka mɛn fɔ, wo le jin di: den de ye a fa cɛtala ri. A fa la fen bɛɛ ri ke a ta ri. Hali wo, a denninya waati, a ni jɔn bɛɛ ka kan. 2 Ka a to denninya rɔ, a tɛɛ ye a denmamiralailu ni a denmakololailu la fanka le kɔrɔ foo ka wa se a fa la waati lateɛni ma. 3 Andeilu fanan tɛɛ ten de. An tɛɛ ye denninya rɔ tuma mɛn na, an tɛɛ ye dunuɔa koilu fanka le kɔrɔ, ka ke woilu la jɔnilu ri. 4 Kɔni Alla la waati lateɛni sera tuma mɛn na, a ka a dence lana. Muso le ka a sərɔn. A sərɔnda Nabi Musa la sariya kɔrɔ, 5 sa a ri mɔɔilu kunka, menilu ye sariya kɔrɔ. Wo rɔ, an kɛra mɔɔilu ri, Alla ye menilu mirala ikomin a denilu.

6 Ɔɔn, ikomin ai ye Alla denilu ri, a ka a Dence Nin nana an ma. Nin Seniman wo ye a kɛla, an ye Alla kilila ko: «an Baba, an Fa!» 7 Wo le rɔ, i tɛ jɔn di butun, i ye Alla den de ri sisen. Ikomin i ye Alla den di, a ra mɛn dabɛn a denilu bɛɛ ye, i fanan di wo sərɔn ale baraka rɔ.

Pɔli haminni Kalatikailu la ko rɔ

8 Fɔlɔfɔlɔ, ka a tɛɛn ai tun ma Alla lɔn fɔlɔ, ai tɛɛ ye jinailu la jɔnya le rɔ. Woilu tun tɛ batofen sebeɛilu ri. 9 Kɔni sisen ai ka Alla lɔn; tuɔa le Alla ka ai lɔn. Ai ye a fɛ ka wa dunuɔa ko barakatanilu le kɔ ikɔ wo rɔ wa, wo menilu tɛ foyi jala ai ma? Ai ye a fɛ ka ke woilu la jɔnilu ri kokura wa? 10 Ai ye lon doilu jatela lon bailu ri ka woilu bonya, a ni karo doilu a ni waati doilu a ni san doilu. 11 Aa! N da hamin ai la ko la, ko n ka baara mɛn ke ka ai madɛmɛn, wo bɛɛ ri ke baara fuu ri.

12 N badenmailu, n ye ai madiyala ko ai ye ai jɛɛ ke ikomin nde ye ja mɛn ma, baa n ka n jɛɛ ke ikomin ai ye ja mɛn ma. Ai ma kojuu si ke n na. 13 Ai ka a lɔn ko jankarɔ le ka a ke n sera ai wara ka kibaro juma lase ai ma fɔlɔfɔlɔ. 14 N na jankarɔ ka ai tɔrɔ

kosεβε, kōni ai ma n dooya, ai ma ai kōdon n na. Ai ka n mira kojuma, ikomin ai tun di Alla la mēleka wala Isa Nenematōmōnin jere mirala ja mēn ma. ¹⁵ Ai sewani tere kosεβε. Sewa wo wani mi? N ye sereya di ko ni a se tere ai ye wo lon, ai tun di ai jaden bō ka a di n ma. ¹⁶ Ai ye n jatela ai juu ri baa n ka tujā fō ai ye wa?

¹⁷ Karanmō wuya fōlailu ye alu rajala kosεβε ai la ko rō, kōni alu te wo kela kun juman na. Baa alu ye a fe le ka n ni ai fara ka an bō an jōon na, sa ai ri ai raja ka wa ie kō. ¹⁸ Ni ai ka ai raja kojuma kela tuma bεε, wo ka jī. Ai kana wo ke n jana gbansan. ¹⁹ N denilu, n ye tōrōla ai la ko rō kokura ikomin muso mēn ye tin ma. N di tōrō ten haan Nenematōmōnin ye don ai rō tuma mēn na. ²⁰ A loo ye n na sisen ka ke ai tema, sa n di se kumala ai ye ja gberε ma. Baa n da kōndafilu ai la ko rō.

Saran ni Hajara la ko

²¹ Nba, ai mēnilu ye a fe ka tō Nabi Musa la sariya le kōrō, ai ye n jabi: Sariya wo ka mēn fō, ai ma wo lōn wa? ²² Nba a sebeni ko Iburahima ka dence fila sōrōn. Jōnmuso ka kelen sōrōn a ye, hōrōnmuso ka a tō kelen sōrōn a ye. ²³ Jōnmuso den sōrōnda ikomin ce ni muso ye den sōrōnna ja mēn ma tuma bεε. Kōni hōrōnmuso den sōrōnda ka a ke lahidi den de ri, Alla tun ka lahidi mēn ta Iburahima ye.

²⁴ Misaliya gberε fanan ye tariku wo rō. Nba, muso fila woilu ye teriya su fila yirakala. Teriya mēn sidira Sinayi koyinke kan, Hajara ye wo le yirakala. Ale ye den mēnilu sōrōnna, woilu ye jōnilu le ri. ²⁵ Hajara le ye Sinayi koyinke misali ri, mēn ye Arabu jamana rō. Hajara le ye Jerusalemu misali fanan, mēn ye ye bi. Baa Jerusalemu wo ni a la mōoilu ye jōnya le rō.

²⁶ Kōni Alla la Jerusalemu mēn ye sanma, wo hōrōyani le ri. Ale le ye ikomin an na.

²⁷ Baa a sebeni Alla la kitabu kōndō ko: «Ile muso densōrōnbali, ile mēn te den sōrōnna,

i ye sewa ka jaalen kosεβε!

Ɔōn, ile mēn ma tin tōrō lōn,

i ye i sewakan ba labō!

Baa muso mēn da bila,

wo denilu ri siyaya ka tamin muso cetii ta kan.»

²⁸ Wo le rō, n badenmailu, ai ye lahidi denilu de ri, ikomin Isiyaka. ²⁹ Jōnmuso den sōrōnda ikomin ce ni muso ye den sōrōnna ja mēn ma tuma bεε. Hōrōnmuso den sōrōnda ikomin ce ni muso ye den sōrōnna ja mēn ma, kōni den farara Nin Seniman na. Nba, wo tuma jōnmuso den ka hōrōnmuso den wo tōrō. Hali bi a ye ten de. ³⁰ Kōni a sebeni Alla la kitabu kōndō di? A sebeni ko: «Jōnmuso ni a dence gben, baa hōrōnmuso dence ri a fa ceta. Jōnmuso dence sen te a rō muume.» ³¹ Wo le kosōn, n badenmailu, an te jōnmuso denilu ri; an ye hōrōnmuso denilu le ri.

5

Nenematōmōnin ka an hōrōya

¹ Nenematōmōnin ka an hōrōya, sa an di ke mōo hōrōyani jere jere ri. Wo le rō, ai ye ai rajala. Ai kana sōn mōoilu ye ai bila sariya jōnya rō kokura.

² Ai ye ai tolo malō! Nde Pōli kan ko ni ai sōnda mōoilu ye ai kojiike, Nenematōmōnin ka baara mēn ke ai ye, wo te foyi ja ai ma.

³ N ye a fōla ikō ko mōo mōo wa sōn mōoilu ye a kojiike ten, fo wo tii ye Nabi Musa la sariya bεε labato; diyagboya le wo ri. ⁴ Ai mēnilu ye a jininna ka ke mōo telen ri ka fara Nabi Musa la sariya la, ai ra ai jere fara Nenematōmōnin na. Ai ra ai kōdon Alla la jumaya la.

⁵ Kōni andeilu, an jii ye a kan ko Alla ri an jate mōo telenni ri. Nin Seniman ye an demenna ka wo le makōnō ka fara an na lemeniya la. ⁶ Baa ni mōo sidini Isa Nenematōmōnin ma, kojiike te foyi ri butun, kojiikebaliya fanan te foyi ri butun. Mēn ye ko ba ri, wo ye lemeniya le ri, lemeniya mēn ye mōo lōla kewalilu kela kaninteya kosōn.

⁷ Ai tere ye ai borila kojuma! Yon ka ai la sila tee, ka ai mabali tujā labatola?

⁸ Mabalili wo ma bō ale rō, mēn ka ai kili.

⁹ «Leben fitinin di buru siyaman nawuli ka a funun.» ¹⁰ Nba, n lani ai la ko ai la miriya a ni n na miriya a ri kanya, baa an bεε sidini Maari ma. Kōni mōo mēn ye ai hankili jaaminna, wo tii ri a sara sōrōn, a kera mōo su su ri.

¹¹ N badenmailu, ni n ye mōoilu kawandila fōlō ko alu ye kojiike, nfenna mōoilu ye n tōrōla? Ni n ye mōoilu

kawandila ten, Nenematōmōnin faa ko gbōngbōn jiri kan, wo tun tēna gbala mōo si la. ¹² Mōo mēnilu ye ai lamaala, woilu ka kan ka ie jere ceya diya tē!

Lemeniyamōoilu ka kan ka taama ja men ma

¹³ N badenmailu, Alla ka ai kili sa ai ri ke mōo hōrōyanilu ri. Kōni ai kana hōrōya ko wo ke sababu ri ka ai farikolo diyana koilu ke. Eēn! Ai ye ai jōon demen, kaninteya kosōn. ¹⁴ Baa Alla la sariya bēē ye sōrōnna jīn kuma kelen de kōndō ko: «I ye i mōojōon kanin ikomin i jere.» ¹⁵ Ni ai ka ai jōon cin ka ai jōon rafarafara, ai ri ai jere tjan.

¹⁶ N ye a fōla ai ye ko ai ye taama ka a ben Nin Seniman na sila ma, wo rō nata juu mēnilu ye ai fari rō, woilu te ai lō kojuu kēla habadan. ¹⁷ Baa nata juu mēnilu ye ai fari rō, woilu ye Nin Seniman sōsōla. Nin Seniman fanan ye woilu sōsōla. Alu ye ie jōon kelēla. Wo rō, ai ye a fē ka mēn kē, ai ti se wo kēla. ¹⁸ Kōni ni ai ye taamala ka a ben Nin Seniman na sila ma, ai tē Nabi Musa la sariya fanka kōrō butun.

¹⁹ Farikolo ye baarada mēn kēla, wo le jīn di, bēē ka a lōn: jatōya ni ko nōoni kē ni malobaliya koilu ²⁰ ni joo sōli ni subaaya ni lagboyajē ni sōsōli ni kelēya ni jusu mangbōya ni natabaya ni bēnbaliya ni kanintema le fara ie jōonna, ²¹ ni nata ni dōlōmin ni manamana ko dan natamin mōoilu, a ni wo jōon gbere. N ye ai lalōninna sisen ikomin n ka ai lalōnin ja mēn fōlō ko mōo mēnilu ye ko su woilu kēla, woilu te ninyōrō sōrōn Alla la mansaya rō.

²² Kōni Nin Seniman ye a den mēn kēla mōo jusu kōndō, wo le jīn di: kaninteya ni sewa ni jususuma ni mujunnin ni mōo demennin ni jumaya ni lemeniya ²³ ni sabari a ni senjerela. Sariya si tē ko su woilu kanma. ²⁴ Mōo mēnilu ye Isa Nenematōmōnin ta ri, alu ra ie sawonan koilu ni ie nata juu bailu bēē gbōngbōn jiri kan. ²⁵ Ni an da jēnemaya kura sōrōn Nin Seniman na, an ka kan ka an taama ka a ben a la sila ma. ²⁶ An kana jeredabaya kē, an kana sōsōli lawuli an ni an jōon tēma, an kana an jōon kelēya.

6

Lemeniyamōoilu ka kan ka i jōon demen

¹ N badenmailu, ni ai ka mōo do yen kojuu kēla, ai mēnilu ye taamala ka a ben Nin Seniman sawo ma, ai ye wo tii lali jususuma rō, ka a demen a kōseyila sila juma kan. Kōni i ye i janto i jere rō, sa i fanan kana manēn ka kojuu wo jōon kē. ² Ai ye i jōon demen ai la doninilu tala sa ai ri Nenematōmōnin na sariya labato a ja ma. ³ Ni mōo mēn ye a mirila ko ale ye mōo ba ri, ka a tēren a tē foyi ri, wo tii ye a jere le lafilila. ⁴ Mōo kelen kelenna bēē ye a jere la kewalilu fēsefese a ni ka a jere bonya. A mako tē a la ka a la kewalilu la mōo gbere ta ma. ⁵ Baa bēē ka kan ka a jere la kunko ta.

⁶ Karanden mēn da Alla la kumakan sōrōn ka a karan, wo tii ka kan ka a la karanmōo sō a la bolofen jumailu rō.

⁷ Ai kana ai jere lafili. Mōo ti se mōnedona Alla rō wala ka a mayele. Baa mōoilu wa si su su foyi sene rō, alu ri suman su wo sōrōn. ⁸ Jōn, mōo mēn wa sōn a jere farikolo nata juuila ma ka kojuu kē, wo tii ri saya sōrōn. Kōni mōo mēn wa sōn Nin Seniman diyana koilu ma ka kojuma kē, wo tii ri jēnemaya banbali sōrōn. ⁹ An kana kori kojuma kē rō, baa ni an ma jiiitee ka a boloka, an di a tōnō sōrōn a waati la. ¹⁰ Wo le kosōn, an wa fere sōrōn tuma mēn na, an ka kan ka kojuma kē mōoilu bēē ye, ka tere tē an badenma lemeniyamōoilu ma.

Kuma laban

¹¹ Nba, ai ye sebeden kunba jīnilu ragbe. Nde ye woilu sebela n jere bolo le la ka a lawa ai ma. ¹² Mōo mēnilu ye a fē ka ai diyagboya ko ai ye kojiike, alu bēē ye a jīninna ka diya mōoilu ye tuun, baa alu tē a fē mōoilu ye ie tōrō Nenematōmōnin faa gbōngbōn jiri kan wo kosōn. ¹³ Baa mōo mēnilu kojiike la, woilu jere tē Nabi Musa la sariya labatola. Kōni alu ye a fē ai ye kojiike sa alu ri se alu jerebonyala ko alu ka a kē kojiike nō ra kē ai fari ma. ¹⁴ Nde kōni, n tēna n jerebonyala ko si ma, fo an na Maari Isa Nenematōmōnin faa ko gbōngbōn jiri kan. A la saya kosōn gbōngbōn jiri wo kan, dunu ja koilu ye n jana ikomin fen mēnilu faani. N fanan ye dunu ja jana ikomin fen mēn faani. ¹⁵ Kojiike tē foyi

ri. Kojiikɛbaliya fanan tɛ foyi ri, foo a kɛ danfen kura ri.

¹⁶ Mɛnilu ye sila wo taamala a ni Isirayɛli mɔɔilu* fanan, Alla ye jususuma di wo bɛɛ ma, ka hina ie la.

¹⁷ Nba, sisen mɔɔ si kana n tɔɔ butun, baa tɔɔya nɔ mɛnilu ye n fari ma, n ka woilu sɔɔn Isa le kosɔn.

¹⁸ N badenmailu, an Maari Isa Nenematɔmɔnin na jumaya ye to ai fɛ. Amina.

* **6:16** a la Isirayɛli mɔɔilu wo kɔɔ ye le mɔɔ mɛnilu lemeniyani Maari Isa ma ko ale le ye an kisiba ri.

Yakuba

Kuma Kan Men ye Kitabu Nin Kɔndɔ

Kitabu jin ye bataki le ri men farani Yakuba la. A ka jin seɓe Yahudiya lemeniyamɔɔilu le ma men ye jensenni jamana gberɛilu kɔndɔ lɔndanya la. Waati wo la, lemeniyamɔɔilu tere ye tɔɔya rɔ. Hali jamana jemɔɔilu tere ye ie tɔɔla. Alla la Nin Senaman jiira Yakuba ma, a ka kuma jin dafɔ damira a ni ka a seɓe, ka lemeniyamɔɔilu fanka don sila men ye tɔɔya ri, ka wa Alla ma.

Kitabu jin ye lalili siyaman de dila lemeniyamɔɔilu ma. A ye an karanna Alla tɔɔ fɔ nala an dagbolo la a ni ka Alla sariyailu bonya, wo ye ko fila le ri men te kelen di. Lemeniya ti fɔyi ri ni i ma Alla la sariya sila latelen. Kitabu jin ye jusukolo le karanna a ni ka sila juma laka an jɔɔn fe. A ti se farala.

Kitabu jin ye mɔɔ lalila ja gberɛ ma men ye an jusukolo lola sila berɛ mira la. An ma kan ka mɔɔ bɔ mɔɔ rɔ. A ye an maɓininkala ka an ye an jɔɔn demen, an ye an jɔɔn bonya, an ye diya an jɔɔn ye. A ye an maɓininkala an ye an nenkun mira, ka kumaba fɔto ye. An ye an muɓun an na tɔɔyailu ma. An kana ke mɔɔ mɔɔnema ri. An kana dunuɓa nata diya an ye. An ye an karifa Alla la, an na ko berɛ rɔ.

Alla ye an berɛ demen an ye a la sariya berɛ latelen ikomin a ka kan ka ke ja men ma. Allama wo kera. Amina.

Yakuba la foli rɔ

¹ Seɓe jin farani Yakuba le la, men ye Alla la jɔn de a ni Maari Isa men Nenematɔmɔnin na jɔn de ri. N ye a lawala *Isirayeli la kabila tan ni fila ma, menilu jensenni dunuɓa fan berɛ rɔ. N ye ai tuwala.

Alu ye sewa tɔɔya rɔ

² N badenmailu, tɔɔya su su wa ai sɔɔn, ai ye wo mira ka a ke ai sewa ko ba ri, ³ baa ai ka a lɔn ko ai la lemeniya wa kɔɔbɔ, wo ri ke sababu ri do ri la ai la muɓunnin kan. ⁴ Ai ye tɔɔya berɛ muɓun foo ka a ban, sa

* **1:1** Kuma jin ma fɔ ko mɔɔ wo ye sɔɔnna Isirayeli la kabila tan ni fila kelen de ma, a fɔnin dunuɓa mɔɔ berɛ le ye men lanin Maari Isa la.

ai ri ke mɔɔ dafaninilu ri fewu. Foyi te ai jen butun. ⁵ Kɔni ni famunyali ka ai do jen, a ye Alla matara. Wo ri famunyali di a ma, baa Alla ye mɔɔ berɛ sɔla ka a wasa. A te alu jalakila fo ka alu sɔ. ⁶ Kɔni mɔɔ wo wa Alla tara, fo a ye ala lemeniya la Alla rɔ, a kana sika. Mɔɔ men ye sikasikala, wo tii ye ikomin kɔɔji jikuru ba, fɔɔ ye men namaala kojuyya. ⁷ Wo tii kana a miri ko a ri fen sɔɔn Maari bolo. ⁸ Filankafu le. A te tola kan kelen si kan ala ko si rɔ.

Fantan ni nanfulutii

⁹ Lemeniya mɔɔ men ye fantan di, wo ka kan ka waso bake, baa a ka bonya sɔɔn Alla la. ¹⁰ Men ye nanfulutii ri, wo fanan ka kan ka waso bake, baa a ka dooya sɔɔn. Mɔɔ wo ri sa ka wa ikomin bin feren ye jala ka wa ja men ma. ¹¹ Ni tele bɔra ka a wuyɛ ba labɔ, bin di ja, a fereilu berɛ ri tunun. A dariya berɛ ri ban fewu. Nanfulutii fanan bantɔ ten de ka bɔ ala ko ketailu tema.

Alla te mɔɔ manɛenna

¹² Kunnadiya mɔɔ men ye a muɓunna ala tɔɔya rɔ, wo mɔɔ wa ban kɔɔbɔla Alla bolo a ri jenemaya banbali sɔɔn, Alla ka men lahidi ta a kanintemailu ye. ¹³ Kojuu ke loo wa mɔɔ mira a tɔɔya waati rɔ tuma men na, a kana a fɔ ko Alla le ye a manɛenna, baa kojuu ke loo te Alla mirala. Alla fanan te mɔɔ si manɛenna ten. ¹⁴ Mɔɔ berɛ ye manɛenna a jere la nata juu la ka a mira ikomin miralifen. ¹⁵ Kojuu loo wa an mira tuma men na a ri an ke kojuu kela ri, a ni kojuu wa fanka sɔɔn tuma men na, a ri an faa.

¹⁶ Nba, n kaninbailu, ai kana sɔn ai ye lafili. ¹⁷ Mɔɔ ri fen juma menilu sɔɔn, a ni fen dafanilu, woilu berɛ ye bɔla Alla fe san ma, men ka san dɔ kenɛbɔlanilu dan. A te yelemanna ka bɔ a ja ma. Dibi yɔrɔ si te a la. ¹⁸ A ka jenemaya kura lateɛ ka a di an ma ka fara ala kuma la, men ye tɔɔya ri. A ka wo ke, sa a ri lɔdiya fɔlɔ di an ma ala danninfenilu berɛ tema.

Fo ka Alla la kuma labato

¹⁹ Ai ye hankili bila jin dɔ, n kaninbailu, ai ka kan ka kaliya ka ai tolo malɔ ai jɔɔn na, ai kana da lakaliya kuma fɔla, ai kana

mɔnɛ jona. ²⁰ Baa mɔɔ wa mɔnɛ, a ti se telenbaya koilu kɛla. ²¹ Wo le kosɔn, ai ye kɔnɔrɔjuuya bɛɛ to ye, ka kojuu bɛɛ boloka. Ai ye ai fanmajii ka sɔn Alla la kuma ma, a ka mɛn don ai jusukun dɔ. Kuma wo le ri se ka ai kisi.

²² Ai ye ai tolo malɔ Alla la kuma la ka a labato. Ai kana dan ai tolo malɔla a la. Ni wo tɛ, ai ri ai jɛɛ lafilɛ. ²³ Baa ni mɔɔ ka a tolo malɔ kuma wo la, kɔni a ma sɔn wo labatola, a ye ikomin mɔɔ mɛn ye a jɛɛ jɔkɔrɔ ragbɛla dubalen na kɔsɛɛ. ²⁴ A wa ban a jɔkɔrɔ ragbɛla ka wa, a jɔkɔrɔ ye na mɛn ma, a ri jina wo ko i kɔrɔ. ²⁵ Sariya dafanin di se mɔɔilu hɔrɔyala. Mɔɔ mɛn wa a raja a karanna tuma bɛɛ, Alla ri wo tii kunnadiya ala ko kɛtailu rɔ. Wo ye mɔɔ le ri, mɛn ye kuma wo labatola. A tɛ sɔn ka a tolo malɔ a la gbansan.

²⁶ Ni mɔɔ ye a mirila ko a ye Alla la dina rɔ, ka a tɛrɛn a ti se a nɛn kun marala, wo tii ye a jɛɛ lafilɛ. A ye mɛnilu jatela Alla la dina ri, woilu tɛ foyi ri. ²⁷ Ka faratanilu ni cɛsamusoilu dɛmɛn alu la tɔrɔya waati, a ni ka an jɛɛ mabɔ dunuɔa ko nɔɔilu bɛɛ la, wo ye Alla la dina sɛniman ba le ri an Fa Alla jɔkɔrɔ.

2

Alu kana mɔɔ do lafisaya mɔɔ do ma

¹ Nba, n badenmailu, ai ra lemɛniya an na Maari Isa mɛn Nenematɔmɔnin ma, gbiliya ba ye mɛn bolo, wo rɔ ai kana mɔɔ do lafisaya mɔɔ do ma. ² N di misaliya di ai ma. Ni lon do rɔ, mɔɔ do ri na don ai kan ai la ladɛn diya, koyina saninnaman ye a bolo la, faanin juma ye a kan na, a ni wo waati kelen, fantan do fanan di don ai kan, faanin koron ye a kan na, ³ tumadɔ ai ri jɔabɔ faaninjumatii wo la, ka a bonya, ka a fɔ a yɛ ko a ye na a sii siifen juma rɔ yan, kɔni ai ri a fɔ fantan yɛ ko a ye a lɔ wo ri, ni wo tɛ, ai ri a fɔ a yɛ ko a ye a sii duu ma ai sɛn kɔrɔ. ⁴ A ye di wo rɔ? Ni ai ka a kɛ ten, ai ma mɔɔ do lafisaya do ri ai tɛma wa? Ai ma na kɛ miriyajuutii ri ai la kititɛɛ diya rɔ wa?

⁵ N badenma kaninbailu, ai tolo malɔ. Dunuɔa mɔɔilu ye mɛnilu jatela fantanilu ri, Alla le ka woilu suwandi sa alu ri lemɛniya kɔsɛɛ. Alla ka alu suwandi

fanan, sa alu ri se donna ala mansaya rɔ, a ka mɛn lahidi ta a kanintemailu yɛ. ⁶ Kɔni ai ye fantanilu dooyala! Nanfulutiilu le tɛ ai mirala karagbɛɛya la wa? Alu le tɛ ai mirala ka wa ai ri kititɛɛ diya rɔ wa? ⁷ Ai ye mɛn ta ri, nanfulutii le tɛ wo tanama kuma fɔ wa?

⁸ A sɛbɛni Alla la kitabu kɔndɔ ko: «I ye i siijnɔɔn kanin ikomin i ye i jɛɛ kaninna na mɛn ma.» Alla la mansaya sariya le wo ri. Ni ai ka sariya wo labato, ai ye kojuma kɛla. ⁹ Kɔni ni ai ka mɔɔ bɔ mɔɔ rɔ, ai ra kojuu kɛ. Sariya ye a yirakala ko ai ye sariya tɔjanbailu le ri wo rɔ. ¹⁰ Ni mɔɔ ka sariya kelen pe tɔjan ka a tɔilu bɛɛ latelen, a ye ikomin wo tii ra sariya bɛɛ tɔjan. ¹¹ Baa Alla kan ko: «I kana kaninkɛ kɛ.» A kan fanan ko: «I kana mɔɔ faa.» Awa, ni mɔɔ ka mɔɔ faa, wo tii ra kɛ sariya tɔjanba ri, hali ni a ma kaninkɛ kɛ. ¹² Alla ri ai la kititɛɛ ka a bɛn sariya le ma, sariya mɛn ye mɔɔ hɔrɔyala. Wo le kosɔn, ai ye ai kuma ni ai taama bɛɛ kɛ ka a bɛn miriya wo ma. ¹³ Hina ri se kititɛɛ ma.

Lemɛniyamɔɔilu ka kan ka kewalijumailu kɛ

¹⁴ Nba, n badenmailu, ni mɔɔ do ka fɔ ko lemɛniya ye a bolo, ka a tɛrɛn a tɛ kewalijumailu kɛla, a ye di wo rɔ? A tii ri se kisila wa? ¹⁵ Ni ai badenmace wala ai badenmamuso mako ye feriyabɔ ni balo la don? ¹⁶ Tumadɔ ai do ri a fɔ makotii wo yɛ ko, «Alla ye hɛɛ kɛ i yɛ, ko i ye wa i maja, ka damunun kɛ ka i fa,» kɔni ni a ka wo le fɔ ka a tɛrɛn a ma fosi di a ma ka a mako na, wo ye nfen de jala? ¹⁷ Wo na kelen de ma, ni mɔɔ do kan ko a lemɛniyani, ka a tɛrɛn a tɛ kewalijumailu kɛla, wo tii la lemɛniya tɛ foyi jala a ma. A ye ikomin fen faanin de.

¹⁸ Tumadɔ do ri a fɔ ko: «Lemɛniya ye i bolo, kɔni nde ye kewalijumailu kɛla.» Nba, ile mɛn tɛ kewalijumailu kɛla, i ye i la lemɛniya yiraka n na ni kewalijumailu tɛ. Nde fanan di n na lemɛniya yiraka i la n na kewalijumailu sababu la. ¹⁹ I lani a la ko Alla kelen pe le ye ye. Wo ka ji! Hali jinailu lani wo la. Woilu silanni Alla ye foo ka alu yɛɛyɛɛ. ²⁰ Mɔɔkuntan! I ye a fɛ n ye a yiraka i la wa ko lemɛniya tɛ foyi jala ni a ma mɔɔ lɔ kewalijumailu kɛla? ²¹ Alla ma an benba Iburahima jate mɔɔ telenni ri

ala kewalijumailu le koson wa? Baa a ka a dence Isiyaka la sarakadiya kan ka a ke Alla la sarakafen di. ²² I ka a jayen wa? A lemēniyara Alla ma ka kewalilu ke. A ka kewali menilu ke, woilu le ka ala lemēniya dafa. ²³ Wo le rɔ, mēn sebēni Alla la kitabu kōndɔ, wo dafanin. A sebēni ko: «Ibrahim lara Alla la kuma la. Wo rɔ, Alla ka a jate mɔɔ telennin di.» Ka a la wo kan, Alla ka Ibrahim kili ko a terice. ²⁴ Ai ka a jayen wo rɔ ko Alla ri mɔɔ jate mɔɔ telennin di a tii la kewalilu koson, lemēniya ko gbansan te.

²⁵ Wo ja kelen de ma, Alla ka sunkurunba muso Rahabu jate mɔɔ telennin di ala kewalijumailu le koson. Baa Isirayelika ce fila menilu wara jamana lakɔrɔsi, Rahabu ka woilu ramira kojuma a wara, ka ban ka alu demen sila gberesɔrɔnna ka wa. ²⁶ Nba, ni nin te mɔɔ mēn faribanku rɔ, mɔɔ wo sanin de. Wo ja kelen de ma, ni mɔɔ do kan ko a lemēniyani, ka a tēren a te kewalijumailu kela, wo tii la lemēniya ye ikomin fen faanin de.

3

Fanka ye mɔɔ nen na

¹ N badenmailu, ai siyaman ma kan ka ke karanmɔɔilu ri, baa ai ka a lon ko andeilu menilu ye mɔɔilu karanna, an na kiti ri gbɛɛya ka tamin mɔɔ tɔilu ta la. ² An bɛɛ ye filila ja siyaman de ma. Ni mɔɔ mēn te filila a kuma rɔ fewu, wo tii ye mɔɔ dafanin de ri. A ye senjerɛla mɔɔ le ri. ³ An wa karafe don so da rɔ sa a ri wa an sawonan diya rɔ, so la ko bɛɛ ri ke andeilu le bolo. ⁴ Ai ye jikan kulunbailu mafɛnɛ. Alu ka bon kosɛbɛ. Fɔɔɔ ba wa tɛɛ, a ri alu ta ka wa alu ri. Kɔni kulun borilan fitini do ye alu la, mēn ye alu lawala kulunborila sawonan diya bɛɛ rɔ. ⁵ Wo ja kelen de ma, nen ye mɔɔ faribanku fen fitini do le ri. Kɔni a ye waso ko bailu fɔla.

A ragbɛ! Ta fitina ri se tu ba mirala ka wo bɛɛ janin. ⁶ Mɔɔ nen fanan ye ikomin ta. Foyi te a la ni kojuu gbansan te! A ye mɔɔ faribanku yɔrɔ do le ri, mēn di mɔɔ faribanku yɔrɔ tɔilu bɛɛ lanɔɔ. A ye ikomin jahanama ta le ye a rɔ. A ri se mɔɔ la dunujaratɛɛ bɛɛ ratijanna. ⁷ Adamaden ye nimafen su bɛɛ kolola: waa rɔ soboilu

wo, kɔnɔilu wo, ji rɔ fenilu wo, nimafen misenilu wo, menilu ye taamala duu ma. Adamaden da wo bɛɛ kolo, ⁸ kɔni mɔɔ si ti se a nen kolola! Fen juu le. Mɔɔ ti se a la. A keni ikomin a lafani baa le la. ⁹ Maari mēn ye an fa Alla ri, an ye wo tandola an nen de la, kɔni Alla ka mɔɔ menilu dan ka alu ke a jere munuɔa ri, an ye woilu dankala nen kelen wo le la. ¹⁰ Da kelen de ri duwawu ke a ri dankali fanan ke! N badenmailu, wo ma kan ka ke de! ¹¹ A ye di? Ji duman ni ji kunani fila bɛɛ ri se bɔla ji bɔ diya kelen dɔ wa? ¹² A ye di, n badenmailu? Toruju ri se a denna olibiyedenilu la wa? Resenju ri se a denna torodenilu la wa? Wo kuma te! Nba, ji duman tɛna bɔla ji bu yɔrɔ rɔ, kɔɔji ye bɔla mēn dɔ.

Famunyali mēn bɔni Alla rɔ

¹³ Nba, mɔɔ ye ai tɛma wa, mēn ye mɔɔ famunyali hankilima ri? Ni do ye ye, wo tii ye ala famunyali yiraka ala taama juma rɔ, a ni ala kewalilu rɔ, a ye menilu kela fanmajii mēn bɔni famunyali rɔ. ¹⁴ Kɔni ni keleya ye ai la kojuyaya, a ni bensenkolontɛya, ai kana ai jere bonya ko ai ye mɔɔ famunyanilu le ri. Ni wo te, ai ri wuya fɔ ka tɔɔa tɔɔan. ¹⁵ Famunyali su wo ma bɔ Alla rɔ sankolo rɔ. A bɔni dunuɔa le rɔ yan, a ni adamaden ni jina le rɔ. ¹⁶ Baa keleya ni bensenkolontɛya ye yɔrɔ mēn dɔ, sɔsɔli fanan ka siya ye, a ni kewalijuu su bɛɛ. ¹⁷ Kɔni famunyali mēn bɔni Alla rɔ sankolo rɔ, wo fɔɔ ye a tii kela mɔɔ seniman de ri, jususuma duman mēn ye. Wo tii ye mɔɔ sabarini de ri, mēn na ko ma gbɛɛn. Wo ye hinala mɔɔilu la kosɛbɛ ka kojumailu ke alu ye. A te mɔɔ bɔla mɔɔ rɔ. Filankafuya te ala ko rɔ.

¹⁸ Mɔɔ mēn ye jususuma baara kela mɔɔilu tɛma wo la dunujaratɛɛ ri ke telenbaya ri.

4

Ai ye ai madon Alla la

¹ Nba, keɛ ni sɔsɔli menilu ye ai ni i jɔɔn te, woilu bɔni mi? Alu ma bɔ ai la nata juuile le rɔ wa, menilu ye keɛ kela ai la jenemaya rɔ tuma bɛɛ? ² Fen loo ye ai la, kɔni ai te a sɔrɔnna. Wo rɔ, mɔɔ faa loo ye ai mirala. Ai nata lani fen do kan, kɔni ai ti se wo sɔrɔnna. Wo rɔ, ai ye i jɔɔn sɔsɔli,

ka i jɔɔn kele. Ai ye men fe, wo te ai bolo, baa ai te a tarala Alla la. ³ Ni wo te, ai wa a tara, ai te fen sɔrɔnna, baa ai ye a tarala miriyajuuya le la. Ai ye a tarala ai jere la nata juuile nafa kanma. ⁴ Ai ye ikomin kaninkelailu! Dunuɲa koilu duman men ye, Alla la ko ma di wo tii ye. Ai ma wo lon wa? Nba, mɔɔ men ye a fe ka ke dunuɲa koilu kaninba ri, wo tii ye a jere kela Alla juu le ri. ⁵ Men fɔni Alla la kitabu kɔndɔ, ai ye ai mirila le ko wo fɔni le fuu wa? A kan ko: «Alla ka nin men bila an dɔ, wo duman a ye a ɲa jere jere ma.»

⁶ Kɔni Alla ka baraka don an na ko rɔ haan ka tamin. Wo le kosɔn, a fɔni Alla la kitabu kɔndɔ ko:

«Alla ye jeredabailu kelela.

Kɔni a ye baraka donna mɔɔ fanmajii nilu rɔ.»

⁷ Wo le rɔ, ai ye ai fanmajii Alla ye ka a kan mira. Ai ye ai ban Setana rɔ. Wo rɔ, a ri a bori ka a mabɔ ai la. ⁸ Ai ye ai madon Alla la. Wo rɔ, Alla fanan di a madon ai la. Ai kojuukelailu, ai ye ai bolo bɔ kojuu la fewu. Ai filankafuilu, ai ye ai jusukun seniya. ⁹ Ai ye jusumakasa, ka kasi, ka kule! Ai ye yele boloka ka a ke kasi ri. Ai ye sewa boloka, ka a ke jusukasi ri. ¹⁰ Ai ye ai fanmajii Maari ɲakɔrɔ. Wo rɔ, a ri ai kun nawuli.

Lemeniyamɔɔilu kana i jɔɔn mafɔ

¹¹ Nba, n badenmailu, ai kana i jɔɔn tɔɔjuu fɔ. Mɔɔ men wa a badenma tɔɔjuu fɔ, ka a badenma jii kojuukela ri, wo tii ye Alla la sariya le tɔɔjuu fɔla, ka sariya wo jii fen juu ri. Ni mɔɔ don ka sariya jii fen juu ri, wo tii te sariya labatola fo ka a jere ke sariya jalakiba ri. ¹² A kelen pe le ye sariyasiiba ri. A kelen pe le ye kititeela ri. Ale le seni mɔɔ kisila, a seni mɔɔ halakila fanan. Kɔni ai mɔɔ gbansan, nfenna ai ye ai mɔɔɲɔɔn jii kojuukela ri?

Lemeniyamɔɔilu kana alu jeredabaya

¹³ Nba, ai ye ai tolo malɔ sisen. Ai kan ko: «An di wa so do kɔndɔ bi, ni wo te sini. An di san kelen ke ye, ka julaya ke ka tɔnɔ sɔrɔn.»

¹⁴ Ai kan ten, kɔni ai ma wo lon men di ke sini. A ye di? Aila dunuɲaratεε ye nfen di? Ai ye ikomin duuru, men di bɔ ka waatini ke, ka ban ka tunun. ¹⁵ Ai ka kan de ka a fɔ ko: «Ni Maari sɔnda, an kendε ri to, an di ko jinilu ke.» ¹⁶ Kɔni sisen, ai ye ai wasola ka

jeredabaya kumailu fɔ. Wo jɔɔn bεε ma ji le! ¹⁷ Wo rɔ, ni mɔɔ men ka a lon a ka kan ka kojuma men ke, kɔni a ma wo ke, wo tii ra julumun ke.

5

Nanfulutii ɲaninkejuuulu

¹ Nba ai nanfulutii, ai ye ai tolo malɔ! Ai ye kasi ka kule, baa tɔrɔya ri na ai sɔrɔn.

² Aila nanfulu ra tɲan. Baabaanen da don ai la faaninilu rɔ. ³ Korikori ra ai la sanin ni ai la wodigbe mira. Korikori wo ri ai jalaki. A ri ai fari halaki ikomin ta. Ai ra nanfulu laden ai jere ye dunuɲa laban waati jin dɔ. ⁴ Ai ɲa lɔ! Baaraden menilu ka ai la senesumanilu ka, ai ka woilu janfa. Ai ma sɔn alu sara dila alu ma. Sara wo ye kulekan bɔla ai kanma. Baaradenilu kulekan ra se Maari Sebεtiii ma. ⁵ Ai ka ai la dunuɲaratεε ke fen duman gbansan de kan, ka ai diyana koilu gbansan de ke. Ai ra ai jere ke ikomin nisi tɔlonilu, menilu ye alu kannatεε lon makɔnɔla. ⁶ Ai ra kiti labe mɔɔ telenni kan ka a faa, men te ai sɔsɔli.

Lemeniyamɔɔilu ye alu muɲun

⁷ Wo le rɔ, n badenmailu, ai ye ai muɲun foo Maari ye na. Ai ma senekelailu kɔrɔsi wa? Alu ye suman ka makɔnɔla, alu ri men sɔrɔn alu la senε rɔ. Alu ri alu muɲun foo sancii ye na, sancii fɔlɔ ni sancii laban. ⁸ Ai fanan ye ai muɲun, ka jusu lasewa, baa Maari na lon da sudunya.

⁹ N badenmailu, ai kana ai makasi ai jɔɔn kan, sa Alla kana kiti labe ai kan. Kititeela le a ri, men ma jan ai la. A ri na i tɔrɔfe sisen.

¹⁰ N badenmailu, ai ye ai hankili to Maari la nabijumailu la kuma rɔ, menilu kumara a tɔɔ rɔ. Woilu ka alu muɲun i tɔrɔya kɔrɔ ɲa men ma, ai ye ai muɲun ɲa wo le ma.

¹¹ Ai ɲa lɔ! Mɔɔ menilu ka alu muɲun tɔrɔya rɔ, an ye a fɔla ko wo tii kunnadiyani Alla bolo. Ayuba ka a muɲun ɲa men ma, ai ka wo men. Maari ka men ke a ye a laban dɔ, ai ka wo fanan lon, baa Maari la kininkinin ka bon, a ni ala kaninteya.

¹² Nba, n badenmailu, n ye men magbeleyala ai ye, wo le jin: ai kana ai kali. Jɔn, ai kana ai kali sankolo la, wala duukolo la. Ai kana ai kali foyi la. Ni ai sɔnda ko ma, ai ye a fɔ dɔrɔn ko ɔn. Ni ai

ma sɔn ko ma, ai ye a fɔ dɔrɔn ko εn. Ai ye dan wo ma, sa kiti kana be ai kan.

Fanka ye Alla tara rɔ

¹³ Nba, ni tɔrɔbatɔ ye ai tɛma, wo ye Alla tara. Ni mɔɔ sewanin ye ye, wo ye kaliman bɔ Alla ye ka a tando. ¹⁴ Ni jankarɔto ye alu rɔ, wo ye lemɛniyamɔɔilu la dɛkuru jɛmɔɔilu kili. Alu ye tulu kɛ a kun na Maari tɔɔ rɔ, ka Alla tara a ye. ¹⁵ Ni mɔɔ ka ala lemɛniya la Alla rɔ ka a matara, jankarɔto ri kɛndɛya. Maari ri a lawuli. Ni jankarɔto tun ka kojuu le kɛ, Maari ri woilu yafa a ma. ¹⁶ Wo le rɔ, ai ra kojuu mɛnilu kɛ, alu ye woilu fɔ i jɔɔn ye, ka Alla tara ai jɔɔn ye,

sa ai ri kɛndɛya. Fanka ye telenba la tarali la a ye ko jala kosɛbɛ.

¹⁷ Nabi Eli fanan tɛrɛ adamaden de ri ikomin andeilu, kɔni a ka a raja Alla matarala ko sancɛ kana na. Wo rɔ, sancɛ ma na san sawa ni karo wɔɔrɔ kɔrɔ. ¹⁸ Wo taminni kɔ rɔ, a ka Alla tara ikɔ ko sancɛ ye na. Sancɛ nara. Duukolo jiri ni a sumanilu ka alu den.

¹⁹ N badenmailu, tumadɔ ai do ri fili ka tujɔna sila bila, kɔni lemɛniyamɔɔ do ri wo tii laseyi ka a bila tujɔna sila kan ikɔ. ²⁰ Ni wo kɛra, ai ye la a la ko mɔɔ mɛn ka kojuukɛla labɔ ala fili sila kan, wo tii ra kojuukɛla ni kisi saya ma. A fanan di kɛ sababu ri, Alla ri kojuu siyaman ba yafa kojuukɛla wo ma.